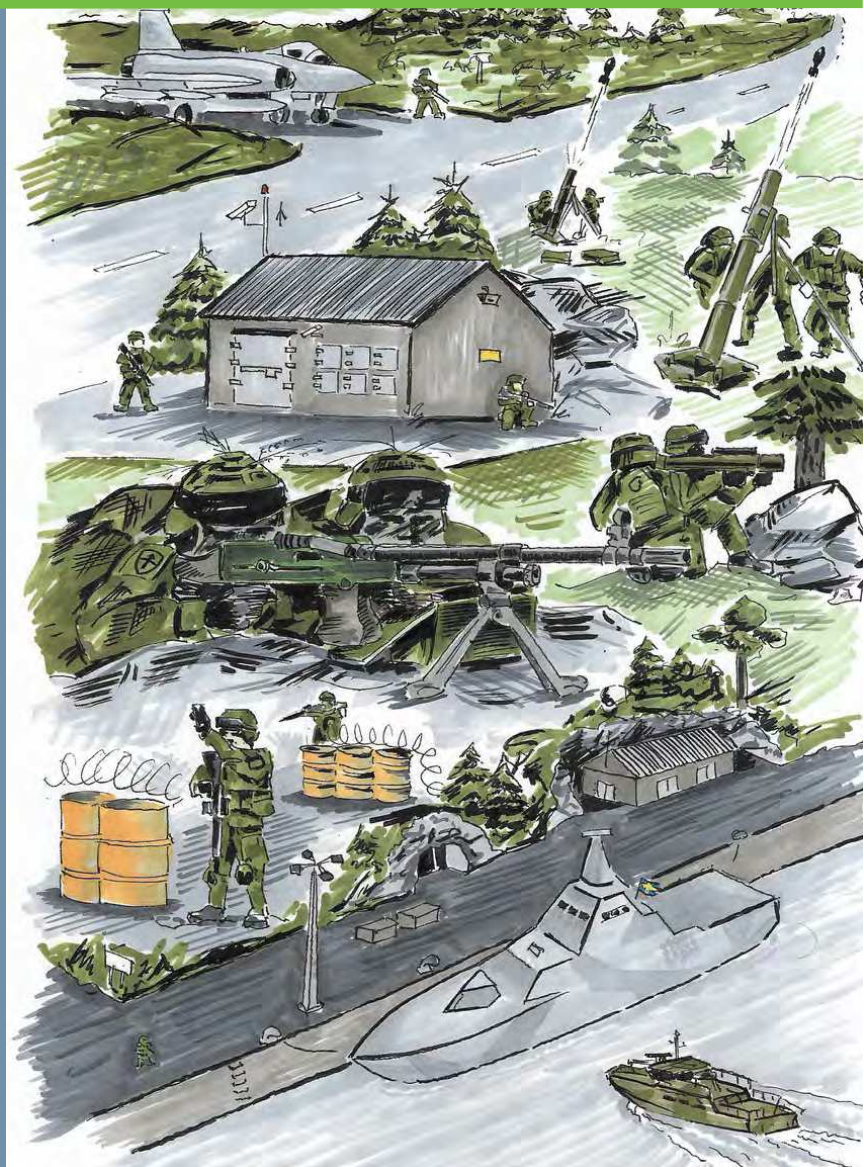

FÖRSVARSMAKTEN

Handbok Hemvärnsbataljon

2022

HANDBOK

Handbok Hemvärnsbataljon

H HVBAT 22

HANDBOK

© Försvarsmakten har upphovsrätt till detta verk.

Bilder på omslaget:	Christian Wallenius/Försvarsmakten 2018
Grafisk bearbetning:	Magnus Sjölund
Produktionsid:	221004047
Produktionsformat:	Word, A5, 2022 års typografi
Mnr:	M7739-353074
Publikationsområde:	Hemvärn
Tryck:	Försvarsmakten, FMLOG

HANDBOK

VIDAR-handling: FM2021-13026:1

Beslut om fastställande av Handbok Hemvärnsbataljon, 2022

Handbok hemvärnsbataljon (H HVBAT 22) version 1.0 fastställs att gälla från och med 2022-12-01. Publikationens registrerade M-nr är: M7739-353074

Ingenting upphävs i samband med detta.

Publikationen tillgängliggörs genom publicering på intranätet emilia och www.forsvarsmakten.se Publikationen ska lagras vid FMCL/FBF.

Detta beslut är fattat av generalmajor Laura Swaan Wrede. I den slutliga handläggningen har som föredragande deltagit överstelöjtnant Magnus Sjölund.

Laura Swaan Wrede
RIKSCHEF

ÄNDRINGAR

Version	Ändring nr	Gäller från	Vidarhandling för beslut	Anmärkning
1.0	0	2022-12-01	FM2021-13026:1	Utgivningsår 2022

Förslag på ändringar och förtydliganden etc. sammanställs publikationsområdesvis och insänds linjevägen till hvss-utv@mil.se

Upptäckta felaktigheter i handboken avvikelserapporteras i PRIO. Se FM2021-13026:1 vem som är huvudhandläggare.

FÖRORD

Den här handboken innehåller anvisningar med förklaringar och beskrivningar för nivån hemvärnsbataljon.

Handbokens målgrupp:

- Hemvärnets krigsförbandschefer
- Militärregionala och taktiska staber samt utbildningsgrupper
- Frivilligorganisationer

Handboken är inriktad mot att stödja hemvärnsförbanden och dess chefer i sina beslut och hur man metodmässigt kan ta sig an olika uppgifter, reglera funktioner samt erhålla stöd från funktionsförband. Förbanden kan beroende på organisation, uppgift och utbildningstid, bygga vidare på de metoder som beskrivs i handboken.

Handboken utgör en del i handboksserien hemvärnsbataljon, hemvärnskompani och hemvärnspluton/-grupp. Handboken ges ut med huvudsyftet att inom hemvärdet skapa en sammanhållen och koherent metodianvisning, där alla chefsnivåer metodmässigt förstår sina uppgifter på ett likartat sätt och därmed har en ram att utgå från.

Alla chefer ska upprätthålla god anda, visa omvårdnad om sin trupp, säkerställa att förbandet övas mot ställda uppgifter och skapa förtroende genom att vara föregångsman. På alla nivåer ska man våga ge och ta ansvar. Med detta som grund kan respektive chef lösa uppgifterna med uppdragstaktiken som ledstjärna.

Handboken gäller i fred och hela konfliktskalan.

Innehållet i denna publikation omfattas inte av sekretess.

LÄSANVISNING

Handbok hemvärnsbataljon 2022 är den högsta nivån av tre sammanlänkade förbandshandböcker inom hemvärnet. De övriga två nivåerna avhandlar kompaninivån samt grupp/pluton.

Handboken syftar till att ge en övergripande förståelse för omfattningen och komplexiteten en bataljonschef med stab har att hantera. Därtill syftar boken till att också vara ett stöd och kunna bidra med handledning för samma målgrupp.

För att omhänderta ett så brett spektra som möjligt har boken skrivits utifrån ett allomfattande perspektiv, men med fördjupade och detaljerade nedslag i vissa områden eller viss verksamhet. Detta påverkar av förståeliga skäl även dess omfattning.

Omfattningen till trots så ersätter inte Handbok hemvärnsbataljon redan befintliga funktionshandböcker, utan ska snarare ses som ett förenklat och sammanfattande dokument. Vid önskemål om detaljering eller fördjupning i specifika funktioner hänvisas därför till respektive funktionsområdes framtagna reglementen, handböcker eller orderverk.

Anvisningarna i denna handbok ska tillämpas med omdöme. Den som handlar enkelt, praktiskt och konsekvent når säkrast målet. Obeslutsamhet kan ibland skada mer än misstag vid val av metoder.

Se även den redaktionella informationen i slutet av handboken.

INNEHÅLL

1	Allmänt	15
1.1	Hotbild	15
1.2	Motståndaren.....	19
1.3	Specialförband.....	22
1.4	Bepansrad motståndare.....	27
1.5	Operationsberedskap.....	29
1.6	Hemvärnsförbands beredskapsgrader	31
1.7	Hemvärnsförband och uppgifter	35
2	Operationsmiljön.....	43
2.1	Grunder.....	43
2.1.1	Stridsmiljöfaktorer.....	43
2.1.2	Markdomänen.....	43
2.1.3	Fysisk miljö.....	44
2.2	Vädrets påverkan	45
2.2.1	Klimat och väder	45
3	Ledning	51
3.1	Grunder.....	51
3.2	Ledning av bataljonen.....	52
3.3	Målbild.....	53
3.4	Riskhantering	54
3.5	Lägesbild.....	55
3.6	Stabstjänst.....	58
3.6.1	Stabstjänstens syfte	58
3.6.2	Stabs- och ledningsplatsorientering	59
3.6.3	Stabsarbetsplan.....	60
3.6.4	Uthållighet och beredskapsgrader	64
3.6.5	Avlösning/Mottagande av förband.....	65
4	Taktik – stridsteknik.....	68

HANDBOK

4.1	Grunder.....	68
4.2	Kraftsamling.....	69
4.3	Överraskning	70
4.4	Handlingsfrihet	72
4.5	Terrängvärdering	74
4.5.1	Terrängens påverkan på oss och motståndaren.....	77
4.5.2	Bebyggelse.....	78
4.5.3	Terrängvärdering kustnära/skärgård.....	80
4.5.4	Exempel på arbetsmetod terrängvärdering:	81
5	Bevaka och skydda.....	82
5.1	Grunder bevaka.....	83
5.2	Grunder skydda.....	85
5.3	Funktioner vid bevaka och skydda	88
5.4	Bevaka och skydda skyddsvärd verksamhet vid flyg- och helikopterbas.....	89
5.4.1	Grunder	89
5.5	Bevaka och skydda skyddsvärd verksamhet i marint bastjänstområde..	111
5.5.1	Grunder	112
5.5.2	Ytövervakning i marint bastjänstområde	120
6	Ytövervaka	131
6.1	Grunder.....	131
6.1.1	Normalbild	132
7	Försvara	135
7.1	Grunder.....	135
7.2	Planering.....	137
7.3	Förberedelser.....	138
7.4	Funktioner.....	139
7.4.1	Ledning	139
7.4.2	Underrättelsetjänst	139
7.4.3	Fältarbeten	140
7.4.4	Indirekt eld	140

HANDBOK

7.4.5	Logistik.....	141
7.4.6	Civilläge.....	142
7.4.7	Exempel på målbild och order:.....	144
7.5	Försvar i bebyggelse	145
7.5.1	Grunder	145
7.5.2	Skeden.....	147
7.6	Strid mot lufttrupp	149
7.6.1	Grunder	149
8	Störa.....	151
8.1	Metodmässiga skillnader	152
8.1.1	Skedesindelning	152
9	Fortsatt motstånd	170
9.1	Grunder.....	170
9.1.1	Begrepp och skeden	170
9.1.2	Genomförande.....	174
10	Sensorer.....	177
10.1	Grunder.....	177
10.1.1	Stabsarbete.....	178
10.2	Hund	179
10.2.1	Grunder	179
10.2.2	Ledning	180
10.3	Flyggrupp	181
10.3.1	Stabsarbete och mottagande av flyggrupp.....	181
10.3.2	Lednings- och lydnadsförhållanden	182
10.3.3	Flygplan och förmågor	183
10.3.4	Luftrumstilldelning	185
10.3.5	Luftrumssamordning inom bataljon.....	185
10.3.6	Stridsteknik	185
10.3.7	Beredskap.....	186
10.3.8	Order till flyggrupp.....	187

HANDBOK

10.3.9	Uppgifter	188
10.3.10	Basering	189
10.3.11	Närskydd	189
10.3.12	Logistik	189
11	Marsch och Hvtrafikpluton	191
11.1	Grunder	191
11.2	Hvtrafikpluton	193
11.2.1	Uppgifter	193
11.3	Begrepp:	193
11.3.1	Transportenhet	193
11.3.2	Eskortera	193
11.3.3	Eskortenhet	194
11.4	Planering	194
12	CBRN och HvCBRNpluton	196
12.1	Grunder	196
12.2	HvCBRN-pluton	198
12.2.1	Uppgifter	198
13	Fältarbeten och Hvpionjärpluton	200
13.1	Grunder	201
13.2	Hvpionjärpluton	202
13.2.1	Uppgifter	202
13.3	Planering av fältarbeten	203
13.4	Fältarbetsplan	205
13.5	Fältarbeten för rörlighet	206
13.6	Fördröjande fältarbeten	206
13.6.1	Spärrning	206
13.6.2	Blockering	207
13.7	Fältarbeten för överlevnad	207
13.8	Minering	208
13.8.1	Minröjning	209

HANDBOK

13.8.2	Maskering	210
13.8.3	Skenmål	210
13.8.4	Fältarbeten för överlevnad/befästmånsarbeten	212
14	Indirekt bekämpning och Hvgranatkastarpluton	213
14.1	Grunder	213
14.2	Hvgranatkastarpluton	216
14.2.1	Uppgifter	217
14.2.2	Verkansområde	218
14.2.3	Riskområde	218
14.2.4	Planering	219
14.2.5	Gruppering	220
14.3	Ledning	221
14.4	Elduppgifter och innebörd	223
15	Logistik och HvTOL0-grupp	225
15.1	Grunder	225
15.2	Logistikledning	228
15.3	Planering	228
15.4	Långtidsprognos och logistikprognos	229
15.4.1	Långtidsprognos	229
15.4.2	Logistikprognos	229
15.5	Förnödenhetsförsörjning	231
15.6	Ammunitionstjänst	231
15.7	Drivmedelstjänst	231
15.8	Förplägnadstjänst	231
15.9	Försvarsmedicin	232
15.10	Materieltjänst	232
15.11	Karttjänst	233
15.12	Kassatjänst	233
15.13	Transporttjänst	233
15.14	Återhämtning	234

HANDBOK

15.15	HvTOL0-grupp	234
15.15.1	Uppgifter	235
16	Luftförsvaret	236
16.1	Grunder	236
16.2	Luftförsvarsåtgärder	237
16.3	Truppluftvärn	238
16.4	Insatsregler, eldtillstånd och eldförbud	238
17	Personaljänst	241
17.1	Grunder	241
17.2	Genomförande	241
17.3	Personalvård	242
17.4	Personalersättning	243
17.5	Krigsgravtjänst	243
17.6	Krigsfångtjänst	244
18	Samband	245
18.1	Grunder	245
18.1.1	Signaleringsmetod	247
18.1.2	Stationsplats	247
18.1.3	Störning	247
18.1.4	Signaldisciplin	247
18.1.5	Ledningsbehov	248
18.1.6	Sambandsplanering	248
18.1.7	Sambandsnät	249
18.2	Sambandssystem	250
18.2.1	Trådförbindelse	250
18.2.2	Radioförbindelse	251
18.2.3	Ordonnansförbindelse	254
18.2.4	E-post	255
18.3	IS Hv	256
18.3.1	FM Broadcast	256

HANDBOK

18.3.2	Intern telefonkatalog	257
18.3.3	FM Telefonkonferens.....	257
18.4	Skydd mot signalspaning	257
18.5	Skydd mot störsändning.....	258
18.6	Skydd mot falsk signalering.....	258
18.7	Signalskydd.....	259
19	Underrättelse- och säkerhetstjänst.....	261
19.1	Grunder.....	261
19.1.1	Inriktning av underrättelse- och säkerhetstjänsten.....	262
19.1.2	Underrättelseberedning av operationsmiljön (IPB).....	263
19.1.3	Underrättelsebehov	264
19.1.4	Inhämtning/spaningsfråga.....	266
19.1.5	Bearbetning	268
19.1.6	Rapportering.....	269
19.2	Säkerhetstjänst.....	271
19.2.1	Säkerhetstjänstens uppgift.....	271
19.2.2	Säkerhetsunderrättelsetjänst.....	271
19.2.3	Säkerhetshotande verksamhet.	272
19.2.4	Säkerhetsskyddsplanering.....	272
19.2.5	Informationssäkerheten.....	273
19.2.6	Fysisk säkerhet.....	273
19.2.7	Utbildning	273
19.2.8	Kontroll.....	274
20	Juridik.....	275
20.1	Inriktning	275
20.2	Rättstjänst.....	275
20.3	Folkrätt.....	277
20.4	Krigets lagar.....	278
20.5	Personaltjänst.....	279
20.5.1	Personalens rättsliga status	279

HANDBOK

20.5.2	Frihetsberövade personer och krigsfångar	279
20.6	Genomförande av operationer	280
20.6.1	Vålds- och tvångsanvändning.....	280
20.6.2	Kravet att iaktta försiktighet under militära operationer i krig	280
20.6.3	Gränsövervakning i krig.....	281
20.6.4	Värdlandsstöd	281
20.7	Insatsregler.....	282
20.7.1	Beslutsmandat med mera.....	283
20.7.2	Vålds- och tvångsanvändning i fred	283
20.7.3	Vålds- och tvångsanvändning i krig.....	287
20.7.4	Insatsregler i krig	289
20.7.5	Nödvärnsrätt.....	290
21	Bilaga 1 – Checklista för skapande av åtgärdsplan vid intagande av hemvärnsberedskap.....	291
22	Bilaga 2 – Checklista för bataljonschef under hemvärnsberedskap	295
23	Bilaga 3 – Checklista normalbild.....	299
24	Bilaga 4 – Checklista att verka under vinterförhållanden	302
25	Bilaga 5 – Beredskapsgrader.....	305
26	Bilaga 6 – Checklista avlösning/mottagande förband.....	307
27	Bilaga 7 – Exempel marschorder	310
28	Bilaga 8 – Exempel terrängvärdering vid uppgift störa	314
29	Bilaga 9 – Exempel på order vid uppgift bevaka, skydda och ytövervaka samt störa	318
	Redaktionell information	327
	Bildförteckning.....	328
	Källförteckning	330

1 ALLMÄNT

1.1 Hotbild

KOM IHÅG!

Rapportera varje misstänkt händelse om främmande hot mot militära eller civila skyddsvärda objekt, materiel eller verksamhet till din chef.

I händelse av ett angrepp på vårt land är det troligt att angriparen samordnar både militära och ickemilitära maktmedel i syfte att nå sina politiska och strategiska målsättningar. Hela spektrat av militära och icke-militära medel kan därför komma att användas över hela konfliktskalan från normalläge till väpnat angrepp/krig. Det är dessutom sannolikt att det redan i normalläge pågår underrättelseverksamhet mot utvalda skyddsobjekt.

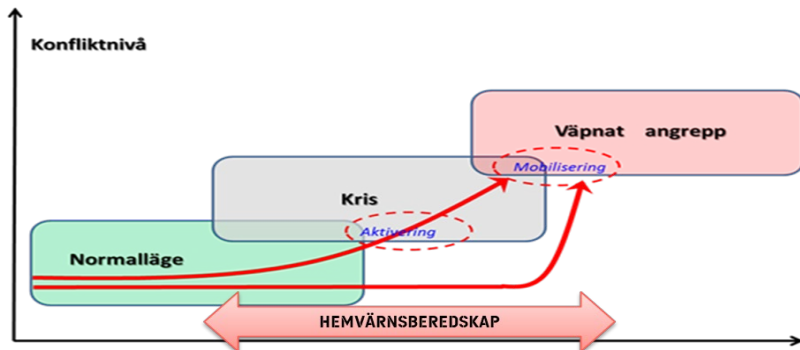
Troligen bedömer motståndaren att den politiska och militära risken är lägre med dolda och förnekelsebara påverkansoperationer som är svåra att fastställa som medvetna, jämfört med att öppet och direkt använda konventionella stridskrafter för att nå sina strategiska målsättningar. Fördelen för motståndaren i jämförelse med väpnad konflikt består bland annat i att motståndaren kan agera utan att ta på sig ansvaret för händelserna, dvs. förnekelsebart.

Motståndaren kan sträva efter att verka under normalläge fram till väpnat angrepp i syfte att skapa en osäkerhet hos oss huruvida en verksamhet är kriminell eller en del i en statligt understödd operation. Denna osäkerhet försvårar snabba, väl underbyggda beslut och kan dessutom påverka om det är civila eller militära resurser som ska användas för att möta händelsen.

Informationsoperationer och strategisk kommunikation utgör därför viktiga medel för att under lång tid påverka både opinion och våra beslutsfattare, med syfte att skapa svagheter som kan exploateras. Under

påverkansoperationer utnyttjas alla maktmedel som står till buds och som bedöms bidra till att strategiska målsättningar uppnås.

STRATEGISKA TYPSSITUATIONER

Figur 1.1 Militärstrategiska typsituationer/Försvarsmakten

(Säkerhetspolitisk) Kris

Kris är det tidsintervall som kännetecknar tiden innan ett väpnat angrepp. En motståndare bedöms försöka göra sina handlingar, aktiviteter och andra verksamheter både dolda och förnekelsebara in i det längsta. Därmed försvåras vår bedömning av vad som pågår och det blir svårt att avgöra om händelser är genomförda av främmande makt, kriminalitet eller om det endast är olyckshändelser.

KOM IHÅG!

Skapa regler i fredstid för hantering av mobiltelefon och sociala medier, exempelvis Facebook, detta för att undvika att hemvärnsbataljonens skyddsvärda verksamhet offentliggörs.

FAKTA!

Innan Regeringen har höjt beredskapen och aktiverat krigslagarna så ska alla förband förhålla sig till nedanstående lagar även om hemvärnsberedskap är beordrat.

- Skyddslagen
- IKFN
- Nödvärnsrätten enligt brottsbalken
- Lagen om skydd mot olyckor

I Sverige förekommer det idag främmande underrättelseverksamhet mot flera företag, myndigheter och individer. Försvarsmakten med dess personal är inget undantag. Andra staters underrättelseverksamhet riktas mot specifika mål och kan avse till exempel kartläggning av individer för rekrytering via sociala medier, vår beredskapsplanering samt teknik- och industrispionage.

I dagsläget sker även försök att ta sig in i Försvarsmaktens IT-nät. Avlyssning av telefon- och radiotrafik genomförs i syfte att kartlägga Försvarsmaktens verksamhet och för att få tillgång till sekretessbelagd information. Utvecklingen har gått från massspridning av skadlig kod till mer specialinriktad programvara, exempelvis ”phishing”.

Phishing!

En metod att försöka lura någon att delge lösenord, kontokortsnummer och/eller annan känslig information. Oftast är utformningen ett sms eller e-postmeddelande där mottagaren uppmanas att logga in på en falsk internetsida eller liknande i syfte att komma åt nyckelpersoners klienter. Genom att få tillgång till dessa klienter kan den som skickar sms eller e-post i förlängningen få tillgång till servrar och nätverk som har ett bättre skydd för intrång och kräver att det är en känd klient som loggar in.

HANDBOK

Även rekognosering av möjliga mål och förberedelser för sabotage sker sannolikt. Utfrågning av försvarsmaktens personal, fotografering och avbildning är exempel på olovlig underrättelseverksamhet som pågår. Vi måste ständigt vara beredda på denna underrättelseinhämtning och beakta detta i all verksamhet.

Verksamhet som är intressant för främmande makt:

- organisation, beredskap och förmåga vid våra förband och enheter
- utveckling, förändring och utbildning av förband
- normalbilden vid skyddsvärda objekt
- nationella och multinationella övningar
- Försvarsmaktens och försvarsindustrins prov- och försöksverksamhet
- förbandens materiel (till exempel kryptomateriel, målsökare, demonstratorer)
- bi- och multilateral övningsverksamhet inom ramen för inspektioner, (till exempel elever, lärare, örlogsbesök, kamratföreningsverksamhet, växeltjänstgöring, utbyte mellan hemvärnsförband)
- nyckelpersonal samt nuvarande och kommande chefer infrastruktur vid uppbyggnad eller avveckling av militära anläggningar

Kriminalitet som riktar sig mot Försvarsmakten berör oftast materiel som är eftertraktad i kriminella kretsar såsom drivmedel och elektronik, men även vapen, ammunition och sprängmedel. Dock förekommer hot i form av kriminalitet mot Försvarsmakten även från organiserad brottslighet och denna kan också ha internationella band.

Försvarsmakten med dess personal kan komma att utgöra ett mål för terrorism. Beroende på rikets utrikespolitik och militära engagemang kan hotbilden komma att öka eller minska.

Som Hemvärnsbataljonchef är det viktigt att via chef militärregion hålla sig underrättad angående den senaste hotbildsanalysen.

Terrorism kan drabba Försvarsmakten i form av både direkta attacker såsom sprängattentat med syfte att orsaka personell och materiel skada, men också i formen av indirekta attacker där syftet är att skada Försvarsmaktens anseende och påverka vår moral.

En motståndares möjlighet att påverka oss är beroende på tre saker:

- kapacitet
- intention och
- tillfälle.

Motståndarens kapacitet och intention kan vara svårt att påverka, men som chef kan du genomföra din verksamhet så att motståndarens tillfällen att påverka oss blir så begränsade som möjligt bland annat genom att vara oförutsägbar och kritiskt granskande.

1.2 Motståndaren

En god kunskap om motståndarens taktik, materiel och metoder ökar våra möjligheter att förhindra en motståndare att påverka vår verksamhet. Vid ett angrepp mot Sverige bedöms en motståndare disponera välutbildade förband utrustade med högteknologisk materiel.

Innan motståndarens angrepp inleds kan gråzonsproblematik uppstå. Detta kan omfatta störningar i teknisk infrastruktur, upplopp och omfattande våldsanvändning. Dessa händelser kan uppkomma även utan inblandning av en främmande aktör. Osäkerhet ifråga om varför problemet eller problemen uppkommit ökar risken för att ett koordinerat angrepp misstolkas och bemöts ineffektivt. Just därför är det intressant för en extern antagonist att agera i en gråzon, särskilt om det kan göras anonymt genom ombud.

Det kan även ske genom rena informationsoperationer som kan genomföras under längre tid mot oss och vara riktade mot befolkningen, militära förband och den politiska ledningen. Detta kan genomföras exempelvis via samhällsfientliga organisationer eller grupper. Informationsoperationer kan även vara ett forum för att sprida politiska

och militära påtryckningar, allt för att understödja den lamsläende effekten och överraskningen som ett militärt angrepp sannolikt kommer att utgöra.

Sabotageverksamhet kan inledas i form av dolda sabotage långt innan öppna angrepp påbörjas och kan senare fortsätta i form av ett stort antal öppna sabotage. Störningar i transportförbindelser, telefonnät, fasta och trådlösa internetsystem samt i el- och vattenförsörjning kan vara tecken på tidiga sabotage. B-stridsmedel kan användas i kombination med dolda sabotage. C-stridsmedel kan spridas av ett stort antal vapenbärare såsom flyg, helikopter, markrobot och obemannade farkoster.

Okonventionella metoder kan vara sabotage genom IT-attacker mot sambands- och ledningssystem, störande och hindrande verksamhet i anslutning till våra skyddsobjekt med exempelvis obemannade farkoster. Det kan också vara subversiv verksamhet genom påverkansoperationer riktade mot vår personal.

Stridsskedena – *exempelvis förbekämpning, landstigning, anfall, luftlandsättning eller strid bakom våra linjer* – kan komma att skifta snabbt och de kan se olika ut i landet. Klara gränser däremellan kan vara svåra att definiera. Det kan innebära att hemvärnsförbandet som bevakar och/eller skyddar ett objekt mycket snabbt kan behöva övergå till strid mot till exempel en luftlandsatt motståndare. Hemvärnsförbanden kan då också få lösa andra stridsuppgifter än att bevaka och/eller skydda, såsom att försvara eller störa.

Syftet med motståndarens angrepp kan vara att ta och besätta större eller mindre delar av vårt land för att kunna använda det som bas- eller genomgångsområde. Genom överraskande anfall kan motståndaren försöka ta eller slå ut viktiga funktioner inom hela samhället, i syfte att försöka lamslå vår vilja och förmåga till motstånd. Andra syften kan vara att genom bekämpning av högvärdiga mål, eller med andra medel, påtvinga oss sin vilja utan att något territorium tas i anspråk.

HANDBOK

Anfallet kan inledas mot mål över hela landet. Kraftsamling kan ske till bekämpning av viktiga civila objekt, våra flyg- och marinstridskrafter samt vår ledning. Bland de prioriterade målen finns även kommunikationsknutpunkter som är nödvändiga för vår uppmarsch och utgångsgruppering samt angrepp direkt mot våra kvalificerade markstridsförband. Telekrigföring utgör en integrerad del av stridsplaner och används för att störa ut ledning, målsökare, optik och sensorer samt som egenskydd.

Motståndarens insatser med flygstridskrafter har som inledande mål att skapa chock och förutsättningar för ett fortsatt offensivt användande av resurserna. Över tiden eftersträvas lokal luftöverlägsenhet. Lokal luftöverlägsenhet är också en förutsättning för anfall över hav och landgräns. Markbaserade och flygburna fjärrstridsmedel sätts in mot mål på stort djup.

Luftlandsättningsförband kan sättas in på stort djup och på stor bredd så snart det luftoperativa läget så medger. Luftlandsättningar kan ske långt före och i anslutning till den första anfallsvågen. Övriga markstridsförband anfaller på stor bredd och strävar efter att tidigt föra in striden på stort djup.

1.3 Specialförband

Figur 1.2 Specialförband/Försvarsmakten

Redan i fred genomför sannolikt specialförbanden underrättelseinhämtning och förberedelser inför insats.

Specialförbanden kommer troligen genom sitt uppträdande att upptäckas mycket sent för att inte avslöja sina intentioner och mål. Detta för att uppnå maximal överraskning. Hemvärnsförbanden ska utgå ifrån att när de löser skyddsvärda uppgifter så är sannolikheten stor att motståndaren genomför rekognoscering och spaning under dagar och veckor mot skyddsobjekt. Motståndaren försöker identifiera en normalbild för att hitta svagheter där han kan nå framgång.

Motståndarens kvinnor och män kan dessutom uppträda i/med svenska:

- uniformssystem
- fordon
- sambandsmedel
- vapensystem

- statliga företagskläder eller uniformer och uppträda som exempelvis vaktbolag
- som civila.

En motståndares specialförband kan utföra underrättelseuppgifter eller tilldelas rena stridsuppgifter, till exempel störa våra förbands verksamhet. Sabotage riktas mot mål av vital betydelse för ledning, samband, beredskapshöjning och mobilisering, exempelvis i syfte att försvåra och fördröja beredskapshöjningar eller försvåra och störa insats med omedelbart stridsberedda förband.

Vid låga konfliktnivåer kan specialförbanden uppträda förtäckta i civila kläder för att optimera verkan av icke-militära åtgärder eller i lägen då en tydlig upptrapning av konfliktnivån vill undvikas. Vid högre konfliktnivåer kan förbanden användas som ett krishanteringsinstrument för att med begränsade militära medel och insatser förstärka effekterna av politisk/diplomatisk verksamhet.

Förutom att användas under en väpnad konflikt kan specialförband vara delaktiga i förbekämpningen inför en sådan. En långt utdragen påverkansoperation kan ske på låg och förnekelsebar våldsnivå, där insatserna sker på ett sådant sätt att effekterna blir stora, medans bakgrunden till orsakerna inte går att särskilja från de störningar som normalt kan drabba ett samhälle. Exempel på detta är störning av el- och vattenförsörjning, spridning av sjukdomar till följd av användandet av biologiska stridsmedel, att nyckelpersoner på politisk och militär ledningsnivå kidnappas eller utsätts för olyckor av olika karaktär samt förstöring av infrastruktur av vikt för samhällets funktion. Händelser av den karaktären kommer troligast inte att ske samtidigt utan förskjutet i tid över en avgränsad fas innan ett anfall.

Ett stort antal infiltreringsmetoder kan tillämpas. Patrullerna har möjlighet till autonomt uppträdande under lång insatstid. Specialförbanden är tränade för att verka i motsvarande miljöer som finns i hela Sverige, dygnet runt. En del kan redan finnas i landet.

Specialförbanden kan fällas med fallskärm från låg höjd. Detta görs för att infiltrera in på djupet under radartäckning. Eller på mycket hög höjd för att segla in över landgräns.

Uppgifter och agerande

Exempel

Den psykologiska krigsföringen kan inledas mot vår personal med SMS-meddelanden eller via sociala medier. Det kan vara falska meddelanden från eller till anhörig (hackat konto) där något tragiskt hänt. Detta i syfte att få oss att fokusera på fel saker. Detta kan ske i nära anslutning till motståndarens insats.

Sabotage kan även ske i vilseledande syfte, utan tydligt mönster i syfte att fördröja beslut.

Förberedelser för sabotage kan genomföras redan i fred. Sådana förberedelser kan omfatta:

- Inhämtning av underlag för målval
- Rekognosering och planläggning
- Uppföljning av förändringar

Uppgiften kan vara spaning, sabotageaktioner, målangivning för flyg- och robotanfall samt psykologisk krigföring. De kan även utföra förberedelser för luftlandsättningar och landstigningsföretag. Till förberedelserna hör även planer för mottagande/vägvisning av sabotagegrupper och värvning/utplacering av agenter.

Dessa specialförband uppträder i regel i grupp, beroende på skeden och uppgift. Flera grupper eller patruller kan vara verksamma inom samma målområde. Dessa kan föras samman och samordnas under en chef.

Specialförbanden är organiserade i brigader, bataljoner eller kompanier. Tre grupper bildar i regel en pluton. Ett kompani består normalt av tre plutoner med cirka 10 grupper och en bataljon består av tre kompanier med cirka 30–40 grupper.

Specialförbandens patruller kan vara särskilt tränade på språk, klimat, kultur, historia, traditioner och normalbilden i ett visst geografiskt område där de ska verka. Specialförbandens patruller disponerar utrustning anpassad till behov och syfte.

Vapen

Specialförbanden väljer vapen utifrån mål och metod mot skyddsvärda objekt eller verksamhet. Vapen kan vara bärbara luftvärnsrobotar, prickskyttevapen, pansarvärnsrobotar, granatkastare, 12.7 mm automatgevär, minor etc. De kan använda laserpekare för att leda in t.ex. flyg, olika vapensystem, kryssningsmissiler eller kemiska och biologiska vapen.

Underrättelseuppgifter

Underrättelseuppgifterna syftar främst till att skapa underlag för bedömningar på central nivå om exempelvis vårt beredskapsläge och våra förbands uppgifter. Spaning kan ske mot förbindelser, flygbaser och marina basområden. Därutöver kan rekognoscering för egna eller andra förbands verksamhet ske genom bedömning av terrängens möjligheter och våra bevakningsåtgärder.

Förbanden är en del av en underrättelsekedja där inhämtningen kan syfta till att antingen komplettera andra källors information, alternativt bekräfta dessa. Förbanden har tillgång till små och modulära sensorsystem, både mark- och luftburna. Språktolkar ingår med stor sannolikhet i specialförbanden som stöd vid informationsinhämtning.

Verkan i målet kan levereras av medförda eller understödjande vapensystem. Exempel på mål är:

- energiförsörjning som kraftledningar, ställverk, transformatorer, olje- och gasdepåer, rörledningar
- ledningssystem i form av tele-, radio- och radiolänkstationer samt fiberkablar
- kommunikationer och infrastruktur som järnvägsnät och broar
- underrättelsesystem som spanings- och luftvärnsradarstationer

- viktig militär materiel och anläggningar, fartyg, flygplan, torped-, min- och robotförråd, ledningsplatser, flyg- och marinbaser samt luftvärnsförband
- nyckelpersonal såsom politiker, militära chefer, piloter, flygledare, tekniker och reparationspersonal.

KOM IHÅG!

Att motståndaren genomför vilseledning är mer normalförfarande än undantag.

Specialoperationer

Specialoperationer kan omfatta:

- skenföretag syftande till att vilseleda våra förband
- stöd till motståndsrörelse/agenter såsom att utbilda eller biträda med ledning och utrustning
- sök- och räddningsföretag för att spåra upp och rädda nedskjutna piloter eller specialförbandspersonal.

Specialoperationer innefattande så kallade raidföretag kan syfta till att:

- ta och säkra viktigt område för eget behov såsom flygbaser och hamnar
- frita egen personal
- ta gisslan för eget intresse
- omhänderta och förstöra särskild materiel.

1.4 Bepansrad motståndare

Figur 1.3 Mekaniserade förband under framryckning/Försvarsmakten

Huvuddelen av motståndarens markstridsförband utgörs av bepansrade mekaniserade bandgående och motoriserade hjulgående förband med god rörlighet, stor eldkraft samt gott skydd. Soldaterna har moderna kroppsskydd.

Dessa är främst utrustade och utbildade för anfall i öppen och småbruten terräng. De är även utbildade för att strida i telestörd miljö, C-stridsmiljö samt i mörker och nedsatt sikt. Pansarskyttefordon och stridsvagnar kan vara utrustade med förstörande och icke förstörande varnings- och motmedelssystem. Pansarskyttefordon och vissa understödsfordon har amfibisk förmåga.

Modernitetsnivån på motståndarens förband är varierande. Nya typer av förband och ny materiel tillförs efter hand. De modernaste förbanden har hög kvalitet, kvalificerade vapensystem, system för telekrigföring, kvalificerade underrättelseystem, drönare och datorstödda ledningssystem. Ett större antal funktionsförband har splitterskyddade fordon med god terrängrörlighet.

Luftlandsättningsförband utgörs av särskilt utbildade förband. De luftlandsätter med fallskärm eller helikopter. Större förband som luftlandsätts med fallskärm är oftast utrustade med lätta pansarskyttefordon och är efter fällning och samling att betrakta som kvalificerade mekaniserade förband med hög eldkraft. Förband luftlandsatta med helikopter kan i vissa fall disponera lätta fordon och annan tyngre materiel.

Vid landning med tunga transportflygplan kan även stridsvagnar och annan tyngre materiel medföras.

Marininfanteriförbanden är i stort utrustade som de motoriserade förbanden och genomför striden på motsvarande sätt men de är beroende av landstigningsstränder, kaj eller hamnar för att få ytterligare styrketillväxt.

Motståndarens framryckningsalternativ

I betäckt terräng (skog) framrycker motståndaren ofta med pansarskytteförband i täten och stridsvagnsförband bakom, för att snabbt kunna göra avsittning och rensa i terrängen. Finns det öppna fält i kombination med skog kan stridsvagnsförband understödja när pansarskytteförband framrycker.

I öppen terräng framrycker motståndaren ofta med stridsvagnsförband i täten för att kunna skjuta på långa avstånd och ha hög eldkraft. Pansarskytteförband framrycker bakom, för att kunna understödja i framförallt betäckt terräng och på kortare avstånd

I urban miljö framrycker motståndaren ofta med pansarskytteförband i täten, för att snabbt kunna göra avsittning och rensa i terrängen och stridsvagnsförband i kön. I urban miljö är det svårt att få ut långa skjutavstånd. Vid avsutten strid används prickskyttar i stor utsträckning.

Motståndaren framrycker normalt med en förstärkt mekaniserad/motoriserad bataljon i täten, som i huvudsak består av tre pansarskyttekompanier med tio pansarskyttefordon per kompani, ett

granatkastarkompani, ett trosskompani, samt ett stridsvagnskompani med tio stridsvagnar. I ett tätförband eller kringgångsavdelning får man förutsätta att även dennes underhållsdelar är splitterskyddade.

En mekaniserad/motoriserad bataljon kan vara förstärkt med fältarbetsförband med minröjningsdelar och broläggare. Bataljonen kan också understödjas av artilleri, flyg samt attackhelikoptrar. Totalt har en förstärkt mekaniserad bataljon ca 40 stridsfordon.

1.5 Operationsberedskap

OBSERVERA!

Påbörjad hemvärnsberedskap eller mobilisering ska inte avbrytas!
Varje besked om att hemvärnsberedskap, mobilisering eller att motståndet ska avbrytas är falskt!

Operationsberedskap tilldelas förband som redan har mobiliserat. Med mobilisering avses alla de åtgärder som krävs för att sammanföra personal, förnödenheter och anläggningar till ett krigsförband. Då hemvärnsförbanden i huvudsak redan har personal, materiel och anläggningar tillförda såväl som den personliga utrustningen i hemmet så ses förbanden som mobiliserade men hemförlovade och därför ålagda en operationsberedskap och har således ingen mobiliseringstid.

Höjd beredskap

Höjd beredskap indelas i skärpt och högsta beredskap. Vid högsta beredskap mobiliserar hela samhället varvid hemvärnsberedskap intas per automatik.

Vid skärpt beredskap intas hemvärnsberedskap om regeringen beordrar detta, alternativt Överbefälhavaren (ÖB) efter framställan till regeringen.

Säkerhetsskydd

Främmande makts intresse för att kartlägga våra förberedelser för intagande av hemvärnsberedskap får inte underskattas. Att skydda information om vår planering är centralt. Grunden är att varje individ bara ska ha tillgång till just den information som behövs för att lösa sin egen uppgift. Även om delar av planeringen kan betraktas som öppen information innebär det inte att diskussioner kan föras fritt i alla situationer och med alla individer. Det måste också beaktas att information som är öppen kan bli sekretessklassad på aggregerad nivå.

Varje befattningshavare som deltar i förberedelser och genomförande av hemvärnsberedskap ska vara säkerhetsprövad och befunden pålitlig från säkerhetssynpunkt.

Sekretessbelagda handlingar får endast delges den som är behörig enligt upprättade behörighetslistor.

När hemvärnsberedskap är beordrat kan det antas att hela totalförsvaret är särskilt påverkligt för ryktesspridning och desinformation. Särskilt gäller det när hemvärnsberedskap är intagen i grundberedskap. Det är därför av stor vikt att officiella nyhetssändningar och Försvarmaktens information följs upp och sprids vid varje krigsförband.

Hemliga uppgifter kan vara:

- Uppgifter om tider, platser, organisation, styrka och åtgärdsplaner
- brister i beredskap
- krigsduglighet och stridsvärde efter hemvärnsberedskap.

Kvalificerat hemligt kan vara:

- Sammanställningar som rör flera krigsförband eller krigsförband inom ett geografiskt avgränsat område. En sådan sammanställning kan medföra att information aggregeras och därmed kan mer långtgående slutsatser dras.

1.6 Hemvärnsförbands beredskapsgrader

Hemvärnsförbands beredskapsgrader:

- Grundberedskap (normalläge)
- Hemvärnsberedskap (regleras i FFS 2010:2)
- Hemvärnsförband ska påbörja ledning inom en timme.
- Hemvärnsförbanden ska med del av förband kunna verka inom sex timmar, och med huvuddel av förband kunna verka inom 24 timmar.
- Hemvärnsförband ska kunna lösa uppgifter i minst 90 dygn.

KOM IHÅG!

För Hemvärnsförband tillämpas inte begreppet ”mobilisering” eftersom Hemvärnsförband kan tas i anspråk innan regeringen fattar beslut om höjd beredskap eller mobilisering.

Däremot ska hemvärnsförband genomföra mobiliseringsförberedelser i likhet med övriga krigsförband, för att kunna innehålla anbefallda beredskapskrav.

Grundberedskap

Under grundberedskap ska förbandet övas och tränas för att upprätthålla rätt krav på tillgänglighet i alla strategiska typsituationer (normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp).

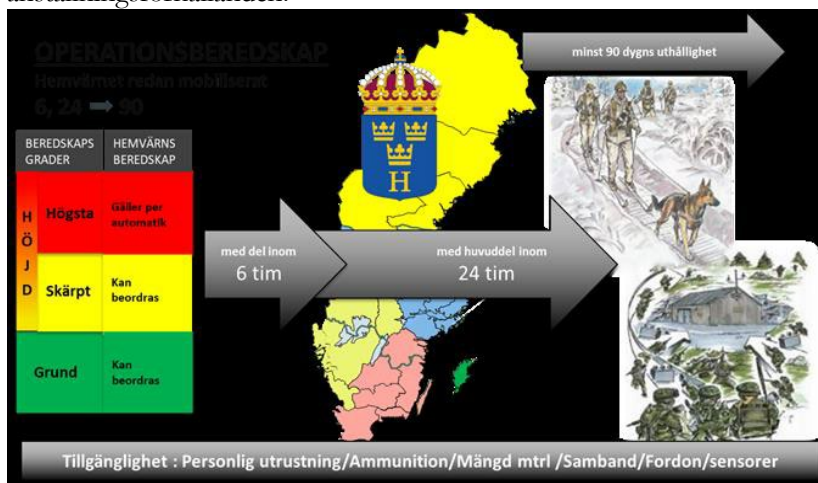
Då hemvärnsberedskap inte är beordrat är soldater efter ”särskilt åtagande” och efter utbildning skyldiga att tjänstgöra för:

- bevakning i samband med verksamhet enligt förordningen (1982:756) om Försvarsmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet, m.m. (IKFN-förordningen)

HANDBOK

- bevakning av skyddsobjekt enligt 5§ 1-6 lagen (2010:305) Om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m., räddningstjänst enligt lagen (2003:778)
- om skydd mot olyckor, och verksamhet i samband med att Försvarsmakten lämnar stöd till en annan myndighet eller enskild enligt föreskrift i lag eller förordning eller efter beslut av regeringen.

”Särskilt åtagande” innebär att soldaten i nära anslutning till tjänstgöring tillfrågats och tackat ja. I dessa fall gäller normala anställningsförhållanden.

Figur 1.4 Operationsberedskap/Försvarsmakten

Hemvärnsberedskap

Hemvärnsberedskap innebär tjänstgöringsskyldighet för personal i ett hemvärnsförband, dvs. all personal larmas. Om ÖB har gjort en framställning om hemvärnsberedskap hos Regeringen, och landets försvar eller säkerhet kräver att hemvärnsförband tas i anspråk omedelbart, kan ÖB beordra hemvärnsberedskap intill dess att regeringen fattat beslut. Personalen ska fullgöra den tjänstgöring som behövs med hänsyn till hemvärnsförbands uppgifter.

Åtgärdsplan för hemvärnsberedskap

(Se bilaga 1. Checklista för skapande av åtgärdsplan vid intagande av hemvärnsberedskap)

Hemvärnsförbandet ska ha åtgärdsplan som är så väl planerad att behov av detaljstyrningar från högre chef kan minimeras.

Ledning

- vid hemvärnsberedskap leds bataljonen från bataljonen stabsplats. Hemvärnsbataljonschef leder beredskapshöjning med stöd av chef för militärregion och chef för garnison.
- hemvärnsbataljonschef ska säkerställa att larmning sker och att förberedelser snarast sätts igång. Larmning ska ske enligt larmlistor till i förväg planerade samlingsplatser där inmönstring av personal sker.
- vid beordrad hemvärnsberedskap ska hemvärnsbataljonschef snarast söka samband med militärregionstab för att kunna ta emot senaste orientering och order.
- hemvärnsförbanden leds av chef för militärregion vilket innebär att hänvisningar framgår i högre chefs order.
- hemvärnsbataljonschef ska löpande ha aktuellt läge klart för sig i syfte att kunna ha handlingsfrihet med sina enheter. Läget vid bataljonen anmäls fortlöpande till chef för militärregion enligt stående order.

Genomförande i stort

(Se bilaga 2. Checklista för Hemvärnsbataljonschef under hemvärnsberedskap)

- inom hemvärnsbataljonen vid respektive underavdelning vidtas åtgärder enligt stående order
- huvuddelen av hemvärnsbataljonens materiel hämtas i egna förråd
- hemvärnsbataljonen hämtar avdelade fordon, båtar och flygplan samt signalskyddsmateriel
- hemvärnsbataljonen hämtar förnödenheter och ammunition enligt militärregionens hänvisningar

HANDBOK

- respektive underavdelningar anmäler klart efterhand som personal inkommit och förbandet är insatsberett
- om tid finns påbörjas kontrollåtgärder vid förbanden i form av kontrollskjutning/inskjutning av vapen, tillpassningskontroll av skyddsmask och ev. kompletterande utbildning enligt särskild åtgärdsplan som beskriver den kompletterande utbildningen på kort och lång sikt
- kompletterande utbildning genomförs vid behov och om läget medger, exempelvis uppdatering av förar- och skyddsvaktsbevis. Kompletterande utbildning genomförs med stöd av bataljonens egna instruktörer och/eller med stöd från utbildningsgrupp
- chef för organisationsenhet beslutar om eventuella valideringar och förarbevis.

KOM IHÅG!

- Se till att sprida de orienteringar och den information som ges.
- Motverka ryktesspridning.

1.7 Hemvärnsförband och uppgifter

Figur 1.5 Hemvärnsförbands uppgifter /Försvarmakten

Hemvärnsförbanden är krigsförband med uppgift att bevaka, skydda och ytövervaka områden eller objekt samt störa och försvara.

Hemvärnsförbanden ska kunna stödja de operativa insatsförbanden, deltar i annan verksamhet där försvarmakten verkar samt skapar med sin höga beredskap förutsättningar för andra förband, stridskrafter och försvarsgrenar att lösa sina uppgifter.

Hemvärnsförbanden är viktiga för att upprätthålla militär närvaro i hela Sverige och ger folklig förankring och tillgång till civil kompetens.

Med sin höga tillgänglighet, totala numerär, fördjupade lokalkännedom och geografiska spridning är hemvärnsförbanden av central betydelse för försvaret av det svenska terrortoriet, inklusive skyddet av flyg och marinstridskrafternas områden samt kritisk infrastruktur och prioriterade skyddsobjekt med skyddsvärd verksamhet.

Hemvärnsförbanden ska kunna verka med mindre delar inom några timmar och med huvuddelen inom ett dygn samt ha en uthållighet i minst 90 dygn.

Särskilda hemvärnsfunktionsförband ska kunna lösa uppgifter som är såväl regionala som rikstäckande. Dessa funktionsenheter kan till exempel vara CBRN-, granatkastar-, trafik-, underrättelse- och fältarbetsförband.

Hemvärnsbataljonen ska kunna ta emot tillförda hemvärnsinsatskompanier och hemvärnsfunktionsförband. Hemvärnsinsatskompanier ska också kunna användas utanför egen militärregion.

Taktiska krav och uppgifter

För varje krigsförband upprättas en krigsförbandsspecifikation (KFS). Den anger krav på krigsförbandet vid en given tidpunkt.

I aktuellt ramvillkor för typförband (RVT) framgår krigsförbandens huvud- och övriga uppgifter samt grundläggande förmågor enligt TURVLUS:

- tillgänglighet
- underrättelser
- rörlighet
- verkan
- ledning
- uthållighet
- skydd

Krigsorganisationsprognos (KROP) anger hur och i vilken takt krigsförband ska nå krav i RVT.

Chef för militärregion med stab

Chef för militärregion är underställd Rikshemvärnschefen avseende produktion och beredskap. Avseende insatser är chef för militärregion underställd insatschefen. I ansvarsområdet ingår att leda tilldelade krigsförband (regional stab, utbildningsgrupper, hemvärnsförband och andra grundtilldelade eller tillförda regionala förband) avseende utbildning, beredskap, insatser och övrig territoriell verksamhet.

Chef för militärregion leder organisationsenheterna inom regionen avseende:

- Försvarmaktens samverkan med samhället
- regional militär säkerhetstjänst
- markterritoriell verksamhet.

Huvudsyftet med militärregionstaberna är att öka Försvarmaktens förmåga att leda markterritoriell verksamhet i normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp. Därtill inkluderas ledning av underställda förband, samverkan med övriga förband och det civila samhället samt att skapa förutsättningar för regional försvarsplanering. Det innebär samverkan med regionala civila och militära myndigheter, kommuner och näringsliv i syfte att samordna samhällets stöd till Försvarmakten.

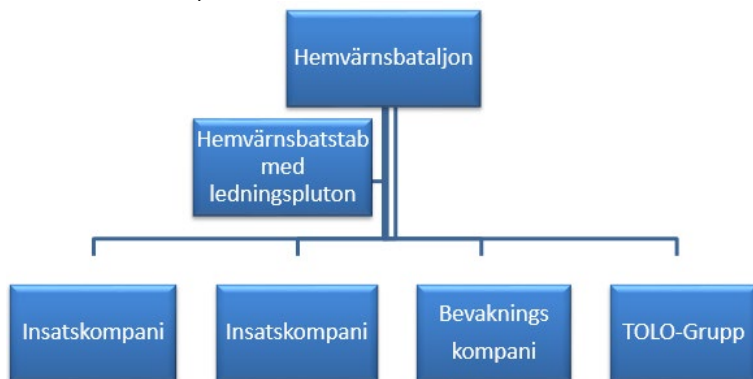
Innebörd:

- regional försvarsplanering
- stöd till samhällets krisberedskap
- insatser.

Militärregionens ledningspluton

Ledningsplutonen är ett betjädningsförband till militärregionstab.

Hemvärnsbataljon och funktionsförband

En hemvärnsbataljon består i regel av tre till fem kompanier: bevakningskompanier och insatskompanier. Inom varje hemvärnsbataljon organiseras en bataljonsstab med ledningspluton och ingående trossdel samt TOLO-grupp.

Hemvärnskompanierna består i sin tur av två till fem plutoner. Plutonen är stridsenhet. Hemvärnsbataljonerna ska organiseras och lösa uppgifter enligt RVT.

Hemvärnsbataljonen ska tex kunna:

- bevaka och skydda ett till flera objekt eller knutpunkter inom avdelat område
- ytövervaka.
- försvara terrängavsnitt då en bataljon löser uppgiften att bevaka och/eller skydda ett till flera objekt eller knutpunkter
- störa en motståndare inom tilldelat område
- genomföra fördröjande fältarbeten, spärra, blockera hamn, flygfältsområde samt vägavsnitt i anslutning till infallsportar
- avdela, motta och leda tillförda funktionsförband och insatskompanier
- skydda och eskortera transporter.

Bataljonsstab med ledningspluton

Funktionsförband

Hemvärnsbataljonen ska vid behov kunna avdela funktionsförband till annat förband alternativt motta funktionsförband. Hemvärnsbataljonen kan redan i grundorganisationen ha funktionsförband underställda.

Hemvärnsunderrättelsekompani

Hemvärnsunderrättelsekompaniet består av ledningstropp, trosstropp, tre underrättelseplutoner samt flygtropp. Hemvärnsunderrättelsekompaniet ska kunna verka i hela landet i alla terrängtyper, klimatförhållanden och är särskilt organiserat och anpassat för spaning och informationsinhämtning.

Kompaniet ska kunna:

- ytövervaka ett område i småbruten terräng, alternativt med tillförda transportresurser kunna ytövervaka ett kust- och skärgårdsområde eller väglöst område
- detaljspana/rörligspaning inom område
- bevaka objekt alternativt knutpunkter
- med flygtropp transportera nyckelpersonal, materiel och meddelanden.
- Bevaka.

Hemvärns-CBRN-pluton

Plutonen ska kunna:

- inhämta och bearbeta CBRN- och TIM-information genom spaning, övervakning och provtagning för att kunna ge CBRN-lägesbild
- begränsa effekten av CBRN-och TIM- händelser genom sanering av materiel och personal.

Hemvärnstrafikpluton

Hemvärnstrafikpluton genomför trafikreglering (fast eller rörlig), lotsning och rekognoseringsuppdrag.

Hemvärnspionjärpluton

Två varianter av pionjärplutonerna förekommer, norr respektive syd. Norr med bandvagn och syd med hjulgående fordon.

Plutonen ska kunna genomföra:

- minspaning samt minvarningsåtgärder,
- förbindelsearbeten, brobyggnad
- fördröjande fältarbeten, spärrning, blockering, förstöringsarbeten vid marinbas och flygområde samt väg och terrängavsnitt i anslutning till infallsportar
- enklare befästningsarbeten
- stridsfältsröjning.

Hemvärnsflyggrupp

En flyggrupp ingår i vissa hemvärnsbataljoner samt i Hemvärnsunderrättelsekompanier (flygtropp). Den ska kunna:

- ytövervaka område
- spana inom område
- transportera nyckelpersonal, materiel, meddelande och okvalificerad sjuktransport

Hemvärnsmusikkår

Är en del av hemvärnsförbanden och säkerställer insatsorganisationens behov av tjänstemusik bland annat för personalvårdande syfte. Ska kunna stödja bevakningstjänsten.

Hemvärnsgranatkastarpluton

Hemvärnsgranatkastarpluton används för indirekt eld. Exempelvis vid skydd av verksamhet vid flygbas eller marinbas eller vid strid mot en på marken framryckande motståndare. Men även för att understödja fältarbeten vid infallsportar.

Hemvärnsbåtkompani

Hemvärnsförband med marin inriktning har en särskild förmåga att bidra till skydd av marinbas.

Ska kunna:

- bevaka och/ eller skydda område eller objekt i skärgård
- genomföra båtburen skyddsvakt, utgöra plattform för sök med hund samt utföra eskort till sjöss.
- transportera personal
- ytövervaka område
- stödja sjötrafikkontroll
- stödja ubåtsjakt
- störa framträngande i farled

Hemvärnsbåtpluton

Hemvärnsbåtpluton ingår i hemvärnsbataljon med kustnära uppgifter och ska kunna:

- förflytta personal till sjöss i skärgårds- och kustområden
- genomföra båtburen skyddsvakt och utgöra plattform för sök med hund
- båtpluton ska även kunna bedriva ytövervakning av farleder och/eller kustområden.

Hemvärns-TOLO-grupp

Tankning och laddningsomgång (TOLO) transporterar och ersätter ammunition samt drivmedel för hemvärnsbataljon.

TOLO-grupper ingår i hemvärnsbataljoner som är organiserade i nordligaste delen av landet. Förbanden i den nordligaste delen av landet har särskild vinterutrustning och fler bandvagnar.

2 OPERATIONS MILJÖN

2.1 Grunder

Hemvärnsförbandens lokala förankring medför att förbanden har god kunskap om den fysiska miljön. Terrängen och infrastrukturen är ofta välkänd. Genom förberedelser och utbildning i alla klimat och väderförhållanden är hemvärnsförbanden väl förberedda för lösande av sina krigsuppgifter.

Svenska myndigheter som kommuner, länsstyrelser, regioner och polis är viktiga samverkansaktörer, framförallt vid objekt eller infrastruktur. Hänsyn måste alltid tas till civilbefolkningen.

Uppgiftens innebörd blir hanterbar när vi förstår den miljö vi verkar i. För att våra uppgifter inte ska motverka sitt syfte behöver val av medel och metoder bygga på en djup förståelse för den miljö vi verkar i. Detta betyder i sin tur att betydelsen av en väl fungerande underrättelsetjänst inte nog kan understrykas.

2.1.1 Stridsmiljöfaktorer

Hemvärnsbataljonen ska kunna verka under alla årstider, väder och ljusförhållanden. Hemvärnsbataljonen ska kunna uppträda i förkommande terrängtyper inklusive urbaniserad miljö, marin miljö om maritim enhet tillförs och kunna verka i alla terräng- sikt och klimatförhållanden inom ramen för sina geografiska uppgifter.

2.1.2 Markdomänen

Markdomänen karakteriseras av de fördelar och nackdelar som exempelvis terräng, infrastruktur, väder och fysisk förstörelse innebär. Operationsmiljön kan påverkas och förändras i stor omfattning genom medvetna handlingar som fältarbeten eller genom stridens

sekundäreffekter som brand, flyktingströmmar, kriminalitet eller epidemier. Framför allt karakteriseras markdomänen av att det är där människor lever, bor, hämtar sin föda och knyter sina sociala nätverk.

2.1.3 Fysisk miljö

En viktig del av taktiken är förmågan att nyttja terrängen. Olika terrängförhållanden medför olika krav på förbandens taktiska uppträdande.

God kunskap om terrängens påverkan på egna och motståndarens möjligheter att använda olika medel är av betydelse för möjligheterna att lösa sina uppgifter och därmed nå uppsatta mål.

Dominerande höjder, vattendrag och svårframkomlig terräng bör användas till egen fördel. Sådan terräng kan försvåra för en motståndare att utnyttja sina förmågor avseende eldkraft och rörlighet. Samtidigt ska det beaktas att det är bra terräng för specialförband att röra sig dolt i.

2.2 Vädrets påverkan

Chefer bör värdera vädrets inverkan och innebörd, på kort och lång sikt, dra slutsatser både för oss och för motståndaren avseende:

- vind
- temperatur
- nederbörd
- ljus- och siktförhållanden
- mark- och isförhållanden
- molnhöjd.

2.2.1 Klimat och väder

Klimat och väderförhållanden i form av varierande temperaturer, olika form av nederbörd, vind, årstidsväxlingar, väderfenomen samt klimatologiska variationer i olika geografiska områden med dess terrängtyper påverkar i hög grad Hemvärnsbataljonen och dess förmåga att verka. Att möta dessa krav på människan och bataljonssystemets olika delar är en grundläggande färdighet.

Normalt får Hemvärnsbataljonen sin väderprognos via militärregionsstab. Hemvärnsbataljonen ska kunna verka regionalt i alla klimatförhållanden och vädertyper. Klimat och väder över landet kan vara mycket varierande. Ytterligheterna är gränssättande för vad som är fysiskt möjligt för människan och tekniskt möjligt för materielsystemen.

Ytterligheter i klimat- och väderfaktorer påverkar bataljonssystemet och är därför väsentliga vid dimensionering, utformning och kravställning av förmågan.

Ledarskap

Klimat och väder ställer krav på chefs ledarskap, chefen måste därför tidigt beakta vädrets påverkan i sin planering. Chefen kan göra detta genom förtänksamhet att inhämta information och få råd, för att förbandets stridsvärde inte ska nedgå.

KOM IHÅG!

För att möta detta krav krävs utbildning och träning i en miljö som är prövande, men även övning under årets kallare månader, kust, fjäll och ödemarksterräng.

Förmåga att lösa uppgifter under vinterförhållanden

(Se bilaga 4 – Checklista verka under vinterförhållanden)

KOM IHÅG!

Fakta, innebörd, slutsatser (FIS). Värderas mot egna förband och motståndare.

Genom att värdera fakta så kan man besvara frågan vad det innebär för förbandet. Därefter dras slutsatser kring innebörden.

Exempel, väderprognos kommande två dygn:

- Fakta 20 cm snö, -1, 10 m/s, molnbas 100 m
- Innebär att framkomligheten begränsas, halka, mycket begränsad sikt
- Slutsats: Plogning och sandning bör beställas innan marsch, luftlandsättning med fallskärm, helikopter ej sannolikt.

Förberedelser inför att lösa uppgifter under vinterförhållanden

Förberedelserna för en övning eller insats i vinterklimat börjar när man fått uppgiften. Att tidigt skapa en målbild och att inrikta förbandet mot verksamheten i kyla är en framgångsfaktor. Att se över orderverk och rutiner för att säkerställa att de fungerar även i vintermiljö är en del i förberedelserna och ger en mental acklimatisering för personalen.

Ett utmärkt sätt att få rätt attityder är att få ut information och förbereda sig genom att genomföra förstegsutbildning med förbandets chefer och diskutera, ensa och fastställa hur förbandet ska lösa sådan verksamhet som påverkas av vinterns friktioner. Vidare bör det repeteras och utbildas på förväntade stridssätt och hur terrängen och klimatet påverkar förbandet.

För att tidigt skapa en plan för förstahandsuppgiften är det lämpligt att ha vinterrutiner i stående orderverk. Att dessutom spela på planen med alla underställda chefer närvarande med inspel av vinterfriktioner är ett utmärkt sätt att skapa ett positivt förhållningssätt hos förbandet.

KOM IHÅG!

Nyttja krigsspel vid förberedelserna. Använd lämpliga inspel med för vintermiljön typiska friktioner, exempelvis:

- Väderomslag med halka
- Stark kyla
- Avåkningar, gärna inom någon funktion, till exempel TOLO-ekipage
- Förseningar till följd av exempelvis bärgning av någon specifik funktion (t.ex. Hvflyg, vattenhantering, sjukvård)

För chefen innebär vinterförhållanden särskilda krav på riskhantering och ledarskap. Chefen måste aktivt kontrollera och följa upp förbandets stridsvärde, framförallt följa upp truppens möjlighet att verka med uthållighet. Chefen kan kontrollera detta genom till exempel skriftlig

order alternativt vid ordergivning, chefsbesök eller genom att förbanden rapporterar stridsvärde.

Väderleksprognoserna är ett viktigt stöd för planering och genomförande och måste spridas i organisationen. Väderleksprognosen ska svara på vilka innebörder det får för det egna förbandet och för motståndaren.

Vid svåra miljö och klimatförhållanden är kontinuerlig uppföljning av bataljonens stridsvärde väsentligt eftersom det oftast varierar med hänsyn till uppgift, kunskaper och färdigheter.

Batteriers uthållighet minskar i kyla, vilket påverkar våra fordon, radioapparater, bildförstärkare, termiska kikare och andra sensorer. Bränsleförbrukningen ökar för fordon och uppvärmning. Vintern ställer på många sätt högre krav på en väl förberedd logistikorganisation.

Kylskador kan uppstå vid redan låga plusgrader.

Framkomligheten för motståndarens stridsfordon kan öka, till exempel möjligheterna till kringgång över frusna myrar, vattendrag och sjöar.

Vinterförhållanden försvårar möjligheterna att läsa terrängen, både vad avser orientering och värdering av framryckningsmöjligheter.

Snöröjning måste ske för hjulfordon. Vid stort snödjup ökar behovet av att samordna och merutnyttja plogade vägar och grupperingsområden. Snödjup över 1 meter begränsar avsevärt motståndarens framkomlighet.

Vid sträng kyla kan förband höras på mycket långa avstånd. Ljuddisciplin vid såväl förflyttningar som i grupperingsområde får ökad betydelse.

Möjligheterna att använda snön som skydd för finkalibrig eld och splitter möjliggörs vid snödjup på ca 30 cm, förutsatt att snön packas två meter.

Vilseledande och döljande åtgärder såsom skensparning och maskering får ökad betydelse för att lyckas överraska motståndaren.

OBSERVERA!

Det finns alltid högre risk för personskador (kylskador) och materialskador vid verksamhet i kyla. Detta ställer stora krav på chefskapet och planeringen av verksamheten.

Planer ska vara dynamiska i den meningen att du ska kunna förändra dem efter din aktuella bedömning av rådande yttre faktorerers påverkan på individen (vind, kyla, halka m.m.).

Det fysiska stridsvärdet är gränssättande för ditt val av metoder och genomförande.

Väder i marin miljö

KOM IHÅG!

Att inhämta väderprognoser och delge konsekvenser och slutsatser ger chefer och soldater möjligheter att ha försteg i att bibehålla högre stridsvärde samt underlag för egna möjligheter och begränsningar.

Marin miljö kan vara en svår miljö att verka i eftersom bataljonen har begränsade båttransportmöjligheter och kan vara utspritt på en stor yta i skärgård, på vattnet, på öar, i hamnar samt på fastlandet.

Yttre påverkan som väta, snö, is, kyla, hård vind, våghöjd och begränsade möjligheter till skydd gör att miljön påverkar stridsvärdet än mer.

Värdera väderprognoser på kort och lång sikt. Det ger information och beslutsunderlag för konsekvenser, möjligheter, begränsningar samt slutsatser för egna förband och motståndaren. Detta är viktigt eftersom vädret i kustnära miljö och skärgård skiftar snabbt.

Vindar, våghöjd och nederbörd

Sjöhävningen påverkar möjligheter att verka beroende på båtens storlek och sjöduglighet. Vid kraftig sjöhävning påverkas besättnings

uthållighet samt möjligheter till landstigning och urlastning. Sjöhävning minskar upptäcktssannolikheten för mål med liten radarmålyta. Kraftig nederbörd minskar räckvidden för radar- och signalspaning. Vindar över 20 m/s påverkar möjligheten att använda mindre bärbara UAV.

Sikt och molnbas

Nedsatt sikt och dåliga ljusförhållanden påverkar både vapeninsats och stridsledning. Horisontal sikt under 1000 meter, exempelvis orsakad av dimma, försvårar avsevärt verksamhet med helikopter. Långa avstånd är dessutom svåra att avståndsbedöma. Dygnet mörka del ställer speciella krav på planeringen. För allmänt taktiskt uppträdande och för planering vad gäller användande av mörkerutrustning bör uppgifter om ljusförhållanden över dygnet inhämtas. Dima och nederbörd ger dock ofta bättre skydd än mörker.

Låg molnbas minskar normalt risken för flyganfall och optisk flygspaning. Även laserstyrda vapen påverkas negativt av låg molnbas.

Kyla

Över isar (och vatten) hörs ljud på långa avstånd.

Rörelsefriheten reduceras vintertid i skärgården främst vid isläggning och islossning. Efter tillfrysning kan svårframkomlig terräng, till exempel blötområden och vattendrag, utnyttjas för snabba och överraskande förflyttningar.

Nedisningsrisk finns då vattentemperaturen är lägre än +6°C. Fenomenet uppstår i olika kombinationer av temperatur, vind och sjö. Redan tunn isbeläggning på radiomateriel minskar räckvidd och isbildning på båtar kan försvåra verksamheten till sjöss. Har isbildningen väl börjat, så ökar den besprutade ytan snabbt, vilket innebär att isbildningen accelererar och kan bli kraftig på mycket kort tid. Rörelse på däck försvåras. Nedisning av båtar och fartyg kan allvarligt påverka dess stabilitet med förlisning som följd.

3 LEDNING

KOM IHÅG!

Ledning ska präglas av uppdragstaktik.

Uppdragstaktik är Försvarsmaktens ledningsfilosofi, innebärande att underställda ska ges klara och tydliga uppdrag, medan metoder och förfaringssätt överlämnas till utföraren med långtgående mandat. Uppdragstaktik drar nytta av svenska starka egenskaper som initiativkraft, självständighet och vanan att samverka i platta organisationer.

Militärstrategisk doktrin 2016

3.1 Grunder

Förmågan att leda kan beskrivas i ledning och ledarskap. Ledning är processen som ansvarar för vad som ska göras och ledarskap är förmågan som får det att ske. Ledning syftar till att samordna mänskligt agerande och resurser av olika slag. Ledning består av planering, genomförande, uppföljning samt utvärdering.

Planering innebär analys av ingångsvärden som leder till överväganden vilka utgör grund för beslut. Viktigt i all planering är att anpassa denna så att mesta möjliga tid ges till underlydande chefer och förband för deras förberedelser.

En av Hemvärnsbataljonschefens viktigaste uppgifter under planeringen är att ange målbild och syfte alternativt beslut i stort. Planering övergår till genomförande när planen övergår till order. Order ges efter hand och får inte fördröja verksamheten.

Hemvärnsbataljonschefen ger sina underställda chefer uppgifter. En uppgift består av en målbild, syften alternativt beslut i stort för en eller flera uppgifter, resurser samt insatsregler.

Uppföljning av order ger underlag för verkställande av order eller underlag till förändring. Uppföljning ger chefen grund för att anpassa verksamheten så att syften nås, inte att till varje pris följa utarbetad plan. Detta är chefens viktigaste uppgift under genomförandet.

För att lära och utveckla ska ständig utvärdering ske. Utvärderingen syftar till att förstå vad som uppnåtts och vilka medel och metoder som är mest verksamma för att nå målet. Härmed förbättras förutsättningarna för att uppnå målet eller att nästa insats genomförs på ett ännu bättre sätt.

3.2 Ledning av bataljonen

Hemvärnsbataljonschefen med stab leder från ordinarie fredsstabsplats alternativt förberedd stabsplats, men utövar samtidigt sitt ledarskap genom chefsbesök. Chefsbesök kan genomföras med chefsomgång i fordon med möjlighet till samband med egen stab och underställda chefer. Som alternativ kan ledning ske från stabsplats grupperad i kvarter eller tält. Hemvärnsbataljonschefen ska under kortare tid kunna leda från framskjuten ledningsplats.

Stabsplatsen kan samgrupperas med annat underställt förband alternativt avdelat särskilt förband för skydd och underhåll. Hemvärnsbataljonsstaben leder pågående verksamhet dygnet runt och planerar samtidigt för kommande uppgifter på sikt. Samverkan sker med civila aktörer och sidoförband.

KOM IHÅG!

Resurser bör avdelas för skydd av enheter – *såväl egna som tillförda* – som inte har tillräckliga egna resurser för bevakning. Exempelvis TOLO-grupp, flygggrupp, båtkompani, båtpluton, grk-pluton, pionjärpluton, CBRN-pluton.

3.3 Målbild

Inom ramen för att inrikta, samordna, följa upp och utvärdera verksamhet leder hemvärnsbataljonschefen genom att fatta beslut och förmedla sin viljeinriktning. Denna bör minst omfatta:

- en tydlig målbild, det vill säga vad som ska ha uppnåtts när verksamheten är avslutad (slutläge)
- syftet med verksamheten
- tidsförhållanden.

Målbilden är en ledstjärna i allt stabsarbete. Det innebär att alla order och åtgärder måste värderas huruvida de leder till fastställd målbild eller inte. Alla stabsmedlemmar och underställda chefer måste vara väl förtrogna med målbilden så att de kan handla i hemvärnsbataljonschefens anda.

I målbilden kan även målsättningar anges. Dessa kan återges som delmål vid ett visst skede, samt förmågor eller effekter som måste uppnås.

Ett slutläge (målbild) beskriver bland annat:

- vad som ska uppnås
- syften
- var i terrängen, och eventuellt när det krävs förband
- var motståndaren inte får ha förband
- eget stridsvärde när uppgiften är löst.

Delsteg som måste uppnås för att ett slutläge ska råda benämns ofta beslutspunkter/beslutsstillfällen och dessa används under genomförandet som uppföljningspunkter.

Framgångsfaktorer är förmågor eller egenskaper som specifikt gynnar vår verksamhet under ett skede eller en operation.

Exempel på framgångsfaktorer uttryckta verbalt

”Vi skyddar alternativt försvarar objektet eller området, vi behärskar området ... med fältarbeten, direkt och indirekt eld.”

”Vi behärskar området runt flygbasen med förband, fältarbeten och sensorer.”

”Vi ytövervakar område x, i syfte att upptäcka motståndarens verksamhet samt identifiera förbandstyp.”

3.4 Riskhantering

Riskhantering ska ingå som en naturlig del i planering. Att genomföra riskhantering i sin planering är att säkerställa högre stridsvärde. Att vidta olika skyddsåtgärder innebär förtänksamhet och medvetenhet när det gäller risker.

Kärnan i riskhanteringsprocessen är medvetna beslut om avvägning mellan värdet av uppgiftens lösande, vad det kostar att minska identifierade risker och vilka risker beslutsfattaren är beredd att ta för att uppgiften ska lösas.

Försvarsmaktens gemensamma riskhanteringsmodell är indelad i följande fem steg:

- fastställa grundvärden
- konkretisera och bedöma hoten
- identifiera, skydda och bedöma sårbarheter
- bedöma risken
- riskhanteringsbeslut inkluderande förslag på riskminimerande åtgärder med plan för uppföljning.

3.5 Lägesbild

KOM IHÅG!

Reservalternativ ska föras analogt tillsammans med informationssystem hemvärn (IS Hv) genom att föra lägeskarta av viktig lägesinformation.

IS Hv är ett stabstöd för ledning av hemvärnsbataljonen och övriga ingående funktioner. IS Hv möjliggör och underlättar arbetet i staben vad gäller gemensam lägesbild samt att ta fram, utarbeta och leverera order på olika nivåer.

IS Hv medger:

- standardiserade militära symboler och taktisk grafik
- presentation av målbild, genomförandidé, lägesbild
- hantering och delgivning av planer och order
- delad lägesbild med andra staber och förband (för närvarande endast via usb)
- dokumentation av handböcker, reglementen, anvisningar
- standardiserade rapporteringsmallar, andra mallar.

En aktuell lägesföljning/presentation avseende egna, neutrala, okända och motståndaren förs över tiden, i syfte att ge chefen nödvändigt beslutsunderlag. Beroende på förband och nivå skiljer sig detaljupplösningen. Digital lägesföljning ersätter inte analog lägesuppfattning, utan dessa ska dokumenteras parallellt för att möjliggöra en kontinuerlig lägesuppföljning, även vid till exempel längre strömbavbrott. Detta kan ske med lägeskarta från IS Hv som komplement till lägesinformation.

Normalt förs läget för att följa upp två huvudområden:

- underrättelser (okända, neutrala och motståndarens aktörer)
- egen verksamhet

HANDBOK

En lägesbild är en presentation av vald lägesinformation. Sådan information i aktuell tid kan delges på följande sätt:

- högre chef orienterar förbanden muntligen (via sambandsmedel) om sin uppfattning av läget. underställt förband har möjlighet att rätta. detta sker oftast under pågående verksamhet
- förbanden rapporterar muntligen (via sambandsmedel) in sitt läge. detta sker oftast under pågående verksamhet
- förbanden kan rapportera in läget som en bild i informationssystemet is hv alternativt som ett oleat till högre chef
- skrivna rapporter, av annat slag än muntliga sådana. dessa överförs via textmeddelande och är olika utformade beroende på vilken typ av information som högre chef efterfrågar. alla format som får och ska användas styrs av militärregionens stående order.

Högre chef ansvarar för den sammanställda bilden av aktuellt läge och för att distribuera denna till underställda förband genom textsignal, ordonnans eller annat tillgängligt sambandsmedel.

Produkten av lägesuppföljning/presentation blir en lägesbild som visar rådande läge avseende såväl egen som okänd, neutral och motståndarens verksamhet. Lägesbilden kompletteras med egen kommande planerad verksamhet samt bedömning av motståndarens och andra aktörers handlingsalternativ.

En lägesbild är en bild av läget vid en specifik tidpunkt vilket tydligt ska framgå vid förmedlande av lägesbild (tid och upprättare).

Lägesbilden används vid staberna bland annat för:

- stridsledning
- ändring av marsch-stridsberedskapsgrad
- funktionsledning
- planering
- rapportering
- orientering
- stabsorientering

HANDBOK

- ledningsplatsorientering
- ändring av stabsberedskap
- övergång till och från vb-tjänst.

Vid hemvärnsbataljon med marina respektive kustnära uppgifter ska också lägesbild sjö föras i IS Hv och på sjökort. Den avser främst sjötrafik på havsområdet i och nära utanför bataljonens område. På lägesbilden anges båtar och fartyg som kan bedömas avvika från normalbilden eller komma att utgöra ett hot mot egna förband

På lägesbilden ska observationstidpunkt, kurs och fart anges för att det ska vara möjligt att beräkna målets position vid senare tidpunkt. Så långt det är möjligt ska rapporterade mål korreleras i hemvärnsbataljonsstab, dvs. bedömas om en ny rapport avser ett redan känt mål eller är ett nytt mål.

Som sensorer används enheter ur båtkompani och -pluton, flyggrupp samt eventuella observationsplatser i skärgården. Samverkan med Marinens Sjöinfokompani kan ge ytterligare lägesinformation för förvarning.

3.6 Stabstjänst

KOM IHÅG!

Ordergivning, stabsorientering etc. ska om möjligt förövas för att de ska bli effektiva och korrekta.

3.6.1 Stabstjänstens syfte

Stabstjänst syftar till att på ett systematiskt sätt kunna möta olika händelseutvecklingar, ge underlydande chefer och förband uppgifter och resurser i så god tid att de kan lösa sina uppgifter. Stabstjänsten ska präglas av enkelhet och tydlighet.

Detta åstadkoms genom att:

- hemvärnsbataljonchefen anger målbilden för verksamheten, sitt beslut i stort och vilka riktlinjer som finns för uppgiften så att arbetet går i rätt riktning
- stabsarbetet genomförs med stöd av stabsarbetsplanen
- stabs- och ledningsplatsorienteringar genomförs kontinuerligt för att uppdatera personalen om läget samt hur arbetet ska bedrivas
- informationshantering genomförs enligt stående stabsorder (sso) och/eller metodanvisningar för befintligt informations- och ledningssystem
- bibehålla uthållighet genom en väl avvägd stabsberedskap
- delge bearbetad och relevant information samt ge förberedande order för att skapa tid både för stab och underställda förband.

3.6.2 Stabs- och ledningsplatsorientering

Stabsorientering

Stabsorienteringar syftar bland annat till att hålla stabschefen samt de delar av avdelningarna/sektionerna som inte tjänstgör i genomförandeledningen insatta i läget.

Berörda befattningshavare ska utan dröjsmål orienteras om betydelsefulla förändringar i läget samt delges övrig viktig information.

Orientering inom staben underlättas genom att:

- personligen följa upp arbetet vid berörda sektioner och avdelningar
- meddelanden, kartor, skisser och dylikt delges
- nära samarbetande sektioner/avdelningar arbetar i gemensamma eller närliggande lokaler
- högtalare, snabbtelefoner, e-post används
- stabsorienteringar genomförs.

Stabschef planerar regelbundna stabsorienteringar med ca 6 timmars mellanrum beroende på aktuell verksamhet och ledningsnivå. Vid kallelse till stabsorientering ska målsättningen med denna alltid delges. Beroende på målsättningen avgörs vilka som ska delta i stabsorienteringen. Exempelvis vid övergång till VB-tjänst deltar normalt endast föredragande från respektive funktion och pågående VB. Stabsorienteringar ska som regel vara korta, helst under en timme.

Då stabsorienteringen föranleds av ett chefsbeslut bör chefen närvara för att själv meddela beslutet med inriktningar och anvisningar. Stabsorientering kan ske som stor eller liten. Det som skiljer dessa åt är att vid stor stabsorientering ska huvuddelen av stabsmedlemmarna vid staben delta för att uppdateras i läget. Liten stabsorientering kan syfta till att uppdatera viss personal för kommande verksamhet såsom stabschef, avdelnings/sektionschefer och föredragande.

Ledningsplatsorientering

Inom ett ledande lag är det lämpligt att genomföra ledningsplatsorienteringar för att ensa arbetsläget och lägesbilden. Lämpliga tidsintervall styrs upp beroende på aktuell verksamhet och ledningsnivå, dock bör intervallet vara betydligt tätare jämfört med stabsorienteringarna.

3.6.3 Stabsarbetsplan

Stabsarbetsplanen är en tablå för att leda och inrikta stabens arbete. I stabsarbetsplanen ska det framgå vilka verksamheter som stabschefen prioriterar under olika skeden. Stabsarbetsplanen utgår även ifrån vilka delar av staben som kan disponeras med hänsyn till rådande eller bedömt stridsvärde.

Stabsarbetsplanen ska vara tillgänglig för stabsmedlemmarna och grundas bland annat på:

- när uppgiften måste påbörjas och när den ska vara klar
- aktuella arbetsuppgifter
- när order senast måste nå direkt underställda chefer (duc)
- när rapporter måste nå högre chef (hc)
- behov av rekognosering, samverkan och andra förberedelser
- orderläget
- vilka delar av staben som disponeras vid olika tidpunkter
- stabsmedlemmarnas stridsvärde och behov av vila.

Stabsarbetsplanen kan innehålla följande parametrar:

- aktuellt skede
- tidsförhållanden för staben
- gällande orderläge
- stabsberedskap
- plan och orderarbete
- tid för ordergivningar
- tid för stabsorienteringar
- tid för rapportering till högre chef (hc)
- tid för samverkan/besök

- tid för omgruppering av stabsplats.

Stabsarbetsplanen kan kompletteras med en ledningsplan som omfattar ledningsbehovet vid förbandet över tiden. De båda planerna kan slås ihop till en stabs- och ledningsplan. Normalt finns en dygnsrytm beskriven i stående stabsorder (SSO) där normaltider för olika händelser är fastställda.

Ledningsplan

Syftet med ledningsplanen är att skapa bästa ledningsförutsättningar för chefens ledningsbehov. Dessa kan antingen vara kopplade till tid eller händelser och utgå från stridsplan med tillhörande beslutstödsplan.

Ledningsplanen beskriver ledningsbehovet kopplat till platser och resurser. Den utgör bland annat underlag för planering av ledningsstödsystem. Ledningsplanen är ett ingångsvärde för stabsarbetsplanen.

Underlaget för ledningsbehovet hämtas ur planering och kompletteras med chefens behov av uppföljning. Vidare bör ledningsplanen omhänderta stabens behov av exempelvis samband, ledningsplats, chefsomgång och skydd genom exempelvis omgruppering. Stabschefen är ansvarig för ledningsplanen.

Beslutsstödsplan

Genom spel fastställs händelser som kan påverka genomförandet i positiv eller negativ riktning. Händelserna dokumenteras som tillfällen när beslut kan behöva fattas. Dessa händelser utvecklas till beslutstillfällen.

Syftet med att använda beslutstillfällen är att kunna växla tempo och komma innanför motståndarens beslutscykel i avsikt att kunna agera. Det dynamiska beslutsfattandet kommer också att vara ett underlag för att styra vår försörjning av rätt underrättelser till rätt beslutstillfällen.

Beslutstillfällen ska omfatta sådant som bedöms vara avgörande för våra möjligheter att uppnå målbilden.

Tänkbara kritiska eller avgörande moment, till exempel *"när ska vi försvara bron, när behöver vi omgruppera"*, är oftast bra utgångspunkter för att hitta beslutstillfällen.

Handlingsalternativen kopplas till beslutstillfällena och kan delas upp i *"det går enligt plan, bättre än plan eller sämre än plan"*.

För varje handlingsalternativ där ett beslutstillfälle utkristalliserats utarbetas – *om tiden så medger* – underlag för order. Härigenom skapas förutsättningar (om beslutstillfället inträffar) att agera snabbare än motståndaren.

Planering av handlingsalternativen vid ett beslutstillfälle genomförs i regel av bataljonschefen med biträde av personal ur S3, S2 och bekämpningschef (om grantakastarpluton är underställd/understödd)

Sammanställningen över alla beslutstillfällen med åtgärder som kan behöva vidtas, samt därtill kopplade underrättelsebehov, benämns *beslutsstödsplan*.

I *beslutsstödsplanen* ingår följande delar:

- beslutstillfällen bestående av:
 - bedömda händelser
 - underrättelsebehov
 - handlingsalternativ
 - beslutstidpunkter
- underrättelseinhämtningsplan
- karta med grafiskt angivna beslutstillfällen/beslutstidpunkter.

Handlingsalternativ vid beslutstillfälle

Identifieras vid spel, utvecklas av bedömandegruppen. Planering av handlingsalternativen vid ett beslutstillfälle genomförs i regel av bataljonschefen med biträde av till exempel C S2/C S3.

Den syftar till att skapa framförhållning för bataljonschefen och att möjliggöra att man vid identifierade situationer kan agera snabbare än motståndaren.

Handlingsalternativen presenteras i form av ett beslut och ett utkast till order eller i form av skiss med förklarande text.

Uppföljningsplan

Beslutsstödsplan i matrisform passar bäst att använda för beslutstillfällen som ligger längre fram i tiden samt för funktioner.

Förutom de situationer (omfall) som vi behöver kunna förutse och förkorta beslutstiden för, så finns även ett behov av att följa upp andra saker som kommit fram under planeringen. Som ett stöd till denna uppföljning skapas en *Uppföljningsplan*, vilken i första hand blir ett stöd till den uppföljning som görs vid stabsplats.

Det som är viktigast att dokumentera och följa upp är de specifika framgångsfaktorer som identifierats under planeringen, vilka återfinns i planeringsförteckningen. I denna förteckning hittar vi även de

identifierade omedelbara åtgärder som ska vidtas, dessa ska också nedtecknas i uppföljningsplanen och följas upp så att de genomförs.

Från beslutstödsplanen ska de viktigaste beslutstillfällena också föras in i uppföljningsplanen, särskilt när det gäller att följa upp informationsbehov som rör egna förband.

Uppföljningsplanen kan utformas grafiskt eller i matrisform. Ansvarig för upprättandet är normalt C S3 men den fastställs av hemvärnsbataljonchefen.

3.6.4 Uthållighet och beredskapsgrader

KOM IHÅG!

Uthållighet att verka under längre tid kräver kunskap och anpassning till beredskapsgrader.

För att hemvärnsbataljonen ska ha uthållighet under längre tid – *veckor, månader* – måste verksamheten styras så att inte förbandets stridsvärde försämras. Exempel på detta kan vara att sänka ambitionsnivån genom att kompanier eller plutoner avlöser varandra för att få bättre uthållighet.

Beredskapen vid staber regleras genom stabsberedskapsgrad. Alla behöver kanske inte vara i tjänst dygnet runt. Beredskapsgraden anpassas efter stabens uppgifter och beräknad förvarnings tid som behövs för att verka och ha långsiktig uthållighet. Till exempel vid bevaka och beredd skydda. Oavsett av stabschefens beordrade beredskapsgrad kan sektions- eller lagchef anbefalla högre beredskapsgrad för sin sektion/lag.

Beredskapsgrader

(Se bilaga 5. Beredskapsgrader)

Hemvärnsbataljonchefen reglerar beredskap genom att beredskapsgrader anges för aktuella verksamheter.

Dessa beredskapsgrader gäller inom bataljonen om inget annat anges:

– stridsberedskap	4:60
– marschberedskap insatskompani	2 timmar
– flyggrupp	30 min startberedskap
– marschberedskap bevakningskompani	3 timmar
– CBRN-skyddsberedskap	låg (GRÖN)
utrustningsregel 0

3.6.5 Avlösning/Mottagande av förband

(Se bilaga 6. Checklista avlösning/mottagande av förband)

När en hemvärnsbataljon/kompani ska avlösa eller mottaga ett annat förband bör cheferna på respektive förband tidigt samverka i syfte att inhämta information/order och övriga underlag för uppgiften samt att bädla för att snabbt lösa den nya uppgiften.

Order för avlösning/mottagande bör framgå i order från högre chef.

Avlösa innebär att det övertagande förbandet ska överta samtliga uppgifter som det avlösta förbandet har haft om inget annat uttryckts i orden.

Informationsinhämtningen och avlösningen ska ske genom samverkan.

Chefen för ett avlösande förband övertar uppgiften först då avlösningen är helt genomförd.

HANDBOK

Samverkansprotokoll ska alltid upprättas mellan förbanden och skrivas under. Avlösning kan ta lång tid – *timmar/dagar* – om det ska göras grundligt utifrån komplexitet i uppgift.

Inledningsvis bör förbandschefen för det förband som ska avlösa samverka med förbandet som ska avlösas i syfte att komma överens om tidsplanering för avlösningen (kan ske via sambandsmedel). Chef för det avlösande förbandet bör därefter personligen samverka med förbandschefen som ska avlösas på dennes stabsp plats, om möjligt bör även sektionschefer delta, (minst C S3 och kvm). Ibland beroende på komplexitet i uppgiften, kan det vara bra att militärregionsstaben stödjer med exempelvis ett ledningslag på plats. Syftet är att sätta sig in i läget och ta över ordrar, stridsplaner, kartor, nya hänvisningar, samverkan med övriga förband i området, m.m.

Erfarenhetshantering

Redovisa så många erfarenheter som möjligt till avlösande/mottagande förband för att de ska förstå stridsplanen och hur de kan utveckla stridsplanen. Kan delges i pappersform, skisser, beskrivas från i IS Hv med utdrag lägesbild, stridsplan, funktionsplaner mm.

Därefter bör övertagande förband utarbeta avlösningsorder för att i ett senare skede genomföra en ny samverkan där även sektionschefer, kompanichefer och plutonchefer deltar. Syftet är personlig samverkan med respektive motpart för att planera avlösningen samt överlämna stridsplaner, sambandshandlingar, oleat, erfarenheter och övriga handlingar.

Slutligen bör om möjligt delar av avlösande förband på alla nivåer ner till grupp ansluta och samverka (gå bredvid) sin motpart i syfte att snabbare sätta sig in i läget, få terrängkännedom etc.

Den slutliga avlösningen sker genom att avlösande förband tar över succesivt på alla nivåer och enheter. När avlösningen slutförts ska rapport skickas till högre chef.

HANDBOK

Exempel på tidsplan avlösning bataljon mellan VO och VX

Tid	281000	290800	292000	300800	301800	010800	011200	011400
Uppgifter	Order från HC	Besök av övertagande förband (BatC, SektC, KompC)	Övertagande förband ordergivning	Besök av övertagande förband (BatC, SektC, KompC, PlutC)	Ordergivning Avlösning på respektive förband.	Delar av avlösande förband på alla nivåer (ner till grp) ansluter och går bredvid	Avlösande förband grupperar och tar över succesivt på alla nivåer (efter hand)	Avlösande förband tar över uppgiften. Rapport till HC
Syfte	Påbörja avlösningens - ordern.	Stabsori Överlämna underlag		Rek i tg. resp tät Samverka, planera avlösning, (stridsplaner, oleat mm.) Sekt visa överlämning			VO Leder VX Leder VO Avlöst	
Åtgärd	Kontakta övertagande förband, gör överenskommelse angående tidsplan	Samverka sektionsvis						

4 TAKTIK – STRIDSTEKNIK

4.1 Grunder

KOM IHÅG!

Hemvärnsbataljonens organisation och materiel är dimensionerad för att lösa uppgifterna bevaka, skydda och ytövervaka, samt störa och försvara.

Hemvärnsbataljonens styrkor ligger framförallt i personalens civila kompetens, lokalkännedom och sociala nätverk. I förbanden finns stark förankring till hembygden, det civila samhället och därigenom även kunskap om normalbilden i området samt terrängens beskaffenhet. Därutöver är förmågan att snabbt (timmar) kunna påbörja lösandet av huvuduppgifter av särskild vikt.

Taktiken, stridstekniken och ambitionsnivån i striden är av stor vikt för chefen att förstå. Hemvärnsbataljonen har begränsad taktisk rörlighet och begränsat skydd. Uthållighet kan fås genom tillförsel av förbandsmateriel och förnödenheter. Exempelvis blir effekten bättre vid genomförande av störastrid, om man tillförs fältarbetsresurser, indirekt eld, ammunition, sjukvårdsresurser och tid till extra utbildning.

Man kan också öka möjligheterna till verkan, uthållighet, skydd och rörelse genom förberedda stridsplaner, stående order, fältarbeten, träning och förövning vid lösande av uppgift.

KOM IHÅG!

Chefen ska uppmuntra sina direkt underställda chefer till att i normalläge rekognoscera i terrängen för sina krigsuppgifter.

4.2 Kraftsamling

KOM IHÅG!

Koncentrera nödvändiga effekter till tid och rum för att nå framgång.

Kraftsamling av effekter till tid och rum kan leda till framgång. Resurser samlas eller inriktas för ett bestämt syfte med striden och all verksamhet som genomförs ska ha en direkt eller indirekt effekt där framgång söks.

För att undvika motståndarens motåtgärder ska kraftsamling genomföras snabbt och inte behållas under längre tid än vad som krävs för att uppnå avsett syfte. Chefen måste även vara medveten om att en kraftsamling medför att risker måste tas i andra riktningar då denna genomförs.

Exempel på kraftsamling inom hemvärnsbataljonen:

- hundekipage ur andra kompanier omfördelas för att kraftsamlas till ett geografiskt område, objekt eller verksamhet
- kompanier kraftsamlas till ett geografiskt område där hotbilden bedöms som farligast
- fältarbeten kraftsamlas till fördröjande fältarbeten i kanaliserande terräng
- ett hemvärnskompani kraftsamlas till bevakning och skydd av en plats där det tidigare varit endast en pluton.

Kraftsamling kan ändras om läget förändras eller kan fastställas sent om man saknar underrättelser. Kraftsamling kan då innefatta understöd av fältarbeten, indirekt bekämpning, direkt bekämpning och reserver.

En förutsättning för att kunna kraftsamla är att chefen tar risker i andra riktningar vilket kan innebära att en flank lämnas svagt försvarad eller att en motståndare kringgås utan att komma i strid.

4.3 Överraskning

KOM IHÅG!

Agera på ett sätt som är oväntat för motståndaren. Vi ska vara oförutsägbara och verka ickelinjärt!

Överraskning kan uppnås genom att uppträda oväntat avseende tid, rum, medel och metoder. Överraskning har en kraftfull men temporär effekt som kan bidra till lokal överlägsenhet. För att skapa överraskning krävs goda kunskaper om motståndaren, goda underrättelser samt en god lägesuppfattning. Det är viktigt att handlingsfrihet är säkerställd för att kunna uppnå överraskningen.

Alla möjligheter att överraska motståndaren och att själv undvika att bli överraskad måste övervägas. Det är inte nödvändigt att motståndaren är helt omedveten om våra åtgärder, men denne ska bli medveten tillräckligt sent för att inte kunna genomföra effektiva motåtgärder.

En metod att åstadkomma överraskning är vilseledning, där vi genom planerad och aktiv verksamhet lurar motståndaren eller förstärker dennes felaktiga uppfattning om läget och våra avsikter. För att nå den önskade effekten är det viktigt att kontinuerligt agera oväntat.

Genom att variera metoder och verksamhet kan överraskning uppnås då motståndaren inte hinner uppfatta rutiner och hot, utan därmed fattar felaktiga beslut och vidtar felaktiga åtgärder.

HANDBOK

Exempel på åtgärder för att uppnå överraskning eller vilseledning inom bataljon:

- variera bevakningsrutiner
- omgruppera varje dygn, skengruppera
- genomföra verksamhet oregelbundet i tid och djup
- använd sensorer, flyg, båt, hundekipage oregelbundet, omfördela, kraftsamla
- variera marsch och transportvägar för till exempel underhåll, mc, ordonnanser, ordervägar till stabsplatser
- radiotystnad
- mineringar
- lägga stor vikt vid maskering, skenmaskering
- sken- ljud/ljus/verksamhet, skenmål.

4.4 Handlingsfrihet

KOM IHÅG!

Handlingsfrihet säkerställs genom att tydliga mål, syften och handlingsregler tas fram och delges. Det kan också skapas genom tillämpning av uppdragstaktik, ett bevarat gott stridsvärde och avdelande av reserver. Om reserver sätts in bör ny reserv om möjligt skapas.

Handlingsfrihet säkerställer flexibilitet att kunna hantera uppkomna möjligheter och begränsningar. Handlingsfrihet krävs för att kunna kraftsamla, ta initiativ och utnyttja eller fullfölja en inledande framgång och för att kunna möta oförutsedda händelseutvecklingar. Genom att planera och leda verksamheten flexibelt kan olika situationer hanteras när de uppstår.

Handlingsfrihet kräver även en mental beredskap för den föränderliga miljö som kriget sker i för att kunna reagera på och agera i nya situationer, önskade som oönskade.

Grunden för att kunna skapa handlingsfrihet är en god förståelse för hur bataljonens förband behöver användas i tid och rum. Genom noggranna analyser avseende motståndarens handlingsmöjligheter samt kunskap om egna förbands förmågor och begränsningar, kan chefen identifiera när lämpligaste förband och reserver ska sättas in eller egna förband dras ur strid.

HANDBOK

Exempel på att skapa handlingsfrihet vid hemvärnsbataljon:

- fatta beslut i tid genom att vara förutseende och arbeta med uppföljning och beslutsstöd, prövade spel på stridsplanen och händelseutvecklingar med riktlinjer och omfall
- anpassa stabsarbetet till underställda förband och ge ut förberedande order samt följ upp och bevara stridsvärdet
- lämplig stridsberedskap ger också handlingsfrihet och dessutom en förutsättning för uthållighet
- kompani avdelas som reserv och tilldelas ett antal beredduppgifter eller så avdelas en tillfälligt sammansatt ”stridsgrupp” som reserv
- avdela larmstyrka, spaningsreserv eller en underhållsreserv.

4.5 Terrängvärdering

KOM IHÅG!

Hemvärnsbataljonstaben ska genomföra terrängvärdering för att få fram bra underlag om motståndaren, egna förband och funktioners möjligheter, begränsningar.

Noggrann terrängvärdering ger möjlighet att funktionsvis utveckla funktionsplaner som i sin tur ger bättre beslutsunderlag.

Värdera fakta, innebörd, slutsatser (FIS).

(Se bilaga 8 – Exempel (FIS) terrängvärdering vid uppgift störa).

Terrängvärdering tar inom hemvärnet sin grund i personalens lokala förankring och individuella kännedom om områdets specifika karaktär. Denna kunskap kompletteras genom att studera kartor, genomföra rekognosering på marken och från luften med flyg, använda informationssystem samt genom information från lokalbefolkning och lokala myndigheter.

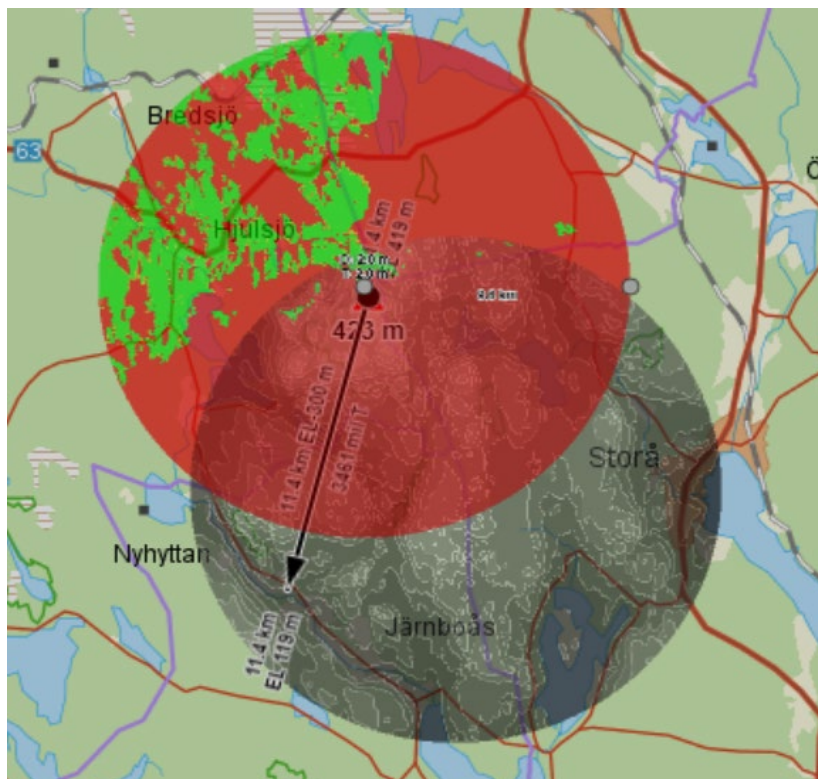
Våra möjligheter att taktiskt använda terrängen med hänsyn till vår uppgift, mål, organisation samt kapacitet klarläggs, bland annat avseende framkomlighet, sikt, skydd och nyckelterräng som vi måste behärska. På samma sätt bedöms motståndarens möjligheter att använda terrängen. Där värderas särskilt nyckelterräng varifrån verkansavstånd med bärbara vapensystem värderas. Väder-, sikt- och klimatförhållandens inverkan på våra och motståndarens möjligheter klarläggs.

Nyckelterräng kan utgöras av:

- bra observationsmöjligheter eller stridsställningar
- vägkorsningar, knypunkter eller kommunikationslinjer
- viktiga områden för att nå taktiska mål

Särskilt kartläggs:

- vägnätets kapacitet och utbredning, framryckningsstråk och kringgångsmöjligheter
- vattendrag, kanalisering, fördröjande och hindrande, broars bärlast, landstigningsmöjligheter
- höjder, höjdförhållanden som kan ge exempelvis observationsmöjligheter och stridsställningar
- typ av bebyggelse, hur kan den användas för våra uppgifter och för motståndaren
- skyddad bebyggelse, ex kyrkor, historiska byggnader
- fält, isbelagda sjöar möjligheter att luftlandsätta med fallskärm alternativt helikopter
- naturliga hinder som begränsar framryckning
- markbeskaffenhet/ bärlast isförhållanden, myr
- lämplig terräng att verka ifrån utifrån verkansavstånd med direktriktade vapen (bärbara luftvärnsrobotar, prickskyttevapen, pansarvärnsvapen, bärbar granatkastare, 12.7 mm automatgevär, mm.)
- möjligheter till dold och skyddad förflyttning
- lämpliga grupperingsområden för våra förband och motståndarens lednings-, artilleri- och underhållsförband
- möjligheter till samband
- möjligheter till fältarbeten

Figur 4.1 Terränganalysverktyg i IS Hv/Försvarsmakten

I IS Hv finns terränganalysverktyg, med verktyget kan man se höjdkurvor, högsta punkt, fri sikt, från höjdpunkt(grönt), mäta avstånd. Detta verktyg kan bland annat ge underlag till nyckelterräng varifrån motståndaren eller vi kan observera eller verka med vapensystem.

Vanliga kartor ger inte alltid tillräckligt med information för att värdera urban terräng. Flygfoton, officiella underlag och truppspaning kan krävas för att ge information om anläggningar under jord, till exempel kloaksystem, tunnelbanor, vattenledningar, järnvägsövergångar,

gasledningar, kraftstationer samt infrastruktur för till exempel radio och telefoni.

4.5.1 Terrängens påverkan på oss och motståndaren

En av våra stora fördelar är att vi känner vår terräng. Likväl måste den värderas för att utnyttjas maximalt. Vi måste också omvänt förstå och analysera hur motståndaren kan nyttja terrängen. Vi måste använda vår lokalkännedom för att undvika upptäckt och till exempel förflytta oss dolt.

Exempel på terrängens påverkan på oss och motståndaren samt slutsatser:

- i öppen terräng är det särskilt betydelsefullt att vi har kontroll över höjder varifrån terrängen kan överblickas och behäskas med eld. även obetydliga höjdskillnader som grunda svackor och låga åsar kan medge dold och skyddad förflyttning, vilket i sin tur kan möjliggöra överraskning
- för att hindra att förbanden syns eftersträvas utspridd gruppering. lador och stora byggnader kan användas vid uppställning eller gruppering inomhus
- maskering och skenmaskering utvecklas efterhand tiden så medger
- från höjden a och kan motståndaren verka med direktriktade vapen. från höjden b kan motståndaren verka med bärbar luftvärnsrobot. från öarna c kan motståndaren verka med laserpekare. vi måste behärska höjderna a, b och öarna c
- sannolikt är att motståndaren framrycker till fots längs systemet med stigar - i den betäckta terrängen, över berget a, för att möjliggöra observation och bekämpning av objekt b, och c. vi måste använda våra sensorer runt berget a samt behärska terrängen varifrån motståndaren kan påverka objekt b och c.

4.5.2 Bebyggelse

Med bebyggelse avses större eller mindre städer och samhällen som kan karakteriseras av:

- centrum i form av ett antal affärs- och förvaltnings-/kontorsbyggnader samt lokal- eller fjärrkommunikationer
- mer eller mindre omfattande bostads- samt industriområden i anslutning till eller som omger centrum
- större trafikled som går genom eller i omedelbar anslutning till bebyggelsen
- intilliggande småbruten och betäckt terräng, till exempel parker och grönområden.

Bebyggelsens ålder och infrastruktur gör att man kan göra en enkel bedömning av dess troliga utformning, skyddsmöjligheter och brandbenägenhet.

Ingen bebyggelse är den andra lik. Bebyggelse kan klassificeras som centrumbebyggelse, stadsbebyggelse, villaområde eller industriområde.

Bebyggelsen i centrum kan utgöras av äldre stenbyggnader eller moderna byggnader. Stenbyggnader erbjuder gott skydd mot flertalet vapensystem, särskilt i källare eller bottenvåning. Innerväggarna har ofta god skyddsnivå. Byggnadernas grundmurar skyddar i regel mot splitter och finkalibrig eld medan byggnaderna i övrigt är mindre motståndskraftiga. Verkan med artilleri eller flyg kan innebära att rasmassor förstärker skyddet i de nedre delarna av husen.

Äldre stadsbebyggelse har något bredare gator som bildar rektangulära mönster med tämligen homogena fasader. Innergårdar är vanliga. Oftast krävs granateld med större kaliber för att slå hål på fasader.

Modern centrumbebyggelse karakteriseras av betong och tegel med stora ytor av glas och plåt, till exempel skyltfönster och fasader. Det finns risk att väggar och fasader faller i sidled och drar med sig sidoväggar. Innerväggarna har i regel låg skyddsförmåga.

Den moderna stadsbebyggelsen består ofta av 12–20 m breda gator. Byggnadernas höjd varierar inte så mycket, 2–3 våningar i mindre städer och 5–10 våningar i större städer. Utanför den centrala bebyggelsen övergår ofta bebyggelsen i villaområden. I villaområden ger trädgårdar ofta goda möjligheter till dold framryckning och gruppering.

Parker och trädgårdar medger framryckning vid sidan av gator och vägar.

Gatumönstret är rektangulärt eller kurvigt. Skyddsnivån i villabebyggelsen är oftast låg. Enbart källarutrymmen erbjuder något egentligt skydd. I områden med sammanhängande bebyggelse i kvarter är möjligheterna till dold och skyddad omgruppering begränsad. Med hänsyn till att du måste korsa långsgående gator kan skydd erhållas vid till exempel gatuhörn, portar samt ingångar.

Industriområden

I utkanterna av bebyggelsen återfinns industriområden. Typen av bebyggelse och den skyddsnivå som kan erhållas i ett industriområde bestäms av den verksamhet som bedrivs inom området. Moderna industriområden har ofta tunnare väggar med dålig skyddsförmåga medan äldre industriområden kan ha betong eller tjockare tegelväggar med bättre skyddsförmåga. Inom industriområden återfinns ofta farliga ämnen som används i industriprocesser eller lagervärdas. Ämnen som släpps ut, genom medveten eller omedveten handling, utgör en risk för civil befolkningen och förbandsenheter i området.

Vägar och stråk

Till och genom en stad leder i regel flera större vägar samt en eller flera järnvägar. Inne i staden finns ofta obebyggda terrängpartier som kan lämpa sig som framryckningsstråk. Vägkorsningar i flera plan förekommer oftast längs större genomfartsleder. Dessa är kanaliserande och kan utgöra ett hinder för vår framryckning. Flerplans vägkorsningar kan användas som skydd där frontalt skydd och flankerande skjutriktning kan uppnås. En stads gatusystem ger goda möjligheter till ändring av kraftsamlingsriktning.

Terräng av hindrande karaktär

Många städer har vuxit upp kring ett vattendrag som oftast flyter genom centrum och delar av staden. Över större åar och älvar finns ofta ett begränsat antal broar. Vattendragen rinner ofta i väst- östlig riktning, rinner ut i havet och är begränsande för trafik i nord-sydlig riktning. De kan göras störande eller hindrande med fältarbeten.

4.5.3 Terrängvärdering kustnära/skärgård

- minskade möjligheter till att gräva ned sig (stenbunden mark).
- möjligheter att gruppera i tält kan vara svårare (kuperad stenbunden mark).
- i anslutning till hamn/marinbas tillkommer ytterligare en dimension, dvs. vattenytan och terrängen under denna. detta måste beaktas extra och hemvärnsförband måste eventuellt tillföras resurser för att kunna bevaka den miljön, men även för att transportera sig.
- exponeringstider till havs.
- varifrån kan motståndaren verka dolt med exempelvis laserpek, direktriktade vapen, bärbara robotsystem och dykare.
- höjder för observation.
- farleder, djup och grund, kraftigare strömmar.
- sambandsmöjligheter.
- civil infrastruktur att nyttja, tillgång till vatten.

4.5.4 Exempel på arbetsmetod terrängvärdering:

1. På kartan i varje terränglager kartlägg fakta, innebörd, slutsatser (FIS) med hänsyn till terrängen och motståndaren och egna förband/funktioner.

Exempel på terränglager (varje lager färgläggs med olika färger):

- A. Vägnät
 - B. Öppen, betäckt terräng
 - C. Höjder
 - D. Vattendrag
 - E. Bebyggelse
2. Genom att lägga två olika terränglager på varandra kan man få fram nya slutsatser.

Tips!

Efter att terrängvärdering på kartan är gjord, så är ett bra sätt att överföra terrängvärderingen på byggplast ca 3x3 meter och där visualisera och presentera (FIS) vid exempelvis bedömande eller stabsorientering.

5 BEVAKA OCH SKYDDA

Figur 5.1 Bevaka och skydda objekt/Försvarsmakten

Bevaka och skydda är Hemvärnets primära uppgifter som ska kunna lösas upp till 90 dagar. Ett scenario skulle kunna börja med Hemvärnsberedskap under några dagar som övergår i Höjd beredskap och mobilisering av övriga försvarsgrenar. Därefter en lång period med incidenter och sabotage i olika delar av landet men också med olika intensitet inom militärregionen.

Beredskapen varierar mellan bevaka och skydda, som intas med några dygn i taget. Delar av förbanden får i olika perioder några dagars ledighet för återhämtning och för att hantera sitt civila liv. Under tiden fortgår konflikten med incidenter och förnekelse. För förbanden justeras uppgifterna efterhand med olika objekt och nya prioriteringar. Efter en längre utmattningsperiod ökar hotet om ett väpnat angrepp mot några delar av riket.

5.1 Grunder bevaka

Uppgift som syftar till att observera, rapportera och försvåra visst typ av hot mot visst objekt eller viss verksamhet.

Hemvärnsbataljonchefen överväger här som i alla andra uppgifter, tidsaspekt, hotbild, terräng och förbandets stridsvärde, personalläge, materielläge samt utbildningsståndpunkt. Detta för att lämpligaste kompani ska få bästa förutsättningar att lösa uppgiften. För att bevaka ett objekt avdelas normalt minst en pluton, men även mindre styrkor kan ge effekt. Dock måste hänsyn tas till uthållighet och skyddsobjektets värde och utformning.

Inledningsvis ordnas bevakning av objektet med infartspost och poster i viktiga riktningar som efterhand byggs ut med patrullslingor, larmsystem och fysiska hinder för att försvåra för motståndaren och underlätta lösandet av uppgiften.

Var flexibla i organisationen för att öka effekten, exempelvis omfördela personal, sensorer och fordon.

KOM IHÅG!

För att vilseleda motståndaren är det viktigt att hemvärnsbataljonen är flexibel och oförutsägbar; oregelbundna rutiner i posttjänst, patrullering, gruppering av stabsplatser, ordonnansvägar, trafik och sändarplatser.

Vi ska inte vara förutsägbara!

HANDBOK

Hemvärnsbataljonchefen/kompanichefen samordnar gruppering och verksamhet med objektsägaren, så väl innan som under hemvärnsberedskap.

Exempel inom hemvärnsbataljonen på vad som kan regleras och samordnas med objektsägaren:

- tillträdesskydd
- larmstyrka och stridsberedskap
- gränser, eldområden
- patrullslingor
- vägspärrar och mineringar
- underhållsplats och samlingsplats för skadade.

5.2 Grunder skydda

Uppgift som syftar till att förhindra motståndaren att ingripa mot viss terräng, verksamhet eller anläggning, så att syftet med den strid eller verksamhet som ska skyddas inte äventyras.

KOM IHÅG!

En viktig del är att identifiera vad som är egen skyddsvärd verksamhet, materiel och objekt.

Skydda är en högre ambitionsnivå än bevaka och kan initieras på grund av ökad hotbild eller högre prioriterat objekt och är därmed mer krävande. Skillnaden är att förbandet inte bara ska försvåra för en motståndare, utan även förhindra denne att verka mot objektet.

Vid order skydda:

- höjs stridsberedskapen
- posttjänst och patrullverksamhet intensifieras
- ytterligare vägspärrar/posteringar upprättas
- stridsställningar utvecklas och striden förövas
- eventuella fältarbeten utvecklas
- larmstyrka avdelas.

När hemvärnsbataljonen växlar mellan bevaka till att skydda kan det bero på att skyddsvärd verksamhet kan behövas skyddas tillfälligt eller under längre tid. När uppgiften är löst kan man gå ner till en lägre ambition, (bevaka) för att få uthållighet.

Exempel på tillfälliga skyddauppgifter:

- transporter i skärgård och på land
- utlämning ammunition
- start och landning vid flygbas
- viktigare personal.

HANDBOK

Skyddauppgiften kräver som regel mer personal och fältarbeten. Val av terräng som vi måste behärska blir oftast längre ut från det skyddsvärda så att motståndaren inte kan verka mot vår verksamhet och det skyddsvärda.

Det kan också innebära att skyddsobjektets gräns måste utökas och terräng måste behärskas utifrån motståndarens verkansräckvidder med bärbara vapensystem samt våra egna behov för att kunna verka.

Förfrågan om att utöka skyddsobjektets gräns sker via militärregionstaben.

Hemvärnsbataljonchefen måste ge tydligt områdesansvar, samordna verksamheten mellan hemvärnskompanier och mellan andra som exempelvis behöver tillträde genom området.

För att ha uthållighet vid förbandet måste beredskapsgraderna tillämpas.

Hemvärnsbataljonchefen måste även stödja kompanierna med att skapa uthållighet, bland annat genom stöd från andra logistikenheter eller genom att omfördela resurser.

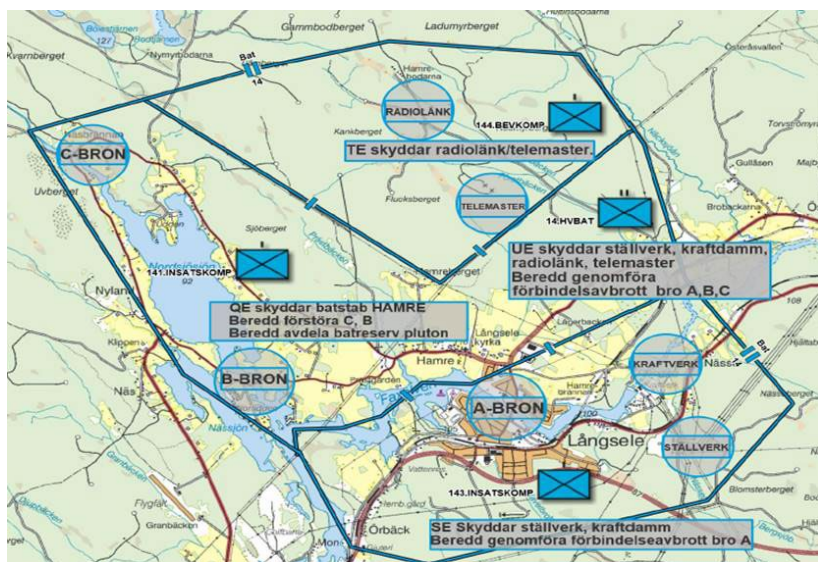
Hemvärnsbataljonchefen kan skapa handlingsfrihet genom att exempelvis avdela bataljonslarmstyrka då hemvärnsbataljonen samlat löser uppgift.

Finns möjlighet så samordnar/samverkar hemvärnsbataljonchefen/kompanichefen med respektive objektsägare i förväg.

HANDBOK

Fler åtgärder för att lokalisera motståndaren/hotet vidtas:

- nyttjande av sensorer i kombination med övriga åtgärder
- intensifierad ytövervakning (alternativt störa) genom ökad spaning (fast och rörlig) längre från objektet
- patrullering med fordon, båtar, flyg och hundar
- postställen i nyckelterräng längre ut från objekt
- vägspärr kan upprättas längre ifrån objektet
- kontroll/genomsök sker på andra väsentliga platser, utanför objektet, till exempel tele-, el- och vatteninstallationer samt viktigare höjder varifrån observation och verkan kan ske ifrån
- larmsystem upprättas på sådant djup att åtgärder kan vidtas vid upptäckt av motståndare.

Figur 5.2 Exempel på stridsplan 14. Bataljonen (UE)/Försvarmakten

(Se även bilaga 9. Exempel på order utarbetad i IS Hv).

5.3 Funktioner vid bevaka och skydda

Fältarbeten

Det är minerat på viktigare platser. Hinder, och skydd av olika slag är utvecklat för att underlätta bevakningen/skyddandet av det skyddsvärda.

Indirekt eld (om granatkastarpluton understödjer bataljonen)

Mål förbereds i anslutning till plutoners stridsställningar, posteringar och vägsprårrar. Eldobservatörsskisser upprättas. Den indirekta elden kan också förberedas mot terräng som vi inte når själva och som motståndaren inte får behärska.

Underrättelsetjänst

Identifiera varifrån motståndaren kan observera och verka med vapensystem mot objekt/område/personal. Nyttja förbandets sensorer genom överlappning och i kombination med andra åtgärder.

Sjukvårdstjänst

Sjuktransportfordon finns avdelade vid respektive hemvärnskompani och transportvägar till samlingsplats är inkörda. Förstärkningsfordon finns på samlingsplats. Sjukvårdsgrupp kan förstärka ett hemvärnskompani som bedöms kunna vara extra ansträngt.

Sambandstjänst

Sambandet är kontrollerat, alternativa sambandsvägar till exempel viasignalering och trådförbindelser är prövade. Ordonnanser har rekognoserat alternativa framryckningsvägar. Ett upprättat och delgivet upk-system och kodordslista finns. Materielen är kontrollerad och batteriförsörjningen säkerställd, materiel eventuellt omfördelad.

Post och patrulltjänst

Ett antal extra postställen är bemannande och avlösningsförfarande samt lösen har ändrats. Patruller patrullerar oftare, oregelbundet och i delvis nya slingor. Disponeras hemvärnsflyg och eller RPAS kan dessa nyttjas för patrullverksamhet.

5.4 Bevaka och skydda skyddsvärd verksamhet vid flyg- och helikopterbas

Figur 5.3 Bevaka och skydda skyddsvärd verksamhet vid flygbas/Försvarmakten

5.4.1 Grunder

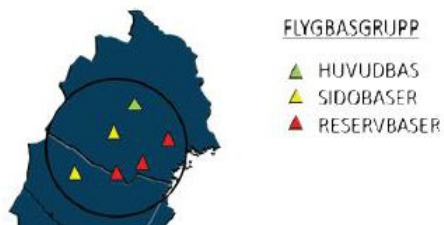
5.4.1.1 Flygbassystemets uppbyggnad

Flygbaser

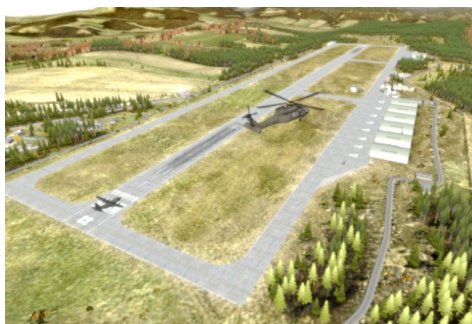
Alla start- och landningsmöjligheter som kan utnyttjas för vårt flygvapen, planeras för utnyttjande i säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp. Start- och landningsmöjligheterna kan vara en vägsträcka, civil flygplats, militärflygplats eller, som för helikopterförband, en landningsbar yta. Därigenom försvårar vi för motståndaren att hindra våra flygstridskrafterns insats. En start- och landningsmöjlighet (eller flera start- och landningsmöjligheter om dessa ligger i nära anslutning med varandra) bildar en bas. Baserna sammanförs normalt i flygbasgrupper.

En flygbasgrupp innehåller:

- en huvudbas
- en till flera sidobaser
- en till flera reservbaser.

Figur 5.4 Flygbasgrupp med huvudbas, sidobaser och reservbaser, där även vägnätet kan nyttjas/Försvarsmakten

Huvudbaser har kapacitet att användas dygnet runt, under alla väder- och siktförhållanden av de flygslag som baserats på basen.

Tyngdpunkten av flygbasförbandets gruppering ligger på huvudbasen.

Figur 5.5. Huvudbas/Försvarsmakten

HANDBOK

	Sidobasen har normalt samma kapacitet som huvudbasen men har inga eller endast mindre del av flygbas-förbanden grupperade på basen. Sidobas för helikopterförband kan upprättas på annan geografisk plats än på en flygplats. Sidobasen kan användas parallellt med huvudbasen under förutsättning att det finns flygbasförband grupperade.
---	--

Figur 5.6. Sidobas/Försvarmakten

	Reservbas har normalt sämre kapacitet än huvud- och sidobaser. Reservbasen saknar dessutom förband i utgångsläget och behöver oftast förberedande arbeten för att fungera.
	Reservbas kan upprättas utanför flygplats även för strids- och transport/ specialflyg varvid vägssystemet används. För helikopterförband gäller samma som för sidobas, dvs. att reservbas enbart för helikopter endast kan användas av helikopterförband. Reservbas används när huvudbas eller sidobaser inte längre är operativa, eller som alternativ för att få ökad spridning av flygförbanden.

Figur 5.7. Reservbas med vägssystem/Försvarmakten

5.4.1.2 *Ledning och lydnadsförhållanden*

Markterritoriellt lyder flottiljchefen eller av denne utsedd baschef under chef för militärregion vad avser markterritoriell verksamhet.

Stridsplanerna för markstrid kallas i flygvapnet för markförsvarsplan. Hemvärnsbataljonen får uppgifter utifrån denna. Markförsvarsplanen omsätts i "BasOrder" och dessa i sin tur i "FragO".

Hemvärnsbataljon som avdelas för att understödja flygbas, kan få uppgift att bevaka/skydda skyddsvärd verksamheten vid flygbas. Fler hemvärnsbataljoner kan komma att ges uppgift/beredduppgift att understödja flygvapnet utifrån flygvapnets spridningskoncept.

Chef ur Flygvapnet är markstridsledare på basen. Hemvärnsbataljonchefen avdelar en stridsledare/samverkansbefäl till flygbasens ledningslag. Hemvärnsbataljonchefen eller av den utsedd samverkar med baschefen om gränser och samordning av lösandet av uppgifter. Strävan är att Hvbataljonstaben samgrupperar med flygbasstaben. Hemvärnsbataljon som har tilldelats ett område inom flygbasområdet ansvarar för egen förbandsverksamhet samt för samordningen mot andra förbands verksamhet.

Chefen för ledningslaget med stöd av markstridsledaren styr vid händelser de förband som verkar inom området för att nå ställda uppgifter. Exempelvis om en flygbassäkpluton har upptäckt motståndaren och påbörjat att lokalisera, så kan kompletterande uppgifter ges direkt till stridsledare ur hemvärnsförband.

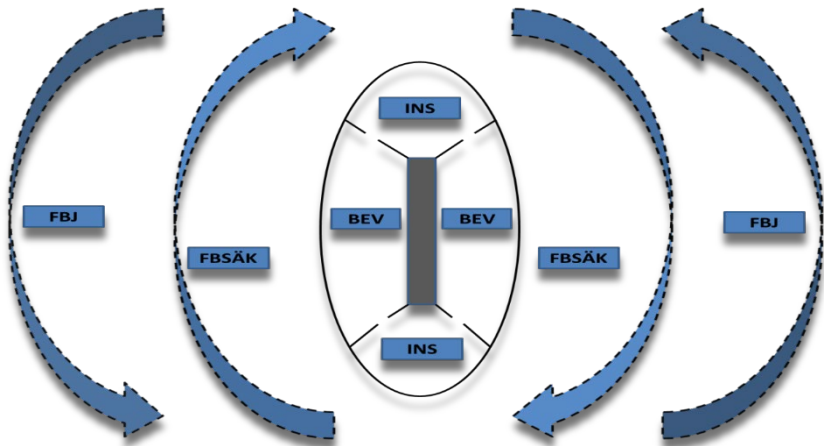
KOM IHÅG!

Viktigt är att ha rutiner i rapportering, korta sambandsvägar så att chefen ledningslaget direkt kan få rapport om motståndaren, för att exempelvis flygverksamhet, marktransporter kan styras om samt snabbt påverka motståndaren med gripbara enheter.

5.4.1.3 Förband

Förband som kan ingå i skyddet av verksamheten vid flyg- och helikopterbas:

- Flygbasförband
- Flygbassäkerhetsförband
- Flygbasjägarförband
- Hemvärnsförband
- Markstridsförband med uppgifter i anslutning till flygbaserna, till exempel delar ur säkerhetsbataljon eller luftvärnsförband
- Dessutom kan förband ur armén avdelas för uppgifter på flygbaserna.

Figur 5.8 Exempel principskiss gruppering vid flygbas/försvarsmakten

Bevakning och skyddet av flygbasen byggs upp med principen kraftsamling inifrån och utåt.

Längst ut verkar flygbasjägarförband och flygbassäkerhetsförband. Innanför dessa verkar hemvärnsförbandet närmast skyddsvärd verksamhet, objekt eller materiel. Samverkan mellan ingående enheter är av största vikt och baschefen har som regel det övergripande ansvaret.

HANDBOK

Syftet med förbandens uppträdande och strid är att kunna upptäcka och lokalisera säkerhetshotande verksamhet. Därefter kraftsamlas flygbasens samlade resurser mot motståndarens mark och specialförband.

Hemvärnsbevakningskompani kan komma att lösa sina uppgifter i nära anslutning till landningsbanan, bevakning och skydd vid ingående vägar, stråk, kasernvakt, stabsplats, sambandsplatser, piloter, ammunition, drivmedelsupplag och flygplan. Detta för att bevakningskompani saknar egen rörlighet.

Hemvärnsinsatskompaniet kan få motsvarande uppgifter som hemvärnsbevakningskompani men troligtvis får förbandet uppgifter i nyckelterräng utanför flygplatsområdet (staketet), varifrån en motståndare kan verka med sina vapensystem.

Hemvärnskompanier kan också få uppgift inom kompaniområde att patrullera bevakningslinjer för att fånga upp och bekämpa motståndarens rörelser. Del av hemvärnsbataljonen kan också få till uppgift att bevaka eller skydda helikopterenheter som är grupperat i anslutning till flygbasen.

Del av hemvärnsförbanden kan komma att behövas för bataljonslarmstyrka. Bataljonslarmstyrkan kan få till uppgift att skydda in och utflygning men också för eskort av piloter, ammunition och drivmedelstransporter till och från flygbasen samt inpasseringskontroller. Uppgiften ställer krav på stor samordning mellan flygvapen/helikopterenheter och hemvärnsförband för att undvika vådabeskjutning. Tydliga gränser och områdesansvar klargörs.

Begränsningar kan komma att ske vad avser användande av lys och signalammuniton, RPAS samt hemvärnsflyggrupp då basen används för flygning.

5.4.1.4 Skyddsvärden

Baschefen/markstridsledaren ur Flygvapnet prioriterar vad som över tiden är skyddsvärt inom flygbasen, exempelvis:

- piloter
- ledningssambandscentraler
- flygplan/helikoptrar
- ammunition/drivmedel
- klargöringsförband.
- länkstationer
- radaranläggning.
- servicepersonal

Baschefen/markstridsledaren ska fastställa:

- tidsförhållanden, hur lång tid uppgiften ska lösas
- vad är skyddsvärt
- beredduppgift
- gränser
- ansvar
- samband, rapportering
- när flygplatsen eventuellt ska blockeras eller spärras och med vilka resurser, efter order från chef militärregion.

Detta kräver samövning och samordning med olika scenarier, under vilka förutsättningar hemvärnsförbanden ska lösa uppgifter, tillsammans med andra förbandsenheter.

5.4.1.5 Helikopterskvadron gruppering

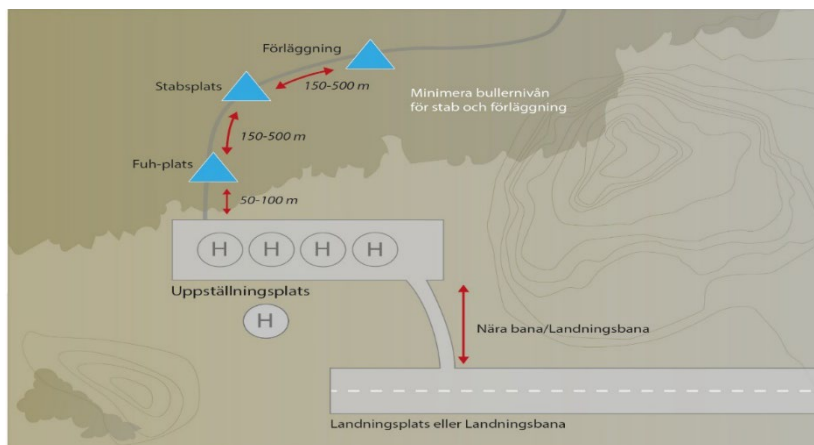
För bästa taktiskt utnyttjande av helikopterförmågan eftersträvas att basera helikopterskvadroner i närhet av understött förband med syftet att minska anflygningstid och maximera tid för lösande av uppgift i aktuellt operationsområde.

Grundprinciperna för helikopterskvadrons gruppering på helikopterbas är:

- tät gruppering (normalläge och kris, lågt lufthot)
- spridd gruppering (väpnat angrepp, högt lufthot).

Tät gruppering

Helikopterskvadronerna löser uppgifter som kräver flygbasförbandens stöd utanför huvudbas. Baseringsprincipen i normalläge och kris bygger samlad gruppering inom helikopterbasen med fokus på helikoptern som skyddsobjekt. Lämpliga baseringsområden kan vara marin- eller arméförbands grupperingar, skjutfältsläger, flygbaser, mindre flygplatser/flygfält, industriområden etc.

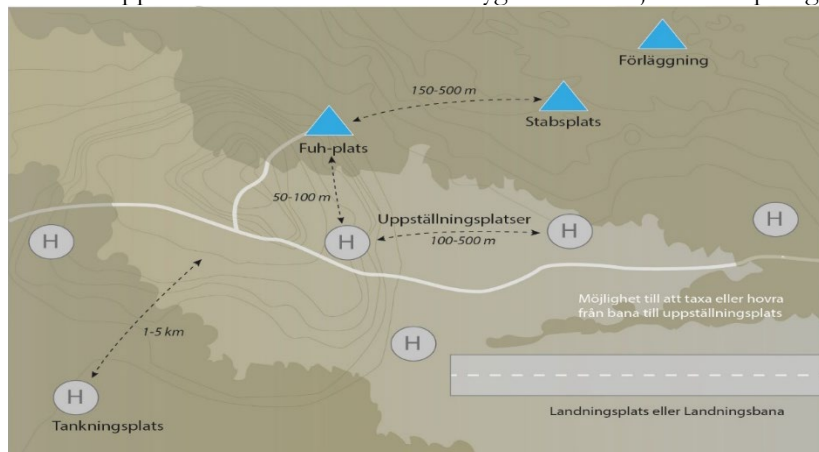

Figur 5.9 Exempel på tät gruppering för helikopterenhet/Försvarmakten

Spridd gruppering

Vid väpnat angrepp är principen att hela skvadronen omgrupperas till annan huvudbas eller sidobas. Vid högt lufthot är strävan att sprida helikoptrarna maximalt.

I så stor utsträckning som möjligt bör helikopterns förmåga att landa på andra platser än flygfält utnyttjas. Uppställningsplatserna sprids för att försvåra upptäckt och minska risken vid flyganfall eller fjärrbekämpning.

Figur 5.10 Exempel på spridd gruppering för helikopterenhet/Försvarmakten

Skydd mot markhot

Skydd mot markhot definieras av:

- våra åtgärder som syftar till att försvåra eller hindra motståndarens underrättelseinhämtning och dennes åtgärder som syftar till att störa eller slå ut vår verksamhet
- våra åtgärder för att bevaka, skydda, försvara grupperingsplatser, objekt, viktig materiel, verksamhet samt åtgärder som döljer våra avsikter i kombination med vilseledning.

Utifrån ovanstående ska stridstekniska grunder för skydd mot markhot inriktas mot följande:

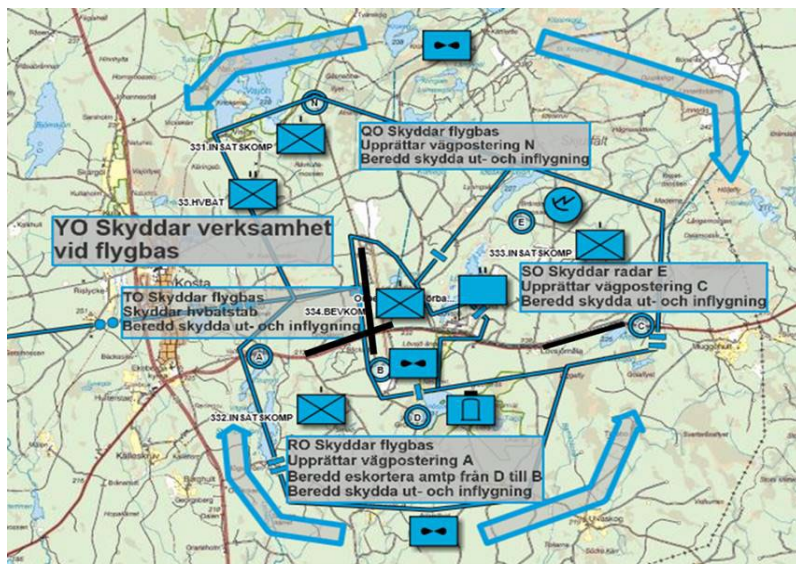
- våra grupperingar och verksamheter bevakas/skyddas och i ett värsta läge kunna försvaras.
- våra åtgärder möjliggör tidig upptäckt av motståndarens insatsförberedelser som till exempel genom ytövervakning och spaning.

5.4.1.6 *Hemvärnsbataljonens uppgifter*

Hemvärnsbataljonens huvudsakliga uppgift är att bevaka/skydda skyddsvärd verksamheten vid flygbasen eller helikopterbasen.

Inom ramen för att skydda och bevaka löser bataljonen:

- områdesbevakning, objektsbevakning/skydd
- larmstyrka
- ytövervakning
- eskort, skydd av viktig personal, klargöringsplatser
- vägpostering
- fältarbeten.

Figur 5.11 Exempel på stridsplan 33. Bataljonen (YO), skyddar verksamheten vid flyg- / helikopterbas, i syfte att förhindra att motståndaren påverkar skyddsvärd verksamhet/objekt/Försvarsmakten.

5.4.1.7 Exempel på order:

331.Hvinsatskompani (OO)

- skyddar inom tilldelat kompaniområde flygbasens verksamhet, från tnr 121500, i minst fyra dygn
- ytövervakar inom tilldelat område
- upprättar postering n
- beredd 2 h efter order, skydda in och utflygning under 4 timmar
- beredd 1 h efter order, spärra huvudflygbana
- beredd 3 h efter order, understödja 334. bevkompagni (to).

332. Hvinfosatskompani (RO)

- *skyddar inom tilldelat kompaniområde flygbasen verksamhet, från tnr 121500, i minst fyra dygn*
- *ytövervakar inom tilldelat område*
- *skyddar med mindre del ammunitionsförråd D*
- *upprättar vägpostering A*
- *beredd med mindre del, 2 h efter order, eskortera ammunitionstransport från ammunitionsförråd d, till klargöringsplats b*
- *beredd efter 2 h skydda in och utflygning under 4 timmar.*

333. Hvinfosatskompani (SO)

- *skyddar inom tilldelat kompaniområde flygbasen verksamhet, från tnr 121500, i minst fyra dygn*
- *skyddar med mindre del radaranläggning E*
- *ytövervakar inom tilldelat område*
- *beredd 1 h efter order avdela bataljonslarmstyrka pluton*
- *beredd 1 h efter order spärra vägbana inom tilldelat område*
- *beredd 2 h efter order skydda start och landning på vägbas väster vägpostering C.*

334. Hvbevakningskompani (TO)

- *skyddar inom tilldelat kompaniområde flygbasen verksamhet från tnr 121500 i minst fyra dygn*
- *skyddar yo batstabsplats lövsjö*
- *ytövervakar inom tilldelat område*
- *beredd med mindre del, 1h efter order, skydda klargöringsplats b.*

Funktioner

Exempel på stöd av funktionsförband:

- fältarbeten utförda av pionjärpluton
- indirekt eld med granatkastarpluton.

5.4.1.8 Fältarbeten

Flottiljens fältarbetskaperitet kraftsamlas till åtgärder för att säkerställa bästa förutsättningar för flygförbandens insatsmöjligheter och överlevnad på marken.

För flygbasen upprättas normalt en fältarbetsplan. Den bör omfatta följande:

- plan för rustning av befästningar (om förbandet avser använda äldre befintliga faciliteter, till exempel bascentral)
- plan för maskering (större maskeringsarbeten av till exempel ammunitions-, flygdrivmedelsupplag, fordonstunga enheter, ledningsplatser)
- plan för skenåtgärder
- plan för fälthållning (att basen fungerar driftsmässigt)
- plan för spärrning, blockering och förstöring (komplement till av högre chef utarbetad plan)
- plan för minering (avser inte fordonsminering vid vägposter, utan till exempel minering av väg som ska blockeras)
- plan för kvalificerade fältarbeten som behöver utföras av till exempel ingenjörförband ur armén.

Av respektive plan bör framgå:

- på vems order det får göras
- vad som ska göras
- var det ska göras
- vem som ska göra det
- resurstilldelning.

HANDBOK

Hemvärnsbataljonen genomför fältarbeten för egen överlevnad, för egen rörlighet och fördröjande fältarbeten inom ramen för flygbasens fältarbetsplan.

Utbyggnad och genomförande av:

- stridsställningar
- förbindelsevärn
- skottfältsröjning
- maskering
- hinder
- larmminering
- postvärn
- vägpostering
- skenmål.
- spärrning
- blockering
- förstöring
- minering

Maskering

Förbanden maskerar funktionsavslöjande materiel för att försvåra identifiering av förbandets uppgift/funktion.

Skenmål

Skenåtgärder har till uppgift att vilseleda motståndaren vid målval. Order om skenmål ges av baschef i samråd med hemvärnsbataljonchefen. I vissa fall kan skenmål ge större skyddseffekt än maskering av det verkliga objektet. Platserna för skenmål väljs så att det verkliga målet inte skadas vid bekämpning.

Skenarbeten i syfte att vilseleda motståndarens underrättelseinhämtning kan inriktas mot:

- beläggning och utnyttjande av flygplansplatser
- flygammunikationsförråd och flygdrivmedelsförråd (upplag)
- ledningsplatser

HANDBOK

- skador på bansystem efter anfall (skenkratrar används)
- minering, larmmineringar

Sensorer

Inom bataljonens uppgifter inom flygbasen utförs normalt och utan särskild order den sensortäckning som bedöms för att förstärka bevakning och skydd. Sensorers och larmmineringarnas lägen ska framgå av terrängskiss hos chef för aktuell verksamhet. All personal på platsen ska vara orienterad. Alla möjligheter att utnyttja provisoriska larmanordningar ska tillvaratas.

5.4.1.9 Spärra, blockera, förstöra.

(Ref Försvarsmaktens interna bestämmelser FIB 16:1 Spärrning blockering och förstöring.)

Flygfält ska vid behov kunna spärras, blockeras eller förstöras på order. Mandat ges från chef insats till flygtaktisk chef, innan genomförande samverkar chef militärregionsstab med flygtaktisk chef.

Spärra

Figur 5.12. Spärra flygfält/Försvarsmakten

Ett flygfält spärras för att tillfälligt hindra motståndaren att utnyttja det.

Detta kan genomföras genom att:

- lätta flyttbara hinder på rull- och taxibanor placeras ut tvärs över dessa och med inbördes avstånd av ca 400 m
- stridsvagnsminor och fordonsminor kan användas på fältytorna som omger rull- och taxibanorna, röjningsskydd får inte användas
- spärrspretor kan förekomma på vissa flygfält i Sverige. Dessa är främst avsedda för spärrning av terrängen och taxibanor där kravet på att snabbt kunna avlägsna hindren är lägre än på rullbanor.

Blockera

Figur 5.13. Blockering av flygfält/Försvarsmakten.

Ett flygfält blockeras för att under begränsad tid:

- försvåra för motståndaren att utnyttja flygfältet
- fördröja motståndarens styrketillväxt genom landning med flygplan
- binda motståndarens röjnings- och reparationsresurser samt om möjligt tillfoga dem förluster.

Ett flygfält blockeras endast när det inte kan förstöras, till exempel på grund av att förstöringsanordningar, sprängmedel eller tillstånd till förstöring saknas. Blockering av flygfält utförs genom minering, inklusive användning av olika röjningsskydd, anordnade av svåröjda hinder och demontering av landningshjälpmedel.

Vid blockering av flygfält med minor får rullbanor, taxibanor och fälttytor mineras.

I första hand bör sidverkande minor utnyttjas, men även fullbreddsutlösande och röjningsskyddade stridsvagnsminor kan användas. Det är tillåtet att ta upp mingropar och maskera.

Förstöra

Figur 5.14. Förstöra flygfält/Försvarsmakten.

Ett flygfält förstörs för att under långt tid hindra motståndaren att utnyttja flygfältet.

Härvid ska:

- motståndaren förnekas styrketillväxt genom landning med flygplan
- motståndarens röjnings- och reparationsresurser bindas och tillfogas förluster.

Förstöring av flygfält utförs genom:

- sprängning och minering av avbrott på rullbanor och taxibanor
- minering och/ eller plöjning av fältytor
- förstöring av dräneringssystem
- förstöring eller undanförel av landningshjälpmedel
- förstöring av anläggningens övriga delar till exempel byggnader, upplag och försörjningssystem
- brytning eller rivning av rull- och taxibanors beläggning.

För förstöring av flygfält används främst slangladdningar, minor samt sprängmedel. Minering av flygfält utförs tekniskt som vid minering av väg eller terräng, men det finns begränsningar för hur minorna får användas på rull- och taxibanor vid spärrning.

Ett flygfält är spärrat eller förstört när varken rullbanor, taxibanor eller fältytor kan användas för start eller landning. Detta är fallet när hinder eller avbrott är anordnade så att de kvarvarande stråken är högst 400 meter långa och högst tio meter breda.

5.4.1.10 *Underrättelsetjänst*

Hemvärnsbataljonen ska eftersträva att tidigt samverka/samordna underrättelsetjänsten med flygbasens baschef och markstridsledare.

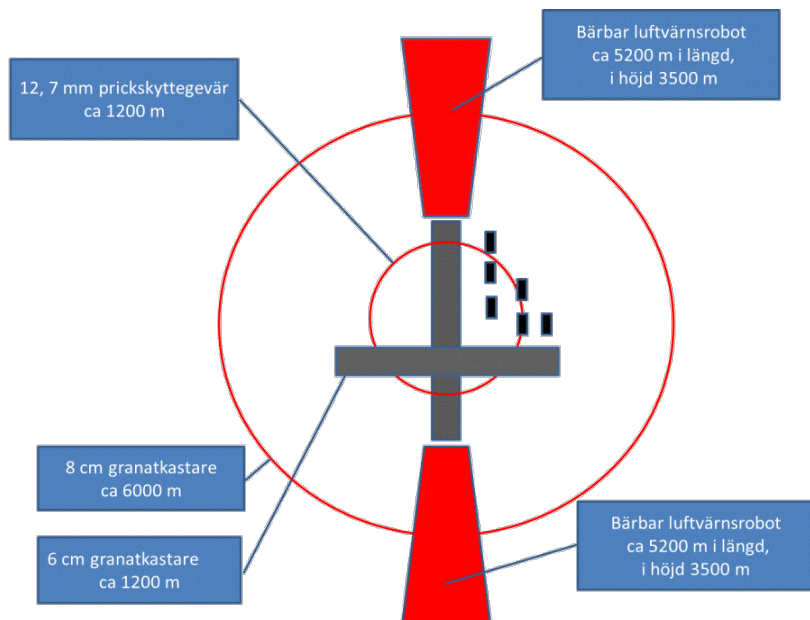
Det är viktigt att alla förband på flygbasen i ett mycket tidigt skede i konfliktskalan ges möjlighet att upprätta en normalbild i basområdet, för att enklare kunna avgöra vilka händelser som avviker från det normala.

(Se bilaga 3. Checklista normalbild)

Det är viktigt att i planeringsarbetet (motståndare- och terränganalys) grundligt analysera och identifiera varifrån motståndaren kan påverka skyddsobjektet eller dess skyddsvärden. Var medges dold framryckning, terrängpartier som medger verkan med exempelvis laserbelysningsystem, bärbara robotsystem, granatkastare eller eldhandvapen/prickskyttevapen.

Detta ger i sin tur beslutsunderlag för vilken terräng vi behöver kontrollera med sensorer alternativt behärska med personal.

HANDBOK

Figur 5.15. Exempel på motståndarens verkansavstånd mot verksamhet vid flygbas./Försvarsmakten

5.4.1.11 Trafiktjänst

För att reglera trafiktjänsten ska en trafikplan för huvud- och sidobaser upprättas.

Trafikplanen ska säkerställa:

- säker separation mellan flygplan och fordon/personal
- att nedsmutsning undviks på rullbanor, taxibanor, taxivägar och flygplansvägar
- ett effektivt användande av tillgängliga vägar, varvid kraven på snabbast möjliga förflyttning av prioriterad verksamhet som flygplanens start och landning, beredskaps- och larmstyrkor ska särskilt beaktas
- att intrång av obehörig trafik förhindras.

Figur 5.16. Exempel på flygbasens basvägkarta/Försvarmakten

HANDBOK

I trafikplanen ska följande regleras:

- manöverområdets utsträckning och var förbuds- och vägvisningsskyltar ska utplaceras
- fordonsvägar indelas i:
 - gröna vägar för samtliga fordon,
 - röda vägar för klargöringsenheter,
 - svarta vägar för vägar avsedda för flygplanrörelser, prioriterade enheter.
- stopplikht vid uppfart på taxivägar och flygplatsvägar, hastighetsbegränsningar inom flygbasområdet
- behörighetskrav (exempelvis manöverområde)
- fordon/funktioner/förband med rätt att använda röda och svarta vägar.

I samtliga fordon ska finnas en basvägkarta. Denna karta tilldelas via flygbasstaben till bataljonen. Chefer på alla nivåer kontrollerar att eget förband följer trafikplanen. Vid till exempel olycka eller motståndarens aktivitet beordrar chef annan lämplig färdväg.

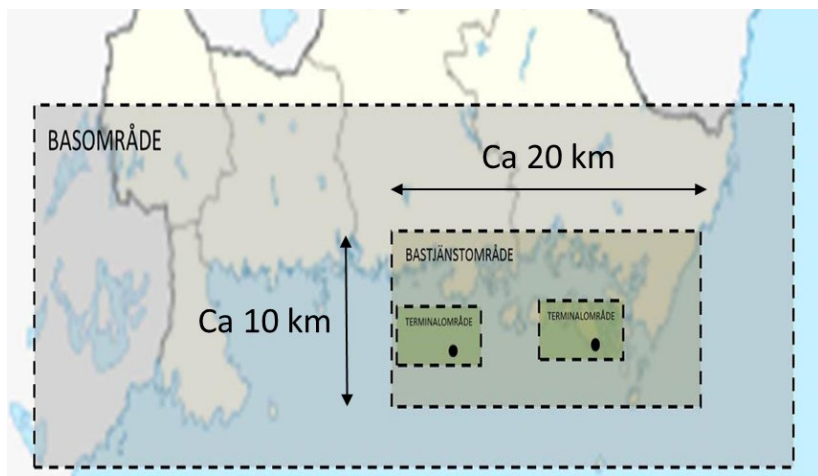
5.5 Bevaka och skydda skyddsvärd verksamhet i marint bastjänstområde

Figur 5.17. Bevakar och skyddar skyddsvärd verksamhet vid marinbas/Försvarsmakten.

5.5.1 Grunder

5.5.1.1 Marint basområde uppbyggnad

Figur 5.18. Principskiss basområde, bastjänstområde, terminalområde/terminalplats/Försvarsmakten

Begrepp:

Basområde - geografiskt utpekade kustområden, i syfte att bedriva bastjänst ur ett taktiskt perspektiv.

Bastjänstområde (BTO) (ca 10 km x 20 km) - område inom Marintaktisk chefs (MTCH) basområde där bastjänsten genomförs. Inom bastjänstområdet återfinns terminalområden och terminalplatser. Utsedd chef benämns C BTO. Flera bastjänstområden, som inte är sammanhängande, kan upprättas inom ett basområde.

Terminalområde (TO) - det geografiska området kring en terminalplats. Det kan bestå av både fastland, öar och vattenområde och har en områdesansvarig chef.

Figur 5.19. Exempel på terminalplats/Försvarsmakten

Terminalplats (TP) - en plats eller ett område där logistikstöd lämnas till marina enheter antingen direkt ombord eller via trossbåt som genomför omlastningen på annan plats. Kan vara på land eller till sjöss/ankars i ett bastjänstområde. Terminalplatsernas nivå på skydd beror på hotbild och tillgängliga resurser. Vid högre hotbild kommer en terminalplats att vara skyddad vid kortare perioder för att därefter övergå till att vara bevakad. Bataljonen kan få uppgift att skydda terminalplatser. Bevakning kan vara nära terminalplats eller med ett större djup till land eller sjö när den ska skyddas i syfte att få förvarning. Vid bevakning, skydd eller ytövervakning av terminalsplats är det som regel terminalplatschefen eller chef främre ledningslag ur marinbasen som samordnar lösande av uppgift med avdelat hemvärnsförband.

Anmälningsspunkt/linje - geografisk punkt/linje på land eller till sjöss, där enhet föranmäler inpassage till bastjänstområdet.

Överlämningsplats (ÖL) - en plats där förnödenheter överlämnas. På en överlämningsplats ersätts i första hand andra logistikförband, men överlämning kan också ske till förband utan egna trossenheter. Verksamheten som ska skyddas på en ÖL är oftast tidsmässigt ett kortare förlopp än vid TP. Förvarning om att platsen ska skyddas av hemvärnsförband kan komma att ske med kort förvarning

5.5.1.2 Förband

Marinbasen (MarinB) är ett krigsförband på taktisk nivå med uppgift att stödja samtliga marina insatsförband med marin logistik och bastjänst.

Dessutom kan det finnas förbandsenheter från andra försvarsgrenar som måste samverka med varandra kontinuerligt, för att inte misstag ska ske samt för att få effekt i lösandet av uppgifter.

Förband som kan ingå i skyddet av verksamheten vid marint basområde:

- marinbasförband
- marint säkerhetsförband
- amfibieförband
- hemvärnsbataljon
- markstridsförband med uppgifter i anslutning till marinbasområde, till exempel delar ur säkerhetsbataljon, luftvärnsförband, brigad
- förband från tredje part (vårdlandsstöd).

Verkansdelarna avseende logistikförsörjning i bas utgörs av det marina logistikkompaniet, basskyddskompaniet och ekipagekompaniet. I marinbasen ingår även sjöinformationskompaniet.

Säkerhetskompani sjö säkrar terminalplatser samt skyddar transporter såväl i land som i bas.

Ekipagekompani sköter bland annat sjötransporter som logistikförsörjning i tillfälligt basområde då fartyg väljer att inte förtöja i land. De sköter även isbrytning och bogsering inom basområde samt bärgning till sjöss.

Båtkompani, båtpluton (Hemvärn) används för logistik, sjukvård, patrullerande skyddsvakt, ytövervakning och plattform för sök med hund. Båtkompani ska även kunna minera från båt. Tillsammans med flyggrupp utgör dessa rörliga och snabbgående enheter god verkan mot motståndaren.

Sjöinformationskompani

Hemvärnsbataljonstaben kan samverka med Sjöinformationskompaniet för att få en så fullständig lägesbild som möjligt över sjöhavet och vad på vattnet som kan påverka uppgiftens lösande, särskilt inför lösande av sjöeskortuppgift. Samverkan kan också ge marinstaben information om disponibla hemvärnsresurser i skärgård för spaning.

5.5.1.3 Skyddsvärden

Marintaktisk chef (MTCH) prioriterar vad som är skyddsvärt inom marinbasområde exempelvis:

- ubåtar, korvetter, minfartyg, logistikfartyg
- ledningssambandscentraler
- helikoptrar
- ammunition/drivmedels anläggningar
- länkstationer
- radaranläggning
- hamn
- terminalplatser
- överlämningsplatser
- sjöfartsleder
- transporter.

5.5.1.4 *Ledning och lydnadsförhållanden*

Marintaktisk chef har områdesansvar inom det maritima operationsområdet och inom de marina basområdena.

Alla vattenområden och öar (inkl. svenskt inre vatten utom sjöar) utan fast vägförbindelse är marintaktisk chef ansvarsområde, dock inte Gotland och Fårö. Fastlandets strandlinje utgör gräns mellan chef militärregionsstab och marintaktisk chef.

Chef militärregionsstab och marintaktisk chef ska i samverkan fastställa detaljerad gränsdragning för marina operationsområden och bastjänstområden på land.

Marinbasen stödjer marintaktisk chef vid samordning och samverkan vid upprättande av nya bastjänstområden. Chef militärregionsstab reglerar därefter hur samordning och samverkan genomförs mellan hemvärnsförband, amfibie samt marina förbandsenheter i aktuellt basområde.

Är amfibieförband i basområdet tilldelas de oftast ett stridsområde och är där stridsområdesansvariga.

5.5.1.5 *Skydd mot markhot*

Defensiva åtgärder vidtas mot specialförband som dolt eller överraskande försöker attackera verksamhet och fartyg i marint basområde. Särskilda – *och mer okonventionella metoder* – kan krävas för att upptäcka och verka mot dessa typer av enheter.

Exempel på våra förbands gemensamma åtgärder:

- samverka tidigt med civila i område för att fastställ normalbild
- belys mörka områden, använd hamnens ordinarie arbetsbelysning för att lysa upp områden som bevakas
- använda små patrullerande båtar typ g-båtar dels i närheten av fartygen men även mot motståndarens misstänkta framryckningsvägar, observations- och verkansplatser

HANDBOK

- fartyg/båtar har sina propellrar, eventuella bogpropellrar oregelbundet sakta snurrande
- oregelbundet lättande och fällande av ankare
- utnyttja helikoptrar, flyg och drönare för övervakning av området
- stridspatruller med hund skickas mot upptäckta eller misstänkta landgrupperings-platser
- placera ut flera poster/utkikar både på land och på fartyg
- fartyg dirigeras till nya ankarplatser oregelbundet eller hålls ständigt i rörelse
- behärska nyckelterräng.

KOM IHÅG!

För att vilseleda och verka mot motståndaren är det viktigt att bataljonen inte är förutsägbart. Det krävs en hög flexibilitet genom oregelbundna rutiner i t.ex. posttjänst, patrullering, gruppering av stabsplatser, ordonnansvägar, trafik, sändarplatser, utnyttjande av sensorer m.m.

Uppgifter

Figur 5.20. Exempel på uppgifter i marint basområde/Försvarsmakten

Exempel på huvuduppgifter för hemvärnsbataljon i marint basområde:

- bevaka och/eller skydda ett till flera skyddsobjekt i marint basområde
- skydda och/eller eskortera sjötransporter
- ytövervaka leder och/eller kustområde
- avdela eller motta sjötransportresurser.

Övriga uppgifter:

- under längre tid kunna störa en motståndare
- kunna försvara område, objekt, plats

Eskort av sjötransporter

Med eskort avses att leda och genomföra eskort av rörligt objekt med åtföljande förband (trupp, fartyg, helikopter) i syfte att skydda samma objekt mot angrepp (förhindra/försvåra).

Eskort beordras då viktiga sjötransporter eller skyddsobjektet ska skyddas mot fientlig påverkan. Eskortstyrkan utformas på olika sätt beroende på geografiska och nautiska förutsättningar, skyddsobjektet egenskaper vad avser bl.a. fart och ev. beväpning, det aktuella hotet och egna resurser.

Båtkompani i samverkan med flyggrupp är en bataljonsresurs för att genomföra eskort på sjöhavet.

Skyddsobjektet kan under förflyttning utsättas för flera olika hot från enheter under ytan, på ytan, från land och från luften. Flera hot kan förekomma samtidigt. För att försvåra eller hindra våra sjöförbindelser i närheten av skärgård kan motståndaren utnyttja:

- ubåtar och miniubåtar
- minor
- landbaserade enheter med robotar, eldhandvapen, pansarvärnsvapen och andra bärbara vapen
- transporter med fordon, båt eller dykfarkoster
- övervattensfartyg med robotar, torpeder och artilleri
- attackflyg och helikoptrar
- förnekelsebara vapen som inte går att härleda till militärorganisation exempelvis hemmagjorda bomber, transportmedel (civila).

Sannolikt kommer fler bataljoner att få uppgifter inom marint basområde, minst som beredduppgift, allt eftersom marinens behov av spridning uppstår.

5.5.2 Ytövervakning i marint bastjänstområde

Figur 5.21. Stridspar spanar i skärgård/Försvarsmakten

Syftet med ytövervakning är att:

- skapa en normalbild för att kunna upptäcka avvikelser.
- tidigt upptäcka motståndarens spanings-, sabotage, kringgångsavdelningar och luftlandsättningar
- lokalisera/identifiera en motståndares trupp-, fordons- och båtrörelser i syfte att göra insats mot dessa eller att utlösa ett omfall

5.5.2.1 Planering

Terränganalysen ska resultera i att identifiera motståndarens uppträdande till framryckning på marken och på sjön. Detta kan kopplas till geografiska områden där ytövervakning med egen trupp kan koncentreras samt varifrån man kan verka med olika vapen mot olika objekt.

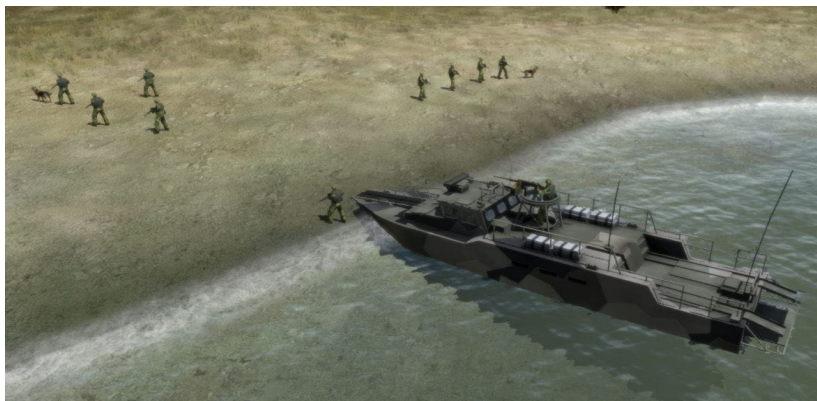
Exempel på egna överväganden är höjder för verkan samt spaning mot verksamhet på land och mot farkoster till havs.

Beroende på terrängen och motståndarens handlingsmöjligheter samt syftet med ytövervakning övervägs beslut om den ska vara fast och/eller rörlig i de olika geografiska områdena. I samma område kan det finnas både öppen och dold ytövervakning.

5.5.2.2 Genomförande

KOM IHÅG!

En viktig del är att identifiera egen skyddsvärd verksamhet, materiel och objekt. Skapa djup i gruppering för att få manöverutrymme och förvarning.

Figur 5.22. Stridspatrull med hundar genomför patrullering i skärgård/Försvarsmakten

Ytövervakning löses främst genom observation från högt belägna observationsplatser på land och/eller från rörliga plattformar på vattnet samt i luften genom exempelvis flyg och/eller RPAS. Vid

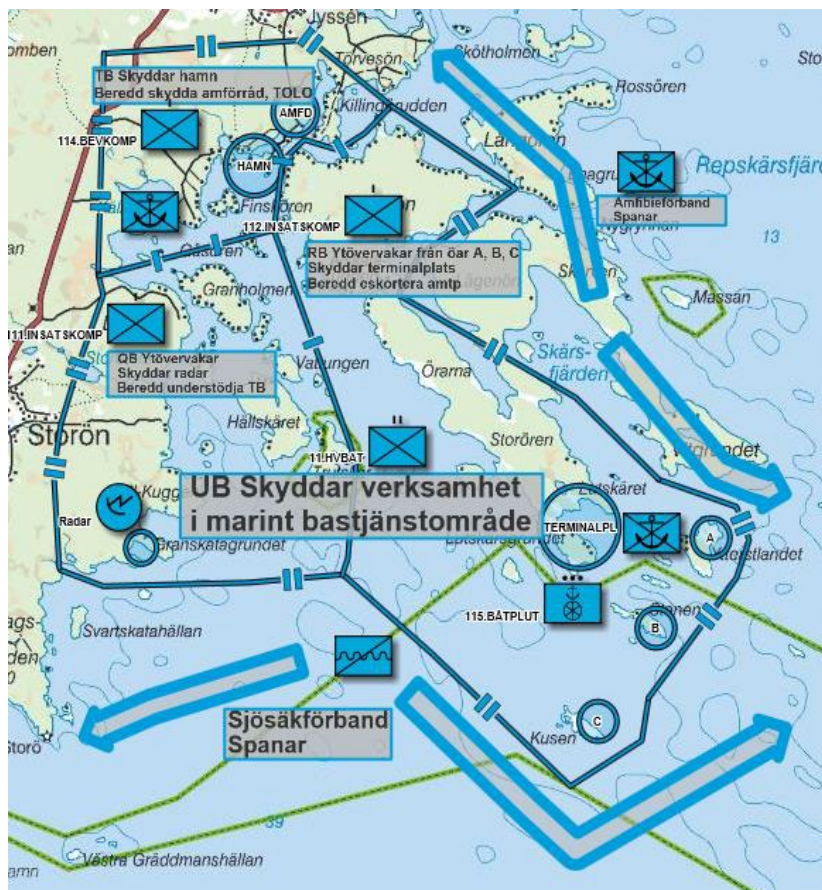
svåröverskådlig terräng kan patrullering ske med fordon längs viktiga vägar eller med båtar i skärgård.

Genom att gruppera postställen med bra överblick och avdela båtar för patrullerande eller fast observation inom grupperingsområdet skapas en ytövervakning som syftar till att upptäcka fientliga rörelser och ge tid till förvarning och insats. Genom att ha patrullerande båtar med manskap skapas möjlighet att snabbt avge direkt eld eller sätta in resurser mot upptäckta mål, även på land.

Hemvärnskompani kan upprätta flera observationsplatser i sitt grupperingsområde. Vid ökad hotbild bör kompanier rutinmässigt gruppera så att stigar, stråk, fält och farleder inom området lätt kan ytövervakas. I brist på sambandsmedel används, signaler, ordonnans till mottagaren eller till närmaste sambandsmedel.

Hemvärnskompani sammanställer samtliga observationsplatser position och bedömer om ytterligare observationsplatser ska upprättas alternativt om någon ska flyttas eller dras in utifrån de begränsningar som eventuellt rapporterats. Därefter skickas sammanställning, kompletterad med nämnda åtgärder, till uppgiftsställare (oftast högre chef).

För att underlätta rapporteringen kan observationsplatser döpas med litterering eller ett kodord. Observationsplats blir då en form av utgångspunkt och det blir lätt att följa upp rapporter. Man slipper då använda olika anropssignaler, vilket kan bli fallet då olika grupper med egna anropssignaler avlöser varandra på en och samma observationsplats. Litterering kan utnyttjas på öppna nät.

Figur 5.23. Exempel på stridsplan 11. Hvbataljon (UB), skyddar verksamhet i marint bastjänstområde. Försvarsmakten.

5.5.2.3 Exempel C 11.bataljonsorder

112. Hvinfosatskompani (RB)

- skyddar terminalplats FISKEHAMN, från tnr. 121500, minst intill tnr. 141200
- ytövervakar inom tilldelat område.
- beredd med mindre del eskortera ammunitionstransporter inom (TR) och (QB) område
- beredd skydda ny terminalplats en timma efter order.

113. Hvinfosatskompani (QB)

- skyddar radaranläggning SKAGSUDDEN, från tnr. 121500, minst intill tnr. 211200
- ytövervakar inom tilldelat område.
- fast spaning SKAGSUDDEN, södra spets, mot sjöfartsled
- beredd 1 h efter order, med pluton understödja (TB)
- beredd stödja 1 h efter order, transport av personal ur 114. Hrbvakningskomp (TB), inom (TB)område.

114. Hrbvakningskompani (TB)

- skyddar hamn AVASUNDET, från tnr. 121500, minst intill tnr. 211200, i syfte att möjliggöra egna sjötransporter till och från hamnen
- beredd 1 h efter order, skydda TOLO, vid vägskeätet A
- beredd 3 h efter order, skydda ammunitionsförråd HÄSTHOLMEN.

115. Hvbåtpluton (ZB)

- understödjer (RB) och (TB) med båttransport, från tnr. 121500 minst intill tnr. 211200
- beredd 1 h efter order, ytövervaka längs sjöfartsled, mellan hamn (TB) och (RB) södra bataljonsgräns.

116. Hvflygggrupp (NB)

- ytövervakar sjöhavet och vägnätet ut till 10 NM utanför terminalområdet, från tnr. 121500 minst intill tnr. 211200.

5.5.2.4 *Funktioner*

Underrättelsetjänst

Hemvärnsförbanden löser rutinmässigt bevakningsuppgifter i anslutning till egen gruppering och förflyttning och rapporterar eventuella händelser direkt till Hemvärnsbataljonstaben eller till stridsledaren på marinbasen. Då hemvärnsbataljonen har ett eget grupperingsområde är detta tillika underrättelseområde om inte annat anges. Sensorer placeras ut inom ramen för aktuell stridsplan och kunskap om terrängen. Tänk på att få ut avstånden ordentligt och placering så att systemen överlappar varandra samt i relation till övriga taktiska åtgärder.

Alla enheter ska vara beredda att skicka ut (strids-) spaningspatrull (till fots eller med båt) i anslutning till egen gruppering om så behövs. Vid ytövervakning ska samtliga förbandstyper kunna inhämta information genom att interagera med lokalbefolkningen i området. Vid ytövervakning med båt kan fördelaktigt hund användas för vindsök.

Logistik

- använd befintliga byggnader
- planera underhållslinjer och transporter med tanke på kapacitet och tider
- inventera tillgång till vatten/sanitet
- inventera möjligheter att anlägga/förtöja båtar eller fartyg (även vid hårt väder)
- säkerställ omvårdnad av trupp
- säkerställ tillgång till ved, andra värmekällor
- skapa reserver för uppkommen logistikförsörjning

Samband

I vissa fall upprättas relä och repeterstationer för att säkerställa samband inom bataljonen och eller till andra förband, högre chef. Enskild båt/fartyg kan till exempel få i uppgift att upprätta datarelästation (D-relä). Möjlighet till att signalera med signaler beaktas.

HANDBOK

Trådförbindelser ska alltid eftersträvas. Finns det tillgång till civilt trådnät kan hyrning av abonnemang ske.

Trådförbindelser ska ha ständig passning och bör anslutas i ordning:

- postställe
- högre chef (eventuellt till relästation)
- direkt underställda chefer
- mellan båtar.

Karttjänst

Hemvärnsförbandet som understödjer i marinbasområdet använder som regel sjökort och landkartor. Stridsledning utförs i huvudsak på fältkarta. Sjøkort utnyttjas främst för bedömning av bottenpografin och handlingsmöjligheter samt för navigation. Översiktskartor/sjøkort utnyttjas för att föra lägeskarta på utveckling främst avseende sjöläget i närområdet. Sjøkort ska finnas på samtliga båtar och fartyg. Kartor bör finnas ned till och med grupp.

Fördröjande fältarbeten

Marinbasens fältarbetskapacitet kraftsamlas till åtgärder för att säkerställa bästa förutsättningar för marina insatsmöjligheter och överlevnad på basen.

Generellt gäller att åtgärder för hög tillgänglighet på hamn och utspridning av marina enheter har prioritet före andra fältarbetsåtgärder. Reparation av hamn ges högsta prioritet.

Vid marinbasen upprättas normalt fältarbetsplaner för basområde/terminalområde.

Fördröjande fältarbeten regleras i order från högre chef.

Vid alla typer av fördröjande fältarbeten ska protokoll föras och i de fall där det är risk för att tredje man kan skadas ska varningsåtgärder vidtas.

Hemvärnsbataljonen kan stödja med att minera hamnområde.

För att förhindra landstigning kan stridsvagnsminor, försvarsladdningar nyttjas vid strand eller kajkanten i syfte att slå ut motståndarens båtar och personal.

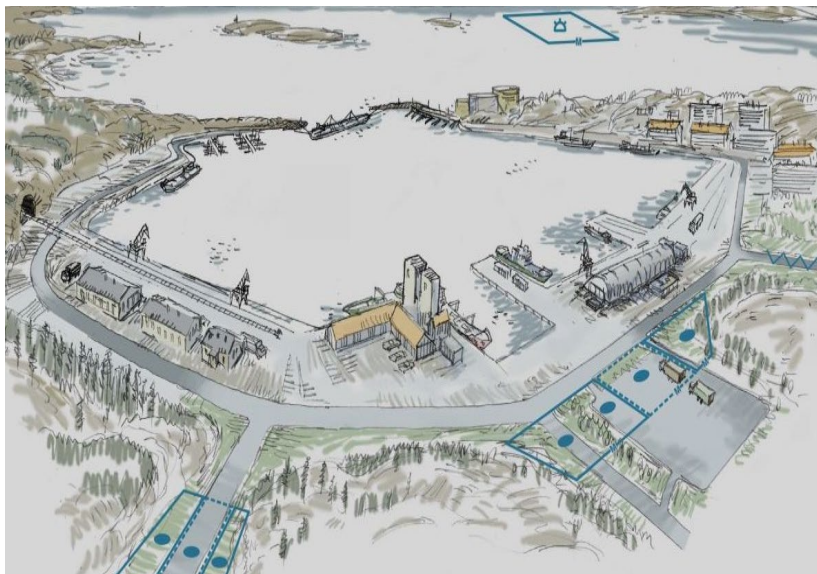
Hamn ska vid behov kunna spärras (undantagsvis blockeras). Order om detta ges av marintaktisk chef efter delegering från chef insats. Innan genomförande samverkar marintaktisk chef med Cchef för militärregion.

Hemvärnsbataljonen ska vid behov kunna spärra alternativt blockera hamn.

5.5.2.5 *Landminering*

Stridsvagns- och fordonsminor samt försvarsladdningar syftar oftast till att skydda egen gruppering. De kan även användas för att kunna bekämpa mindre båtar och sväware. Detta sker genom utnyttjande av olika typer av syftminor och laddningar samt mineringar i strandlinjen och på marken för att försvåra utbredning på land.

5.5.2.6 Spärra hamn

Figur 5.24. Spärra hamn/Försvarsmakten.

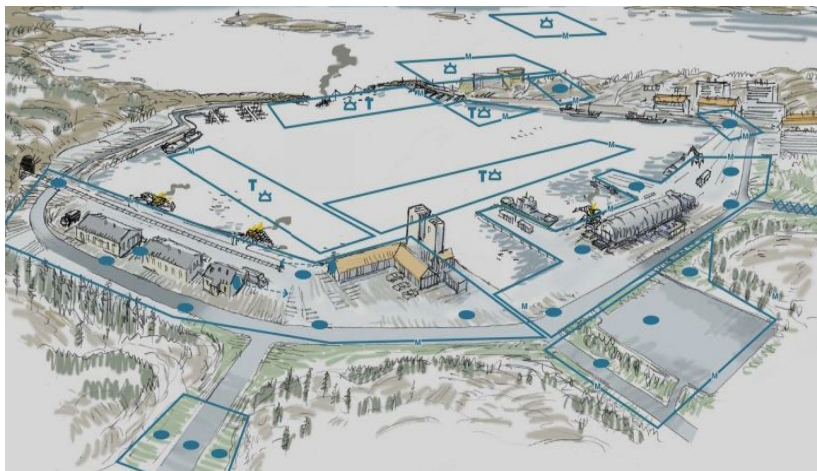
En hamn spärras för att tillfälligt hindra motståndaren att utnyttja den.

Möjligheterna att efter kort tid igen utnyttja hamnen för egen verksamhet ska beaktas.

Sänkning av hinder får inte genomföras förrän tillstånd till blockering föreligger, dock bör alltid förberedelser för sänkning göras.

- vid spärrning placeras flyttbara hinder till exempel kassuner, timmerbuntar, vajrar, småbåtsbryggor eller fartyg som hinder i farledsförträngningar eller hamninlopp
- hinder kan även utgöras av containrar, stängsel, nät eller liknande anordningar
- minspärrar på land och till sjös används.

5.5.2.7 Blockera hamn

Figur 5.25. Blockering av hamn/Försvarsmakten

En hamn blockeras för att under begränsad tid hindra motståndaren att utnyttja den. Härvid ska:

- motståndarens styrketillväxt genom utnyttjande av hamnen förhindras
- motståndarens röjnings- och reparationsresurser bindas
- motståndaren få förluster

Blockering av hamnar utförs genom följande åtgärder:

- demontering av farledsmärkning och andra sjömärken
- sänkning av hinder
- blockering av lossnings- och uppställningsplatser samt vägar och järnvägar till och från hamnarna
- utläggning av hamnminor och andra sjöminor
- syftet med blockering av en hamn kan även nås med andra åtgärder, t ex genom utläggning av hamnförsvarsminering

Sänkning av hinder kan innebära sänkning av kassuner, flytande småbåtsbryggor och fartyg som är förtöjda i farledsförträngningar eller inlopp, samt sprängning av kranar. Fartygen bör vid sänkning vara lastade, så att motståndarens återställningsarbeten försvåras.

5.5.2.8 *Förstöra hamn*

Förstöra hamn är inget som planeras, utifrån att det åtgår väldigt mycket fältarbetsresurser samt återställning på sikt. Tröskeeffekten är tillräcklig vid uppgiften blockera.

6 YTÖVERVAKA

Figur 6.1. Ytövervakning/Försvarsmakten.

Uppgift som syftar till att övervaka specificerat område. Området observeras i regel från flera samordnade observationsplatser och (eller) genom patrullering.

6.1 Grunder

C S2 utarbetar en underrättelseinhämtningsplan för tilldelad uppgift som grundar sig på högre chefs underrättelsebehov i prioritetsordning, geografiskt i bataljonsområdet. Utifrån denna inhämtningsplan ges uppgifter i form av spaningsfrågor till underställda chefer. Hemvärnsbataljonen löser uppgiften ytövervakning i kombination med övriga uppgifter, exempelvis bevaka och skydda.

Ytövervakning genomförs som sammanhängande system med överlappande resurser. Härigenom används sensorer och personella resurser i kombination. Detta kan genomföras genom observation från förbandets ordinarie grupperingsplatser, RPAS, HvTMM, IRV, m.m., observationsplatser, patrullering och genom förbandets ordinarie rörelser i området.

Ytövervakning utnyttjar metoder för att systematiskt observera verksamhet eller objekt i ett geografiskt område, syftande till att bygga upp och upprätthålla en lägesbild för det angivna området. Ytövervakning löses främst genom observation från högt belägna observationsplatser i harmoni med sensortäckning, från rörliga plattformar på land, på vattnet, i luften genom flyggrupp vilket då exempelvis inriktas mot spaning längs väg, fartygsled eller kraftledningsgator med mera.

Utnyttja flyg för att ytövervaka stora ytor. Längs kust och i skärgård utnyttjas flyg samordnat med båtenheter för att ytövervaka med begränsad resursinsats.

6.1.1 Normalbild

(Se bilaga 3. Checklista normalbild.)

Syfte

Genom att fastställa en normalbild kan vi lättare upptäcka sådant som inte är normalt. Normalbilden ger dessutom underlag till nya informationskällor genom att man identifierar och utbyter kontakt med den civila verksamhet som bedrivs i hemvärnsförbands ansvarsområde. I förlängningen kan händelser och förändringar i normalbilden påverka vår beredskap, bidra till nya underrättelsebehov eller behov av vapeninsats.

Genomförande i stort

Normalbild skapas genom observationer och samverkan med lokalbefolkning, övriga aktörer och myndigheter. Regelbundna

aktiviteter och oregelbundna aktiviteter identifieras och dokumenteras. Normalbilden kan och bör identifieras och skapas i fredstid.

När avvikelser i normalbilden sker kan detta vara en indikation på att främmande makt/motståndaren genomför verksamhet inom vårt område.

Exempel

Vid skyddsobjektet har man fastställt att normalbilden är:

- *Objektsägaren kommer till skyddsobjektet på regelbundna tider, på morgonen mellan kl 0630 och kl 0800 samt lämnar objektet kl 1600-1730. Objektschef Anders Karlsson mobilnr 07011122.*
- *Sophämtning. Avfall AB, grön soplastbil, tömmer sopor på torsdagar mellan kl. 1000 -1100. Tfn 070222333*
- *Snöplogning sker oregelbundet, vid snöfall mer än 10 cm. Genomförs av bonden Jesper Andersson, mobilnr. 000 - 333444.*

Exempel på avvikelser i normalbilden:

- *Blå personbil har vid ett par tillfällen, tnr 281200, 301230, stannat ca 5 minuter vid uppfartsväg och vid inkommande kraftnät till skyddsobjektet.*
- *Vit skåpbil med texten ELON parkerad, tnr 311500-1530, i anslutning till skyddsobjektets inkommande elkraftnät. Två män öppnar elskåp. När männen upptäcks avviker de snabbt från platsen.*

Viktiga detaljer vid skapande av normalbild:

- klarlägg omfattningen, plats, tid samt syfte. Dokumentera källan
- rekognosera och samverka med lokalbefolkning, övriga aktörer och myndigheter
- formulera underrättelsebehovet och bryt ner det. Delge om möjligt till källan vad ni har behov av att veta
- gör inhämtningsplan och ge inhämtningsorder
- strukturera inkommen information under respektive rubrik
- låt C S2 fastställa normalbilden

HANDBOK

- formulera nytt underrättelsebehov med den fastställda normalbilden som grund och bryt ner det
- ge ny inhämtningsorder och uppdatera normalbilden efterhand.

7 FÖRSVARA

7.1 Grunder

Stridsuppgift som syftar till att hindra motståndaren att ta och utnyttja angiven terräng eller anläggning.

Hemvärnsbataljonen kan få uppgiften försvara när vi fått identifikation på att motståndaren övergått till mera offensiva metoder på marken eller över havet i skärgården (Infallsportar) med bepansrade förband. Det kan då innebära att vi med en hög insats och ambition måste försvara det skyddsvärda eller nyckelterräng för att inte motståndaren ska kunna nyttja dessa. Stridsenheten vid försvar, inom Hemvärnet, är normalt pluton men kan också vara upp till kompani.

Exempel på uppgifter till kompani är, försvara:

- stridsställning
- motståndslinje
- motståndsområde
- objekt
- knutpunkt.
- förbindelse.

Försvar kan genomföras med gott eller ont om tid för förberedelser. Förband bör alltid arbeta utifrån grunden ”ont om tid” och efterhand bygga ut sitt försvar.

Vid försvar med ont om tid till förberedelser försvarar kompaniet i regel stridsställning.

I regel prioriteras:

- eldplanläggning.
- skapande av sammanhängande eldområden.
- enklare fördröjande fältarbeten eller skottfältsröjning och omgrupperingsvägar.
- förövning.

Vid gott om tid till förberedelser kan striden föras med högre ambitionsnivå och strävan är att använda områdets djup som stöd i försvaret.

Längre förberedelsetid medger också:

- utbyggnad av motståndsnästen, stridsställningar och fältarbeten för överlevnad.
- kontroll av sammanhängande eldområden.
- eldplanläggning.
- rekognosering av omgrupperingar och motanfall mot en svagare avsutten motståndare
- övriga fältarbeten
- förövning.

Försvaret organiseras om möjligt som ett sammanhängande system av motståndsområden eller motståndslinjer där områdena mellan dessa övervakas. En motståndslinje för ett kompani är ca 1000-1500m och består av stridsställningar och/eller motståndsnästen grupperade så att de skapar sammanhängande eldsystem främst i sida.

Ett motståndsområde för kompani är ca 800x800 meter, grupperingarna ska vara belägna så att eldsystemet är sammanhängande i både sida och djup. Strävan är att gruppera i terräng som ger skydd och skyl eller i bebyggelse.

Det är viktigt att syftet med uppgiften är tydligt. Exempel: Är syftet att egna förband ska använda förbindelsen eller ska den försvaras för att förhindra motståndaren från att använda förbindelsen?

Försvaret innebär i regel en hög ambitionsnivå i striden. Ambitionsnivån uttrycks i termer av hur länge, i vilket syfte och under vilka omständigheter försvaret ska bedrivas.

Striden bör föras rörligt från förberedda och förövade stridsställningar. Skyddsnivån på förbandet gör att behovet av fältarbeten och indirekt eld

för överlevnad påverkar stridsplanen. Förbandet måste i mycket stor utsträckning vara noggrann vid val av terräng för den egna grupperingen och om möjligt använda indirekt eld och minor som stöd för sin strid för att minimera risken för oväntade händelseutvecklingar.

Motanfall innebär ett begränsat anfall inom motståndslinje/-näste, för att återta övergivna stridsställningar, eller som framryckningar till förberedda stridsställningar varifrån motståndaren bekämpas (eldöverfall).

7.2 Planering

Planeringen ska ge svar på:

- syftet med försvaret
- tidsförhållanden omfattande tid till förberedelser samt hur länge uppgiften ska lösas
- lämplig metod
- behov av samordning mellan kompanier, indirekt eld och fältarbeten
- hur omgrupperingar ska genomföras och samordnas
- underhållsvägar (minsta vägnät)
- vilken terräng som är nyckelterräng
- i vilken terräng som motståndaren ska hejdas eller nedkämpas
- var och när motanfall ska genomföras.

7.3 Förberedelser

De nödvändigaste förberedelserna för försvar:

- delge order
- fylla upp bataljonen avseende förnödenheter
- framrycka till aktuellt område
- gruppera
- genomföra fältarbeten
- föröva motstötar alternativt motanfall
- föröva omgrupperingsvägar, växelstridsställningar, alternativa stridsställningar
- förövning på karta, terrängmodell.

Möjligheter till rekognosering ska alltid beaktas. Förband bör alltid arbeta efter tesen att det är ont om tid till förberedelser.

Under förberedelserna kontrollerar chefer:

- att utförda fältarbeten är utförda i enlighet med dessa syften
- att eldområden och skjutgränser är rätt uppfattade
- tidsförhållanden
- eldledningsplan, om indirekt eld kan påräknas.

Tips!

Kontroll genomförs genom spel på planen, chefsbesök och genom förövning.

7.4 Funktioner

7.4.1 Ledning

Hemvärnsbataljonchefen ska kunna ta emot och leda understödjande förband. Sådana kan vara:

- granatkastarpluton
- pionjärpluton
- CBRN-pluton.

7.4.2 Underrättelsetjänst

Vid försvarsstrid är bataljonens underrättelsebehov i första hand kopplat till var och när motståndaren framrycker med vad, exempelvis framryckningsvägar, kringgångar eller omfattningar. Det kan innebära att kompanierna får tydliga spaningsuppgifter för att ge beslutsunderlag för hemvärnsbataljonens stridsplan. Det innebär att kompanier måste övervaka vägar och stråk, öar, farleder inom eget område.

Härvid används förbandets sensorer i kombination med varandra och i relation till aktuell terräng.

Vid behov avdelas strids- eller spaningspatruller för informationsinhämtning. Dessa grupperas i ett tidigt skede långt fram i, eller i vissa fall framför, kompaniets område och i sekundära riktningar i syfte att fastställa motståndarens anfalls- och kraftsamlingsriktningar samt för att tidigt kunna ta upp strid.

Hemvärnsbataljonchefen kan även behöva ställa underrättelseuppgifter till enheter som varit i strid och som ska omgruppera, vilket innebär att hela eller delar av dessa avdelas för att hålla stridskontakt eller hålla kännning med motståndaren.

7.4.3 Fältarbeten

Vid försvarsstrid kraftsamlas fältarbetsresurserna i regel till fördröjande fältarbeten och fältarbeten för överlevnad. I vissa fall kan även fältarbeten för egen rörlighet krävas för att iordningställa dolda och skyddade omgrupperingsvägar.

De fördröjande fältarbetena, vanligen i form av förstöring, mineringar och spärrar används för att styra motståndarens framryckning i önskad riktning samt för att försvåra stormning av kompaniets ställningar. För att uppnå önskad effekt av fördröjande fältarbeten krävs i regel att de försvaras eller minst bevakas.

Mindre förstöringar såsom vägtrumsprängning och minspärrar i anslutning till egna stridsställningar kan bataljonen utföra med egna resurser. Ska mer omfattande sprängningsarbeten och mineringar utföras måste bataljonen tillföras resurser.

Truppbefästningar kräver att resurser måste tillföras, främst i form av tyngre maskiner. Tidsåtgång för sådana förberedelser är från ett halvt dygn till flera dygn beroende på ambitionsnivå.

Den rörliga försvarsstriden kan kräva att pionjärpluton understödjer med fältarbeten för rörlighet, exempelvis minspaning, minbrytning och att bygga dikesbro.

7.4.4 Indirekt eld

Den indirekta elden samordnas med hemvärnsbataljonschefens stridsplan och ska kunna kombineras med fältarbeten och direktriktade vapensystem (kombinerade vapen).

I ett förberedelseskede ska bekämpningschefen (ur hemvärnsgranatkastarpluton) sträva efter att skapa säkert eldtekniskt underlag så att understöd med korta säkerhetsavstånd nära eget förband kan säkerställas.

Bekämpningschefen ska försöka vara förutseende och tilldela eldtillstånd till utvald kompanichef samt framgruppera och inrikta granatkastarförbanden för att korta ledtiderna för insats. Vid planering bör hänsyn tas till att eldplanen ska omfatta hela djupet av bataljonens område där tillhörande grupperingsplatser och växelgrupperingsplatser för granatkastarpluton måste finnas.

Eldledningsgrupp underställs i regel kompanichef för att kunna leda den indirekta elden på kompaninivå. Eldledaren gör eldplan som stödjer kompanichefens stridsplan och förbereder mål som möjliggör nedhållning och nedkämpning av motståndaren. Eldplanen ska även ta höjd för att kunna understödja omgrupperingar och planerade motanfall inom kompaniområdet. Mål ska prioriteras mot till exempel kanaliserande terräng, vägshål och broar där motståndaren har en begränsad anfallshastighet.

Förberedda fältarbeten ska kunna kombineras med indirekt eld.

Eldobservatörer ska finnas för att kunna leda indirekt eld över hela kompaniets försvarsområde.

7.4.5 Logistik

Vid försvar är det logistiska understödet främst inriktat mot sjukvård, ammunitionsförsörjning samt omhändertagande och transport av materiel.

Försvarsstrid kräver förtänksamhet vad avser behov av förnödenheter då avstånden mellan enheter inom bataljonen kan vara långt. Genomför upplag om möjligt.

Logistikstöd görs genom tillförsel av eventuella efterfrågade förnödenheter såsom sandsäckar, taggtråd, hinder, extra ammunition och minor.

Exempel på skedesindelning i försvarsstriden kan vara:

- planeringsskede

- förberedelseskede
- genomförandeskede.

I planeringsskedet eftersträvas, om tiden medger det, att kvartermästaren deltar i planeringsprocessen. Detta för att tidigt kunna identifiera det understödsbehov som kompaniet har i form av, och i första hand, förnödenheter för att lösa en försvarsuppgift.

Vid planering ska det minst framgå för kvartermästaren:

- hemvärnsbataljonschefens prioriteringar avseende logistik
- vilka behov som finns för att lösa uppgiften
- när i tid, kopplat till stridsplan, bataljonschefen ser att eventuellt understöd ska ske
- vilka mandat kvartermästaren har för att genomföra önskad verksamhet.

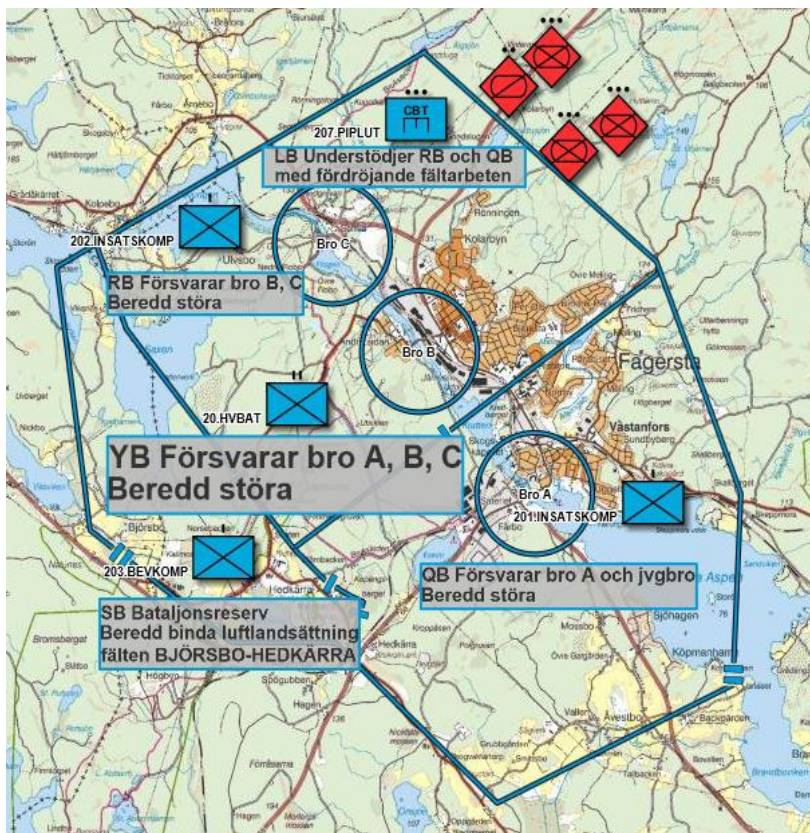
Det är eftersträvansvärt att under förberedelseskedet att köra in tilltänkta vägar/stråk som ska användas under försvarsstriden, så att inte trossdelar bekämpas av egna.

De trossdelar som inte behövs för direkt understöd av striden, grupperas exempelvis i kompaniets/bataljonens bakre område i skydd.

7.4.6 Civilläge

Hemvärnsbataljonschefen kan vid behov samverka med berörda myndigheter på plats avseende civilläget i syfte att så långt det är möjligt säkerställa skydd av befolkningen och dess försörjning, alarmering, utrymning, undsättning, sjukvårdstjänst, vägvisning med mera.

Utrymning övervägs när så är möjligt tillsammans med företrädare för civila myndigheter. Ömsesidigt behov av information och understöd klarläggs. Folkrättsliga aspekter beaktas. Brandrisk och brandbekämpning klarläggs.

Figur 7.1. Exempel på stridsplan 20. Hvbat (YB) med uppgift att försvara/Försvarsmakten

7.4.7 Exempel på målbild och order:

Målbild

När uppgiften är löst har:

- *samtliga hemvärnskompanier ytövervakat eget kompaniområde och vi har aktivt sökt nya källor och fastställt normalbilden samt kunnat identifiera avvikelser*
- *främre hemvärnskompanier med stöd av fältarbeten genomfört försvar långt fram och bundit motståndaren och därmed minskat hans anfallskraft*
- *hemvärnskompanier försvarat och behärskat broövergångarna och motståndaren har inte kunnat nyttja dem för egen framryckning*
- *vi förberett beredduppgift störa och hemvärnsbataljonsreserv har understött försvar där motståndaren försökt nå framgång.*

Order

201. Hemvärnsinsatskomp (QB)

- försvarar eget kompaniområde från tnr151200 i minst två dygn. I syfte att kunna använda terräng och övergångar med egna förband*
- försvarar bro A och Järnvägsbron.*
- beredd 2 timmar efter order störa motståndaren i eget kompaniområde, under minst ett dygn*

202. Hemvärnsinsatskomp (RB)

- försvarar eget kompaniområde från tnr151200 i minst två dygn. I syfte att kunna använda terräng och övergångar med egna förband*
- försvarar bro B och C från tnr151200 i minst två dygn.*
- beredd 2 timmar efter order störa motståndaren inom eget kompaniområde, under minst ett dygn samt beredd 30 minuter efter order, avdela bataljonsreserv pluton.*

203. Hemvärnsbevakningskomp (SB)

- bataljonsreserv från tnr151200 i minst två dygn.*
- beredd binda luftlandsättning på fälten BJÖRSBO-HEDKÄRRA.*
- beredd understödja 1-2. Insatskomp.*
- beredd 2 timmar efter order störa motståndaren inom eget kompaniområde under minst ett dygn.*

7.5 Försvar i bebyggelse

7.5.1 Grunder

Förband som ska genomföra försvar i bebyggelse bör understödjas av fältarbetsförband för befästhets-, blockerings- och förstöringsarbeten.

Försvar i bebyggelse genomförs med samma områdesindelning som vid annat försvar och med antingen djupförsvar eller framskjutet försvar.

Inom bataljonsområde bör man kunna försvara åt alla håll. Kraftsamling sker till den farligaste eller sannolikaste anfallsriktningen. Statisk gruppering undviks eftersom risken då finns att byggnaden nedkämpas.

I bebyggelsens yttre delar grupperas hemvärnsgrupper med spaningsuppgift för att kunna identifiera motståndarens kringgång eller omfattningsförsök. I huvudförsvarsområdet grupperas förbanden indragna i bebyggelsen.

Genomgående framryckningsstråk kan blockeras och mineras för att fördröja motståndaren eller för att tvinga motståndaren att framrycka längs för oss gynnsamma stråk. Egna omgrupperings- och underhållsvägar förbereds så att omgruppering kan ske dolt och skyddat.

Striden väljs i bebyggelse och i terräng som är svår att kringgå och som försvårar eller hindrar framträngande med stridsfordon och understödsfordon samt försvårar eller omöjliggör uppsatt anfall.

Hemvärnsbataljonchefen bör samverka (via militärregionsstab) med berörda myndigheter på plats avseende civilläget, försörjning, alarmering, utrymning, undsättning, sjukvårdstjänst, vägvisning, byggnaders konstruktioner, tunnlar och avloppssystem.

Vidare klarläggs det om det finns anläggningar som vid brand eller annan skada kan ge upphov till giftiga gaser eller utsläpp. Dessa registreras som

TIM-objekt (Toxical Industrial Materials) och måste beaktas i planeringen.

Utrymning övervägs när så är möjligt tillsammans med företrädare för civila myndigheter. Ömsesidigt behov av information och understöd klarläggs. Folkrättsliga aspekter beaktas. Brandrisk och brandbekämpning klarläggs.

Vid försvar i bebyggelse tas särskild hänsyn till behovet av skottfältsröjning och förstärkning av skyddet genom rasering och sprängning av byggnader.

Figur 7.2. Exempel på stridsplan kompani grupperat för försvar av motståndsområde/Försvarmakten

7.5.2 Skeden

Exempel på viktigare punkter att beakta vid planläggnings-
förberedelse- och genomförandeskeden.

7.5.2.1 *Planläggningsskedet*

- lämpliga byggnader för försvar och gruppering
- skyddsvärda byggnader
- brandkänsliga områden
- utrymningsvägar
- förbindelser under marknivån, kloaker, tunnlar, kulvertar
- tillgång till materiel för blockering
- ledningsplatser sambandssystem
- civilläget
- möjligheter att nyttja bebyggelsen
- motståndarens möjligheter

Utöver reglementerad utrustning bör bataljonen tillföras:

- spräng och tändmedel
- minmateriel
- sjukvårdsutrustning och läkemedel
- brandsläckningsutrustning
- hand och motorverktyg (motorsåg, motorspett).

7.5.2.2 *Förberedelseskedet*

- terräng väljs så att de är svåra att kringgå
- motståndsnästen/-områden och stridsställningar väljs i linjer bakom varandra, eldsystem organiseras mellan stridsställningslinje
- bataljonsreserv avdelas, såsom pluton med pansarvärnsvapen.

7.5.2.3 *Genomförandeskedet*

- de förberedda skydden och förövade stridsplanerna i bebyggelse ger ofta fördelar för försvarande styrka
- motståndaren ska bekämpas tidigt av skarpskyttar, pansarförstörelingspatruller och eldledare (eldobservatörer)
- våra skarpskyttar kan verka framgångsrikt från byggnader
- spärrning och blockering genomförs om möjligt
- eldöverfall med små enheter är effektiva, möjligheter till eldöverfall på djupet ska tas tillvara för att störa bakre delar
- möjligheter till radiosamband i bebyggelse är begränsat, därför bygg tråd samt utnyttja andra alternativ som ordonnans, tecken, signaler
- upplag är att föredra för att det är svårt att förnödenhetsförsörja förband i stridszonen för att det kan vara svårt att ta sig framrycka skyddat, på grund av exempelvis motståndarens prickskyttar
- strid i bebyggelse är tidskrävande tar lång tid, att exempelvis ta och rensa ett bostadshus kan ta timmar/dygn.

7.6 Strid mot lufttrupp

Figur7.3. Hemvärnsförband binder helikopterluftlandsättning/Försvarsmakten

7.6.1 Grunder

KOM IHÅG!

Strid mot lufttrupp kräver högt tempo, tiden är avgörande.

En luftlandsättning är som sårbarast då förbandet inte hunnit återsamlats och organiserat sig.

Under luftlandsättningens tidiga skede ska strävan vara att störa och tillfoga sådana förluster att luftlandsättningen misslyckas. Om detta inte går att genomföra, rapportera om motståndarens utbredning.

Vid strid mot lufttrupp ska motståndaren förhindras att genom luftlandsättning ta viss terräng, knutpunkt, område, visst objekt som vi skyddar eller försvarar. Det kan röra sig om exempelvis flygbas, marint basområde, landgräns eller infallsportar.

HANDBOK

Vid risk för strid mot lufttrupp/luftlandsättning är det viktigt att tidigt ha ytövervakning mot möjliga luftlandsättningsplatser för att skapa nödvändig förvarning.

Därför bör första tillgängliga förband tidigt utgå för att påverka luftlandsättningen eller rapportera utbredning.

Hemvärnskompani eller första tillgängliga enhet eftersträvar att framrycka till stridsställningar i anslutning till luftlandsättningsplatsen, för att störa och om möjligt tillfoga motståndarens luftlandsättning förluster.

Truppluftvärnseld avges mot helikoptrar och övriga luftfarkoster, när de flyger in över området.

Då luftlandsättning sker skjuts om möjligt omedelbart indirekt eld mot luftlandsättningsområdet.

Skydd mot helikopterluftlandsättning kan uppnås genom att gruppera landminor med riktad verkan vid platser där helikoptrar kan förväntas luftlandsätta. Dessa kan sedan utlösas av en postering/observationsplats för att i samband med luftlandsättningen kompletteras med pansarvärnseld, prickskytteeld och eldöverfall mot förväntade återsamlingsplatser för motståndaren.

När det klarlagts var motståndaren är luftlandsatt, samordnar hemvärnsbataljonchef eller chef på plats den fortsatta striden.

8 STÖRA

Figur 8.1 Hemvärnsförband stör motståndaren genom eldöverfall/Försvarmakten.

STÖRA

Stridsuppgift som syftar till att försvåra motståndarens verksamhet i visst avseende eller inom visst område.

Störa är en stridsuppgift som kan ges i alla konfliktnivåer. Striden genomförs i ordinarie förbands- och ledningsstruktur, men med en *anpassad ambitionsnivå* med hög grad av uppdragstaktik och där *syftet med striden* är av yttersta vikt. Beroende på när stridsuppgiften används, kommer gällande mandat att påverka hur den metodmässigt löses ut. Det finns dessutom starka kopplingar och metodmässiga likheter mellan störastriden och nästkommande kapitel 9, dvs. fortsatt motstånd.

OBSERVERA!

I detta kapitel förklaras stridsuppgiften störa utifrån tre generellt uppställda skeden. Härvid följs ett hemvärnsförband och exempel ges i syfte att åskådliggöra hur stridsuppgiften ändrar karaktär i förhållande till den övergripande samhällsbilden. Detta påverkar hur förbandet löser uppgiften i relation till ambition och syfte. Härvid förhåller sig denna handbok på en övergripande nivå. De stridstekniska metoder en

grupp eller pluton använder sig av eller bör tänka på, framgår tydligare i Handbok HvPluton-Grupp, 2022, del 2.

KOM IHÅG!

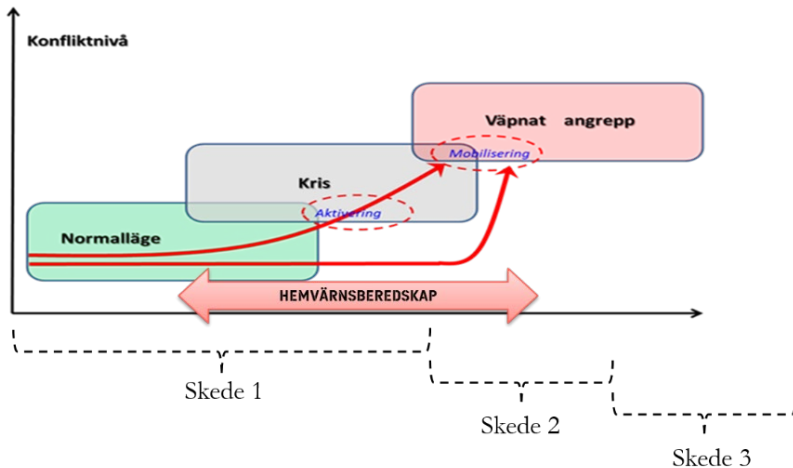
Stridsuppgiften störa och dess metoder syftar till att en motståndare som angriper Svenskt territorium aldrig ska kunna känna sig säker.

8.1 Metodmässiga skillnader

8.1.1 Skedesindelning

De tre skeden som kapitlet tar avstamp i kan härledas till Försvarmaktens strategiska typsituationer som berörts i kapitel ett, men skedena har givits en viss förskjutning för att tydligare åskådliggöra stridsuppgiften.

STRATEGISKA TYPSTITUATIONER

Figur 8.2. Störakapitlets skedesindelning i förhållande till Försvarmaktens strategiska typsituationer/Försvarmakten.

8.1.1.1 Skede ett, fred och kris

Skede ett, speglar tiden då landet inte är under väpnat angrepp eller i krig.

Militärstrategiskt befinner sig Sverige i fred och eventuellt i ett höjt säkerhetspolitiskt läge. Förutom politiska åtgärder kan beredskaps-höjningar skett för vissa förband eller i utpekade områden. Skedet sträcker sig från normalsituation ända fram till väpnat angrepp.

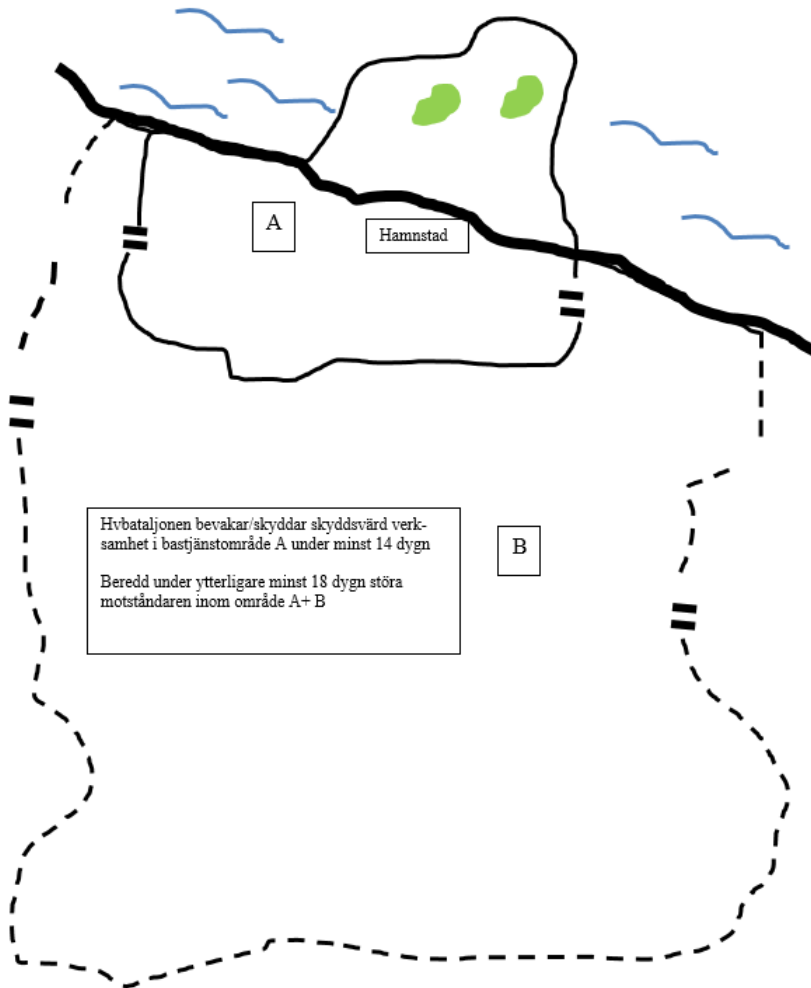
Under denna tid utgörs den normerande motståndaren främst av sabotageförband eller kriminella hot. Hemvärnsförbanden är i detta skede i huvudsak opåverkade och har operativ handlingsfrihet.

När förbandet i detta skede löser sin huvuduppgift – t.ex. *skydda och bevaka objekt* – kan delar av förbandet avdelas för att störa en motståndare i tilldelat område.

Metoderna för att störa utgörs i detta fall av t.ex. fast- eller rörlig spaning, olika former av patrullering med och utan hund, spaning med flyg och/eller RPAS, genomsök av terräng och/eller byggnader, upprättandet av tillfälliga vägsräddningar i anslutning till skyddsobjekt, etc.

Genom vår aktiva verksamhet försvårar vi för motståndaren att uppträda opåverkade i avsett område. Eftersom det är fred finns inga mandat att tillgripa våld mot en aggressor, förutom då det finns lagstöd i t.ex. skyddslagen eller genom regelverket i IKFN.

Exempel fred

Figur 8.2 Exempel: Hemvärnsbataljon bevakar/skyddar skyddsvärd verksamhet i bastjänstområde A. Beredd störa under ytterligare minst 18 dygn (område A+B)./Försvarsmakten

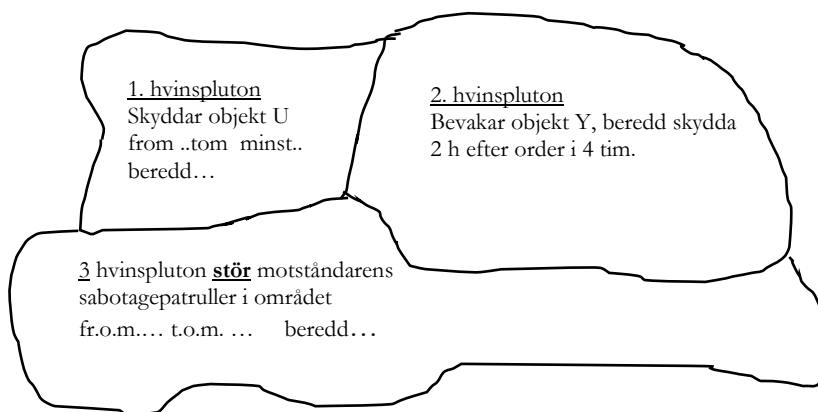
I detta exempel erhålls störauppgift med följande förutsättning:

Vid ett hemvärnsinsatskompani väljer kompanichefen att med två plutoner skydda/bevaka sina två tilldelade objekt, Y och U.

I sin analys av uppgiften har kompanichefen bedömt att ett terrängavsnitt är särskilt intressant eftersom det ur motståndarsynpunkt bedöms vara nyckelterräng för dennes sabotagepatruller om de ska ingripa mot kompaniets två objekt. Därför väljer kompanichefen att tilldela sin tredje pluton detta område med uppgift att störa motståndarens sabotagepatruller.

Metoderna i detta fall, inom ramen för *rådande fred*, kan t.ex. vara:

- fast-/rörlig spaning
- olika former av patrullering, till fots/skidor, med fordon, med och utan hund
- spaning med flyg och/eller RPAS
- genomsök av terräng och/eller byggnader, upprättandet av tillfälliga vägsräddningar i anslutning till skyddsobjekt, etc.

Figur 8.3 Hemvärnsinsatskompaniet skyddar och bevakar objekt U och Y fr.o.m.... t.o.m. ... beredd... Kompanichefen använder sig av stridsuppgiften störa i ett område. /Försvarsmakten

Genom att våra förband framrycker på olika sätt i tilldelat område, genomsöker intressanta områden, terrängpartier, stugor etc. utgör de ett problem och en störning för motståndarens eventuella sabotageförband i området. Detta gäller särskilt om uppträdandet genomförs oförutsägbart. Öppet uppträdande kan blandas med dolt. Patrullverksamhet sker även vid objekten Y/U som metod inom ramen för skydda/bevaka. 3.Hemvärnsinsatsplutonen genomför det som *en metod* i sin stridsuppgift störa.

Förbandet kommer efter en tid ha en god uppfattning om normalbilden i området och kan snabbare avgöra när något avviker som kräver uppmärksamhet.

3.Pluton i exemplet uppträder enligt fredsbestämmelser med stöd av nödvärnsrätt, envarsingripande samt IKFN eftersom man inte kan tillämpa skyddslagen.

Även en hemvärnsbataljonchef kan använda ovan beskrivna exempel och ge order om att störa, exempelvis:

"1. Hemvärnsinsatskompaniet skyddar objekt U, bevakar Y samt stör motståndaren inom område C med plutons storlek.....beredd..."

Förberedelser för nästa skede

I detta skede kan/bör hemvärnsbataljonen genomföra förberedelser för att skapa bättre förutsättningar för huvuduppgiften störa i nästa skede.

Genom lokalkännedom och förberedelser av olika slag, exempelvis planläggning och rekognoscering ökas möjligheterna till framgång. Syftet med striden behöver vara tydligt uttalat, terräng avdelad och resurser för förberedelser fördelade.

Striden underlättas genom upplag av förnödenheter, sjukvårdsmateriel, ammunition, minor och drivmedel. Ett omfattande arbete sker som regel i ett förberedelseskede enligt de redan i fred uppgjorda planerna.

HANDBOK

Av planerna bör även framgå gränsdragningar, fria stråk, upplags-placering, mötesplatser/ledningsplatser med alternativ.

Ett exempel i nedanstående stridsfrekvenslinjal på hur samordning kan ske utifrån ovan uppgift till hemvärnsbataljon (uppgifter relaterade till stridsuppgiften stora markerade med fet text):

Stridsfrekvenslinjal

Dygn	1-3	4-5	6-9	10-12	13-14	15		33
1.Ins-komp	Bev/ Skyddar	Förber. störa	Bev/ skyddar	Bev/ skyddar	Bev/ Skyddar Stör - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
2.Ins-komp	Bev/ Skyddar	Bev/ skyddar	Bev/ skyddar	Förber. Störa	Bev/ skyddar	Stör - - -	- - - - -	- - - - -
3.Ins-komp	Bev/ Skyddar	Bev/ skyddar	Förber. störa	Bev/ skyddar	Bev/ skydda	Stör - - -	- - - - -	- - - - -
4.Bev-komp	Bevakar	Bevakar	Bevakar	Bevakar	Förber störa Försvara	Försvar Beredd Stör -	- - - - -	- - - - -
Piplot	Tilltp	U-stöd. 1.Ins-komp	Påfyll	U-stöd 2.Ins-komp	U-stöd. 3.Bev-komp	Försvar	Ut-går	
Grkplot	Tilltp	Upplag 1.Ins-komp	Påfyll	U-stöd 2.Ins-komp	Utgångs-grupperar	Stör - - -	- - - - -	- - - - -

Figur 8.4. Exempel på stridsfrekvenslinjal. Hvbat (+) löser uppgift bevaka/skydda, beredd från och med dygn 14- 15 stora motståndaren./Försvarsmakten

Hemvärnsbataljonchefen bör i detta skede stödja sina underenheter genom att avdela transportresurser till respektive kompani, främst avseende transport av materiel till upplag. Detta kräver framförhållning rörande beställningar och samordning av transporter.

Som framgår av figur 8.4 fördelar hemvärnsbataljonchefen även resurser för förberedelser. T.ex. genom att underställa pionjärpluton för fältarbeten vid de olika kompanierna, men framför allt för transport av fältarbetsmateriel till de platser som kompanierna förberett för förbindelseavbrott, mineringar och upplag.

Bevaka- eller skyddauppgifterna löses samtidigt som förberedelserna med ett minimum av personal (s.k. säkerhetsbesättning).

Upplagen skyddas och maskeras från yttre påverkan (väder, djur, motståndare). Vätskor som exempelvis drivmedel eller bränsle får inte förvaras i samma upplag som förnödenheter eller ammunition. Upplagets plats meddelas tjänstevägen till hemvärnsbataljonstaben som därefter sprider informationen till övriga kompanier, så att upplaget kan användas av annan enhet eller ändamål. Förbrukat eller delvis förbrukat upplag rapporteras.

Funktioner

Underrättelser

Underrättelseplan upprättas för hur underrättelsebehov ska inhämtas av vem, mot prioriterat mål, var/när motståndaren framrycker med vad, grupperingsplatser för underhåll, staber och indirekt eld. Förekomsten av skyddsstyrkor i t.ex. flank eller som eskort. Förändrade uppträdande i taktik och stridsteknik.

Fältarbeten

Fältarbetsplan utarbetas som stödjer chefens målbild för striden. Planen bör även omfatta/ta hänsyn till underhållsvägar, transport av skadade och omgrupperingsvägar. Fältarbetsplanen överses och uppdateras kontinuerligt.

Exempel på punkter i planen:

- tidsförhållanden för utförande
- resurser bl.a. i form av upplag

- lämpliga platser för förbindelseavbrott
- platser för mineringar med minprotokoll
- minfria vägar
- vägnätets och stigars beskaffenhet
- efterhand uppkomna fältarbetsbehov
-

Prioriterat i detta skede är påfyllning av fältarbetsmateriel i upplag samt att säkerställa egen rörlighet.

Indirekt eld

Tillförd resurs för indirekt eld är ett viktigt hjälpmedel i störastriden. Även enstaka granatkastare kan lösa uppgift i anslutning till exempelvis fältarbeten. Upplag av ammunition i anslutning till pjäsplats bör förberedas. Tänk även på att förbandet i vissa specifika situationer kan tillföras indirekt eld från andra enheter utanför hemvärnet.

Eldledare alternativt eldobservatör på djupet av motståndarens gruppering kan leda in eld mot prioriterat mål alternativt högvärdiga mål. Detta kan ske med kortvåg eller med förberedd vidare signaler/repeterstation.

Prioriterat i detta skede är eldplan, upplag för ammunition, omgrupperingsvägar och sambandsvägar för ledning av indirekt eld på djupet.

Logistik

Plan för hur transport av förnödenheter och ammunition fylls på i upplag måste upprättas för att tillgodose kompaniernas behov, samt även en plan för hur detta kan återfyllas efterhand förbrukning sker.

8.1.1.2 Skede två, väpnat angrepp och krig

Skede 2, avser spegla situationen *då landet utsatts för ett väpnat angrepp.*

Militärstrategiskt befinner sig landet i krig, även om aggressionen startats såsom ett väpnat angrepp, och statsledningen söker säkerhetspolitiskt/militärt stöd från andra länder. Motståndaren utgörs i detta skede av både sabotageförband och reguljära förband i olika former som gör intrång på vårt territorium.

Metoden och våra mandat för att lösa stridsuppgiften störa förändras därmed också. Alla hemvärnsförband är troligen inte påverkade – *det kan variera mycket mellan landsdelar och regioner* – medan vissa förband eller förbandsdelar kan ha utsatts för mycket hårt tryck från angriparen.

I detta skede stör hemvärnsförbandet angriparen främst genom metoderna eldöverfall/överfall. Förbandet använder *ordinarie förbandsstruktur i så stor utsträckning som möjligt*, men allt eftersom hotet från motståndarens reguljära förband ökar, måste förbanden vara beredda att anpassa sig i relation till högre chefs syfte och ambition.

Anpassningarna kan t.ex. göras i form av hur enheterna ska uppträda och deras storlek, hur egna enheter leds i tid och rum, vilka risker som kan vidtas, specifika målval, men även i relation till eget stridsvärde.

Exempel väpnat angrepp/krig

Hemvärnsbataljonen har löst sin skydda- och bevakauppgift, förbandets huvuddel har växelvis övergått till beredduppgiften störa inom område A+B enligt exemplet i skede ett.

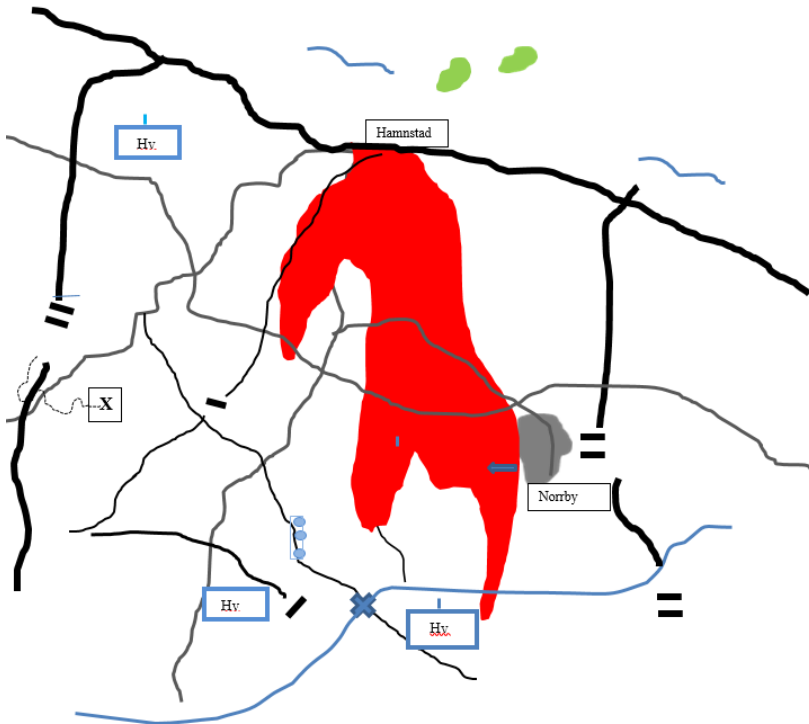
Förberedelserna i förra skedet genomfördes enligt plan. Striden planeras och genomförs nu i huvudsak *i ordinarie förbands- och ledningsstruktur*.

Den dimensionerande motståndaren i detta skede är reguljära förband inom ramen för luft-sjö- eller markoperationer.

Denna motståndare är högteknologisk, har en hög grad av bepansrade fordon, hög eldkraft och möjligheter till understöd av indirekt eld och understöd från luften.

Motståndaren har även stor kapacitet till omfattande telekrigföring (pejling och störning av sambandsmedel) vilket kan försvåra vår ledning.

Motståndaren har i detta skede landstigit och breder ut sig i vår bataljons område enligt figur 8.5.

Figur 8.5 Motståndaren har landstigit, upprättat brohuvud och framryckt in i landet. Hemvärnsbataljonen påbörjar störauppgiften inom område A+B. (bataljonsområdet på bilden) /Försvarmakten

Striden förs med improvisation och uppdragstaktik som grundidé. Genom att uppträda oförutsebart och ickelinjärt över stor yta blir det svårare för motståndaren att få en tydlig bild av var och hur våra förband verkar, vilket för motståndaren innebär svårigheter att kunna sätta in motmedel.

När hemvärnsförbandet lyckas med striden i ett område måste vi vara beredda på att motståndaren kan avdela resurser som flankskydd och förband som aktivt söker efter våra förband. Vårt uppträdande i mindre enheter över stora ytor försvårar detta.

Mindre del av förbandet kan fortsatt lösa försvara eller skydda-/bevakauppgift.

Strid och verksamhet kan till stor del komma att genomföras utan direkt kontakt med andra egna förband och med hög risk för sammanstöt med motståndarens förband.

Exempel på Hemvärnsbataljonchefens viktigare fortlöpande beslut:

- ambitionsnivå, målval samt högre chefs högvärdiga mål
- ledning och riktlinjer för stridens förande i flera olika händelseutvecklingar
- insättandet av eventuell förbandsreserv för att stödja annat förbands lösgröning eller möjliggöra kraftsamling
- prioriteringar i form av resurser främst logistik, transporter och försvarsmedicin.

OBSERVERA!

Striden genomförs i ordinarie förbands- och ledningsstruktur, men med en anpassad ambitionsnivå med hög grad av uppdragstaktik.

Högre chefs syfte med striden styr din ambition och risktagning!

Striden

Striden kommer sannolikt att innebära stora påfrestningar för förbanden, då motståndartrycket kan vara högt, inte minst i dennes kraftsamlingsriktning.

Härvid bör man tänka på att:

- striden kan komma att föras över hela bataljonsområdet samtidigt, men med inslag av att vissa enheter inte berörs alls pga. motståndarens framryckningsriktning
- företrädesvis försöka basera sambandet på tråddragning till sambandsplatser
- striden måste kunna föras under längre tid (veckor-månader)
- genomföra korta stridsförlopp, undvika att förbandet binds i strid

- om möjligt genomföra striden i områden baserade på en terränganalys och utifrån kunskap om motståndaren
- främst genomföra eldöverfall/överfall inom kompanis ram med mindre enheter inom pluton (grupp-patrull) där hemvärnspluton har ett tilldelat område
- använda olika eldöverfallstekniker och om möjligt med stöd av fältarbeten, direkt eld, pansarvärnseld eller indirekt eld
- förbindelseavbrott eller minering med fördel kan kompletteras med indirekt eller direktriad eld
- utnyttja möjligheter till sabotage
- luftlandsättningsplatser i anslutning till knutpunkter bör kunna observeras av eldobservatör.

Transportresurser bör i detta skede kraftsamlas till sjuktransporter bakåt och påfyllning av upplag framåt. Bandvagn kommer förmodligen vara huvudtransportmedlet då den även kan användas i terräng mellan vägar. Kompanier kan bli tvingade att ansvara för egna sjuktransporter beroende på terräng, motståndare och var närmsta hänvisning finns.

Fältarbetsresurserna kraftsamlas till återfyllnad av förbrukade upplag och att upprätthålla minsta vägnät.

KOM IHÅG!

Planeringen ska bygga på att kompanierna ska kunna verka autonomt om sambands- eller ledningsstrukturen faller bort.

Exempel på hemvärnsbataljons stridsplan för störastriden i skede två:

Målbild

"När uppgiften är löst har vår bataljon försvarat motståndarens verksamhet inom tilldelat område i minst 18 dygn och minskat motståndarens logistiska uthållighet och ledningsförmåga. Objekt/upplag X är intakt och kan nyttjas av ägaren."

Genomförandeidé

- *"Inledningsvis ska hemvärnsinsatskompanierna växelvis förbereda störauppgiften i respektive kompaniområde, understötta av pionjärpluton. Bevakningskompaniet ska förbereda försvar av objekt/upplag X."*
- *"Understödjande granatkastarpluton grupperas centralt (långt fram) för att påverka motståndarens underhållsdelar tidigt."*
- *"Därefter ska insatskompanierna i respektive område påbörja störastriden."*
- *"Slutligen ska striden föras över hela bataljonsområdet med en hög grad av uppdragstaktik och prioriterade mål är underhållsresurser."*
- *"Bevakningskompaniet med tillförda transportresurser försvarar över tiden tilldelat objekt/upplag X."*

Riktlinjer

- *Primära målval är logistik- och ledningsresurser.*
- *En hemvärnsinsatspluton utgör bataljonsreserv över tiden.*
- *Underrättelsetjänsten kraftsamlas till att tidigt fastställa motståndarens styrka, slag, och utbredning i syfte att ge information om målval.*
- *Fältarbetsresurser sprids i upplag enligt uppgjord plan, minsta vägnät säkerställs.*
- *Logistik kraftsamlas inledningsvis till upplag av ammunition och förnödenheter i respektive område därefter till försvarsmedicin.*
- *Över tiden ska objekt/upplag X försvaras och intakt upplag ska kunna överlämnas till ägaren.*

8.1.1.3 Skede tre, konflikten blir långvarig

Skede 3, avser spegla situationen då motståndaren behärskar stora delar av vårt territorium. Hemvärnsförbandet kanske inte längre har egen ledningskapacitet och därmed inte heller operativ handlingsfrihet. Förbandet har troligen tillfogats personella och materiella förluster.

Militärstrategiskt råder fortfarande krig, men nu har situationen gått så långt att landet tvingas övergå till enskilt uppträdande och motstånd. Motståndaren utgörs i detta skede primärt av reguljära förband i olika former och de kan stå långt in på vårt territorium. Hemvärnsförbanden finns troligen både framför och långt bakom fiendens tätt, vilket delvis ökar kravet på egenskydd i form av utspridning och skydd.

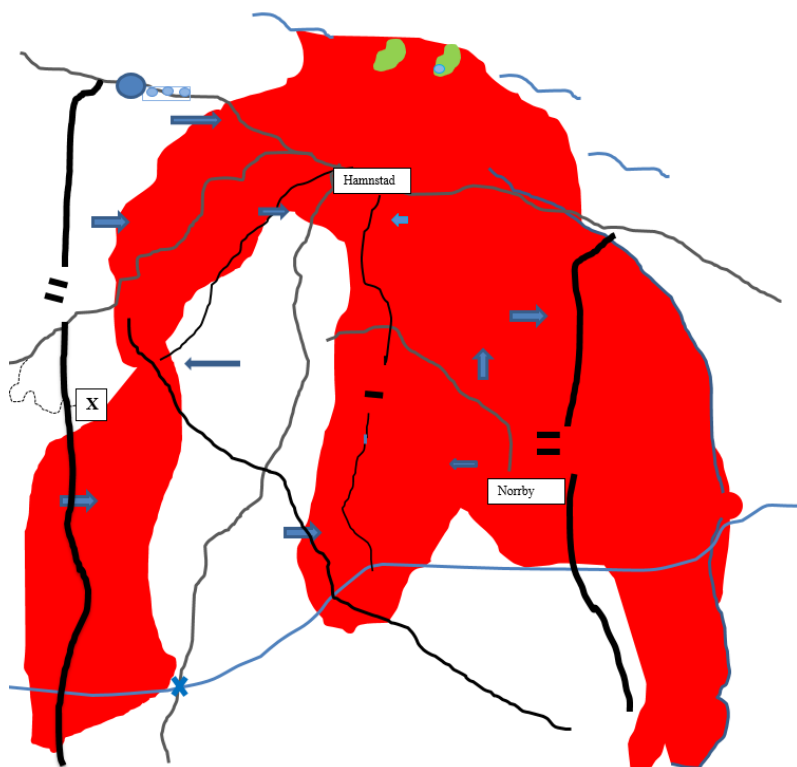
Exempel långvarig konflikt

Hemvärnsbataljonen har nu genomfört uppgiften störa enligt skede två under en längre tid. Motståndaren har växt sig starkare inom vårt område och har för tillfället lokal markoperativ kontroll, figur 8.6.

Förluster av personal och materiel har tillfogats hemvärnsbataljonen.

Att utöva regelbunden ledning av förbandet om ens på kompaninivå är stundtals svårt, *men enheterna löser fortsatt uppgiften störa.*

Hemvärnsbataljonschefens riktlinjer för alternativ ledning och sambandsvägar har aktiverats. Ledningsplatser och underhållsplatser har flyttats flera gånger och likaså samlingsplatser och mötesplatser.

Figur 8.6 Motståndaren har fortsatt sin utbredning med olika framgång. Mindre egna enheter (blå pilar) agerar mot fienden.

Egen trupp undviker att uppträda i större förband än tropp/grupps storlek och har dragit sig längre ifrån de av motståndaren tillfälligt behärskade områdena, till sina alternativa lednings- och förlägningsområden.

De allra flesta förflyttningar sker nu till fots och fordonen har gömts undan.

För att kunna rapportera och få samband nyttjas i förväg uppgjorda riktlinjer och planer med repeterstationer och inte minst genom ordonnanstjänst till alternativa sambands-/mötesplatser såväl på bataljonsnivå som på kompaninivå.

Striden förs fortsatt med *anpassad ambition* och av stridspar - patruller (upp till tropps storlek) över hela hemvärnsbataljonens område. När patruller lämnar förläggningsområdet för stridsuppdrag lämnas alltid säkerhetsbesättning kvar och överenskomna planer för utrymning mot nästa område vid upptäckt kontrolleras innan patrull utgår.

Stridsuppdragen tar 1-3 dygn beroende på avstånd, krav på dold framryckning, väntan på lämpligt mål och efter stridens behov av åtgärder mot förföljning.

Kvarvarande personal i förläggningsområdet bevakar och sköter dagliga sysslor, skadade omhändertas, maskering förbättras dagligen och vattenersättning säkerställs.

Huvuddelen av personalen åtgår under stridsuppdraget till förvarning, flankskydd och understöd vid urdragnings. Personalen som utför själva stridsuppdraget, skjuter, utlöser mineringen eller leder indirekt eld är ett fåtal personer.

KOM IHÅG!

Det är av yttersta vikt att du förstår syftet med striden, för detta hjälper dig anpassa din ambitionsnivå.

Prioritera egen uthållighet genom att anpassa ambition och risktagning i relation till chefens målbild och syfte.

Det är oftast viktigare att genomföra något som påverkar motståndaren litegrann och med liten insats, än att försöka nå maximal framgång där risken för egna förluster blir överhängande.

Ammunitionsinsatsen vid strid är återhållsam. Skadade och sjuka förs ut ur området och om möjligt till de i förväg uppgjorda alternativa mötesplatserna. Alternativa sjukvårdsresurser som finns inom området/bygden t.ex. veterinär, distriktssköterska och annan sjukvårdspersonal som bor i närheten används om det är möjligt.

Alla möjligheter till påfyllning av ammunition och förnödenheter tas tillvara. Både vid strid med motståndaren men också vid kontakt med civila samhället.

Hemvärnsbataljonstaben prioriterar att upprätthålla sambands- och ledningsvägar till högre chef och sidoordnade förband, för att både få och lämna rapporter, men främst i syfte att få stöd med sjuktransporter och underhåll samt till underställda chefer för att kunna ge få information och stödja.

KOM IHÅG!

Blotta existensen av våra förband på djupet av motståndarens område tvingar denne till motåtgärder, även om den direkta effekten av varje enskild stridsinsats kan vara liten.

AR Taktik 2013

9 FORTSATT MOTSTÅND

Fortsatt motstånd är en sammanhållande benämning på koncept, metoder och verksamheter som möjliggör överlevnad, reorganisation, förbandsproduktion och uthållig strid när en motståndare försöker etablera sig på svenskt territorium.

Vårt förhållningssätt är att **VI GER ALDRIG UPP!**

Fortsatt motstånd ska därför vara en naturlig del i vårt tankesätt och karakterisera både förband, enskild soldat och medborgare i vårt land.

9.1 Grunder

Om vårt land blir utsatt för ett väpnat angrepp och någon försöker ockupera del av vårt territorium, utgör hemvärnsförbanden och dess soldater en bra grund för att bygga en strukturerad organisation för att fortsätta motståndet.

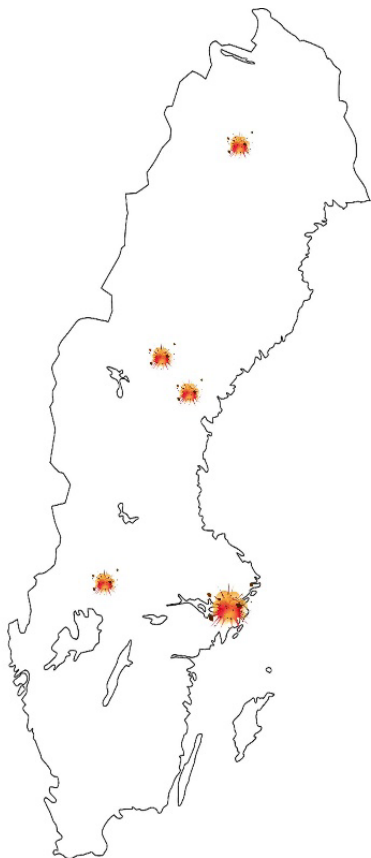
Vi är militärt utbildade, känner bygden, dess terräng och har en bred folkförankring, vilket skapar unika förutsättningar för att bedriva ett aktivt motstånd över lång tid.

9.1.1 Begrepp och skeden

9.1.1.1 *Operativ handlingsfrihet, Fria kriget samt Fortsatt motstånd*

För att förtydliga när enskilt förband, enhet eller soldat övergår från strid i organiserade förband, till att genomföra fria kriget eller påbörja ett fortsatt motstånd, så behövs en övergripande förståelse, för gränsen mellan de olika begreppen är inte alltid tydlig. Nedan återges ett exemplifierat scenario i syfte att påvisa en generisk bild där begreppen förklaras utifrån en tredelad skedesindelning. Det finns likheter mellan denna indelning och den som redovisats i kapitel 8.

Operativ handlingsfrihet

Tiden innan ett fientligt angrepp genomförs, sker troligtvis en hel del subversiv och förnekelsebar verksamhet i form av sabotage, informationsoperationer, mm.

Sådan verksamhet syftar i allt väsentligt till att öka påfrestningarna på vårt samhälle i allmänhet, men kan även syfta till att påverka vår försvarsförmåga. Detta i syfte att öka motståndarens framgångsmöjligheter vid ett nära förestående angrepp.

Oaktat en eventuell påverkan har Försvarsmakten operativ handlingsfrihet med huvuddelen av förbanden.

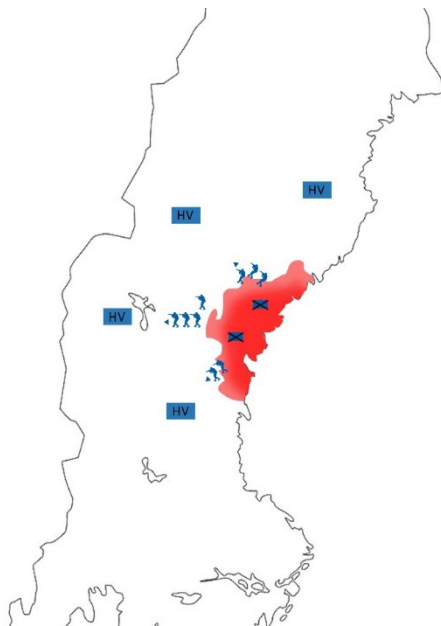
Figur 9.1 Försvarsmakten har operativ handlingsfrihet med huvuddelen av alla förband, även då viss sabotageverksamhet genomförs. (Jmf. mot skede ett i kapitel 8) /Illustratör Johanna Granander, Försvarsmakten.

Fria kriget

Då ett väpnat angrepp skett och aggressorn försöker tillgripa sig svenskt territorium, finns med stor sannolikhet landsdelar där den operativa handlingsfriheten fortfarande är intakt eller rent av opåverkad.

I området som bestrids finns troligen svenska förband som mer eller mindre nedkämpats i strider och försvarsåtgärder.

Om ordinarie ledningsförhållanden eller förbandsstrukturer har upphört att fungera, och när tidigare uppgifter inte kan lösas, kan enheter eller soldater övergå till fria kriget i syfte att störa och försvåra motståndarens verksamhet på djupet i områden där denne har etablerat operativ kontroll.

*Figur 9.2 Enskilda individer och delar av delvis nedkämpade förband övergår till fria kriget i vissa områden. (Jmf. mot skede två i kapitel 8)
/Illustratör Johanna Granander, Försvarsmakten.*

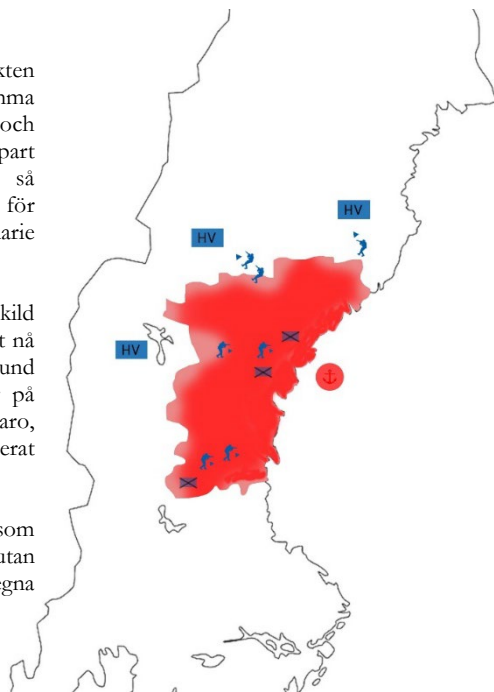
Tillfälligt sammansatta enheter bör sträva efter att söka kontakt med andra svenska förband i syfte att reorganisera och återgå till ordinarie eller nyorganiserade ledningsförhållanden.

Fortsatt motstånd

I händelse av att Försvarsmakten förlorat förmågan till gemensamma operationer i ett visst område, och ett avgörande stöd från tredje part uteblir eller avsevärt dröjer, så fortsätter det fria kriget för enheterna utanför ordinarie ledningsstruktur.

Om man som enhet eller enskild soldat uppfattar det omöjligt att nå egna enheter, exempelvis på grund av allt för långa avstånd eller på grund av motståndarens närvaro, övergår man till ett organiserat fortsatt motstånd.

Detta kan ske på samma sätt som under fria kriget, men utan intentionen att söka sig till egna förband.

Figur 9.3 Individer och enheter kan övergå till fortsatt motstånd om det bedöms vara omöjligt att nå egna förband. (Jmf. mot skede tre i kapitel 8) /Illustratör Johanna Granander, Försvarsmakten.

OBSERVERA!

Det är i alla dessa situationer viktigt att du som chef och enskild säkerställer att folkrättsliga principer, lagar och förordningar upprätthålls.

Du är en kombattant som bedriver ett fortsatt väpnat motstånd.

9.1.2 Genomförande

9.1.2.1 *Fria kriget*

Fria kriget innebär att avskurna förband som inte har kontakt med högre chef och inte kan lösa sin ordinarie uppgift, övergår till fria kriget.

Strävan ska vara att återfå kontakt med eget förband. Enheter som inte kan få det ska söka kontakt med andra förband för att kunna inordnas i deras strid eller samordna motståndet.

En del i fria kriget kan också vara att organisera tillfälligt sammansatta enheter, utbilda nya förband eller redan befintlig organisation inför nya stridsuppgifter.

Striden ska främst genomföras okonventionellt och överraskande genom exempelvis eldöverfall, överfall och fordonsfällor.

Målen kan vara ”mjuka mål” som staber, fordonskolonner, förläggningar och logistikenheter som identifierats då enheterna rycker tillbaka till egna förband.

Sannolikt kommer man att tvingas att överleva under mycket primitiva förhållanden, där en del kan vara att överleva med hjälp av naturens tillgångar eller det man kan komma över vid exempelvis överfall och fordonsfällor.

9.1.2.2 *Fortsatt motstånd*

KOM IHÅG!

En stor del i det fortsatta motståndet är att visa både egen befolkning, tredje part samt motståndaren att Sverige och dess Försvarsmakt aldrig ger upp!

Härvid bör alla möjligheter till kommunikation tillvaratas, t.ex. att via sociala media, mobiltelefoni etc. påvisa vår verkan i striden.

Striden genomförs i många stycken med samma metoder som störastriden (eldöverfall och överfall i små förbandsenheter).

Sabotage kan också vara en delmängd i det fortsatta motståndet. I detta fall syftar striden till att sätta en resurs ur stånd som ockupationsmakten har behov av och som är svår att reparera eller ersätta.

I all strid och sabotage ska du alltid följa krigets lagar och övriga folkrättsliga principer. Sök sabotageobjekt för att med olika förstöringsmetoder (eller annan åtgärd) åstadkomma skada, förstörelse eller långvarig kollaps i objekt eller i det system där objektet ingår.

Exempel på mål:

- chefer och staber
- indirekta bekämpningsförband
- förbindelser, fältarbetsförband
- platser för logistik och logistikförband
- militära förråd, verkstäder och garage
- flygbaser, marina hamnar
- radarstationer
- förläggningar, stabsplatser och logistikbaser
- transporter.

Samhällets resurser används där så är möjligt, men hänsyn behöver tas till civilbefolkningens försörjning. Resurser tas alltid från motståndaren om det är möjligt.

Risken för upptäckt och behovet av områden att gömma sig i kan bli styrande för stridens förande. Större städer, tätortsbebyggelse, betäckta och starkt kuperade områden kan vara särskilt lämpligt för verksamheten.

För planering och genomförande krävs oftast att huvuddelen av personalen är utbildad på olika vapen, spräng- och tändmedel för att kunna genomföra:

- sprängning
- brand
- sönderslagning
- minering
- bortföring av viktig personal
- sönderskjutning.

Vi bjuder alltid motstånd och ger aldrig upp!

Doktrin för Gemensamma operationer (DGO 20)

10 SENSORER

10.1 Grunder

För att på bästa sätt utnyttja förbandets sensorer inom ramen för våra huvuduppgifter krävs förståelse. Dels en *teknisk förståelse* för respektive sensors aktuella förtjänster och eventuella brister, och dels en *taktisk förståelse* där sensorernas förmågor *samordnat kan sättas samman i ett system*, som bidrar och kompletterar de mänskliga resurser som finns avdelade.

Sensorerna tenderar att bli mer och mer tekniskt avancerade, de kan som regel täcka allt större ytor och omhänderta allt fler specialfunktioner, men alla dessa funktioner kräver ofta även mer utbildning och materiell omvårdnad.

Rätt utnyttjade bidrar sensorerna till en ökad uthållighet och förmåga inom ramen för alla huvuduppgifter.

I denna utgåva av handbok hemvärnsbataljon återfinns inte de nyligen anskaffade sensorsystemen RPAS, HvTMM och IRV. Anledningen till detta är primärt att vi ännu inte har systemens förmågor helt klarlagda.

Så snart förmågor och metodmässiga regleringar på nya system tydliggjorts avser HvSS skapa ett *direktiv sensorer*, i vilket vi avser utveckla sensortaktiken rörande samtliga sensorer i sin helhet.

Detta kommer därefter att tillföras handboksserien (grupp/pluton – kompani – bataljon) vid nyproduktion.

10.1.1 Stabsarbete

I stabsarbetet ska sensor-/hundbefalet (S2) bidra till att skapa handlingsfrihet och sensortäckning med förbandets alla tillgängliga sensorer, så som hund, flyg, RPAS, bevakningssystem CIM, TMM och mörkerutrustning. (Not: metodanvisningar för systemen RPAS, TMM samt IRV tillförs i nästa utgåva av denna bok)

Stabsarbete innebär att:

- delta i bedömandearbete där särskilt terränganalys, väder och vind ljusförhållanden värderas samt analys av motståndarens handlingsmöjligheter
- utarbeta order/förslag till order för sensor-/hundtjänst
- utarbeta riktlinjer för hundtjänsten avseende underhålls-, transport-, förlägnings-, hundsjukvårds-, och skyddstjänst
- utarbeta förslag till stående stabstjänstorder, stående bataljonsorder för hundtjänst
- delta i bataljonens planering avseende funktionen hund och därigenom tillse att funktionen hunds utbildningsbehov säkerställs
- leda bataljonens vidmakthållande och utveckling av hundtjänsten, och årligen genomföra funktionskontroll av ekipagen (med stöd av utbildningsgrupp) samt
- planlägga för hur hunden ska användas efter strid.

10.2 Hund

Figur 10.1 Hemvärnsomgång med hundekipage, hund vindmarkerar/ Försvarsmakten.

10.2.1 Grunder

Begreppet hundtjänst avser inte bara ekipaget. Det är en förbandsangelägenhet som berör samtliga soldater på pluton, samt flera överordnade chefer och stabsmedlemmar.

Hunden är en unik sensor i förbandet, den kan markera ljud, spår och luftburen vittring. Hunden är den enda sensorn som kan nyttjas i en efterhandssituation, den arbetar även i mörker och klarar att vindvisera på stora avstånd.

Dessa förmågor gör hunden – *då den används på rätt sätt i kombination med övriga sensorer och mänskliga resurser* – till en mycket kvalificerad resurs.

Uppgift till patrull med hundekipage ges lämpligen som önskat slutläge, det ger patrullchef större möjlighet att smidigt lösa uppgiften utifrån terräng, väder och ljusförhållanden.

Organisatoriskt ingår två hundekipage per pluton (insats-, bevaknings- och underrättelsepluton).

10.2.2 Ledning

Stridstekniskt leder hemvärnskompanichef hundtjänsten vid kompani med stöd av hundbefäl placerad i kompanistaben.

Hemvärnsbataljonchef kan ge order om att omfördela och kraftsamla hundekipagen till enhet/område där hundekipage bedöms göra störst nytta.

Exempel: Ett hemvärnskompani har uppgifter i bebyggelse där hundarna inte kan nyttjas fullt ut och ett annat kompani har ett flertal identifierade terrängområden varifrån motståndaren kan verka med sina vapensystem varvid behovet är större.

Exempel på genomförandeidé

Inledningsvis ska två hundekipage, med tillfälligt sammansatta omgångar, skydda egen verksamhet enligt mobiliseringsorder.

Därefter ska två ekipage tidigt genomföra rutsök vid objekt, beredd genomsöka.

Slutligen ska hundekipagen kraftsamlas till patrulltjänst, främst under dygnets mörka timmar.

10.3 Flyggrupp

Då flera områden ännu inte är klarlagda med flygtaktisk chef (FTCH) ska kapitlet ses som en målbild och användas utifrån de regler som efterhand kommer utarbetas.

10.3.1 Stabsarbete och mottagande av flyggrupp

Chef flyggrupp ska samverka med hemvärnsbataljonstaben före start från den bas där man befinner sig och rapportera:

- antal flygplan med besättningar
- besättningarnas stridsvärde, flygplanens tekniska status samt underhållsläget
- egna resurser för stabstjänst och närskydd

Inför mottagandet ska följande förberedas av hemvärnsbataljonen:

- baseringsplats med närskydd och underhåll i form av förläggning, förplägnad samt flygbensin. kan efter samverkan bestämmas till annan plats än den initialt beordrade
- uppgift som ska påbörjas direkt efter ombasering. förbandet kan ofta påbörja lösande av uppgift redan innan samtliga enheter har genomfört ombasering
- lydnadsförhållanden och rapporteringsvägar.

Vid mottagandet är det av största vikt att flygförbandet orienteras om egna förbands position och läge, bedömd hotbild i området där uppgift ska lösas och framflygningsvägar dit, samt chefs stridsidé och syften med flygets uppgifter.

Det mottagande förbandets enheter ska före påbörjande av flygverksamhet meddelas att eget flyg finns i området samt hur de ska identifieras (till exempel registreringsbeteckningar).

Sensorbefälet ska ha en nära samverkan med flyggruppchefen i syfte att nå bästa möjliga sensortäckning i relation till tilldelad uppgift.

10.3.2 Lednings- och lydnadsförhållanden

Chef flyggrupp vid hvbataljon är direkt underställd chef hemvärnsbataljon. Vid hvundkompaniet är flygtroppchefen underställd hvundkompch.

Flyggruppchef leder flygoperationellt (flygregelmässigt) under FFK:s Chefpilot.

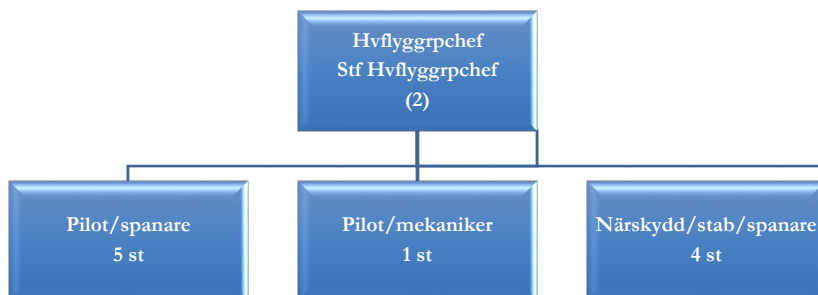
Samverkansbefäl alternativt flyggruppchef är rådgivare till chefen och staben avseende flyg, och ska inte stridsleda eller ta emot rapportering.

Flyggruppchefen ska företrädesvis befinna sig i sitt förband för att göra de stridstekniska bedömningarna på plats tillsammans med sin grupp.

Figur 10.2 Hemvärnsflyg ytövervakar/Försvarmakten.

HANDBOK

Normal besättning är en befälhavare och en spanare/navigatör. För vissa uppdrag krävs att båda är pilot så att man tillfälligt kan byta roller i luften samt avlasta varandra för uthållighet.

Minsta enhet är flyggrupp. Flera grupper kan organiseras i tropp eller pluton med 2-4 grupper. 2-4 plutoner kan organiseras i skvadron.

All personal för stabstjänst, underhåll och närskydd underställs då normalt flygförbandschefen.

10.3.3 Flygplan och förmågor

Flyggrupp disponerar inhyrda civila enmotoriga flygplan.

Normalt krävs landningsbana med vissa grupper har även tillgång till sjöflygplan och skidflygplan med hydrauliska hjulskidor med möjlighet att operera både på och utanför flygfält.

Bilden visar de två vanligaste förekommande flygplanstyperna.

Figur 10.3 Piper PA 28 Cherokee till vänster, Cessna C 172 Skyhawk till höger/Försvarsmakten

Flygplan har marschfart 200 km/h, sittplatser för pilot plus tre passagerare och viss last.

Kapacitet beroende på flygplan, last och banbeskaffenhet (ungefärliga uppgifter):

Vikt	Uthållighet	Räckvidd	Asfaltbana	Gräsbana
Förare + spanare	4 timmar	800 km	500 m	600 m
Förare + 3 pax	2,5 timmar	500 km	600 m	750 m
Förare + 275 kg last	1,5 timme	300 km	600 m	750 m

Spaning görs visuellt med kikare och dokumenteras med handkamera. Rapportering från luften muntligt via radio, och minneskort med bilder nedsläppt från luften eller via ordonnans efter landning.

Handhållen mörkerspaningsmateriel i form av bildförstärkare eller termisk kikare kan tillföras. Vid IR krävs flygplan med öppningsbart fönster, till exempel Cessna.

Uppdrag kan genomföras vid molnbas > 300 m och sikt > 5 km. Stark och byig vind kan också ge en begränsning i möjligheterna att verka beroende på terräng mm.

Uppdrag under mörker kan genomföras om basen har landningsbelysning och molnbasen > 600 m, sikt > 8 km, dock krävs tillförsel av mörkerhjälpmedel om ytövervakning och spaning ska kunna genomföras.

10.3.4 Luftrumstilldelning

Regional stab tilldelar flygtillstånd i luftrum efter samverkan med Flygvapnet.

Hemvärnsbataljon-/hvundkompanistaben tilldelar inom den ramen flygtillstånd för underställt flyg.

10.3.5 Luftrumssamordning inom bataljon

För att möjliggöra för egna förband att identifiera förbandets flygplan och skilja dem från civilt allmänflyg ska samtliga i insatsen/övningen ingående flygplans registreringsbeteckningar sändas ut till alla förband. IK-tjänst ska finnas förberedd och tillämpas.

Samordning med sidoordnade flyggrupp görs genom samverkan.

Då enheter för indirekt eld finns inom riskavstånd måste rutin för snabb varning till flygplan i luften finnas i hemvärnsbataljonsstab inför skjutning i eller nära hemvärnsbataljonens område.

Bekämpningsledaren i hemvärnsbataljonsstab ansvarar för att flyggrupp har aktuell karta över skjutsektorer och att varning går ut till flyg i luften via stridsledaren i hemvärnsbataljonstaben i så god tid före eldöppnande att flygplan i skjutsektor hinner lämna riskområdet.

Sensorbefälet (då sådan finns, annars stridsledaren i hemvärnsbataljonsstaben) ansvarar också för att egna förbands verksamhet med RPAS samordnas i tid och/eller rum med flyggrupp.

10.3.6 Stridsteknik

Stridstekniska bedömningar och beslut görs av chef eller VB flygförband tillsammans med pilot utifrån uppdragets syfte, mål, sammanhang och hotbild.

Besättningen har också förmåga att göra stridstekniska bedömningar och fatta beslut om agerande under pågående uppdrag då läget förändras.

10.3.7 Beredskap

Behov av startberedskap ska bedömas i kombination med beslutad frekvens för spaningsflygningar.

Startberedskap:

	I luften inom	Innebär
Högsta:	10 minuter	Besättning vid flygplan, flygplan startklart
Hög:	30 minuter	Besättning tillgänglig på bas, flygplan klargjort
Grund:	2 timmar	Besättning på bas, kan ha andra uppgifter.
Låg:	4 timmar	Besättning i förläggning

Antalet flygplan i respektive beredskap anges, exempel ett flygplan i Hög, övriga i Grund. (Förplanerade flygningar berörs inte.)

Beredskap kan också ges med visst utpekad syfte, exempel ”inom 30 min identifiera av postering inrapporterade observationer”.

Spaningsfrekvens beskriver hur tätt flygplan avlöser varandra i område där uppgift löses. Kan läget tillåta att ytövervakning och spaning inte utförs kontinuerligt utan i stället med viss tid på marken mellan flygningarna sparas förbandet.

En genomtänkt kombination av spaningsfrekvens och startberedskap kan väsentligt öka förbandets uthållighet. Stridsvärdet av personal samt förbrukning av bränsle och slitage på flygplan påverkas i hög grad av med vilken spaningsfrekvens uppdrag utförs.

10.3.8 Order till flyggrupp

Order bör innefatta syfte, huvudspaningsriktning och uppgifter per skede.

Normalt är huvudspaningsriktningen där det farligaste hotet mot lösandet av uppgiften förväntas. Det kan också vara mot en sekundärriktning för att möjliggöra utnyttjandet av andra spaningsresurser såsom båtar och truppspaning mot huvudriktningen.

I order ska också anges om spaningen ska bedrivas synligt eller dolt och vilken hotbild som finns. Om hotbilden inte är i detalj känd anges bedömt låg-medel-hög.

Exempel på orderformulering:

"YE spanar oregelbundet en gång per timme från tnr 201300 tills vidare mot tillfartsvägar och öppna fält inom radie 20 km från objektet, syfte upptäck och stör sabotageförband."

"Hotnivå medel, dolt uppträdande."

"Rapportering via Rakel talgrupp X till plutonchef."

Kom ihåg!

Flyggrupp rapporterar utifrån UPK. Särskilda UPK:er som är användbara från luften krävs.

10.3.9 Uppgifter

Hvbat uppgifter	Uppgifter som ges flyggrupp
Bevakning och skydd av objekt och område	• Ytövervakning av kust och skärgård, med viktiga skyddsvärden • Spaning för att störa sabotageförbands rörelser och deras möjlighet att påverka skyddsvärden • Spaning vid marsch och omgrupperingar, eskort av underhållstransporter • Transport av patruller till områden där misstänkta observationer görs
Gränsövervakning	• Ytövervakning av gränsområden med fokus mot viktiga skyddsvärden • Spaning för att störa sabotageförband vid gränsövergångar • Spaning vid marsch och omgrupperingar, eskort av underhållstransporter • Transport av patruller till områden där misstänkta observationer
Skydda skyddsvärd verksamhet vid flygvapnets baser	• Ytövervakning av yttre terrängområden samt tillfartsvägar • Spaning för bevakning av in- och utflygningssektorer • Spaning för bevakning av alternativa baser • Spaning för eskort av underhållstransporter
Skydda skyddsvärd verksamhet vid marint bastjänst-område	• Ytövervakning av yttre terräng- och vattenområden samt tillfartsvägar • Spaning för bevakning av alternativa farleder in till och ut från terminalpunkt • Spaning för ubåtsjakt samt minerings- och minröjningsföretag • Spaning för eskort av fartyg in till och ut från terminalpunkt • Spaning för eskort av underhållstransporter

Ordonnanstjänst, förflytta chefer och nyckelresurser	• Transport snabbt längre sträckor av order, rapporter, personal, materiel, underhållsresurser, okvalificerade sjuktransporter
Skydda mobilisering, beredskapshöjning	• Spaning mot mobiliseringsförråd, marschvägar till och terräng i grupperingsområden.

10.3.10 Baser

Kriterier för val av flygbas är i prioritetsordning:

- tid till operationsområde
- banans skick
- tillgång på flygbränsle
- möjlighet till bevakning
- möjlighet att samgruppera med annat förband
- förekomst av landningsljus och instrumentprocedurer.

Vid utgångsgruppering planeras användning av bas med lämplig infrastruktur, ordinarie bas (O-bas). Vid säkerhetspolitisk kris eller väpnat angrepp kommer större flygplatser få restriktioner eller blockeras helt. Därför bör förbandet planera basering tillfälliga baser (T-baser). Detta kan vara på ett klubbflygfält, en lämplig åker, vissa vägar, frusna sjöar eller med sjöflygplan.

Då hotbilden är hög kan det krävas att förbandet ombaserar med korta intervaller till olika T-baser.

10.3.11 Närskydd

Flyggrupp bör av högre chef tilldelas extra resurser för bevakning av stab, förläggning och flygplan på marken.

När Hemvärnsflyg baseras på bevakad flygplats eller har tillräckliga egna skyddsresurser finns inte behov av tillfört skydd.

10.3.12 Logistik

Högre chef ansvarar för underhåll, alternativt anvisar resurser nära basen om avståndet är stort till stabsplatsen.

HANDBOK

Flygbränslebehov flygplan är cirka 40 liter per timme. Därutöver behövs fordonsbränsle och förplägnad. Ca 200 liter flygbränsle dygnsunderhållssäkerhet.

Teknisk tjänst på flygplan utöver det underhåll som egen personal har rätt att utföra ska lösas genom inhyrning av civila flygplanstekniker.

11 MARSCH OCH HVTRAFIKPLUTON

Figur 11.1 Marschorder ges innan fordonsmarsch/Försvarmakten.

11.1 Grunder

Marsch är en taktisk förflyttning som leds av förbandschef. Marsch kan ingå som en del i en transport. Med transport avses en förflyttning av förband, personal och eller förnödenheter. Denna transport kan genomföras som strategisk, operativ eller taktisk transport. Transporter leds av högre chef via transportledningsorganisation

Marsch syftar till att förflytta förbandet till sin slutdestination med ett minimum av friktioner. Liksom all annan verksamhet ställs höga krav på planering, genomförande och koordinering av marsch och den underlättas om bataljonen har tränat på genomförandet.

Marsch sker främst som en förflyttning inom eget regionalt område med egna resurser, och inhyrda resurser, exempelvis bussar för hemvärnsbevakningskompani.

HANDBOK

Marsch kan medföra störningar i annan trafik varför det ofta är nödvändigt att samordna verksamheten med civila myndigheter och organisationer. Om möjligt ska civil trafik separeras från militär trafik.

Marsch kan understödjas av trafikpluton. Innan hemvärnsbataljonens marsch ska samverkan ha skett med MR/transportledare.

Hemvärnsbataljonens förberedelser och åtgärder för att kunna genomföra marsch bestäms av marschberedskapsgrader. Beredskapsgraderna anges som en tid inom vilken förbandet ska vara marschfärdigt. (Se bilaga 5 Beredskapsgrader)

När hemvärnsbataljonen marscherar finns oftast någon form av hotbild, därför är det viktigt att avdela eget skydd under framryckningen.

Marschen kan lämpligen indelas så att hvkompanier har enhetsvisa vägar att framrycka på. När som helst under marschens genomförande måste hemvärnsförbandet vara berett på att övergå till strid. Sträckan kan indelas i rött, gult och grönt, där rött är den största risken för sammanstöt.

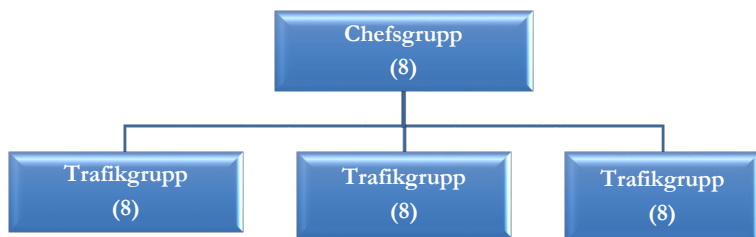
När hemvärnsbataljonen ska marschera samlat så är det brukligt att förbanden passerar en fastställd tid kolonnbildningspunkt (KP), där förbandet anmäler sig. Detta för att förbandet ska få rätt marschdjup och den som leder marschen få kontroll på läget. Delningspunkt (DP) är där förbandsenheter delar upp sig på andra vägar.

Förbandsenheter rapporterar till högre chef och/eller områdesansvarig chef genom förutbestämt sambandsmedel.

Rapportering sker i syfte att delge orientering om exempelvis passage av fastställda rapporteringsplatser/UPK för lägesangivning, när avvikelser från normalbild upptäcks eller upplevs, eller då friktioner eller möjligheter uppstår.

11.2 Hvtrafikpluton

Trafikpluton är en militärregionssresurs. Plutonen kan underställas eller understödja bataljonen.

11.2.1 Uppgifter

Trafikplutonens kan stödja bataljonen med:

- Vägrekognosering.
- Trafikreglering.
- Lotsning.
- Upprätta trafikregleringsplats, sambands och upplysningsplats.
- Minspaning.

11.3 Begrepp:

11.3.1 Transportenhet

Den enhet som har i uppgift att transportera materiel eller personal. Transportenheten kan vara uppdelad i flera fordonsenheter.

11.3.2 Eskortera

Uppgiften eskortera innebär att förhindra eller försvåra för motståndaren eller brottsligt inställd aktör att påverka ett rörligt objekt.

11.3.3 Eskortenhet

Den stridande enhet som har i uppgift att eskortera en annan styrka.

11.4 Planering

Planering av marsch genomförs av avdelat planeringslag i Hvbataljonstaben. Logistiksektionen S4 ska delta i planeringen. Egen övervakning/spaning är viktig att initiera tidigt för att skapa ett bra underlag inför planering och genomförande. Under planeringsarbetet ska samverkan med militärregionsstaben alltid göras. För att få eventuellt stöd med förstärkningsfordon, trafikreglering, tillgängligt vägnät, med mera.

Samverkan mot civila myndigheter leds av militärregionsstaben såsom exempelvis mot polis, Trafikverket, tullverket samt med civilbefolkning, innan. Dessa kan ge en bild av läget längs den planerade marschvägen.

Exempel att beakta:

- tillförsel av förstärkningsfordon för hemvärnsbevakningskompani / hemvärnsbataljonstab
- för att underlätta marschen är det viktigt att ordern stöds av kartor, oleat, upk-system, skisser eller annat underlag som grafiskt presenterar vad som ska genomföras och hur detta ska göras
- är marschen längre bör bandvagnar lastas på lastbil eller motsvarande.
- marschen kan komma att ändras, omfall, avseende startpunkt, marschväg, marschmål
- hotbilden, både på marken och från luften
- samband, lämpligaste passningsalternativ
- flyggrupp kan stödja marsch genom att genom spaning ge förslag på marschomläggning,
- för att skapa handlingsfrihet kan bataljonschefen avdela förstyrka,
- planera in återsamlingsplatser för att snabbt kunna styra förbandet om marschens inriktning förändras
- behov om stöd ställs till militärregionsstab om trafikreglering

HANDBOK

- motorcykelordonnanser eller särskilt avdelad personal stödjer vägvisning och övervakning av marsch. dessa kan också kontrollera/spana längs marschvägen att den är fri
- raster. vid svårare väderförhållanden, såsom extrem hetta, kyla, nederbörd eller dimma bör tätare raster, måltider läggas in för att vidmakthålla stridsvärde
- innan marschen påbörjas bör förbandet vara fullt uppfyllda avseende till exempel ammunition och drivmedel
- eventuell plogning, grusning
- evakuering av skadad personal och trasiga fordon/bärgning med egna resurser
- hinder
- okontrollerbara civila rörelser
- extrema vädersituationer (halka, snö, regn, blåst och dylikt).
- vägnätets kapacitet
- avståndet mellan fordonsenheter (2-5 fordon) bestäms av hur den taktiska bilden ser ut inom området, främst avseende hotbild, siktförhållanden samt hur trafiksituationen i övrigt ser ut. normalt avstånd mellan fordonsenheter är 50 till 100 meter, men kan utökas vid till exempel stort flygshot. undvika dela på förbandsenheter
- återfylla bataljonen snarast efter avslutad marsch.

12 CBRN OCH HVCBRNPLUTON

12.1 Grunder

CBRN-skydd är en integrerad del av bataljonens skydd vilket ytterst syftar till att behålla förbandets stridsförmåga och medge handlingsfrihet för bataljonschefen.

Hemvärnsbataljonens CBRN-skydd indelas i:

- personligt skydd för varje soldat att överleva en CBRN-händelse med bibehållen förmåga att lösa uppgiften. Grundskyddet omfattar bland annat individuell förmåga avseende grundläggande CBRN-kunskap och färdigheter att hantera personlig skyddsutrustning, medicinskt motmedel, kunskap för att varna och rapportera samt genomförande av förebyggande åtgärder
- förbandsspecifikt skydd är utformat utifrån bataljonens uppgifter och bedömd hotbild. Skyddet ska säkerställa bataljonens förmåga att lösa uppgiften under såväl CBRN-hot som CBRN-händelse. Förbandsspecifikt skydd omfattar även CBRN-taktik och ledning, varning och rapportering, övervakning, kartläggning och kapacitet att återställa förband efter eventuell förorening.

Hemvärnsbataljonschefen ansvarar för att, inför och under pågående uppgift, planera, samordna och inrikta anpassade CBRN-skyddsåtgärder till förbandets uppgifter och aktuell hotbild genom risk- och hotbedömning. Vidare ska chefen känna till hur olika skyddsåtgärder påverkar förbandets stridsförmåga och kunna väga dessa mot vilka risker förbandet kan ta.

Hemvärnsbataljonschefen anpassar utrustningsregel CBRN och genomför prioriteringar av resurser för CBRN-skydd. Bataljonsledningen ansvarar för att varning och rapportering fungerar utan fördröjning. Skyddstjänsten samordnas med underrättelse-, fältarbets-, logistik- och sjukvårdstjänst.

I benämningen CBRN innefattas även riskobjekt eller händelser med giftigt industrimaterial riskobjekt Toxic Industrial Materials (TIM).

CBRN-riskhantering genomförs som en integrerad del i stabsarbetet under såväl CBRN-hot som CBRN-händelse. CBRN-riskhantering består av hotreducerande, skyddande och återställande.

Hotreducerande åtgärder genomförs för att minska risken för att förbandet blir ett mål för CBRN-angrepp och minska sårbarheten för de skadliga effekterna från ett angrepp. Dessa åtgärder ska övervägas under planerings- och förberedelsefasen.

Skyddande åtgärder genomförs för att bataljonen ska kunna lösa sina uppgifter omfattande främst av:

- indikerings- varnings- och rapporteringsförmåga
- tillgång till fysiskt skydd.

Detta genomförs för att ha en allmän beredskap och för att täcka upp för de risker som inte kan hotreduceras.

Åtgärderna vid en CBRN-händelse:

- varning och rapportering
- planlagd anpassning av skyddsutrustning
- uppföljning av utsläpp och riskområde genom indikering
- uppföljning av exponering, saneringsåtgärder.

Efter en CBRN-händelse behöver bataljonschefen tillgång till korrekt och snabb CBRN-information så att risken och påföljder för fara kan balanseras mot andra taktiska prioriteringar. I planeringen bör en kontroll av tillgängliga resurser för indikering och sanering genomföras.

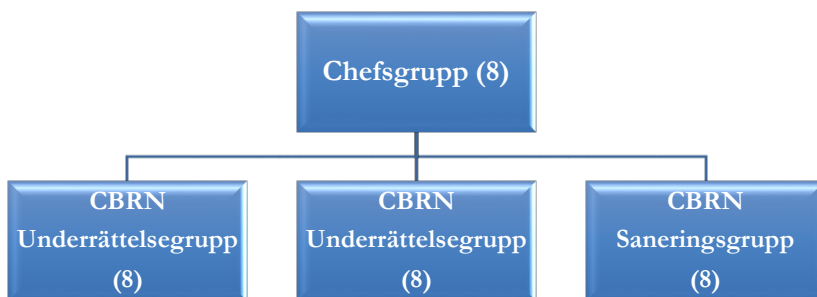
Dessa åtgärder syftar till att bataljonen fortsatt ska kunna lösa ställda uppgifter med minimal inverkan på förbandet som helhet. Konsekvensbegränsande åtgärder vidtas, dels generella som kringgång och förändrade utrustningsregel, dels riktade mot drabbade förband

(enheter/soldater) genom sanering av förorenad personal och gränssättande material.

12.2 HvCBRN-pluton

CBRN-pluton är en militärregionsresurs. Plutonen kan underställas eller understödja hemvärnsbataljonen.

Plutonen kan understödja hemvärnsbataljonen eller annat förband med inhämtning av data och information, bearbetning, analyser av ämnen, sanering samt röjning. Understödet kan ske före eller under en pågående CBRN-insats. Plutonen kan lösa uppgifter på två tåter samtidigt.

12.2.1 Uppgifter

CBRN-pluton kan stödja bataljonen med att:

- genomföra CBRN-spaning, övervakning, provtagning, riskbedömning, varning och rapportering.
- biträda Hvbataljonschefen, chef militärregion med analys av information, underrättelser och CBRN-rapporter i ett kort och medellångt perspektiv.
- minska effekter av CBRN händelse genom sanering av personal och viktig materiel.

HANDBOK

Plutonen har grundläggande kunskap om symptomen avseende påverkan från kemiska stridsmedel, industrikemikalier samt joniserande strålning.

Plutonen medför utrustning för minst skydd på individnivå, samt möjligheter till upptäckt och varning vid en CBRN-händelse. Beroende på insatsområde och klimatzon, uppgifter och hotbild medförs tilläggsutrustning anpassad till respektive insats.

Kan verka i miljöer där förbandet kan exponeras för farliga ämnen som härstammar från exempelvis *CBRN-händelse*, kemiska industrier och kärnteknisk verksamhet. Verkan i förorenat område kan ske i upp till sex timmar.

Kan minimera effekterna av en CBRN-händelse genom i första hand ge tidig varning, (*Hazard Avoidance*) och ge förslag på omgruppering från riskområden.

Vid CBRN händelse ska underrättelsegruppen kunna lösa saneringsuppgifter i sex timmar och återhämtning i tolv timmar för att kunna lösa ny uppgift i sex timmar.

Underrättelsegruppen kan utföra person- och materiel sanering inom CBRN området av plutons storlek. Med egna resurser kunna upprätta saneringsplats inom 60 minuter och därefter kunna påbörja utförlig personsanering av ca 30 soldater/timme samt sanera fordon (normalt nedsmutsade).

CBRN-plutonen kan upprätta hygiendusch med kapacitet av 100 personer/timme

CBRN-plutonen har grundläggande kunskap om symptom avseende påverkan från kemiska stridsmedel, industrikemikalier samt joniserande strålning.

13 FÄLTARBETEN OCH HVPIONJÄRPLUTON

Figur 13.1 Fältarbeten för skydd/Försvarmakten.

Fakta!

Under väpnat angrepp gäller i regel följande bestämmelser för utförande av fördröjande fältarbeten, under förutsättning att C INS inte angett begränsningar.

Bataljonschef med områdesansvar, då han inte kan nå kontakt med högre chef, får ge order om:

- minering av terräng
- blockering eller förstöring av väg.

Alla chefer får, när det är nödvändigt för att lösa uppgiften, ge order om:

- spärrning av väg
- minspärr i terräng.

13.1 Grunder

Hemvärnsbataljon utför i begränsad omfattning fältarbeten såsom:

- fältarbeten för rörlighet
- fördröjande fältarbeten
- fältarbeten för överlevnad.

Genom god planläggning, tidig rekognosering och noggranna förberedelser kan disponibel tid för genomförande ökas. Effekten av utförda fältarbeten är ofta en funktion av tiden.

Fördröjande fältarbeten och fältarbeten för överlevnad prioriteras, såsom maskering, larmmineringar, skydd av förläggning med stöd av hinder samt försvarsladdningar.

Mineringsarbeten för att stödja bataljonens strid kan genomföras av pionjärpluton eller ingenjörs förband och tillförd materiel. Detta ska kunna ledas av kompanichefen.

Mindre förstörelser såsom vägtrumsprängning och minspärrar i anslutning till egna stridsställningar samt skenmineringar kan bataljonen utföra med egna resurser.

För att få så god utdelning som möjligt av mineringsarbeten ska man noggrant analysera var de ska genomföras för att uppnå syftet med striden.

Fördröjande fältarbeten kan fylla flera syften, som att:

- förneka motståndaren tillgång till vissa anläggningar genom spärrning, blockering, förstörelse samt minering och hinder i terräng
- göra motståndaren gripbar för andra vapensystem.

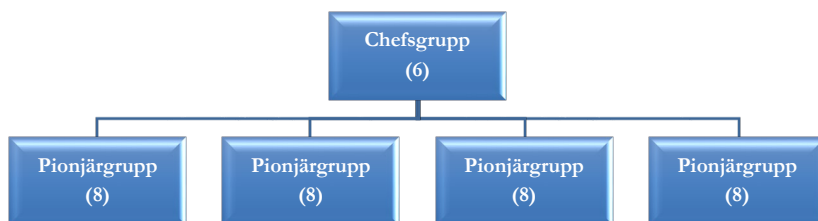
13.2 Hvpionjärpluton

Hemvärnspionjärpluton (Hvpipluton) är en militärregionsresurs. Plutonen kan underställas eller understödja bataljonen.

Finns i norr med bandvagn och i söder med hjulfordon.

Viktigare materiel, en hjullastare 16t, en grävlastare, flaklastbil med kran 10-14t.

Pluton kan i första hand stödja bataljonen med fördröjande fältarbeten samt en viss förmåga till fältarbeten för rörlighet och överlevnad.

13.2.1 Uppgifter

Hvpionjärpluton kan stödja bataljonen med:

13.2.1.1 Fördröjande fältarbeten

- utföra fördröjande minering om 30 nedgrävda stridsvagnsminor alternativt 60 ytlagda stridsvagnsminor per timme
- utföra vägförstöring, trumspränkning av 1 km väg per dygn av en $\leq$ 7m belagd bred väg, efter tillförsel av materiel
- utföra spärrning, blockering och förstöring av landnings-/ taxibana vid flygfält efter tillförsel av materiel (avser inte pluton med marin uppgift.)

- utföra spärrning och blockering av hamn (avser pluton med marin uppgift).
- upprätta och använda fordonsminor

13.2.1.2 *Fältarbeten för rörlighet*

- utföra minvarningsåtgärder med reglementerad utrustning
- utföra minspaning
- bygga kulvert, nyttja faskiner eller nyttja annan tillfällig materiel för övergång av större diken
- bygga krigsbro 4 (kb 4) klass 26/14, bärighet 62 ton
- utföra manuell röjning av avståndslagda ytlagda minor för att möjliggöra förflyttning på väg eller längs stråk med en röjningshastighet av 25 m per timme.

13.2.1.3 *Fältarbeten för överlevnad*

- bygga tillfälligt splitterskydd och skyddsvärn för soldater
- snöröjning

13.3 Planering av fältarbeten

Målbilden kan användas för att beskriva vad som har uppnåtts med fältarbetena, exempelvis:

- vad ska ha uppnåtts
- var får fienden (inte) vara
- vilka områden är påverkade
- vilka områden som behövs över tiden
- vilka förbindelser är påverkade (opåverkade)

Genomförandeidén (GFI)/beslut i stort kan användas för att beskriva verksamheten i stora drag. Den kan vara skedesindlad. Det inledande skedet är mer detaljerat än de följande men samtliga anger en riktning för verksamheten.

HANDBOK

Exempelvis:

- *"Inledningsvis ska materiel samt sprängmedeltransporteras till upplag vid till B-hamn. "*
- *"Därefter påbörjas förberedelser för förstöring av kajer samt förrådsbyggnader"*
- *"Slutligen...."*

Riktlinjer (RIL) är övergripande styrningar och begränsningar i handlingsfrihet för underställda chefer att lösa sin uppgift.

Röjningsskydd, skenminering, utförande av minvarningsåtgärder:

- indelning, gruppering, uppgifter (IGU)
- uppgiften förtydligas med syfte om inte detta klart framgår i målbild/GFI.

Exempelvis:

"2.Hvinsatskomp spärrar bana B vid A-by flygplats från 081800. Disponerar minmateriel enligt förteckning 1. Beredd bryta spärr inom 90 minuter, i syfte att motverka motståndaren att landa på banan samt på kort tid kunna använda flygbanan för flygbasens behov."

Samordning av resurser bör finnas med i fältarbetsplanen. Kan med fördel åskådliggöras i tabellform vilken utvisar tillgängliga resurser och dess fördelning.

Exempelvis:

Disponibelt antal minor, antal mintändare, vägbanksladdning, vägtrumsladdning, m3 fyllmassor, hänvisningar eller vem som disponerar resurser under en viss tid. Denna samordning kan ske på olika nivåer beroende på vem som vill fördela eller hålla på resurserna.

13.4 Fältarbetsplan

Detaljnivån kan även den skilja utifrån vilken nivå arbetet kommer att genomföras. Att beakta är att det är fortfarande en plan, utifrån fiendens agerande bör vi vara beredda på att stridsleda verksamheten utifrån händelseutveckling. Fältarbetsplanen har stöd av bataljons stridsfrekvenslinjal för långsiktig planering.

Fältarbete	Minering 1008	Minering 1009	Vägförstöring 1010
Förband	331. Hvinfosats-kompani	332. Hvinfosats-kompani	3. Hvpionjärpluton
Plats	33 VVD 123564	333 VVD 547854	33 VVD 548795
Ambition	Fördröjande	Fördröjande	Hindrande
Strvmina 5	25	25	50
Strvmina 6	-	5	20
Strvmintändare 4	-	5	50
Mintändare 15	5	-	50
Sprängmedel	300 kg	200 kg	100 kg
Vägtrumladdning	10	10	30
Hamnmina F24	-	-	6
Minborr	Ja 201000-201500	JA201500-210000	-
Massor (Kbm)	-	-	40kbm Grus
Varningsåtgärder	Ja	Ja	Endast i nord rikt
Röjningsskydd	Nej	Ja	Ja

Figur 13.2. Exempel på fältarbetsplan

13.5 Fältarbeten för rörlighet

Fältarbeten för rörlighet är arbeten för att underlätta egen rörlighet och omfattar minspaning, ammunitions- och minröjning, broarbeten samt vägarbeten.

13.6 Fördröjande fältarbeten

Fördröjande fältarbeten är spärrning, blockering eller förstöring av anläggningar samt minering och utförande av hinder i terräng som ska begränsa motståndarens rörlighet och handlingsfrihet.

Spärr kan genomföras i fred med stöd av skyddslagen genom klassning som skyddsobjekt om möjligt ska Länsstyrelsen underrättas om beslutet.

Blockering och förstöring när Sverige är i krig eller efter regeringsbeslut om lagens tillämpning.

Planering/förberedelser genomförs i fredstid och kan övergå till övning/kontroll i gråzon.

Chef insats beslutar (eller den av honom utsedd) om genomförande av blockering, förstöring om möjligt efter hörande av berörda myndigheter.

Om situationen är sådan att chef insats beslut inte kan inväntas får lägst bataljonchef besluta om spärrning, blockering och förstöring (Detta kan/bör begränsas och tillämpas med tydliga riktlinjer). FIB 2016:1

13.6.1 Spärrning

En spärrning ska tillfälligt kunna hindra fienden från att använda en väg eller anläggning. Spärren ska kunna tas bort inom en tid som din chef anger. Vägen eller anläggningen ska därefter kunna användas igen utan reparationer.

Exempel på spärrar:

- taggtråd, spanska ryttare, barrikader byggda av bilvrak, etc.
- mineringar som inte är röjningsskyddade
- spärrspretor, flyttbara hinder och mineringar för att hindra luftlandsättning på flygfält, öppna terrängpartier och hustak.

13.6.2 Blockering

En blockering ska under en tid (några timmar eller dygn) hindra fienden från att använda objektet. Det krävs kvalificerade reparationer och andra resurser för att få vägen eller anläggningen i bruk igen.

Exempel på blockering:

- mineringar med röjningsskydd
- barrikader med rasmassor, sprängsten och gjutna hinder förstärkta med järnvägsräls och stålbalkar
- ett område eller en del av en byggnad eller en anläggning läggs under vatten
- rörliga broar låses i öppet/uppfällt läge genom att förstöra återställningsfunktionen, till exempel motorn
- spärrning av flygfält
- blockering av flygfält.

13.7 Fältarbeten för överlevnad

Fältarbeten för överlevnad är arbeten för att motverka upptäckt, identifiering, vapeninriktning eller vapenverkan och omfattar maskeringsarbeten, befästningsarbeten och skenmålsarbeten.

13.8 Minering

Figur 13.3 Hvgrupp genomför minering/Försvarmakten

Minering utförs som störande, fördröjande eller hindrande. Vilket syfte som väljs beror främst på stridsplanen, terrängen, tillgången på minor samt disponibel tid för förberedelser och utläggning. Mineringarna utförs så att de inte hindrar egen förbandsverksamhet.

Mineringar (minerade områden) och utförd blockering/ förstöring med ingående minor ska alltid protokollföras och förses med minvarning. Det är särskilt viktigt att arbetet sker på flera täter och att man använder terrängen för att underlätta och förstärka effekten av gjorda fältarbeten.

Gynnsam terräng för mineringar är:

- kanalisering terräng där kringgång är mycket svår eller tidskrävande
- i anslutning till vattendrag (diken, åar, bäckar)
- svåröverskådlig terräng
- terräng där motståndaren kan tänkas ta eld-/stridsställning.

13.8.1 Minröjning

Minröjning utförs för att vi ska kunna röra oss längs de vägar, stråk eller terräng partier som vi behöver för att kunna genomföra vår verksamhet. Ibland krävs minröjning för att vi ska kunna få ut personal eller materiel som blivit "inminerade". Våra förband kan också bli utsatta för avståndsläggning av minor genom artilleri eller flyg och det kan då krävas röjning för att vi ska kunna ta oss ur området eller fortsätta med våra uppgifter på platsen.

Minröjning är svårt. Det kräver mycket träning, tålamod och inte minst noggrannhet.

Val av metoder styrs av mintyp, din utrustning och din skyddsnivå.

Tänk på att röja avståndslagda minor på ett avstånd om minst 50 meter från din gruppering om du måste stanna kvar. De flesta avståndslagda minorna är försedda med autodestruktion, vilket innebär att de kan detonera när som helst och slunga iväg splitter.

En metod för motståndaren är att använda improviserade sprängladdningar för att bland annat göra det förnekelsebart

I all verksamhet där vi löser uppgifter, exempelvis i flygbasområden, marinbasområden och kring skyddsobjekt behöver därför risken för att bli utsatt för sprängladdningar bedömas och förebyggande verksamhet genomföras.

Det ska finnas personal på förbanden i alla nivåer som ska kunna genomföra enklare identifiering och omedelbara åtgärder samt rapportera.

13.8.2 Maskering

I vissa fall kan fältarbeten för egen rörlighet och överlevnad vara avgörande för att uppnå syftet med striden, samt för att exempelvis säkerställa underhållstjänst och hälso- och sjukvård över tiden.

Det moderna stridsfältet kännetecknas av en mängd olika sensorer, både termiska, optiska och optroniska, som är kopplade till effektiva vapen- och bekämpningssystem.

Fältarbeten för överlevnad syftar främst till att motverka:

- upptäckt
- identifiering
- vapeninriktning
- vapenverkan.

Maskering erhålls i första hand genom att bataljonschefen väljer lämpligt terrängområde för underlydande enheter, till exempel skog eller bebyggelse.

I andra hand används reglementerad maskeringsutrustning, till exempel maskeringsnät, maskeringsduk och maskeringsfärg. För maskering mot termiska sensorer bör strålkällor avskärmas med isolerande material, såsom liggunderlag eller IR-dämpande maskeringsnät.

13.8.3 Skenmål

Skenmålsarbeten beordras av lägst hemvärnsbataljonschef. Vid stationära enheter knutna till objekt eller områden finns det goda möjligheter att med hjälp av skenmålsarbeten minska effekterna av motståndarens insatser.

Skenåtgärder används främst för att avleda en motståndare från verkliga angreppsmål samt vilseleda motståndaren om vår gruppering och våra

avsikter. Skenmål är exempelvis skenvärn, skenpjäser, skentält, skenfordon och skenbroar.

Skenmål ska ge intryck av att vara i bruk. De bör därför kompletteras med trafik, snöröjning, eldmarkering eller eldgivning, signaltrafik eller annan verksamhet. Skenmålsarbeten och verksamhet som ska understödja skenmålen måste planeras och samordnas.

Genom att använda skenmål kan man få motståndaren att dra felaktiga slutsatser beträffande vår gruppering och våra avsikter.

Skenmål kan utföras som närsken eller fjärrsken:

- närsken i omedelbar anslutning till verkligt grupperingsområde/objekt syftar till att vilseleda motståndarens inriktning/målval vid bekämpning. Detta minskar verkan vid bekämpningen. Närsken bör endast nyttjas då stor risk föreligger för bekämpning av det verkliga målet.
- fjärrsken syftar till att undandra verkligt mål från bekämpning. Skenmålet bör här placeras så långt från det verkliga målet att detta inte skadas vid eventuell bekämpning – normalt mer än 500 m. Som skenmål kan äldre, uttjänt materiel användas. Denna bör dock maskeras/signatur förändras på samma sätt som det skarpa objektet. Även attrapper tillverkade av tillfällig materiel kan användas.

Skenmålet kan kompletteras med värmekälla för att få ytterligare signatur.

13.8.4 Fältarbeten för överlevnad/befästningsarbeten

Befästningar syftar till att skydda våra förband och vår materiel mot vapenverkan. Befästningar bör byggas i ett förberedelseskede för bästa effekt.

För att underlätta fältarbeten används maskiner som:

- grävmaskin, bandlastare hjullastare
- lastbilskran
- bergborr
- motorhandsåg.

Exempel på befästningsarbete är:

- värn
- fordons- och stridsfordonsvärn
- skyddsvallar och skyddsmurar
- röjningsarbeten
- utläggning och uppsättning av taggtråd (concertina)
- spanska ryttare.

14 INDIREKT BEKÄMPNING OCH HVGRANATKASTARPLUTON

Figur 14.1 Hemvärnsgranatkastarpluton under eldförberedelser/Försvarsmakten.

FAKTA!

Samtliga plutoner ska kunna eldobservera.

14.1 Grunder

KOM IHÅG!

Hemvärnsförbanden ska vara en naturlig del i verkansprocessen, d.v.s. kunna leda indirekt eld alternativt verka som eldobservatör med andra enheter än egna ingående granatkastarplutoner, speciellt vad avser verkan mot högvärdiga mål.

Med indirekt bekämpning avses bekämpning med vapensystem som artilleri och granatkastare, telekrig, flyg och fartygsartilleri.

Den indirekta bekämpningen integreras med eld och rörelse från direkt bekämpning, men kan också användas självständigt mot prioriterade mål. Indirekt bekämpning är ett resultat av samordning av underrättelser, sensorer och vapensystem i tid och rum.

Ledning av den indirekta bekämpningen syftar till att samordna funktionen av olika vapensystem och för att undvika vådabekämpning.

Hemvärnsbataljonchefen leder och samordnar eld och rörelse inom ramen för sin stridsplan och med stöd av bekämpningschefen. Bekämpningschefen måste ha en god förståelse för den taktiska chefens vilja med striden.

Den indirekta bekämpningen är en del av striden med kombinerade vapen. Samordningen av direktriktad eld med indirekt eld och fältarbeten kan vara komplex och kräver noggranna förberedelser. En god planering skapar synergieffekter mellan olika verkanssystem som rätt utnyttjat bidrar till lokal överlägsenhet i striden.

En avgörande framgångsfaktor för den indirekta bekämpningens verkan är att komma till platser varifrån systemen kan verka. Detta kräver stor förtänksamhet och planering samt en hög grad av samordning av rekognoseringsstyrkor, fram- och tillbakaryckningsvägar, underhållstrafik, ledning och sambandsförhållanden. Denna samordning sker dessutom ofta efter hand på stridsfältet mellan främst bekämpningsförband och manöverförband.

Genom indirekt bekämpning kan vi:

- möjliggöra snabb kraftsamling i tid och rum av eld från flera olika vapensystem
- möjliggöra egen rörelse och eget skydd

HANDBOK

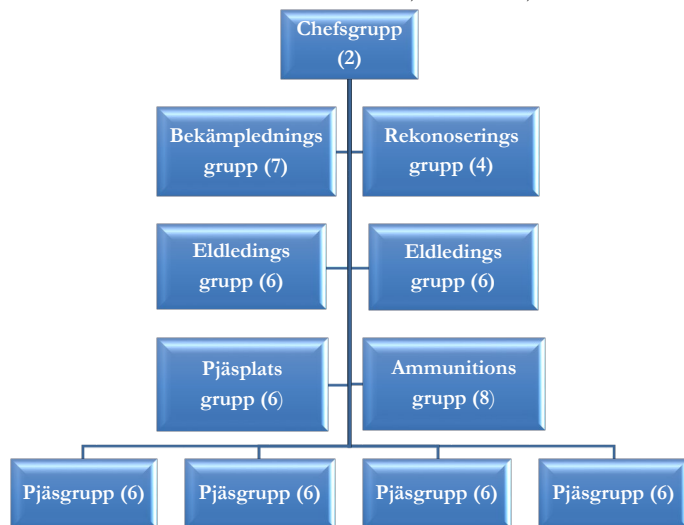
- förändra terräng- och siktförhållanden
- förhindra eller försvåra motståndarens rörelse och verkan på stridsfältet
- tillfoga motståndaren förluster eller hot om förluster över stora ytor
- tvinga motståndaren till förflyttning och därigenom göra denne gripbar för direktriktad eld.

Med indirekt eld och övriga system för indirekt bekämpning erhålls ett stöd för att tillsammans med andra vapensystem samordna insatser för att kunna påverka eller bekämpa olika typer av mål.

Vid planering av en uppgift beslutar taktisk chef om stridens förande baserat på erhållet uppdrag och rådande förutsättningar. Till exempel insatsregler kan begränsa användande av indirekt bekämpning.

14.2 Hvgranatkastarpluton

Hvgranatkastarpluton (Hvgrkpluton) är en militärregionsresurs. Plutonen kan underställas eller understödja Hvbataljonen.

I pluton ingår fyra dragna 12 cm pjäser (m/41 E). Fordonstyper för Hvgrkpluton i norr är bandvagn 206 och terrängsläpkärra. Pluton i söder har terrängbil 11/13/20 och bandvagn.

Ammunitionsgruppen har även två terrängbilar med flak. Ett förstahandsbehov av ammunition är fördelat till pjäsgrupperna, men huvuddelen av ammunitionen transporteras av ammunitionsgruppen.

Plutonen verkar som en eldenhet.

14.2.1 Uppgifter

Granatkastarpluton kan understödja övriga förbandsenheter med att skjuta indirekt eld i form av:

- spränggranat mot trupp och lättare fordon, max skjutavstånd 7,5 km och med en eldhastighet om 10-15sk/min
- pansarspränggranat (hårdmålsammuniton mot pansarmål) max skjutavstånd 7 km
- rökgranat för att avskärma eller förblinda, max skjutavstånd 6 km
- lysgranat för att belysa terrängen eller ett mål, max skjutavstånd 6 km.

Uppgifter delas in i stridsuppgifter, övriga uppgifter och funktionsuppgifter. Utöver dessa finns understödsuppgifter och elduppgifter.

Förband för indirekt bekämpning har två huvuduppgifter:

- understödja markförband
- bekämpning av prioriterade mål.

14.2.1.1 Huvuduppgift

Hemvärnsgranatkastarplutonens huvuduppgift är att understödja hvbataljonens uppgifter vid marinbas, flygbas och vid övriga stridsuppgifter (störa, försvara) med indirekt eld.

Hemvärnsgranatkastarplutonen ska kunna lösa övriga stridsuppgifter men då på bekostnad av huvuduppgiften.

14.2.1.2 Stridsuppgifter

Under kategorin stridsuppgifter ska pluton främst kunna understödja. Understödda syftar till att ett förband vidtar åtgärder för att underlätta för ett annat förband att lösa en viss uppgift.

14.2.1.3 Övriga uppgifter

Under kategorin övriga uppgifter ska plutonen främst kunna framrycka och gruppera:

- framrycka innebär att plutonen genomför förflyttning till angiven plats i lämplig eller angiven grupperingsform.
- gruppera syftar till att ordna plutonen för att lösa beordrad uppgift.
- gruppering av plutonen kan genomföras som snabbgruppering. snabbgruppering kan huvudsakligen bli aktuell när händelseutvecklingen inte kunnat förutses och då omedelbart behov av indirekt eld uppstår

14.2.2 Verkansområde

Det område, inom vilket huvuddelen av skotten från ett skjutande förband träffar, kallas verkansområde. Med ”huvuddelen av skotten” avses i ca 92 % av antalet skjutna skott, för 12 cm Hvgrkpluton är det 150 x 175 meter.

14.2.3 Riskområde

I krig, för spränggranat 200 meter, hårdmålsgranat 300 meter, från målets mittpunkt.

Hvgrkpluton kan:

- snabbgruppera och vara eldberedd på 10 min
- framrycka marschunderställt och understödja inom 15 min efter order
- omgruppera minst 500 m och vara eldberedd på ny batteriplats inom 15 min
- gruppera och vara eldberedd mot angivet eldområde (utgångsställning i sida US)
- inom 30 min samt ha en växelbatteriplats förberedd
- inom 15 min kunna avge verkanseld mot nytt eldområde från samma batteriplats

- inom 5 min kunna växla till ett förberett alternativt eldområde
- genomföra marsch och gruppering under radiotystnad

14.2.4 Planering

KOM IHÅG!

Har Hvbataljonen flyggrupp ska flygförbudszoner meddelas för områden där indirekt eld kan komma att avges. Ska eldtillstånd ges utan att flygförbudszon meddelats måste flygande enheter informeras om detta och ges tid att lämna aktuellt luftrum.

Parallellt med Hemvärnsbataljonens stridsplan utarbetas och integreras plan för indirekt bekämpning. I den framgår bland annat inriktning av den indirekta bekämpningen

Inriktningen av den indirekta bekämpningen bör beskriva:

- vem som får skjuta indirekt eld i vilket skede och vilken sambandsväg som disponeras
- vilka förband som skjuter från vilka platser
- mängd ammunition och typ av ammunition (eldslag) som får skjutas i respektive skede
- vem som ska leda alternativt observera elden
- eventuella restriktioner i användandet av indirekt bekämpning
- det är av största vikt att kompanichefer m.fl. (underställda chefer) förstår innebörden av inriktningen av den indirekta elden.

14.2.5 Gruppering

– **Grupperingsområde**

Ett område som inrymmer en eller flera batteriplatser med inbördes avstånd av minst 500 meter (avståndet innebär att förbandet är utanför fientliga artilleribataljoners verkansområde).

– **Batteriplats**

Omfattar platser för batteriplatsgrupp, pjäsplatser, stridsställningar och ammunitionsupplag

– **Pjäsplats**

Plats för enskild pjäs med pjäsgrupp, pjäsfordon och stridsställning för pjäsgruppen

– **Väntplats**

Ordnas skyddad mot insyn, i regel inom 500 meter från batteriplatsen. I svår terräng och vid stort snödjup eftersträvas större avstånd. Väntplatsen ska bevakas och skyddas. Valet av grupperingsområde, batteriplats eller pjäsplatser påverkas av uppgiften, tidsförhållandena, terrängen och kravet på skydd. För att minska säkerhetsavstånden och spridningen ska batteriplats om möjligt väljas så att skjutavstånden inledningsvis understiger 3000 meter.

Batteriplatsen bör:

- vara enkel att positionsbestämma och vara belägen på fast, men grävbar mark, samt möjliggöra gruppering av pjäser där avstånd och luckor mellan pjäserna är 10-40 meter
- vara belägen så att sambandet externt och internt säkerställs
- ur spårbildningssynpunkt medge dold in- och utryckning
- vara lätt att maskera, bevakas och försvara, samt ha sådana vägförbindelser att ammunitionstjänsten och övrig förflyttning underlättas, vara belägen i betäckt eller kuperad terräng så att skydd mot bekämpning ökas. möjligheten till gruppering i bebyggelse beaktas.

14.3 Ledning

Hemvärnsbataljonschefen leder och samordnar eld och rörelse inom ramen för stridsplan, med stöd av bekämpningschefen. Han kan antingen leda och samordna själv eller avdela eldenheten till ett kompani som då leder och samordnar eld och rörelse för att lösa sin uppgift.

För att åstadkomma rätt verkan och effekt med indirekt bekämpning ställs höga krav på Hemvärnsbataljonschefen som tillsammans med bekämpningschefen bland annat ska:

- planera och leda den indirekta elden
- samordna indirekt och direkt eld
- bekämpa rätt mål vid rätt tidpunkt, på rätt plats och med rätt verkan inom hela skalan från varning till nedkämpning.

Ingående i granatkastarpluton finns en bekämpningsledningsgrupp med bekämpningschef. Bekämpningsledningsgruppen underställs och integreras med understödd hvbataljonstab eller Hvkompanistab. Där ger bekämpningschefen förslag på metod för att stödja understödd chefs målbild och genomförandidé.

Bekämpningschefen utarbetar funktionens genomförandidé (inriktning indirekt bekämpning) samt eldplan för ställd uppgift. Bekämpningsledningsgruppen kan förutom att leda sin egen granatkastarpluton leda och samordna tillförda artilleri- och granatkastarresurser.

Om granatkastarplutonen underställs HV bataljonen i sin helhet, ställer detta höga krav på underhållstjänsten. Bekämpningsledningsgruppen i samverkan med kvartermästaren på bataljonen måste säkerställa tillgång på granatkastarammunition, drivmedel och förnödenheter då endast förstahandsbehovet medförs vid underställande.

Granatkastarplutonen har egen hjulgående transportresurs som ska nyttjas för att hämta andrahandsbehovet av ammunition enligt hänvisning från militärregionsstaben.

Hemvärnsbataljonschefen beslutar om rätten att använda indirekt eld. Detta regleras med eldtillstånd. Strävan är att ge eldtillstånd på förhand tillsammans med stridsuppgift. Eldtillstånd innebär att bekämpningschefen, tilldelar annan chef rätten att använda indirekt eld för en viss uppgift, tid eller geografiskt område.

Vid oväntad händelseutveckling eller vid upptäckt av prioriterade mål kan målbekämpning nyttjas. Målbekämpning är ett eldtillstånd för en specifik uppgift under begränsad tid med i stående order förutbestämd ammunitionsinsats.

Skjutning från ledningsplats används för att stödja bataljonens stridsuppgifter, till exempel i flanker eller på djupet, eller i anslutning till stridställningar. Det är en lämplig metod när kravet på samordning inom Bataljonen är hög. Skjutning från ledningsplats innebär att eldsignaleringen skickas från bataljonsstaben. Metoden kan också användas då kompanichef saknar underställd eldledningsgrupp.

Eldledningsgrupperna underställs i regel kompani. Eldledaren stödjer kompanichefen med att integrera indirekt eld i dennes stridsplan och utarbetar en eldplan. Efter tillstånd av bekämpningschefen registrerar eldledningsgrupperna mål hos skjutande enheter i syfte att korta ledtiderna till insats. I ett förberedelseskede utbildar eldledningsgruppen eldobservatörer på kompanierna i syfte att kunna leda den indirekta elden i bataljonen.

Artilleri- och granatkastarförband grupperas så att verkan av eld säkerställs mot beordrade eldområden. Förbandens gruppering och stridsteknik anpassas till ställd uppgift, aktuellt bekämpningshot och terrängens beskaffenhet. Hemvärnsbataljonschefen tar hänsyn i stridsplan, grupperingsområden för Hvgrkplutonen. I

grupperingsområdena rekognoserar Hvgkrpluton grupperingsplatser och växelgrupperingsplatser med tillhörande omgrupperingsvägar.

14.4 Elduppgifter och innebörd

Elduppgift	Innebörd	Kommentar
Nedkämpa	Bryta motståndarens motståndskraft och stridsvilja på en viss plats, eller förstöra fordon, utrustning eller anläggning.	Nedkämpning av splitterskyddade fordon kräver hårdmålsammunition, spränggranat med träff i omedelbar närhet som kan ge en begränsad effekt (ej nedkämpning). Fordon eller vapensystem anses nedkämpade då de inte kan brukas för avsett ändamål. Nedkämpning av trupp i befästningar kräver en betydande ammunitionsinsats.
Nedhålla	Tvinga motståndaren att under viss tid avbryta pågående verksamhet och ta skydd.	Den ammunitionsinsats som krävs beror främst på motståndarens stridsvärde, tillgång till skydd och syftet med elden. Att nedhålla under längre tid är ammunitionskrävande. Ammunitionsinsatsen för att nedhålla bör inte överskrida den ammunition som krävs för att nedkämpa. Det är fördelaktigt att inleda och avsluta nedhållning med snabbeld, då uppnådd träffverkan i kombination med psykisk verkan förlänger effekten av den nedhållande elden. Med hänsyn till ammunitions hantering bör nedhållning inte genomföras med artilleriförband.
Avskärma	Begränsa motståndarens eller annan parts möjligheter till insyn i vår verksamhet.	Avskärmning erhålls genom skjutning med rökammunition mellan motståndaren och egna trupper.

HANDBOK

Elduppgift	Innebörd	Kommentar
Förblinda	Begränsa motståndarens möjligheter att observera.	Förblindning erhålls genom skjutning med rök- och spränggranater över motståndarens gruppering.
Belysa	Underlätta verksamhet i mörker genom att med olika former av stridsfältsbelysning göra motståndaren, viss terräng eller objekt synligt för egna förband.	I undantagsfall kan belysning möjliggöra eldreglering av indirekt eld.

Vilken verkan den indirekta elden ska ha mot olika mål beskrivs med en elduppgift. Hemvärnsbataljonschefen ställer elduppgift till bekämpningschef eller eldledare.

Elduppgifterna kompletteras vid behov med syfte.

15 LOGISTIK OCH HVTOL-GRUPP

15.1 Grunder

Figur 15.1 Exempel på lokala hänvisningar livsmedelsaffärer, drivmedel och verkstad/Försvarmakten

Hemvärnsbataljon saknar organisatoriskt eget trosskompani och stöds därför i huvudsak genom hänvisningar från militärregionsstab till Logistikenhet (LogE) och/eller avtalade leverantörer. Sådana hänvisningar planeras så nära bataljonen som möjligt i syfte att korta ledtider från beställning till leveranser.

HANDBOK

Hvbataljonstab S4 funktionsleder förnödenhetsförsörjningen trossvägen enligt givna hänvisningar. Vid behov av nya hänvisningar framställs dessa till regional stab. Militärregionsstaben ger order och anvisningar för logistiken till bataljonen. Därvid är planering, genomförande och uppföljning en viktig uppgift för hvbataljonstaben.

Logistiken syftar till att skapa förutsättningar så att bataljonen kan lösa uppgifter med uthållighet.

I order från militärregionsstab till hemvärnsbataljonen ges direktiv om:

- eventuell samordning avseende logistiken
- eventuell samgruppering av trossdelar för vissa förband/viss uppgift
- hur förnödenhetsförsörjningen ska lösas
- hänvisningar.

Figur 15.2 Exempel på lokal hänvisning sjukhus/Försvarmakten

Figur 15.3 Logistikprocess för hemvärnsförband/Försvarsmakten

Inom hemvärnsbataljonen regleras logistiken i stridsplanen. Inriktningen är att ortens tillgångar används genom avtal som sluts i fredstid med civila leverantörer. För vapenmateriel, vissa fordon, optisk och elektronisk materiel finns särskilda hänvisningar till militära förråd och verkstäder.

Inför strid kan en högre underhållssäkerhet beordras. Den intas genom att förnödenheter läggs upp vid förbandet eller genom att en rörlig underhållsreserv ordnas, eller genom upplag (störa strid).

Så långt som möjligt bibehålls reglementerad utrustning (RU). RU är förbandets grundtilldelning och framgår av U-lista. När detta inte är möjligt, beordrar chef utjämning av förnödenheter, till exempel

omfördelning av viss ammunitionstyp mellan plutoner. Utöver RU finns S-materiel som är upplagd för en speciell uppgift, till exempel sprängmedel för bro.

Logistik omfattar:

- logistikledning
- förnödenhetsförsörjning
- teknisk tjänst
- försvarsmedicin
- transporttjänst

15.2 Logistikledning

Övergripande syftet med logistikledning är att tillgängliga logistikresurser på ett resurseffektivt sätt tryggar de understödda förbandens förmåga att lösa sina uppgifter.

Detta görs genom att säkerställa deras uthållighet, tillgänglighet och i viss mån rörlighet. För att uppnå detta är det viktigt att logistikföreträdare integreras i planeringen.

15.3 Planering

För att kunna möta behov som ställs på logistiken är det nödvändigt med rationell planering som bäddar för förtänksamhet. Det är av största vikt, att logistikföreträdarna har möjlighet att planera minst ”ett steg före” i syfte att kunna lämna ett bra stöd vid genomförandet.

För att kunna hamna ”ett steg före” är det viktigt att företrädare för logistiken tidigt finns med då man påbörjar planering för ny verksamhet, till exempel vid ny uppgift på ny plats. Utöver tidsvinsten för logistikfunktionen ger det också möjlighet att tidigt i planeringen få med logistiska ingångsvärden som begränsar eller ökar möjligheterna att genomföra olika verksamheter, exempelvis att förbandet inte kan få med

sig all utrustning med egna resurser utan att tillföra transportresurser eller att flera transportomgångar krävs.

Principen bygger i all enkelhet på att högre ledningsnivå snarast orienterar underställda förband om att planering mot en ny uppgift har påbörjats. Efterhand som den högre ledningsnivån slutför delar av sin planering skickas detta underlag till underställda förband för att de ska få så gott om tid som möjligt för sin planering.

15.4 Långtidsprognos och logistikprognos

15.4.1 Långtidsprognos

Långtidsprognosen är en sammanställning av bataljonens planerade verksamheter vad gäller stridens avsedda förande under flera dygn och utarbetas från bataljonens stridsfrekvenslinjal. Utifrån långtidsprognosen beräknas resursbehovet som därefter dokumenteras i en logistikprognos.

15.4.2 Logistikprognos

En logistikprognos är enheters beräknade förbrukning av förnödenheter och tjänster utgående från planerad verksamhet under angivna förutsättningar och specificerad tid.

Med logistikprognosen som grund kan förtänksamhet uppnås bland annat genom kontinuerlig uppföljning till exempel i form av dygnsrapporter eller chefsbesök. Då kan bataljonens kvartermästaren i ett tidigt skede se behoven av återfyllnad och återhämtning.

Logistikprognosen omsätts i planer för förnödenhetsförsörjning, teknisktjänst och försvarsmedicin.

HANDBOK

TID	D	D+1	D+2	D+3	D+4	D+5	D+6	D+7	D+8
UQ	Marsch	Bevakar och	Bevakar och	Bevakar och	Bevakar och beredd	Skyddar,	Skyddar och	Skyddar och	Skyddar och
	Utgångsgruppering	ytövernakar	ytövernakar	förberder skydda,	skydda, ytövernakar,	ytövernakar,	beredd stora,	beredd stora	beredd stora
	ytövernakning				uppfyllnad kompani	uppfyllnad kompani	uppfyllnad		
Stab UQ	Marsch	Bevakar	Bevakar	Bevakar och	Bevakar och förbereder	Bevakar och förbereder	Bevakar och	Återhämtar halva	Skyddar och
	Utgångsgruppering			förberder skyddar,	skydda, ytövernakar,	skydda, ytövernakar,	skyddar, ytövernakar,	staben	beredd stora
	ytövernakning			Återhämtar halva	uppfyllnad kompani	uppfyllnad kompani	uppfyllnad kompani		
QQ	Marsch	Bevakar och	Bevakar och	Bevakar och beredd	Återhämtar, drivmedel,	Skyddar	Skyddar och beredd	Skyddar och	Skyddar och
	Utgångsgruppering	ytövernakar	ytövernakar	skydda, ytövernakar	spräng och tänd, minor,		stora	beredd stora	beredd stora
	ytövernakning				stridsportioner, dusch,				
RQ	Marsch	Bevakar och	Bevakar och	Bevakar och beredd	Bevakar och beredd	Återhämtar, drivmedel,	Skyddar och beredd	Skyddar och	Skyddar och
	Utgångsgruppering	ytövernakar	ytövernakar	skydda, ytövernakar	skydda, ytövernakar	spräng och tänd, minor,	stora	beredd stora	beredd stora
	ytövernakning					stridsportioner, dusch,			
SQ	Marsch	Bevakar och	Bevakar och	Bevakar och beredd	Bevakar och skydda,	Skyddar	Återhämtar,	Skyddar och	ytövernakar
	Utgångsgruppering	ytövernakar	ytövernakar	skydda, ytövernakar	ytövernakar		drivmedel, spräng och	beredd stora	
	ytövernakning						tänd, minor,		
							stridsportioner, dusch,		

Figur 15.4 Exempel på långtidsprognos/Försvarsmakten

Exempel på förtänksamhet är att tidigt identifiera behoven för:

- skadeutfall
- sjukvård
- ammunitionersättning
- drivmedel och fyllda tankar före marsch
- reparationer.
- personalvård
- återhämtning

Inom logistiken är detta av särskilt stor betydelse eftersom det kan krävas transporter för att flytta på tillgängliga resurser till lämpligare platser för den nya uppgiften. Det kan också vara så att den nya uppgiften kräver andra resurser, som behöver tas fram genom hänvisningar till bakre underhållsnivåer eller andra stödjande resurser

15.5 Förnödenhetsförsörjning

Försörjandet av förband med förnödenheter som behövs för att kunna lösa tilldelade uppgifter är helt nödvändigt eftersom inga uppgifter blir lösta utan tillgång till mat, vatten, drivmedel ammunition eller andra förnödenhetsslag.

15.6 Ammunitionstjänst

Ammunition enligt U-lista finns krigsplacerat vid förbandet och upplagt i förråd. Del av ammunition kan vara utdelat tidigare som beredskapshöjande åtgärd.

15.7 Drivmedelstjänst

Hemvärnsbataljon hänvisas i regel till en civil drivmedelsanläggning. Försvarsmakten tecknar leveransavtal utanför Försvarsmakten. Avtalet reglerar lagerhållning av bensin, diesel och smörjmedel för förbandens räkning.

Inköp görs med betalkort/kontokort eller genom rekvisition som tillhanda hålls genom kvartermästarens försorg.

15.8 Förplägnadstjänst

All hemvärnspersonal medför mat för 24 timmar vid hemvärnsberedskap.

Hemvärnsbataljon kan hänvisas till storköp, grossistfirmor och affärer där ingredienser för matlagning kan anskaffas. De kan även hänvisas till olika storkök, till exempel vid skola. Förplägnadstjänsten ordnas med tanke på förbandets organisation, uppgifter och avstånden mellan enheterna. Strävan är att all personal ska erhålla frukost samt från kokgrupp två mål lagad, varm mat per dygn.

15.9 Försvarsmedicin

Militärregionsstaben leder funktionen försvarsmedicin inom hela militärregionen och genomför samverkan med regioner och övriga berörda myndigheter. militärregionsstab ger hänvisningar för dagligsjukvård, akutsjukvård, djursjukvård samt hänvisningar för sjukvårdsförnödenheter och läkemedel.

I hvbataljonensstabens logistiksektion S4 finns bataljonensläkare och sjukvårdsbefäl.

Bataljonensläkaren är bataljonschefens försvarsmedicinska rådgivare och ska tidigt delta i bedömandeprocessen inför uppgift.

Vid planering av uppgift är det S4 uppgift, med hvbataljonensläkaren som främste företrädare, att optimera sjukvårdsresurserna inom egen organisation. Sjukvårdsplanen ska omfatta gällande hänvisningar, resurstilldelning, utgångsgruppering av sjukvårdsenheter och omlastningsplatser samt preventivmedicin.

15.10 Materieltjänst

Materieltjänsten syftar till att skapa god materiell tillgänglighet. Den tilldelade utrustningen ska vårdas så att den hålls i fältdugligt skick. För reparation av tygmateriel (vapen, signalmateriel, viss optisk och elektronisk materiel samt specialfordon) hänvisas förbandet till militära verkstäder. I övrigt nyttjas främst ortens verkstäder.

Avtal upprättas i fred, varvid LogE samordnar reparationsresurser med hjälp av Teknisk kundmottagning (TKM) vilka ofta stödjer både militära förband och samhällets nyckelfunktioner, till exempel räddningstjänsten.

Förbrukningsmateriel köps på orten av avtalade leverantörer.

Förbandet ansvarar själva för laddning av ackumulatorer.

15.11 Karttjänst

Kompletterande analoga eller digitala kartor beställs via militärregionsstab hos Försvarsmaktens Stödenhet Geografisk Information (Geo SE) med fastställd blankett.

Observera, att kartor är färskvara och genom samhällsutvecklingen snabbt kan mista sin aktualitet.

15.12 Kassatjänst

Vid tjänstgöring under hemvärnsberedskap får hemvärnssoldaten dagpenning. Bataljonensstaben skickar månadsvis listor till Försäkringskassan med personnummer, namn, utdelningsadress och antalet tjänstgöringsdagar.

Utöver detta utbetalas ett fälttraktamente som bestäms av regeringen. Kvartermästare tilldelas i regel ett förskott som används som handkassa för mindre kontantutbetalningar mot kvitto.

Beställningssedlar/inköpsorder används vid anskaffning, kreditinköp och reparationer då summan överstiger det i militärregionsstab stridsplan angivna beloppet. För ändamålet finns rekvisitionsblock när inte kontokort fungerar

15.13 Transporttjänst

I militärregionsstab stridsplan vid hemvärnsberedskap ska framgå för underställda förband vilka fordon och båtar som disponeras av bataljonen. Hemvärnspersonalens egna fordon eller andra civila fordon kan användas genom avtal eller förhyrning.

Transporter som inte kan utföras med förbandets egna fordon beställs hos militärregionsstaben som i sin tur beställer via LogE.

15.14 Återhämtning

Återhämtning omfattar åtgärder för att återställa ett förbands stridsvärde. Personaltjänst och logistik är viktiga medel för att nå detta syfte. Återhämtning ställer stora krav på planering och förtänksamhet.

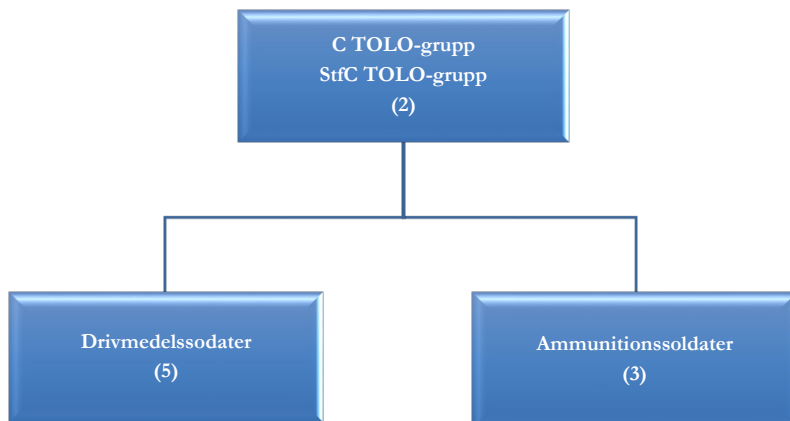
Återhämtning bör genomföras efter ca tre dygns stridsverksamhet eller då stridsvärdet så kräver. Planeringsunderlaget utgörs dels av långtidsprognos, vilken behandlar planerade aktiviteter, dels av stridsvärdesrapporter som behandlar inrapporterade faktiska aktiviteter/utfall. Även trossdelar måste erhålla erforderliga resurser och tid för återhämtning.

Kvartermästaren leder under hemvärnsbataljonchefen återhämtning med stöd av till exempel teknisk chef, bataljonensläkaren. Kvartermästaren gör i god tid framställan till högre chef om behov av extra resurser.

Hemvärnsbataljonchefen är ytterst ansvarig för materielen och dess underhåll vid förbandet. Han biträds av den tekniske chefen. Materieltjänst genomförs i syfte att vårda materielen och ersätta förbrukade förnödenheter. Vid behov görs materielutjämning.

15.15 HvTOL0-grupp

TOL0-gruppen är organisatoriskt ingående i bataljoner (militärregion norr). TOL0-grupp underställs normalt C Ledningspluton förutom avseende funktionsledning. Denna leds normalt av bataljonskvartermästaren. Förslag att TOL0-grupp ska ingå i alla bataljoner från 2025.

15.15.1 Uppgifter

TOLO grupp kan stödja bataljonen med att:

- transportera och hantera/ersätta ammunition och drivmedel för en bataljon under två dygn, inklusive återfyllnad.
- upprätta TOLO på en plats, upprättad senast 30 min efter ankomst till platsen.
- genomföra tankning under en längre marsch
- genomföra drivmedelsersättning i väglös terräng (bandvagnsburet)

TOLO grupp kan:

- återfylla ammunition och drivmedel inom 4 timmar inom ett avstånd av 30 km

16 LUFTFÖRSVAR

Figur 16.1 Truppluftvärn/Försvarmakten.

16.1 Grunder

FAKTA!

På FM Broadcast med LuLIS (luftlägesinformation) avlyssnas luftlägesbild.

KOM IHÅG!

Bataljonen kan få order och orientering från militärregionsstab via FM Broadcast.

För att hinna agera på rätt sätt och ge rätt order vid motståndarens luftangrepp eller för att undvika vådabekämpning av våra flygfarkoster, krävs förvarning och information om den pågående luftverksamheten.

Stabsgruppen följer FM Broadcast med LuLIS.

Hemvärnsbataljonen följer luftlägesbilden för att få bra information om vad som händer i luften det ger också en förutsättning som minskar sårbarheten från luften vid eventuella flyganfall.

Hemvärnsbataljonen kan få meddelanden från militärregionsstab via FM Broadcast.

Exempel på LuLIS-läsning på bataljonsledningsnätet

"Alla från VJ - fientligt flyganfall – Haparanda mot Luleå - om ca 10 min"

"Alla från VK – egen CAS – flyger över vårt område - om ca 5 min"

16.2 Luftförsvarsåtgärder

De åtgärder som kan vidtas vid bataljonen för att höja luftförsvarsförmågan kan indelas i passiva (förebyggande) och aktiva luftförsvarsåtgärder.

De passiva och förebyggande åtgärderna syftar i första hand till att minska risken för upptäckt och bekämpning från luften.

Exempel på sådana åtgärder är:

- spridd gruppering
- ökad marschhastighet och avstånd
- anpassade marsch- eller framryckningsvägar
- radiotystnad
- maskering
- kulsprutor för truppluftvärn.

De aktiva luftförsvarsåtgärderna vidtas då luftangrepp är pågående eller förbandet har blivit upptäckt. Dessa åtgärder går ut på att bekämpa motståndarens luftfarkoster även drönare.

Hemvärnsbataljonschef kan trots pågående eller förestående luftangrepp beordra eldförbud för att till exempel undvika upptäckt, kan även

beordra eldförbud för att undvika vådabekämpning av egna flygfarkoster.

16.3 Truppluftvärn

Luftvärnsförband genomför strid mot luftmål inom ramen för en specifik strid mot luftmålsuppgift.

Övriga förband benämns truppluftvärn och avger eld mot luftfarkoster inom ramen för sin ordinarie uppgift.

Truppluftvärn avger eld mot luftfarkoster med direktriktade vapen såsom, kulsprutor och eldhandvapen.

16.4 Insatsregler, eldtillstånd och eldförbud

FAKTA!

Om en obemannad farkost befinner sig inom, i närheten av eller över ett skyddsobjekt får den som bevakar skyddsobjektet, om det behövs för att fullgöra bevakningsuppgiften, ingripa mot farkosten även på annat sätt än genom en undersökning. Våld mot farkosten får då användas om andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt.

(Skyddslagen 2020)

Truppluftvärn avger eld mot luftfarkoster enligt gällande insatsregler.

Regleras för truppluftvärn med order för eldtillstånd eller eldförbud.

Följande grundregler gäller för truppluftvärn:

- truppluftvärn har normalt eldförbud mot alla luftfarkoster om inget annat anges. detta gäller alltid då det saknas insatsregler för eld mot luftfarkoster.

- vid truppluftvärn som har rätt att avge eld mot luftfarkoster, drönare eldtillstånd, enligt gällande insatsregler, ska eld mot varje enskilt flygföretag beordras av lägst gruppchef eller högre
- rätten till självförsvar gäller oavsett gällande insatsregler om inget annat anges.
- eldförbud innebär att det är förbjudet att avge eld mot luftfarkoster. eldförbud kan beordras att gälla en viss typ av luftfarkost exempelvis helikopter eller att gälla inom ett angivet område eller i angiven riktning, eller en kombination av dessa.

KOM IHÅG!

Har hvbataljonen flyggrupp, UAV/RPAS ska samtlig personal vara informerade om när de verkar och vilka flygfarkoster (typ och registrering) som tillhör hvbataljonen.

Ska eldtillstånd för truppluftvärn ges måste flygande enheter informeras om detta och ges tid att lämna aktuellt luftrum.

Exempel på LuLIS-läsning på bataljonsledningsnätet

"Eldförbud mot helikopter söder linje B!"

En sådan order syftar normalt till att undvika vådabekämpning av våra helikoptrar som flyger i samma område. Eldförbud kan även beordras att gälla inom en angiven tidsperiod eller från en angiven tidpunkt i samma syfte.

Eldtillstånd innebär att det är tillåtet att avge eld mot luftfarkoster.

Eldtillstånd till truppluftvärn kan beordras att gälla enligt nedanstående två alternativ och båda i enlighet med gällande insatsregler.

HANDBOK

Eldtillstånd	
Alternativ 1	Alternativ 2
Enligt order (insatsregler)	På särskild order från MR
Ordern innebär att det är tillåtet att avge eld mot de luftfarkoster och flygföretag som anges i order och som uppfyller övriga kriterier i enlighet med gällande insatsregler.	Ordern innebär att det är tillåtet att avge eld mot angiven luftfarkost och angivet flygföretag i angiven riktning. Ordern ges för varje enskilt flygföretag.
Av ordern ska det framgå 1. typ av luftfarkost/luftfarkoster, 2. inom vilket område och/eller 3. inom vilken tidsperiod eller från vilken tidpunkt.	Exempel: Eldtillstånd mot transporthkp inom JEZ. <i>"Alla Q från EO – Eldtillstånd mot motståndarens helikopter – KLÄGSTORP norr 500 – kurs mot söder!"</i>

17 PERSONALTJÄNST

KOM IHÅG!

Hemvärnets civila kompetenser är en styrka som i allra högsta grad bidrar till vår förmåga att lösa våra huvuduppgifter!

Hemvärnets musikkår är viktiga förband som kan stödja bataljonens personalvård genom uppträdande och musikspelande samt stödja bataljonens bevakningstjänst.

17.1 Grunder

Personaltjänsten ska planeras så att tillgänglig personell uthållighet och stridsvärde vidmakthålls.

Härvid ska:

- förbandets civila kompetens omhändertas
- en god omvårdnad av personalen beaktas
- återhämtning kontinuerligt inplaneras
- resurser för personaltjänsten organiseras, fördelas och grupperas så att största möjliga handlingsfrihet skapas över tiden
- förlustprognoser och behovsberäkningar görs med utgångspunkt från fastställd långtidsprognos
- stridsförluster av sådan storlek att de omedelbart får påverkan på det taktiska läget eller betjäningen av den organisationsbestämmande materielen inrapporteras omgående till militärregionsstab.

17.2 Genomförande

I enskild rådgivning kan bataljonschefen biträdas av personalvårdsbefäl eller pastor. Personalen ska, förutom till närmaste chef, kunna vända sig till personalvårdsbefäl eller pastor, för att erhålla råd och hjälp i personliga angelägenheter.

Hemvärnsbataljonschefen bör vid behov nyttja dessa specialister för att inhämta synpunkter på hur enskilda fall bör hanteras, i komplicerade frågor. I ärenden där personkontakt med dessa befattningshavare är betydelsefull bör hänvisning ske direkt.

Hemvärnsbataljonschefen för enhet i vars organisation personalvårdsbefäl och pastor inte finns tillgänglig, ska säkerställa att enheten är hänvisad till sådana befattningshavare vid annan närbelägen enhet. Personalen ska orienteras om möjligheterna till enskild rådgivning.

17.3 Personalvård

Kontinuerlig information om och utbildning i personalvårdens olika verksamheter ska ske för att öka förbandets förmåga att hantera personalvårdsfrågor. God personalvård bidrar bl. a till att stärka såväl truppens som den enskildes motivation när förelagda uppgifter ska lösas och påverkar på så sätt stridsvärdet positivt.

Personalvårdsinsatser ska planeras, genomföras och följas upp vid bataljonen med hjälp av tillgängliga resurser.

Personalvården vid höjd beredskap och krig syftar bl. a till att säkerställa att individens behov så långt som möjligt tillgodoses, bidra till att bataljonen kan vidmakthålla eller höja stridsvärdet genom att möta och hantera mänskliga behov.

För att säkerställa att syftet med personalvården uppfylls ska bataljonen ta fram en personalvårdsplan med hänsyn till operationella och lokala omständigheter. Personalvårdsplanen ska tydligt definiera vilken personalvårdsverksamhet som ska genomföras i syfte att uppfylla lagar, förordningar, syfte och målsättningar samt behov av resurser.

Uppföljning av personalvård syftar till att ge hemvärnsbataljonschefen möjlighet att bedöma ytterligare behov av åtgärder för att öka personalens stridsvärde på lång, respektive kort sikt.

Underlag för mer långsiktiga åtgärder inom personalvårdsområdet hämtas främst från långtidsprognosen.

17.4 Personalersättning

Personalersättning sker så långt det är möjligt av personal, från bataljonens personal- och därefter mellan förband. Personalersättning sker även genom att C Militärbas i förekommande fall vid militärbaser inkallar och utbildar ersättningspersonal samt ser till att dessa tillförs krigsförbanden.

17.5 Krigsgravtjänst

Detta är endast tillämpligt när Sverige är i krig och krigets lagar gäller. Syftet med krigsgravtjänsten är att på ett värdigt sätt, i enlighet med folkrättens regler, omhänderta döda som tillhör vår Försvarsmakt eller främmande krigsmakt.

Krigsgravtjänsten i Försvarsmakten samordnas genom den civila begravningsverksamheten, så att samhällets resurser i form av ledning, kyl/frys och transportresurser nyttjas på bästa sätt. militärregionsstab ger order/anvisningar om detta.

Läkare ska fastställa dödsfall. Innan läkare konstaterat dödsfall ska individen hanteras som skadad. Vid uppenbara dödsfall får dock envar som avdelats för att omhänderta döda fastställa att döden inträtt. Så länge säkra dödstecken saknas ska de omhändertas som skadade.

Om det föreligger misstanke om brott eller oklarheter avseende dödsorsak ska respektive chef meddela militärpolis samt polisen.

Samlingsplats för döda är en tillfällig förvaringsplats av döda innan de transporteras till uppsamlingsplats för döda. Samlingsplats upprättas av chef vid behov.

17.6 Krigsfångtjänst

Figur 17.1 Exempel på fångplats/Försvarsmakten

Detta är endast tillämpligt när Sverige är i krig och krigets lagar gäller.

Så väl chef militärregion som brigadchef ska på order kunna upprätta samlingsplats för fångar. Här placeras de i avvaktan till att vidare transporteras till fångläger.

Hvbataljonen/kompani storlek (motsvarande) ska kunna upprätta samlingsplats för fångar på order och kunna leda krigsfångtjänsten inom tilldelat område.

Militärregionsstaben förbereder och vid behov upprättar en för flera förband gemensam samlingsplats för fångar. Detta gäller särskilt då avståndet till samlingsplats för fångar är stort samt i övrigt då verksamheten för förband i strid behöver underlättas.

18 SAMBAND

Sambandsöversikt														
FAL		27. hvbat	2018-03-06			TNR: 062126								
FAL	FAK	Förband	PTN	Mejl	Ord	Högre chef				Bataljonens nät				
						HF Tal	HF Data	RA UK T/D	Rakel	HF Tal	HF Data	RA UK Tal	RA UK Data	Rakel Sjv
NC	FHM	RS Mitt												
UR	AWK	27. hvbat												
QR		271. <i>inskomp</i>												
RR		272. <i>inskomp</i>												
SR		273. <i>bevkomp</i>												

Figur 18.1 Sambandstablå enligt fastställd tablåmall i IS Hv/Försvarsmakten.

18.1 Grunder

Sambandssystem som förekommer i bataljonen är i grunden tråd, radio och ordonnans. På senare tid har e-post införts som kommunikationsmedel till bland andra högre chef och militärregionsstab. Samband utgår alltid från chefens behov av ledning och kräver god planering, kunskap, erfarenhet och högt säkerhetsmedvetande. Varje bataljon utarbetas rutiner för sambandssystem inom eget förband utifrån högre chefs stående order.

Huvudsambandsmedel, det sambandsmedel som man i första hand ska använda och det som prioriteras främst, är tråd. Tråd används från grupp till bataljonsstab som ett sambandssystem.

Ordonnanstjänsten kan delas in fast och särskild ordonnans. För ordonnans kan olika fordonsslag användas, bland annat motorcykel, personbil, lastbil, båt eller flyg. Fast ordonnans innebär det finns en planerad turlista med ordonnansslingor för hämtning och avlämning av ärenden mellan förband/enheter. Särskild ordonnans innebär en ordonnans som ordersatts för att lösa ett enskilt uppdrag.

HANDBOK

Bataljonen använder olika frekvensband beroende på behov av räckvidd för ledning och vart i förbandet de ska användas.

Längre räckviddssystem är bland annat kortvågsradio Ra763, Ra195, Ra1951 och Ra1952.

RA180, ett mellanräckviddigt system, som tillåter förstärkningspunkter (relä) inom ett sambandsnät och har möjlighet till både telefoni och datatrafik

På lägre nivå inom pluton används Intern gruppradio (IGR) som omfattas av två radiosystem; ett för plutonsledning med Ra1183 och Ra4183 (fordonsmonterad station) och Ra1032/1031 samt Ra4032 (fordonsmonterad station).

Rakel, (Radiokommunikation för Effektiv Ledning), används som främst samverkansmedel för hemvärnsförband. Rakel finns inom hela Totalförsvaret och kan användas över alla beredskapsnivåer inklusive vid uppgiften stöd till samhället.

E-post är något som tillförts bataljon och används främst som kommunikation mellan högre chef och bataljonstab. E-post ställer krav på anslutning till FM API eller publika Internet. Genom att i fred förbereda stabsplatser med anslutning till SWEDI/FM AP/ kan detta nyttjas för e-post.

Informationssystem Hemvärn (IS Hv) har en internetklient vid både kompani- och bataljonstab, vilket möjliggör att även kompani kan nyttja e-post som informationsbärare.

Alla sambandssystem kan kompletteras med signalskyddssystem för att skydda hela eller delar av informationen (trafiken).

18.1.1 Signaleringsmetod

Vid telefonering används dubbelriktad signalering enligt metod A och B eller enkelriktad signalering enligt metod C och D. Vid väl etablerat samband kan metod A/B förenklas ytterligare genom att utelämna vissa uttryck som ”FRÅN” Detta är ingen fastställd metod men är tillåtet efter beslut från huvudstation.

18.1.2 Stationsplats

Stationsplatsen för en radio har stor betydelse. Stationsplatsen (antennplatsen)

- bör gå ner djupt, till exempel vid sjö eller mosse; fuktigheten ska ligga i sändningsriktningen
- fritt – det ska vara fritt i sändningsriktningen, vilket innebär att det inte alltid är den högsta punkten som är avgörande för sambandet med en annan station.

18.1.3 Störning

Om brus, brummande eller en stark ton hörs i hörtelefonen kan orsaken

- störning, till exempel från fordon eller kraftledning eller på grund av fel på radion
- avsiktlig störsändning från fienden
- överhörning från stationer i andra nät
- att antennen lutar.

Om du misstänker störning från fienden – Rapportera detta till din chef.

- störtyp och karaktär
- tidpunkt.

18.1.4 Signaldisciplin

Signaldisciplin är grunden för ett effektivt och skyddat samband.

- den information som obehörig genom signalspaning kan utvinna ur sambandstrafiken begränsas. - och signalskyddsrutiner följs

- signalering genomförs så snabbt och kortfattat som omständigheterna medger
- signalering som inte är beordrad är förbjuden (till exempel privatsamtal).

Varje chef kontrollerar signaldisciplinen på egna och underställda sambandsförbindelser. Brott mot signaldisciplinen ska behandlas som andra disciplinförseelser.

18.1.5 Ledningsbehov

- chefens ledningsbehov sitt förband
- vilken beredskap som gäller
- vilka krav som ställs på rörlighet
- vilken uthållighet chefen vill ha i sin ledning
- vart ifrån chefen vill leda
- vilka krav som ställs avseende operationssäkerhet.

18.1.6 Sambandsplanering

För att på bästa sätt stödja högre chefs uppgift och ledningsbehov, gör sambandsansvarig ett sambandsbedömande, som syftar till att klara ut sambandsbehoven för att på bästa sätt stödja högre chefs uppgift och ledningsbehov. Sambandsbehoven omsätts sedan i sambandsorder.

Faktorer att ta hänsyn till vid sambandsplaneringen:

- chefens vilja (ledningsbehoven över tiden)
- tillgång till sambandsresurser över tiden
- befintlig infrastruktur som till exempel fasta telenät
- tillgång till frekvenser och ip-adresser
- personaltillgång/status och utbildningsståndpunkt
- telehotet
- terrängens och årstidernas påverkan
- förbindelseavstånd
- överföringskapacitet.

Ledning av ledningssystemet kräver fastställda och i förbanden inarbetade metoder för hur respektive delsystem ska användas och hur det ska gå till när sambandsvägarna förändras (trafikomläggningar).

I sambandsplaneringen och räckviddsberäkningar kan digitala verktyg såsom Tactical communications tool (TCT) och/eller WRAP (beräkningsprogram för bland annat kortvåg) användas för planering av radiosambandsnät inom bataljon och kompani.

En del av sambandsplaneringen bör genomföras med sambandsrekognosering och i vissa fall förbindelseprov. Vid rekognosering bör anslutning till Publika telenätet (PTN) eller Försvarets telenät (FTN), stations- och antennplacering, möjlighet till extern sändarplats tas till beaktande.

I vissa fall kan även flyggrupp användas vid sambandsrekognosering, till exempel vid placering av relästation i ett sambandsnät.

18.1.7 Sambandsnät

En grundregel är att upprätta två oberoende sambandsmedel/nät i vardera riktningen. Två till högre chef, två till sidoliggande förband och två till underställda förband. Detta säkerställer förbindelse och redundans inom näten ifall ett av näten skulle påverkas eller inte ger förbindelse.

Vid våra enheter upprättas olika sambandsnät för olika former av radio- eller telefontrafik. Det kan till exempel finnas nät för:

- stridsledning (exempelvis bataljonsledningsnät, batl)
- understöd (indirekt eld)
- underhåll. (exempelvis bataljonsunderhållsnät, batuh)

I vissa fall finns det en begränsad mängd sambandsmateriel, men flera nät kan i vissa fall läsas in på samma radiostation med möjlighet till övergång till annat nät. I andra fall kan man kombinera telefoni- och dataöverföring över samma nät. Det är viktigt att utarbeta rutiner för

vilken trafik som ska användas till vilket sambandsmedel och vilket sambandsnät.

Den mesta utav informationen förutom stridsledning kan med fördel ske via text (Dart, e-post eller ordonnans) eller telefoni via tråd om tillgång på radio är begränsad eller om förbandet ligger i radiotystnad.

18.2 Sambandssystem

18.2.1 Trådförbindelse

Tråd omfattar flera olika trafikfall; egen trådförbindelse (fälttelefonnät) och tråd ansluten till PTN eller FTN. Från PTN kan efter beställning och utkoppling av telefonanslutning (ATN) erhållas och från FTN (ATL). Alla trafikfall kan förekomma sammankopplat till ett nät för en bataljon.

Fältelefonnät upprättas enligt trådnätsskiss inom eget förband och dess ledningsbehov. Fälttelefon innebär ett högt skydd mot avlyssning eftersom den till skillnad från radio, inte släpper ut röjande radiovågor.

Telefoni anslutet till PTN eller FTN innebär trådanslutning som går via egen förbindelse ut över större automatiserade nät och klarar därmed längre räckvidder.

Vid respektive fast förberedd stabsplats bör det finnas minst två linjer till PTN eller FTN. En linje för inkommande och en linje för utgående samtal.

Vid omgruppering krävs det rekognosering av anslutningsmöjligheter till PTN respektive FTN och bör beaktas när man väljer ny grupperingsplats för stabsförband.

Hemvärnsbataljonen kan erhålla anslutning till utkopplat ATL i anslutning vid vissa anläggningar i FTN och bör rekognosera lokala

förutsättningar för detta. Försvarets telenät är robust och medger kommunikation mellan och inom stridskrafterna.

Trådbundet samband kan kompletteras med signalskyddssystem såsom:

- MGKI (kryptoapparat 302),
- Täcktabell Armen (TTA), Täcktabell Marinen (TTM),
- Tiveta och Kodord.
- genom lokal samverkan med närliggande garnison/militärbas kan bataljonen få tillgång till MGL (kryptotelefon) eller MGM (kryptofax).

18.2.2 Radioförbindelse

Hemvärnsbataljonen har kortvågsradio i flera utförande, bland andra Radio 195, Radio 1951A, Radio 1952A och Radio 763. Medkortvåg kan man nå långa avstånd (tiotals till hundratals mil beroende på antennuppsättning) och det finns i flera fall även möjlighet till både telefoni och data.

Samtliga radiostationer klarar av telefonering via kortvåg, men Ra 1951A, Ra 1952A och Ra 763 klarar av att skicka data via kortvåg med hjälp av automatic link establishment (ALE) och PC-dart.

Främst används uppsättningsmodellen Near Vertical Incidence Skywave (NVIS) vid montering av kortvågsantenn, vilket är ett sätt att få förbindelse med HF-radio på kortare avstånd utan att fenomenet skipzon inträffar. Med kortare avstånd avses upp emot 50 mils räckvidd. NVIS medger också en ökad svårighet vid pejling eftersom det är svårt att positionera signalkällan på grund av det täta avståndet mellan markvåg och rymdvåg.

Kortvågssamband kan kompletteras med signalskyddssystem såsom MGKI (kryptoapparat 302), TTA, Tiveta och Kodord.

För medellång räckvidd används Radio 180. Ra180 systemet medger möjlighet till olika trafikfall, exempelvis direkt förbindelse mellan

HANDBOK

stationer, förbindelse över relästationer (för längre räckvidd i ett sambandsnät), radioanslutningspunkt (RAP)

Det medger både telefoni (tal) och text (datorrapporteringsterminal) över systemet, där exempelvis text har kortare och snabbare sändningsförhållanden.

Det finns också möjlighet att använda Ra180 systemet till använda externa sändarplatser då tillbehöret Dart 380 möjliggör fjärrstyrning upp till 6 km mellan stationen och dart-terminalen.

Det finns två sorters radiostationer Ra180, mobil som används i exempelvis fordon och Ra 180 bärbar som kan vara personburet.

Radio 180 innehåller även ett visst signalskydd (MAAI) som klassas som signalskyddsgrad trafikskydd (SG TRF) och behörig personal ska vara utbildad och inneha signalskyddsbehörighet MAAI för att använda Radio 180 i skyddat läge.

Signalskyddet utgörs av Ra18/480 utnyttjar hoppfrekvens inom hela frekvensområdet 30-88Mhz som försvårar pejling och störsändning.

Om datatrafik ska användas ansluts Ra 180 till Dart 380 eller till en datorklient med PC-Dart. Exempel på datorklienter för detta ändamål är datorklienter anpassade för fältbruk, s.k. Dator bärbar fält (DBF) finns inom kompani och vissa fall ända ner till pluton. Dart 380 och PC-dart är kompatibelt med varandra och rutiner för användning bör utarbetas inom bataljonen, där exempelvis underhållstrafik kan gå via DART.

Radio 180 samband kan kompletteras med signalskyddssystem såsom MGKI (kryptoapparat 302), TTA, Tiveta och Kodord.

Intern Gruppradio (IGR) är ett sambandssystem för ledning inom främst grupp och -pluton. Inom plutonsradionätet förekommer Ra 1183 och Ra 4183 (för fordonsinstallation) som har upp till någon km räckvidd, och inom gruppradionätet förekommer Ra 1032 och Ra 4032 (för fordonsinstallation) som har cirka 500 meters räckvidd.

Sambandssystemen har en begränsad räckvidd och ska främst användas för taktiska ändamål vid lösandet av uppgift, exempelvis vid stridskontakt. IGR ersätter därmed inte handsignalering (tecken) eller trådförbindelse utan ska ses som ett komplement vid stridskontakt för taktisk ledning.

IGR har också tilldelats stabsförband inom hemvärnsförband för att användas i samband med försvar av stabsplats. I vissa fall kan IGR användas som sambandsmedel i kompani ram om räckvidderna tillåter detta.

För samverkan med civila myndigheter såsom polis, räddningstjänst, kommuner, länsstyrelser och regioner används Rakel. Syftet är att förenkla, effektivisera och underlätta samverkan på samma nivå och mellan olika nivåer på ett robust och säkert sätt.

Militärregionsstaben använder Rakel primärt för samverkan men även under insatser för stöd till samhället för samordning av berörda aktörer. I samband med insats för stöd till samhället kan Rakel användas för ledning inom hemvärnsförband om nätet tillåter detta och inte finns risk för överbelastning.

I vissa fall används Rakel som samband som ett ledningssystem. Det kan exempelvis vara ledning av trafikplutoner, flyggrupp (även flygradio om sådan finns) eller funktionsledning såsom sjukvårdsledning.

Inom Armén, Marinen och sjukvårdsförbanden används Rakel för samverkan och sjukvårdsledning. Militärpolis, säkerhetsbataljon och Flygvapnets basbataljoner har Rakel som huvudsambandsmedel.

Om Rakel används för sjukvårdsledning bör särskild talgrupp öronmärkas utifrån befintlig tilldelning av talgrupper. Hvbataljonens läkare leder sjukvårdstjänsten inom hemvärnsbataljonen och syftet är att

koordinera civila och egna resurser, främst avseende sjukvårdstransporter och brytpunkter för upphämtning av skadade.

Rakelsamband kan kompletteras med signalskyddssystem såsom TTA, Tiveta och Kodord.

Positionstekniken i Rakel kan även användas för att rapportera sin nuvarande position.

18.2.3 Ordonnansförbindelse

Ordonnansförbindelse innebär överbringande av information med bud, exempelvis med motorcykel, mellan förband A och förband B.

Ordonnans kan användas som ersättning eller komplement då meddelandens innehåll och omfattning, till exempel skisser, rapporter eller datalagringsenheter, inte kan eller bör överföras med signalmedel. Då meddelanden sänds med ordonnans eller ordonnansbefäl ordnas transporter och eskort efter lägets krav. En ordonnans kan vara fast (planerade rutter) eller särskild ordonnans (enskilda ärenden).

Inom hemvärnsbataljonen kan fasta ordonnansturer upprättas för att skicka meddelanden inom bataljon av lägre prioritet. Lägre prioritet kan vara det mesta som inte rör pågående striden eller som behövs lösas inom den närmsta timmen.

Fast ordonnans kan vara en ordonnansslinga över flera förband (kompanier) för upphämtning av ärenden som anländer till bataljonstaben och sedan återvänder över samma slinga för utskick av ärenden till kompanier. Fast ordonnans bör anpassas efter stabens dygnsrytm, så att rapporter med mera kan anlända i tid till bataljonstaben och ordonnansen bör upprepas flera gånger under dygnet.

Olika fordonsslag bör nyttjas för fast ordonnans och flera alternativa rutter bör rekognoseras och användas inom den fasta slingan för att öka säkerheten och inte röja fasta ordonnansslingor. Reglering av tid för detta

kan också vara en faktor där man tillåter att ordonnans anländer en viss tid innan eller efter utsatt tid för att variera tidsfaktorn.

Särskild ordonnans innebär en ordonnans som ordersatts för att lösa ett enskilt uppdrag. Denna form av ordonnans bör bara användas när det är särskilt viktigt och prioriterat att leverera ett eller fler ärenden med kortare tidsförhållanden där sändning över annat sambandsmedel inte är lämpligt.

Flyggrupp kan användas för ordonnanstjänst, exempelvis vid fotografering via luften så har flyggrupp möjlighet att släppa datalagringsenheter eller meddelanden till mark med stöd av exempelvis ett upprättat UPK-system som kan motsvara ”upphämningsplatser”, där mc-ordonnans eller motsvarande kan vara mottagare på mark och leverera informationen till avsett förband.

Ordonnansärenden kan kompletteras med signalskyddssystem såsom MGSI (filkryptering), PGBI (filkryptering), MGKI (kryptoapparat 302), TTA, Tiveta och Kodord.

18.2.4 E-post

WIPS (Webbaserat Imap, Pop3, SmtP) är Försvarsmaktens webbaserade e-postsystem för de förband som inte har tillgång till FMG (FM AP). WIPS ersätter inte FMG utan ska användas som ett komplement då FMG inte är tillgängligt. Enbart öppen information får skickas via WIPS. Hemvärnsbataljonen använder främst funktionsbrevlådor och dessa beställs via utbildningsgrupp enligt militärregionsstaben fastställd struktur för e-postadresser, exempelvis `forband@wips-mil.se` eller `forband-funktion@wips.mil.se`.

E-post kan kompletteras med signalskyddssystem såsom MGSI (filkryptering), PGBI (filkryptering), MGKI (kryptoapparat 302), TTA, Tiveta och Kodord.

18.3 IS Hv

IS Hv är ett informationssystem som medger förande av taktisk lägesbild med Sitaware HQ samt stöd vid planering, uppföljning, rapport- och dokumenthantering med fastställda tabblåer och mallar.

IS Hv finns både vid bataljonen och i kompanistab med olika satser men ingår tillsammans i ett system. Det ingår även en internetklient för kompani- och bataljon för kommunikation som kan använda e-post till exempel WIPS.

Överföring inom systemet IS Hv mellan hemvärnsbataljon och kompani kan göras på CD eller USB med ordonnans inom förbandet. All information som ska in eller ut ur systemet ska genomgå Import- och exportrutin (IMPEX) för att skydda systemet mot skadlig information.

Varje förband utarbetar rutiner för IT-säkerhet kopplat till IS Hv och övriga IT-baserade system, med stöd av organisationsenhet.

IS Hv tillförs filkrypto (PGBI) SGR som stöd vid hantering av ärenden via e-post och Sitaware Frontline till andra klienter. Det innebär en ökad möjlighet till delgivning av taktisk lägesbild inom eget förband och till högre chef.

18.3.1 FM Broadcast

Försvarsmaktens Broadcast nät är ett försvarsmaktsgemensamt distributionsnät för utsändning av luftlägesinformation, lägesbilder och informationstjänster under normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp.

Systemet har använts sedan 1999 och använder sig av datakanalen i Radio P4-sändarna i det allmänna radionätet och når ut till 99 % av Sveriges territorium. Information kan också skickas från högre förband till lägre förband via FM Broadcast.

Hemvärnsbataljoner tilldelas FM Broadcast. Behörig personal ska vara utbildad och inneha signalskyddsbehörighet MFG och MFGA.

18.3.2 Intern telefonkatalog

Hemvärnsbataljon upprättar egen intern telefonkatalog (ITK) för inom eget förband, och tilldelas vid behov krigstelefonkatalog (KTK) för hela eller delar av försvaret.

Respektive militärregionsstab ansvarar för att upprätta telefonkatalog för egen militärregion och tillse att bataljoner tar del av denna för bland annat samverkan med sidoliggande förband.

ITK inom respektive förband/enhet kan med fördel även användas som larmlista i fredstid, med uppgifter om enskilda anknäpning hem, mobil eller arbete och bör betraktas som känsliga uppgifter.

18.3.3 FM Telefonkonferens

Försvarsmaktens telefonkonferens kan användas i fredsadministrationen för telefonmöten inom till exempel hvbataljonstab. Bokning sker via fm-telefonkonferens@mil.se eller 0505-45 10 43. Enbart öppen information får behandlas.

18.4 Skydd mot signalspaning

Hemvärnsbataljonens möjlighet att skydda sig från signalspaning är genom att alltid beakta motståndarens signalspaning vid planering av samband och eget förbands uppträdande. Syftet med att skydda sig är att reducera effekten av motståndarens signalspaning. Radiotystnad bör regleras av respektive bataljon utifrån behov, läge och hotbild samt regleras i vissa fall för specifika sambandssystem.

Följande åtgärder och metoder förbättrar skyddet mot signalspaning:

- Reglementsénligt uppträdande

- Välj annat sambandsmedel, ersätt radio med tråd eller ordonnans.
- Byt frekvens eller band
- Effektanpassning (inte högre effekt än nödvändigt)
- Välj data före tal på radio, då data har mindre sändningstid
- Tillämpa radiotystnad
- Omgruppera sändningsplatsen och skärma av i motståndarens riktning
- Likformigt uppträdande.

18.5 Skydd mot störsändning

Hemvärnsbataljonens möjlighet att skydda sig mot störsändning är genom att alltid beakta motståndarens förmåga till störsändning, vilket är en naturlig del i stridsmiljön, i sambandsplaneringen med aktiva störskyddsåtgärder. Syftet med att skydda sig är att reducera motståndarens möjligheter till signalspaning samt förutsättning för störning.

Nedanstående åtgärder förbättrar skyddet mot motståndarens störsändning eller ofrivillig störning från egna system:

- ersätt radio med tråd eller ordonnans
- byt frekvens eller band
- använd viasignalering
- använd högre eller lägre uteffekt
- omgruppera till ny sändarplats.

18.6 Skydd mot falsk signalering

Hemvärnsbataljonens möjlighet att skydda sig mot falsk signalering är att beakta ovanstående om signalspaning samt utarbeta metoder för behörighetskontroll. Personlig kännedom om signalisterna inom egen bataljon är viktig, men vid misstanke om falsk signalering bör lösenförfarande genomföras. Risken för falsk signalering är som störst

för sambandssystem utan trafikskydd, men kan förekomma även i kryptomeddelande då risk är att kryptonycklar har blivit röjda.

Vid misstanke om falsk signalering ska lösensignalering om möjligt tillämpas.

Följande metoder kan användas för att öka skyddet:

- lösenförfarande
- motringning (abbonentnummerstyrt samband)
- annan behörighetskontroll till exempel krypto
- bevakning av till exempel relästationer
- specifika övervakningssystem (larm och dylikt) vid till exempel relästation.

18.7 Signalskydd

Rutiner för signalskydd ska utarbetas av signalskyddschef inom egen bataljon, med stöd av militärregionsstaben.

Signalskyddssystem kräver särskild utbildning som kan genomföras lokalt av systemoperatör, signalskyddslärare eller centralt av Totalförsvarets Signalskyddsskola (TSS). Enbart behörig personal får hantera signalskyddsmedel.

Till högre chef kan exempelvis MGSI och MGFI användas för att hantera till exempel rapporter upp till H/S (SG S). MGSI kan användas för att skicka krypterad information via vanligt internet, exempelvis WIPS.

Tillgång till signalskyddssystem, till exempel MGSI, kan innebära att det antingen finns tilldelat vid förbandet eller att det finns tillgängligt via organisationsenheten efter behov. I de fall förbandet inte har det tilldelat, bör samverkan ske med god tid med organisationsenheten om användande av MGSI (kryptopc), MGL (kryptotelefon) eller MGM

HANDBOK

(kryptofax) och andra signalskyddssystem i samband med övning och insats.

MGKI kan komplettera öppna sambandsmedel med kryptering upp till H/S.

Täcktabeller i form av TTA (Täcktabell Armen), TTM (Täcktabell Marinen), TIVETA (tillfällig verksamhetstabell) och KODOR (Kodord) och UPK (utgångspunkt på karta) kan användas i de fall annat signalskyddsmedel inte är tillgängligt.

Vid osäkerhet av behörig station kan lösensignalering (LGA) eller motringning på annat sambandsmedel tillämpas.

19 UNDERRÄTTELSE- OCH SÄKERHETSTJÄNST

19.1 Grunder

KOM IHÅG!

Hemvärnsbataljonen är en viktig informationskälla för Försvarsmakten. Därför är det av vikt att chefer har kunskap om underrättelseprocessen och de beslutsunderlag som S2 tar fram.

Underrättelse och säkerhetssektionen (S2) ansvarar för underrättelsetjänsten och säkerhetstjänsten inom hemvärnsbataljonen, den syftar till att skapa lägesbild om motståndaren samt hur olika faktorer kan påverka hemvärnsbataljonens lösande av uppgift.

Underrättelsetjänsten ska ge kännedom om motståndarens:

- stridsteknik,
- syften,
- framryckningsätt,
- stridssätt,
- vapensystemens avståndsverkan,
- samband,
- utrustning,
- uthållighet,
- terrängens möjligheter för deras verkan samt
- väderförhållanden som påverkar dess uppträdande.

Underrättelser om motståndarens säkerhetshotande verksamhet utgör en viktig del av underlaget för hemvärnsbataljonchefens bedömande och beslut.

Säkerhetstjänsten ska verka i nära samarbete med underrättelsetjänsten och gemensamma utvärderingar ska göras för att ge förslag på säkerhetsskyddsåtgärder.

Med säkerhetsunderrättelse avses uppgifter om konstaterad eller misstänkt säkerhetshotande verksamhet, såsom underrättelseverksamhet, infiltration, desinformation, ryktesspridning, sabotage, uppvigling och omstörtande verksamhet samt övriga förhållanden, som kan sammanhang med säkerhetshotande verksamhet, brott mot tillträdesförbud och sekretessbestämmelser, inbrott, stölder, förkomna vapen etc.

19.1.1 Inriktning av underrättelse- och säkerhetstjänsten

Inriktningen av underrättelse- och säkerhetstjänsten anger hur denna ska genomföras under olika skeden i hvbataljonens stridsplan. För varje skede klarläggs vilka beslutstillfällen som identifierats och vilka underrättelsebehov som måste besvaras.

Exempel på inriktning av underrättelsetjänsten

Inledningsvis inriktas underrättelse och säkerhetstjänsten mot att identifiera och motverka motståndarens påverkan på vår beredskapshöjning.

Därefter till att säkerställa fria framryckningsvägar för kompanier och dess utgångsgruppering inom respektive objektsområde.

Sedan till ytövervakning mot områden med viktiga underrättelsebehov samt att fastställa normalbild.

Avslutningsvis under beredduppgiften störa, få tidiga underrättelser om motståndarens utbredning, och styrketilväxt.

19.1.2 Underrättelseberedning av operationsmiljön (IPB)

Underrättelseberedning av operationsmiljön Intelligence Preparation of the Battlefield (IPB), se fördjupning Handbok Undsättjänst för Hemvärnsförband. IPB förstärker värdering och underlag till analys och slutsatser av:

- Väder
- Terrängen
- Motståndarens möjligheter
- Områdesansvar/gränser
- Underrättelsebehov
- Inhämtningsuppgifter (spaningsfrågor) till förbanden

IPB en gemensam process för hela staben. Kan användas som komplement till bedömande PUT modellen. Den genomförs med fördel under krigsplanläggning där det är gott om tid.

Alla stabssektioner med sina tjänstegrensspecialister bidrar med sina specialkunskaper för att analysera vilken effekt och inverkan olika faktorer i operationsmiljön har för uppgiften.

IPB syftar till att bygga upp och strukturera vår kunskap om aktuell operationsmiljö. Arbetet sker kontinuerligt, exempelvis kan observationer och erfarenheter från övningar och krigsplanläggning användas för att uppdatera vår kunskap om området. Bristar i vår kunskap förtecknas som informations och underrättelsebehov.

Under processens gång produceras ett antal produkter, i regel grafiska, som sedan kan användas i såväl planeringen som genomförandet av förbandets uppgift.

Några centrala produkter/beslutsunderlag för underrättelse- och säkerhetssektionen är motståndarens troligaste och farligaste handlingsmöjligheter och slutsatser.

Beslutsunderlag ger också underlag till identifierad terräng som vi kan använda för inhämtning, dessa kräver inhämtningsresurs som i sin tur kan ge underlag till hur kompanigränser ska dras.

Exempel: Gränser har fastställts utan samordning mellan S2 och S3, vilket kan innebära att något kompani får tilldelat allt för många inhämtningsuppgifter medan annat kompani får få tilldelat. Konsekvensen kan bli att kompaniets möjlighet att lösa inhämtningsuppgifter blir begränsad och i det yttersta fallet, inhämtningsuppgift blir inte löst.

Underlag från IPB-arbetet är också viktiga genom att de ger ingångsvärden för underrättelsebedömandet samt för hur våra resurser för inhämtning och bearbetning ska nyttjas

Underrättelseberedning av operationsmiljön omfattar tre steg:

1. Värdering av operationsmiljön (taktisk- stridsteknisk- väder- och terrängvärdering)
2. Aktörsanalys (Motståndarens kritiska sårbarheter, taktik, stridsteknik)
3. Syntes (slutsatserna) av aktörer och operationsmiljön, farligast och troligaste handlingsmöjligheterna

19.1.3 Underrättelsebehov

Underrättelsebehoven grundar sig på bataljonens stridsplan och eventuella underrättelsebehov från högre chef (MR) alternativt de förband som bataljonen är underställd eller understödjer (marinbas, flygbas). Dessa utgör grunden för hur underrättelsetjänsten ska bedrivas. Därför är det av största vikt att chefer har förståelse för högre chefs underrättelsebehov och att det har spårbarhet i bataljonens underrättelsebehov/spaningsfrågor till kompani.

Underrättelsebehoven styr underrättelsetjänstens planering och chefsbehov av svar inom tilldelad tid.

Exempel på högre chefs underrättelsebehov (PIR):

"Hur genomför motståndaren underrättelseinhämtning och förberedelser mot våra marina baser och flygbaser".

Kan bataljonen rapportera om ovan detaljerade svar om detta så kan det ge sådan information som exempelvis att motståndaren har för avsikt att verka mot flygbaser eller marinbasområden eller mot samhällsviktiga objekt, vilket i sin tur kan vara underlag för olika beredskapshöjningar eller direkta åtgärder med militära maktmedel.

En av bataljonens viktigare underrättelsebehov är att fastställa en normalbild. Normalbilden skapas genom att sammanställa information från flera olika källor till ett överblickbart läge.

Normalbilden är det som framtida bedömanden utgår ifrån och som är underlag för beredskapshöjning och order om åtgärder. I normalbilden ingår såväl förbandet själv som omgivningen. Omgivningen utgörs av andra förband, civila lokala betingelser och annat av vikt.

När normalbilden är fastställd är det lättare att avgöra avvikelser som är i de dagliga rutinerna. Det kan i sin tur vara indikatorer på motståndarens verksamhet mot oss.

Hemvärnsbataljonchefens behov av aktuellt underrättelseläge inom operationsområdet, inriktas, inhämtas, bearbetas, analyseras och delges av chef militärregion alternativt stabs säkerhets- och underrättelseavdelning vid marinbas, flygbas.

Underrättelserna utgör bland annat underlag för:

- tidsberäkningar
- beredskapsgrader
- stridsledningsbeslut
- taktikanpassning.

KOM IHÅG!

Underrättelsetjänsten behöver ha försteg i förhållande till övrig verksamhet. Detta för att det ställer stora krav på förutseende, planering och tidiga beslut för att sätta in förband för inhämtning. Vid planering av verksamheten utnyttjas underrättelsebehoven.

19.1.4 Inhämtning/spaningsfråga

Inhämtning syftar till att samla in den information som behövs för att kunna besvara högre chefs eller hemvärnsbataljonchefens underrättelsebehov.

Hemvärnsbataljonens inhämtning tar sin utgångspunkt i förbandets inhämtningsplan och regleras genom inhämtningsorder i form av spaningsfrågor till kompanier.

Underrättelse- och säkerhetsskyddssektionen S2 ger som regel inte ut egna order till förband. S2 ger förslag på order till S3.

Bataljonen inhämtar vanligen genom att ge en eller fler av följande inhämtningsuppgifter:

- spaning
- ytövervakning
- utfrågning
- samverkan.

Alternativt kan man inhämta genom att hemställa om information utformad som informationsbegäran (Request for information RFI) RFI kan hemställas från militärregionsstab eller närliggande bataljon. Bataljonen kan också komma att understödjas med inhämtningsresurser från högre chef, som exempelvis flygplan, båtar och eller underrättelsekompani.

Inhämtningsuppgift ska vara anpassad efter förbandets förmåga. Hänsyn ska tas till den tid som krävs för förberedelser och genomförande.

HANDBOK

En inhämtningsuppgift ges till kompani som spaningsfråga, som anger eller förtydligar chefens syfte med uppgiften. Varför ska uppgiften lösas? Vad är det som chefen vill veta?

Spaningsfrågor hjälper också chefen att planera sin uppgift så att resultatet blir det önskade. Spaningsfrågan ska besvaras.

För enkelhetens skull ska spaningsfrågor så långt som möjligt vara av sluten karaktär: Ja/Nej

Finns flera spaningsfrågor, så anges de normalt i prioritetsordning. Exempel:

- framrycker motståndaren med stridsfordon längs stråket
- kan stridsvagnar framrycka över bron
- finns motståndarens granatkastare grupperad fältet
- finns motståndaren till fots på berget A

Exempel på inhämtningsuppgifter:

Uppgift	Innebörd
Spana	– Uppgift som syftar till att inhämta information utan strid. Uppgiften är normalt avgränsad i tid och rum. – Syftet med uppgiften är att lokalisera, identifiera, verifiera eller dokumentera viss företeelse eller visst objekt. – Uppgiften kompletteras med spaningsfrågor.
Ytövervaka	– Uppgift som syftar till att övervaka specificerat område. Området observeras i regel från flera samordnade observationsplatser. – Ansvarig chef kan lämna delar av området utan ständig övervakning. – Uppgiften kompletteras med spaningsfrågor.
Utfråga	Utfrågning kan ske på två sätt: – -Taktisk debriefing av egen personal, vilket syftar till att inhämta information av personal som varit i stridskontakt med motståndaren. – -Enklare utfrågning av uppgiftslämnare som vill lämna information.

Samverka	– Samverkan innebär att inhämta information från andra militära förband, övriga delar av totalförsvaret eller civila aktörer. – Samverkan innebär ett planerat systematiskt genomfört samtal.
Hemställa	– Uppgift som syftar till att inhämta information genom att begära den från högre eller sidoordnad chef.

19.1.5 Bearbetning

Bearbetning är benämningen på den process där inhämtad data och information sammanställs, värderas, analyseras och tolkas för att erhålla underrättelser. Syftet är att besvara de underrättelsebehov som tagits fram under planeringen. Hemvärnsbataljonen/S2 behöver sammanställa rapporter från underställda och rapportera information på ett för militärregionalstab användbart sätt. Detta styrs genom militärregionsstab stående order, regler för rapportering eller i militärregionsstab order, annex D. Bedömandet av motståndarens läge, verksamhet och handlingsmöjligheter är den viktigaste delen av bearbetningen.

I regel begränsas bearbetningen vid bataljonen till att sammanställa inkomna rapporter och orienteringar samt tillföra egna kommentarer enligt militärregionsstab bearbetningsorder.

Det finns två typer av bearbetning: strukturerande och genererande:

- strukturerande bearbetning omfattar hantering, registrering och sammanställning av data och information. Den syftar till att urskilja och sortera relevant information samt göra den sökbar. Den strukturerande bearbetningen får dock inte bli ett självändamål eller bedrivas så att delgivning av underrättelser fördröjs
- genererande bearbetning omfattar värdering, analys och syntes av tillgängliga data och information. Den syftar till att göra dessa användbara genom att sätta in dem i ett sammanhang och därigenom upptäcka, värdera, förklara, förstå eller förutsäga en företeelse eller situation.

19.1.6 Rapportering

KOM IHÅG!

Motståndarkunskap är grunden för precision i rapporter.

Kontinuerligt utveckla förbandets förmåga att rapportera ned till enskildsoldat.

Alla har ett ansvar att rapportera!

Hemvärnsbataljonen rapporterar i regel direkt till militärregionsstaben. I vissa fall rapporterar man även till sidoordnade förband som stödjer, exempelvis flyg-marinbasförband.

Skriftliga rapporter vid bataljon utgörs av:

- underrättelserapport (UR), med eventuell kommentar och bedömning
- periodisk underrättelserapport (PUR), med eventuell kommentar och bedömning.
- säkerhetsrapportering avseende säkerhetshotande verksamhet och brister i säkerhetsskydd
- spaningsrapport

I militärregionsstab stående order framgår hur rapportering ska ske.

Av en rapport ska minst 7 S framgå:

- stund – tidpunkt
- ställe – plats för iakttagelse
- styrka – antal iakttagna objekt
- slag – typ av objekt
- sysselsättning – motståndarens verksamhet
- symbol – identifieringar (märkning, nummer m.m.)
- sagesman – källa.

HANDBOK

Vidare kan tilläggas:

- vad förbandet själv sett eller hört
- vad andra iakttagit eller meddelat (även sagesman ska rapporteras)
- slutsatser av gjorda iakttagelser.

Ange om möjligt typfordon och materiel med rätt benämning.

Egna förbands läge ska normalt täckas med utgångspunkt på kartan (upk), kodord med mera.

Vid fast spaning ska observationsplatsens läge rapporteras när den är upprättad. Platsen ska registreras även registreras i militärregionsstab sensorläge (oplatsliggare) och hos skjutande förband.

Bataljonschef fastställer UPK-system.

Underrättelserapportliggare ska finnas vid S2 för bataljonsstabens uppföljning kring vilka rapporter som sänts.

19.2 Säkerhetstjänst

KOM IHÅG!

Att alltid värdera det skyddsvärda och vidta säkerhetsskyddsåtgärder

19.2.1 Säkerhetstjänstens uppgift

Säkerhetstjänstens uppgift är att upptäcka, identifiera och möta säkerhetshot som riktas mot Försvarsmakten och dess säkerhetsintressen.

Skyddsvärden omfattar eller kan hänföras till personal, materiel, information, anläggningar och verksamhet i vid bemärkelse.

Säkerhetstjänsten ska klarlägga verksamhet som innefattar hot mot Sveriges säkerhetsintressen samt vidta åtgärder som hindrar eller försvårar säkerhetshotande verksamhet. Här ingår bland annat att biträda polisen i dess ansvar beträffande skyddet av Sveriges säkerhet. Åtgärderna syftar främst till att säkerställa tillräcklig nivå av säkerhetsskydd under såväl normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp.

19.2.2 Säkerhetsunderrättelsetjänst

Säkerhetsunderrättelsetjänst har till uppgift att klarlägga säkerhetshotande verksamhetens omfattning, inriktning samt medel och metoder. Verksamheten syftar till att utifrån aktuella säkerhetsunderrättelsebehov lämna underlag för beslut om exempelvis säkerhetsskyddsåtgärder eller beredskap

Hemvärnsbataljonschefen ansvarar för förbandets säkerhetsskydd utifrån aktuell delgiven hotbilda-bedömning från MR/J2 och anpassar säkerhetsskyddsåtgärder därmed om vad som är skyddsvärt

19.2.3 Säkerhetshotande verksamhet.

Den säkerhetshotande verksamhet som riktas mot Försvarsmakten delas in i:

- främmande underrättelsetjänst
- kriminalitet
- sabotage
- subversion
- terrorism

Säkerhetshotsbedömning resulterar i bedömd hotnivå enligt femgradigskala. Den samlade bedömningen av en eller flera aktörer kapacitet, intention och tillfälle. Ska hotbedömningen vara användbar räcker i regel att endast använda hotnivå.

19.2.4 Säkerhetsskyddsplanering

Säkerhetsskyddsplanering vid en bataljon omfattar i stort:

- verksamhetsbeskrivning som grund
- värdera vad som är skyddsvärt
- bedöma hotbilden mot det skyddsvärda (säkerhetsskyddsanalys)
- utarbeta en plan för att skydda det skyddsvärda (säkerhetsskyddsplan).

Säkerhetsskyddsanalysen och säkerhetsskyddsplanen föredras av S2 alt stabschef för hvbataljonchef som fattar ett riskhanteringsbeslut.

Riskhanteringsbeslutet beskriver säkerhetsskyddsåtgärder och eventuella medvetna risktagningar. Riskhanteringsbeslutet ska dokumenteras.

Utan ett genomtänkt skydd av det skyddsvärda riskerar förbandet att inte kunna lösa tilldelade uppgifter.

19.2.5 Informationssäkerheten

Informationssäkerheten inriktas till att uppgifter som omfattas av sekretess inte röjs, ändras eller förstörs. Exempel är att medförande och förvaring av handlingar inom och utanför förbandet sker på rätt sätt.

Även att minska möjligheten till överhörning av obehörig personal vid känsligt informationsutbyte är av betydelse.

Informationssäkerhet kan tryggas bland annat genom att endast av Försvarsmakten godkänd utrustning används och att gällande regler är kända och tillämpas av all personal.

Användandet av mobil och spridning av information i sociala medier regleras och fastställs i orderverk. IT-säkerheten inriktas till att informationen ska kunna bearbetas, lagras, kommuniceras elektroniskt och administrativt hanteras på ett säkert sätt.

19.2.6 Fysisk säkerhet

Fysisk säkerhet ska anpassas så att förbandet har ett fullgott yttre och inre skydd mot obehörigt intrång. Inom förbandet ska säkerheten anpassas så att endast behörig personal har tillträde till vissa utrymmen vilket säkerhetsskyddsplaneringen omfattar.

Fysisk säkerhet ska även förebygga att stöldbegärlig och/eller skyddsvärd materiel förstörs eller kommer obehörig till del. Fysisk säkerhet vid ett hemvärnsförband löses normalt genom ordinarie posttjänst bevakningsrutiner vilket aktuell säkerhetsskyddsplanering omfattar.

19.2.7 Utbildning

Utbildning är en grundförutsättning för att erhålla ett bra säkerhetsskydd.

Utbildning av säkerhetsskyddstjänst ska genomföras innan en person ges behörighet att ta del eller på annat sätt hantera hemliga uppgifter.

Utbildning i orienterande syfte ska genomföras fortlöpande för all persona. Utbildning som rör säkerhetsskyddstjänst ska dokumenteras.

19.2.8 Kontroll

Kontroll av säkerhetsskyddet ska säkerställa att regler för säkerhetsskyddet följs samt att säkerhetsskyddsnivån är anpassad till aktuellt säkerhetshot. Såväl föranmälda som inte föranmälda kontroller ska göras.

KOM IHÅG!

Det är varje chefs ansvar att fortlöpande kontrollera att säkerhetsskyddet inom eget ansvarsområde samt att de uppfyller regelverkets krav och är anpassat till aktuell säkerhetshotbild.

Den enskilde är enligt chefs närmare bestämmelser ansvarig för egen arbetsplats eller eget arbetsområde.

20 JURIDIK

Här beskrivs de övergripande juridiska regler som bedöms vara stöd för lösande av Bataljonens uppgifter och övrig verksamhet under normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp.

KOM IHÅG!

Kontrollera att senaste lagar och förordningar är aktuella!

Stöd vid tolkning, referenser, ges av stabsjurist vid militärregionsstaben eller person de hänvisar till.

20.1 Inriktning

Regeringen beslutar om de särskilda lagar och förordningar som är avsedda för krig, eller då krigsfara råder, och när dessa lagar och förordningar äger tillämpning. Regeringen beslutar om när andra lagar som endast gäller under fred och neutralitet har upphört att gälla.

Hemvärnsbataljonschefen svarar i sin verksamhet för att Sveriges grundlag liksom övriga lagar och förordningar följs och respekteras. Detsamma gäller de av Sverige ingångna internationella överenskommelserna.

20.2 Rättstjänst

Beskriver övrig svensk rätt och folkrätt som reglerar markoperationer i fred och krig. Bland annat, berörs bestämmelser om skyddsområden och gränsövervakning, spärrning, blockering och förstörelse, förfogande av civil egendom, vapen- och ammunitionsshantering, fångtjänst och rättstjänst.

Lagar och förordningar, som under rådande situation är aktuella, återfinns i Svensk författningssamling (SFS). Försvarsrelaterade lagar och

förordningar återfinns i författningshandbok för totalförsvaret och skydd mot olyckor (FTS).

Skyddslagen reglerar vilka rättigheter och skyldigheter som förbandet har vad avser militära och civila skyddsobjekt. Dessa är dels det utökade lagrum för hävdande och bevakning av ett skyddsobjekt men även vilka skyldigheter som de som ska beträda ett skyddsobjekt har. Syftet är inte enbart ett lagrum för att Försvarsmakten ska skyddas mot yttre hot utan även skydd för civilbefolkningen under militär insats och eller övning.

Geografiska områden där Försvarsmakten normalt bedriver skyddsvärd verksamhet eller verksamhet som kan innebära men för civilbefolkningen kan av Länsstyrelsen beslutas som skyddsobjekt.

Geografiska områden där Försvarsmakten tillfälligt bedriver skyddsvärd verksamhet alternativt verksamhet som kan innebär men för civilbefolkningen kan förklaras av Försvarsmakten under en begränsad tid som tillfälligt skyddsobjekt.

Resurser som är skyddsvärda beslutas om av Försvarsmaktens insatsledning till skyddsobjekt. Ett sådant kan vara exempelvis ett fartyg eller ett flygplan. En sådan resurs förblir skyddsobjekt oberoende av geografisk placering. Dock tillämpas invid regeln enbart på svenskt territorium.

Lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret samt förordningen (1995:241) gäller vid handläggning av rättsärenden. Beslutande chef i rättsärenden är den chef till vilken bataljonen är hänvisad.

Straff och disciplinansvar för personal inom Försvarsmakten gäller, förutom det allmänna straffansvaret för brott, disciplinansvar i tjänsten. I krigstid tillkommer ett kapitel i brottsbalken om brott av krigsmän, som straffbelägger olika handlingar, exempelvis ordervägran som, sammanfattningsvis, minskar försvarsförmågan.

De fredsmässiga straffbestämmelserna kvarstår i princip under krigstid. Ansvarig för handläggning av ärenden rörande allvarigare förseelser är militärregionsstab J1, i samverkan med ev. stabsofficer MP. Polisanmälan ska normalt ske.

Författningar och tillämpningsföreskrifter som reglerar rättstjänsten finns i Handbok om disciplin- och ersättningsärenden samt vissa andra rättsärenden i Försvarsmakten 2002 (RättsH)

Kompanichef delegeras rätten att pröva frågor om disciplinansvar för personal som står under dennes befäl.

Förutsättningen är att:

- disciplinförseelsen inte kan antas utgöra brott
- förseelsen har erkänts
- förseelse är av lindrigare slag.

Vid förseelser som inte får handläggas vid kompani görs anmälan till beslutande chef, bataljonstab C S1. Vid misstanke om brott görs åtalsanmälan. Sådant rättsärende handläggs av beslutande chef i rättsärenden.

20.3 Folkrätt

Sverige har i internationella överenskommelser förbundit sig att följa krigets lagar (internationell humanitär rätt). Med krigets lagar åsyftas reglerna till skydd för krigets offer. Främst återfinns detta i Genèvekonventionerna med tilläggsprotokoll och reglerna för hur striden får föras och med vilka vapen (stridsmetod och stridsmedel).

Av Sverige ingångna internationella överenskommelser, liksom brott mot dessa, har inarbetats i Sveriges rättssystem.

Envar är skyldig att ingripa för att avstyra brott mot krigets lagar och att till närmaste chef rapportera vid konstaterat eller misstänkt sådant brott.

Varje chef inom sitt ansvarsområde svarar för att utbildning sker och kontrollerar att underställd personal följer de folkrättsliga reglerna.

Det åligger varje förbandschef att vid planering och genomförande av militär verksamhet vidta försiktighetsåtgärder för att skydda civila och civil egendom.

Detta sker genom att:

- säkerställa att distinktion upprätthålls mellan civil personal och egendom och militär personal och militära mål
- på grundval av given information fastställa lokalisering av skyddade personer och objekt
- byggnader och andra föremål märkta med folkrättsliga kännetecken inte används för militära ändamål.

20.4 Krigets lagar

Krigets lagar (den internationella humanitära rätten) får bara tillämpas om riksdagen eller regeringen förklarat att riket är i krig enligt 15 kap. 14 § Regeringsformen (1974:152) eller om Försvarsmakten inom ramen för vad som medges i IKFN-förordningen övergått till att tillämpa krigets lagar se författning markoperativ del mom. 176 i Handbok IKFN 2016.

20.5 Personaltjänst

20.5.1 Personalens rättsliga status

Om Försvarsmakten övergår till att tillämpa krigets lagar erhåller personalen följande folkrättsliga status med tillhörande rättigheter och skyldigheter:

Personer som tjänstgör i Försvarsmaktens krigsorganisation erhåller status som kombattanter, såvida de inte är sjukvårds- eller själavårdspersonal, 1 och 2 § Totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12). Kombattanter får delta direkt i fientligheterna och har rätt till krigsfångestatus om de faller i motpartens våld, artikel 44 i tilläggsprotokoll I (TP I) till 1949 års Genèvekonventioner (GK).

Om krigets lagar blir tillämpliga ska identitetskort som utvisar den folkrättsliga ställningen bäras. Sjukvårds- och själavårdspersonal ska vara försedd med armbindel med rödakorsmärket, 17 § Totalförsvarets folkrättsförordning.

20.5.2 Frihetsberövade personer och krigsfångar

Om en person tillfälligt omhändertagits av Försvarsmaktens personal enligt de regler som skyddslagen eller IKFN-förordningen föreskriver ska denna åtgärd genast anmälas till Polismyndigheten, 17 § Skyddslagen och 12 § IKFN-förordningen.

Militär sjukvårds- och själavårdspersonal erhåller inte krigsfångestatus, men har rätt till samma behandling som krigsfångar, artikel 33 (1) GK III. Deras uppgift ska vara att utöva sjukvårds- och själavårdsuppgifter, i första hand bland krigsfångar från de egna styrkorna, artikel 33(2) GK III. Person med krigsfångestatus får som huvudregel kvarhållas till de aktiva fientligheterna har upphört, artikel 118 (1) GK III.

20.6 Genomförande av operationer

20.6.1 Vålds- och tvångsanvändning

I fred är Försvarsmaktens mandat för vålds- och tvångsanvändning i huvudsak begränsat till vad Skyddslagen (2010:305), (2019:696) (SkyddsL) och skyddsförordningen samt IKFN-förordningen medger. Militärpolis har ett särskilt vålds- och tvångsmandat som framgår av militärpolisförordningen

Utöver dessa rättsliga grunder för vålds- och tvångsanvändning får Försvarsmaktens personal även använda vålds- och tvångsåtgärder i den omfattning som medges i lagen om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning med tillhörande förordning (2006:344)

I krig regleras Försvarsmaktens vålds- och tvångsanvändning dessutom av krigets lagar.

20.6.2 Kravet att iaktta försiktighet under militära operationer i krig

I krig åligger det Försvarsmakten att iaktta alla rimliga försiktighetsåtgärder för att undvika skador på civila och civil egendom, GK, Art. 57–58 Tilläggsprotokoll I. Stridsmedel och stridsmetoder ska väljas så att risken för civila förluster undviks eller reduceras så långt praktiskt möjligt.

Möjligheterna att undvika skador på civila och civil egendom är beroende av den information som är tillgänglig för chefen då beslut tas. Bataljonens/kompanistabens personal och bataljonchefen underställda chefer måste därför alltid på ett uppriktigt sätt göra rimliga ansträngningar för att inhämta information om civilläget.

Bataljonen med chefer är skyldiga att, vid anfall som kan drabba civilbefolkningen, på ett effektivt sätt varna civilbefolkningen, såvida inte omständigheterna utgör hinder för detta, GK, Art. 57(2) TP I.

20.6.3 Gränsövervakning i krig

I krig eller om regeringen så föreskriver ska viss gränsövervakning samordnas med Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen enligt lagen, Förfogandeförordning (1978:558), Lag (1979:1088) om gränsövervakningen i krig m.m (GränsL)

Gränsövervakning som ska samordnas enligt denna lag är sådan som syftar till att förhindra brott mot rikets säkerhet och annan verksamhet till fara för rikets försvar eller säkerhet, in- och utresa ur riket samt in- och utförsel av gods som kan utgöra fara för rikets försvar eller säkerhet (2 § GränsL).

Länsstyrelsen leder normalt sett gränsövervakningen i sitt län (3 § GränsL). I ett område som utgör skyddsobjekt enligt SkyddsL på grund av att Försvarsmakten har satts in för att möta ett väpnat angrepp där, är det emellertid lämplig befälhavare inom Försvarsmakten som ansvarar för och leder gränsövervakningen i detta område, om inte regeringen har meddelat annat.

20.6.4 Vårdlandsstöd

Enligt samförståndsavtalet med NATO om vårdlandsstöd (Ds 2015:39) ska Sverige i största möjliga utsträckning och utifrån förmåga, tillgänglighet och praktiska begränsningar under rådande förhållanden ge stöd till de styrkor som är utsända till NATO-ledd militär verksamhet.

Vårdlandsstödsavtalet stadgar bland annat:

- att Sverige ska träffa de överenskommelser som krävs med aktörer, inklusive civila och kommersiella aktörer, och att Sverige som huvudregel ska behålla kontrollen över sina egna vårdlandsstödsresurser.
- att Sverige ska tillhandahålla förfaranden för medicinska kontakter mellan Sverige och sändande land (inklusive medicinska hänvisningar)

- att Sverige i samarbete med NATO-befälhavaren, ska tillhandahålla styrkan sjuk- och tandvård från Sveriges militära personal/ anläggningar på samma villkor som tillhandahålls svensk militär.

20.7 Insatsregler

Figur 20.1 Folkrätt, avvärpa fångar och överlämna dem till din chef/Försvarsmakten.

Här beskrivs i stort rättsliga mandat, skyldigheter och ansvar för hvbataljonschefen och underställda chefer och övrig personal i hemvärnsförband i samband med beslut om och användande av vålds- och tvångsåtgärder.

Insatsregler ger ett stöd för specifika situationer som bataljonen kan påverkas av. De ska beskriva rättsliga mandat, skyldigheter och ansvar för hvbataljonschefen och underställda chefer och övrig personal i samband med beslut om och användande av vålds- och tvångsåtgärder.

Denna text beskriver i stort gällande rätt i såväl fred som i krig. Krigets lagar (den internationella humanitära rätten) får emellertid tillämpas endast om riksdagen eller regeringen förklarat att riket är i krig enligt Regeringsformen, 15 kap. 14 § (1974:152) inklusive lag (1994:1219 eller om Försvarsmakten inom ramen för vad som medges i IKFN-

förordningen (se författning markoperativ del mom. 176 i Handbok IKFN 2016 övergått till att tillämpa krigets lagar).

20.7.1 Beslutsmandat med mera.

Regeringen har mandat att sätta in Försvarsmakten för att hindra en kränkning av rikets territorium i fred och neutralitet och för att möta ett väpnat angrepp mot riket (ref A, 15 kap 13 §). Försvarsmaktens vålds- och tvångsbefogenheter i sådant fall regleras i första hand i IKFN-förordningen).

I Handbok IKFN återfinns Försvarsmaktens tillämpningsbestämmelser för agerande i enlighet med IKFN-förordningen.

I Grundoperationsplanen (GROP), återfinns de insatsregler som anger beslutsmandat m.m. vid tillämpning av Handbok IKFN. GROP utgörs av de operativa delarna av grundoperationsplaneringen, och ska bl.a. inkludera beslut i stort för beredskap, insatsregler och operationer samt planering för de kommande tre åren, planering för skyddsobjekt, planerade uppgifter för taktisk nivå samt beredd uppgifter och utgångsgruppering för krigsförband.

20.7.2 Vålds- och tvångsanvändning i fred

I fred är Försvarsmaktens mandat för vålds- och tvångsanvändning i huvudsak begränsat till vad skyddslagen och IKFN-förordningen medger.

20.7.2.1 *Ingripanden enligt skyddslagen*

Nedan anges huvuddragen i SkyddsL.

Byggnader, områden, anläggningar och andra objekt kan förklaras skyddsobjekt om det behövs för att uppnå förstärkt skydd mot sabotage, vissa terroristbrott, spioneri och röjande i andra fall av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret samt grovt rån, 1 § SkyddsL.

Följande byggnader, andra anläggningar och områden eller objekt kan enligt 5 § SkyddsL beslutas utgöra skyddsobjekt:

- byggnader, andra anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt, samt militära fartyg och luftfartyg,
- områden där Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök eller där oförutsedda följder av sådan verksamhet kan inträffa,
- områden där Försvarmakten har satts in för att hindra en kränkning av Sveriges territorium eller för att möta ett väpnat angrepp mot landet,
- områden där en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete tillfälligt bedriver övningar här i landet i samband med utbildning för fredsfrämjande verksamhet eller för annat militärt ändamål,
- områden där ett Natohögkvarter eller en främmande stats militära styrka bedriver militär verksamhet inom ramen för samförståndsavtalet den 4 september 2014 mellan Sverige och Nato om värdlandsstöd,
- vattenområden av särskild betydelse för det militära försvaret,
- objekten militära fartyg och luftfartyg, fordon som särskilt tillverkats för militära ändamål, militära fordonstransporter av stora mängder vapen, ammunition och sprängmedel eller andra särskilt skyddsvärda transporter.

Försvarmakten får besluta om skyddsobjekt avseende områden enligt punkt 2 och 3 ovan om beslutet inte avser längre tid än tre dagar, 2 § 3 mom. SkyddsF.

Beslut om skyddsobjekt fattas av chef insats eller av avdelningschef på insatsstaben (INSS) enligt chef insats beslut, eller, om beslutet avser skyddsobjekt inom en militärregion, av chefen militärregion. Beslut om skyddsobjekt avseende områden där ett Natohögkvarter eller en

främmande stats militära styrka bedriver militär verksamhet inom ramen för värdlandsstödsavtalet fattas av ÖB, FFS 2013:1

7 § Ett beslut om skyddsobjekt innebär att obehörig inte har tillträde till skyddsobjektet. Tillträdesförbudet omfattar även tillträde med hjälp av obemannad farkost.

Den som är utsedd till skyddsvakt och bevakar ett skyddsobjekt får enligt 12 § skyddslagen, om det behövs för att bevakningsuppgiften ska kunna fullgöras, avvisa, avlägsna eller, om sådan åtgärd inte är tillräcklig, tillfälligt omhänderta en person inom eller invid skyddsobjektet om personen:

- överträder något förbud som gäller på grund av beslut enligt skyddslagen,
- vägrar att på begäran lämna uppgift om namn, födelsetid eller hemvist, eller lämnar uppgift om detta som skäligen kan antas vara oriktig,
- vägrar att underkasta sig kroppsvisitation, eller
- vägrar att finna sig i undersökning av fordon, fartyg eller luftfartyg.

En skyddsvakt har inom skyddsobjektet och i dess närhet samma befogenhet som en polisman att gripa den som det finns skäl att anhölla för spioneri, sabotage, terroristbrott, grovt rån eller förberedelse till ett sådant brott samt att ta i beslag föremål som personen för med sig. Detta gäller också om den misstänkte är på flykt från skyddsobjektet, SkyddsL 13 §.

Skyddsvakt får dessutom besluta om kroppsvisitation och undersökning av fordon, fartyg och luftfartyg om det behövs för bevakningsuppgiften ska kunna fullgöras eller för att föremål ska kunna tas i beslag enligt Skyddslagen, 11 § SkyddsL.

Åtgärder som vidtas med stöd av skyddslagen ska protokollföras, 16 § SkyddsL.

Inom skyddsobjektet kan det finnas personal som inte med stöd av skyddslagen bevakar, (exempelvis eget förbands förläggning, materielpplatser och fordonsuppställningsplatser), dessa benämns vaktpost. ”En vaktpost är någon ur Försvarsmaktens personal som bevakar eller upprätthåller ordning men som inte kan stödja sig på skyddslagen”. (Handbok Bevakning 2017).

20.7.2.2 IKFN

Om utländsk militär personal i andra fall än som avses i 9 § IKFN-förordningen anträffas inom svenskt territorium och det finns misstanke om att personalen saknar rätt att resa in eller vistas i Sverige, ska personalen omhändertas och avväpnas. Åtgärden ska anmälas till Polismyndigheten. Om Polismyndigheten begär det, ska personalen hållas kvar i avvaktan på vidare åtgärder, 10 § IKFN-förordningen.

Om ett utländskt militärt fordon påträffas inom svenskt territorium utan att ha rätt att vara där, ska det hållas kvar. Om personal som medföljer fordonet saknar rätt att resa in eller vistas i Sverige, ska personalen omhändertas och avväpnas. Sådan åtgärd ska anmälas till Polismyndigheten. Om Polismyndigheten begär det, ska personal som medföljer ett utländskt fordon hållas kvar i avvaktan på vidare åtgärder, 12 § IKFN-förordningen.

Försvarsmaktens personal har rätt att använda våld för att genomföra ovan beskrivna tjänsteåtgärder om andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt. Det framgår av 29 § polislagen (1994:387). Skjutvapen får användas endast om det är absolut nödvändigt med hänsyn till åtgärdens vikt, 3 §. samt Förordningen om användande av skjutvapen vid vakttjänst inom Försvarsmakten FFS 2010:06, VaktB och FFS 2010:07, Skjutvapen vid vakt-tjänst inom FM, VaktB utbildning för vaktpost FM2020-8736:1, Handbok Bevakning 2017.

Detaljerade bestämmelser om ingripande mot utländsk militär personal och utländska militära fordon, inklusive Försvarsmaktens

tillämpningsbestämmelser enligt FFS 2013:3, finns i Handbok IKFN 2016.

20.7.3 Vålds- och tvångsanvändning i krig

20.7.3.1 *Tillämplighet av krigets lagar*

Försvarsmakten vålds- och tvångsanvändning i krig regleras i första hand av krigets lagar.

Med ”krigets lagar” (den internationella humanitära rätten) avses de för Sverige bindande folkrättsliga överenskommelser som är tillämpliga i väpnad konflikt samt de sedvanerättsliga regler som är bindande för Sverige i väpnad konflikt. Folkrättskommittén, Krigets lagar – centrala dokument om folkrätten under väpnad konflikt, neutralitet, ockupation och fredsinsatser, (SOU 2010:22).

Försvarsmakten ska övergå till att tillämpa krigets lagar när faktiska stridshandlingar inletts i samband med att utländsk militär personal överskrider gränsen eller landsätts inom territoriet under omständigheter som tyder på fientlig avsikt, mom. 176.4 handbok IKFN eller på order.

I totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12) finns Sveriges tillämpningsföreskrifter avseende krigets lagar.

Vålds- och tvångsanvändning i situationer som inte regleras av krigets lagar får endast ske i enlighet med det vålds- och tvångsmandat som gäller i fred.

20.7.3.2 *Grundläggande principer i krigets lagar*

Markoperationer ska genomföras i enlighet med följande grundläggande principer:

- anfall får endast riktas mot militära mål.
- försiktighet ska ständigt iakttas för att skydda civila och civil egendom.
- oavsiktliga skador på civila och civil egendom till följd av ett anfall får inte vara överdrivna jämfört med den militära fördelen med anfallet.
- stridsmedel och stridsmetoder som orsakar överflödigt skada eller onödigt lidande på motståndarens stridande är förbjudna.
- personer som inte, eller inte längre, deltar i stridigheterna ska alltid respekteras, skyddas och behandlas humant, oavsett kön, etnicitet, nationalitet, religion, politisk åskådning eller liknande grund.

20.7.3.3 Soldatregler

Alla som tjänstgör i Försvarsmakten ska kunna soldatregler och kunna agera i enlighet med de särskilda folkrättsliga krav som följer av hans eller hennes befattning, grad och folkrättsliga status.

Folkrättsreglerna i form av soldatregler

- Bekämpa endast motståndarens kombattanter och mål av militär betydelse.
- Vålla inte onödigt lidande eller större skada än som fordras för att lösa din uppgift.
- Bekämpa inte en motståndare som gett upp motståndet eller som försatts ur stridbart skick.
- Avväpna fångar och överlämna dem till din chef.
- Behandla sårade, sjuka och skeppsbrutna lika, oberoende av om de tillhör våra styrkor, motståndaren eller civilbefolkningen.
- Respektera och skydda civilbefolkningen. Undvik om möjligt att skada civil egendom. Plundring är förbjuden.
- Respektera personal och föremål som har särskilda folkrättsliga kännetecken, till exempel Röda Korset, vit parlamentärflagg och FN:s emblem.

Ingrip för att förebygga brott mot dessa regler.

20.7.4 Insatsregler i krig

Det kan vara lämpligt att utfärda särskilda insatsregler vid vapeninsats där risk för brott mot principerna i krigets lagar är stora. Detta kan exempelvis gälla för indirekt eld i tätbebyggda områden. I sådana situationer kan till exempel eldtillstånd för oprecis ammunition lyftas till högre nivå än normalt.

Nationella insatsregler som begränsar den i övrigt rättsenliga användningen av vålds- och tvångsåtgärder i krig upprättas om Chef Insatsstaben (C INSS) bedömer att behov för sådana föreligger.

20.7.5 Nödvärnsrätt

Ingen bestämmelse i tillämplig rätt eller i denna order inskränker rätten att agera i enlighet med tillämpliga regler om ansvarsfrihet i Brottsbalk (1962:700) 24:1 om nödvärn, 24:4 om nöd samt reglerna i Rättegångsbalk (1942:740). 24:7 om envarsingripande.

21 BILAGA 1 – CHECKLISTA FÖR SKAPANDE AV ÅTGÄRDSPLAN VID INTAGANDE AV HEMVÄRNSBEREDSKAP

Åtgärd	Planering/kontroll	Ansvarig	Klart när
1.	Finns aktuell stående order MR, hänvisningar, finns brister, är de rapporterade		
2.	Finns uppdaterade stående BatO och där till kända för DUC.		
3.	Finns säkerhetsskyddsplan för förberedelser och genomförande.		
4.	Finns förvaringsmöjligheter skyddsvärda handlingar, materiel, ammunition, vapen.		
5.	Finns ansvarigt utsedda och utbildade för lösandet av uppgifter enligt åtgärdsplan plan.		
6.	Finns förstahands ammunition för skydd och bevakning lätt tillgängligt.		
7.	Finns skydd och bevakning rutiner utsett.		

HANDBOK

Åtgärd	Planering/kontroll	Ansvarig	Klart när
8.	Finns aktuell larmlista enligt P-tabell krig tillsammans med underlag från PRIO (för ännu ej registrerad personal, avtalet gäller som krigsplacering), för underställda chefer och bataljonsstab. P-tabell krig, inmönstring tillhandahålls från utbildningsgrupp.		
9.	Finns reservmetod vid bortfall telefoni till exempel larm via ordonnans, budkavle, alternativ inställelse via radio på order riksradio/lokalradio. Kontrollera att metoderna är kända av all personal.		
10.	Hur förövas larmkedjan.		
11.	Hur sker mottagning och inmönstring av personal och hundar.		
12.	Hu blir hänvisningar kända.		
13.	Finns telefonnummer för att få tag på civil personal som stödjer/ansvarar utlämning för anvisade hänvisningar, dygnets alla timmar under samtliga dagar på året.		
14.	Kan förnödenheter som anskaffas i fred hämtas alternativt transporteras till anvisad plats, där fördelas i förberedda lokaler.		

HANDBOK

Åtgärd	Planering/kontroll	Ansvarig	Klart när
	Behov/tillgång/differens kontrolleras i LIFT.		
15.	Hur fördelas och sprids förbrukningsmateriel, sambands-handlingar, vapen, ammunition, spräng och tändmedel, minor, fordon, mm.		
16.	Finns utrustningslistor, kan de hämtas från anvisad plats. (Kompaniförbandsvisa).		
17.	Finns fordon avdelat för transport av bevakningskomp.		
18.	Finns fastställda grupperingsplatser för att höja krigsdugligheten och reservalternativ samt mot huvuduppgifter.		
19.	Finns infrastruktur och övningsterräng för att höja krigsdugligheten.		
20.	Finns preliminärt utsedda orderuttagare, samverkans befäl, ordonnansbefäl, stridledare, till annan stab ex. militärregionsstaben, flygförband, marinförband. Civila myndigheter / Organisationer.		

HANDBOK

Åtgärd	Planering/kontroll	Ansvarig	Klart när
21.	Hur kan förberedda skyddsobjekt kontrolleras tidigt och eventuellt utlösas.		
22.	Finns verksamhetsjournal och krigsdagbok förberett.		
23.	Hur genomförs kontroll på åtgärdsplan / stående order så att de årligen är uppdaterade.		

22 BILAGA 2 – CHECKLISTA FÖR BATALJONSCHEF UNDER HEMVÄRNSBEREDSKAP

Åtgärd	Verksamheten omfattar kontroll	Klart när
24.	Få order/samordna med militärregionsstaben, samverka med sidoordnade förband. Ta fram åtgärdsplan	
25.	Larma, omedelbara åtgärder.	
26.	Säkerställ skydd och bevakning av skyddsvärd verksamhet.	
27.	Samla utsedd personal för orientering om läget, förbandets uppgifter, ordergivning, fördelning av uppgifter.	
28.	Upprätta samband med militärregionsstab, underställda chefer, delge hotbild, förberedande order.	
29.	Rapportera ledningsplats och telefonadress till militärregionsstaben. Upprätta telefonpost.	

HANDBOK

Åtgärd	Verksamheten omfattar kontroll	Klart när
30.	Säkerställ, delge militärregionsstab stående order, stående bataljonsorder, stående stabsorder, tidigare gjorda åtgärdsplaner.	
31.	Säkerställ med militärregionsstaben, gäller tidigare utgivna hänvisningar eller stående order. Krav: - upprättad ledning/samband inom x tid - med mindre del lösa uppgifter inom y tid - med huvuddel lösa uppgifter inom z tid	
32.	Rapportera till militärregionsstab enligt rapporteringsbestämmelser/ stående order.	
33.	Organisera mottagning av personal för inmönstring och utrustning.	
34.	Säkerställ att giltiga legitimationshandlingar finns.	
35.	Säkerställ att personal har vapen, hjälm och skyddsmask. Kontrollera utrustning.	
36.	Säkerställ av hämtning/ spridning av signalskyddshandlingar, ammunition, spräng och tändmedel, minor, förnödenheter, drivmedel, fordon, kartor och böcker vid militärregionsstaben alternativt logistikenheten. Omfördela resurser inom krigsförbandet.	
37.	Säkerställ materietillgång, uppläggning, reparationsläge och kompletteringsanskaffning av förnödenheter.	

HANDBOK

Åtgärd	Verksamheten omfattar kontroll	Klart när
38.	Säkerställ skydd/maskering och bevakning av stabspplatser, grupperingsplatser, materiel och fordon.	
39.	Kontroll att hvbataljonen skjuter in vapen och skyddsmasker blir funktionsprovade.	
40.	Säkerställ uthållighet, lämpliga stridsberedskapsgrader, VB-tjänst, avlösningar.	
41.	Säkerställ att förbandet genomför vilseledande åtgärder mot eventuell motståndaren genom oregelbundna rutiner i exempelvis posttjänst, patrullering, gruppering av stabspplatser, ordonnansvägar, trafik, sändarplats. Var inte förutsebara!	
42.	Följ upp säkerhetsskyddsåtgärder och hotbild.	
43.	Rapportera brister eller överskott till MR- stab.	
44.	Höj krigsduglighet enligt förbandsutvecklingsplan och nya identifierade brister.	

HANDBOK

Åtgärd	Verksamheten omfattar kontroll	Klart när
45.	Genomförs kompletterande utbildning för ny personal.	
46.	Ge ”Klarrapport” till chef för militärregionsstab då bataljonen har hämtat materiel och är klar för att lösa uppgifter.	
47.	Sänd in personal- och materielredovisningshandlingar till militärregionsstab.	
48.	Förbered omgruppering för att lösa krigsuppgifter.	
49.	Hur kontaktas personal som är eventuellt hemförlovad så att de omedelbart kan inställa sig.	
50.	Chefsbesök hos underställda chefer / skyddsobjekt.	
51.	Ytöverbaka, identifiera normalbild	
52.	För krigsdagbok, verksamhetsjournal.	

23 BILAGA 3 – CHECKLISTA NORMALBILD

Vem/Vad	Omfattning/rutiner	Tider	Tfnnr
Fastighetsregister/ fastighetskarta	<i>Ger stöd för identifiering vem bor där</i>		
Brevbärare	<i>Delar ut posten i område A via cykel, vit bil Toyota med blå Post nord logga, tömmer brevlådor</i>	0630- 0930	<i>Post Nord 070111222 Anders Berg, Postchef, omr A</i>
Tidningsbud			
Skolbussar			
Lastbilstransporter			
Rastning av hundar			
Transport till och från olika arbetsplatser			
Vaktbolag			

HANDBOK

Vem/Vad	Omfattning/rutiner	Tider	Tfnnr
Fysrundor, cykel, promenader			
Polisens patrullrundor			
Flyg/hkp			
Idrottsföreningar, Orienterings- tävlingar			
Taxibolag			
Tågtider			
Sophämtning			
Elbolag			
Bensinstationer			

HANDBOK

Vem/Vad	Omfattning/rutiner	Tider	Tfnnr
Landstinget, distriktssjuk- sköterskor, hemtjänst			
Hyrbilsbolag			
Skolor			
Vaktmästare			
Mataffärer Pizzabud, matleveranser			
Sommarstugeägare			
Färjebolag			
Fiskebåtar / fritidsbåtar Kustbevakning, lotsar			
Jaktlag/jägare			
Bönder, skogsägare			
Turistnäring			
Telefon/elbolag			
Myndigheter / förband			

24 BILAGA 4 – CHECKLISTA ATT VERKA UNDER VINTERFÖRHÅLLANDEN

(Valda delar kan införas i stående batO- kompO)

Omfattning	Vem kontrollerar	När	Klart
Riskbedömning			
Analys av väderprognos på kort och lång sikt			
Långsiktiga funktionsplaner som tar hänsyn till väderprognoser			
Anpassad marsch och stridsberedskap			
Stridsvärdesrapport			
Kompletterings- utbildning, Utbpaket Kallt Väder, fordonstjänst, vinterstrid, etcetera			

HANDBOK

Omfattning	Vem kontrollerar	När	Klart
Rek framryckningsvägar, halka, snödjup, trafik, vägvisning			
Behov av sandning, plogning, vägar grupperingsplatser, vändplaner för buss			
Fordon daglig tillsyn, batteri laddningsnivå, syra vikt, vinteranpassad kylarvätska, startkablar, bogserlina, snökedjor, snöspade, däckens ålder och status/risk för punktering			
Bandvagnar ställs på risbädd			
Varmhållning av fordon vid kyla under -20			
Snö, is tas bort från fordon vid längre stopp			

HANDBOK

Omfattning	Vem kontrollerar	När	Klart
Bränsleförbrukning ökar, extra ved			
Utsatt personal, poster, MC ordonnanser kan ges kortare pass			
Omvårdnad av materiel, försvinner lätt i snön, isbildning, elkablar utlagda så att de ej fryser fast i snö/is, skydda batterier, Vapenhantering. Hantering optiskmateriel			
Omvårdnad av trupp. Tillförsel vätska, varmdryck, extraportioner, förstärka klädsel, tillgång till varma utrymmen			
Vintermaskering, spårbildning			

25 BILAGA 5 – BEREDSKAPSGRADER

Beredskapsgrader är ett sätt för chefen att styra hur stor del av ett förband som ska lösa en uppgift och hur stor del som kan vila. Syftet är att behålla ett högt stridsvärde under lång tid, samtidigt som förbandet kan lösa tilldelade uppgifter.

Stridsberedskapsgrader:

Strids-beredskap	Innebörd	Anmärkning
1	Hela förbandet stridsberett Passningsalternativ 1 på sambandssystem.	
2:XX min	Halva enheten med chef eller ställförträdare stridsberedda.	Resten av förbandet ska vara stridsberedd XX min efter order.
3:XX min	Stridsberedd är härvid: (1) Chef eller stf (2) De poster eller observatörer som behövs för bevakning samt eventuell belysning av stridsfält. (3) Skytt och eventuell laddare vid ust vapen och pansarvärnsvapen i viktiga riktningar. (4) Personal för att avge fast eld med Ksp	Resten av förbandet ska vara stridsberedd XX min efter order.
4:XX	Personal för bevakning stridsberedd. Övrig personal ska om inte Chef bestämmer annat alltid ha eldhandvapen och stridsutrustning, även om utrustningen får tas av.	Resten av förbandet ska vara stridsberedd XX min efter order.

HANDBOK

Personal i förläggningen ska vara stridsberedd:

Senast efter order	Utrustning / anmärkning
Inom 15 min	Intar larmförläggning och får endast ta av stridsutrustning.
Inom 30 min	Får ta av stridsutrustning, ytterplagg, och skodon.
Senare än 30 min	Får ta av all utrustning.

Chefer på alla nivåer kontrollerar beredskapen och att denna efterföljs.

Marschberedskap:

Marschberedskap	Innebörd
Marschfärdiga	- Fordonen är körklara, provstart har skett. - Maskering borttagen. - Personlig utrustning är ordnad och lastad. - Övrig utrustning är lastad. - Personalen är uppsutten (inklusive poster och varnare). - Fordonschef kan, enligt chefs bestämmande, vara kvar ute för att kunna ge klartecken och leda upp fordonet på vägen.
15 minuter	- Fordonen är körklara. - Maskeringen är kvar över fordonen. - All utrustning och materiel är lastad. - Fordonsförarna och övrig personal (utom poster och varnare) befinner sig i anslutning till sina fordon, beredda för uppsittning.
30 minuter	- Fordonen är körklara och lastade, i möjligaste mån. - Maskeringen är kvar. - Förläggningen är riven och lastad.
XX minuter	Marschen ska kunna påbörjas senast inom angiven tid efter erhållen order.

26 BILAGA 6 – CHECKLISTA AVLÖSNING/MOTTAGANDE FÖRBAND

När förband avlöses ska följande klaras ut:

	Redogörelse för läget av förband som ska avlösas
1	Orientering • Vår verksamhet, läge, begränsningar, HC målbild. • Motståndarens läge, stridsvärde, handlingsmöjligheter. Hur har förbandet verkat mot hotbild. • Slutsatser.
2	Uppgift
3	Genomförande • Målbild och genomförandeidé. • Riktlinjer. • Samordning (sidoförband, gränser). Vilka förband löser uppgifter inom skyddsobjekt utanför skyddsobjektet och hur verkar de • Förläggningsplatser stabsplats, uppställningsplatser, fordon, materielplats, farmryckningsvägar. • Gränser mellan förbands enheter inom och utanför skyddsobjektet. • Insatsregler, Öppet eller dolt uppträdande.
4	Logistik • Underhållstjänst. • Civilläget och civil samverkan. Inom objektet utanför objektet eventuella kontakter.

	Redogörelse för läget av förband som ska avlösas
	• Sjukvård. • Trossvägar/kontakter, telefonnummer, nya hänvisningar exempelvis vatten, sanitet, drivmedel, förplägnad, sjukvård, reparation eventuella stöd från andra förband, vad och hur.
5	Ledning • Ledningsplatser Vem leder vad och hur, varifrån, eventuella främre ledningslag från HC andra förband. • Stående order. • Sambandsbestämmelser/överlämna sambandshandlingar, signalskydd, objektsägares samband, förband utanför skyddsobjekt. • Övertagande av utbyggt trådnät. • Ordonnansvägar. • Rapportering Vilka rapporteringsrutiner gäller, särskilda hänvisningar. • Samverkan. Vad som är gjort och med vem.
6	Order • Orderläge till underställt/understödjande förband, • vem vet vad och hur länge gäller order, nya tider för eventuell kommande ordergivning • Resurser som behövs för att lösa uppgiften • Eldunderstöd. Understödsplan eventuella utb behov eldobservatör • Fältarbeten. Fältarbetsplan egen och objektsägarens, maskeringsåtgärder vad som är gjort och behöver utvecklas. • Underrättelser. Beskriv underrättelseinhämtningsplan.

HANDBOK

	Redogörelse för läget av förband som ska avlösas
7	Överlämna • Stridsledningsunderlag. Begränsningar, t ex eldförbud i viss riktning • Sambandsbestämmelser, frekvenser m.m. • Stående order Oplatser /målregistreringar. • Oleat över utförda och planerade fältarbeten • Patrullrundor med hund, till fots, flyggrupp, fordon. • Normalbilden överlämna kontakter se H Hvbat bilaga 3. checklista normalbild, eventuellt fastighetsregister. • Riskanalys, troligaste risker, eventuella tillbud och olyckor som skett. • Eventuella missförstånd, okunskap om varandras förband.
8	Övrigt • Vid behov ge förslag på hur resurserna bör utnyttjas. • Vilken hemställan har/inte har verkställts. • Hur stridsvärde bibehållits • Vilsledning. Hur har förbandet uppträtt oförutsebart. • Skenverksamhet. • Kvarstående frågor

Avlösningen ska skrivas under.

Övertagande: anmäl till Högre chef

27 BILAGA 7 – EXEMPEL MARSCHORDER

Exempel på orderpunkter i marschorder

Orientering:

Målbild, GFI

Motståndaren

Egna förband

Order:

Marschmål...

Marschväg.....

Marschordning, marschdjup..... förstyrka

Kolonnbildningspunkt....

Varnare....flygvarnare...

Marschberedskap, stridsberedskap....

(Marschfärdiga)

Belysningsgrad....

Marschhastighet...

Raster.....

Mc-ordonnans...Hvflyg

Vägmärkning/snitzling...

Samband passningsalternativ..... radiotystnad

Sambandsplatser...

Reparationer....

Uthållighet utspisning.. varmhållning fordon,
stridsvärdeshöjande åtgärder

Tankning....

Ledning...

Exempel på marschorder

”Manöver marschordergivning”

Orientering

Vår bataljon ska framrycka till Flygbasområde KOSTA, därefter utgångsgruppera för skydd av flygbasområde.

Motståndaren, bedöms finnas i området kring flygbas KOSTA. Okänt flygplan på låg höjd hörts 50 km, N KOSTA flygbas, vid HULTABRUK, tnr 230230.

Med hänsyn till detta är det:

- Gröna vägar till i linje JÖNKÖPING.
- Gula vägar från linje JÖNKÖPING till linje 50 km norr KOSTA flygbas.
- Röda vägar inom Radie KOSTA flygbas 50 km.

Egna styrkor:

- Styrka ur trafikpluton vid UPK2
- vid UPK4
- Styrka ur trafikpluton längs med marschväg A.

Genomförande

Marschmål: Flygfält KOSTA.

Marschväg: Vi ska framrycka längs tre stycken marschvägar till KOSTA flygbasområde.

Order

1. Insatskompani (QS) marsch längs väg A, passera UPK 0, UPK1, UPK2, UPK3, i UPK4, ta av vid fyrvägs korsning KOSTA till väg 53, följ väg 53 i 7 km till korsning flygfält. Där möter mc ordonnans för ytterligare anvisningar.
2. Insatskompani (RS) marsch längs B, passera UPK 0, UPK5, UPK6, UPK7, i UPK8, ta av vid fyrvägs korsning KOSTA till väg 53, följ väg 53 i 7 km till korsning flygfält. Där möter mc ordonnans för ytterligare anvisningar.
3. Bevakningskompani (TS) marsch längs väg C, passera UPK 0, UPK9, UPK10, UPK11, i UPK12, ta av vid fyrvägs korsning KOSTA till väg 53, följ väg 53 i 7 km till korsning flygfält. Där möter mc ordonnans för ytterligare anvisningar.
4. Trafikpluton (CC) understödjer med trafikreglering längs med marschväg A, B, C.

Marschordning: QS – RS – TS.

Marschdjup:

- Mellan fordonsenheter 100 m, i tätbebyggt område 50 m
- Inom rätt område avgör respektive kompanichef marschdjup.

Marschfärdiga: 150930.

Kolonnbildningspunkt UPK 0, ska passeras:

- QS 151000
- RS 151030
- TS 151100

Marschhastighet: 70 Km/h.

Belysningsgrad: full belysning.

Skydd: Varnare, KSP skyttar.

Stridsberedskap: 1. Efter UPK 3, UPK 7, UPK 11

Uthållighet

Raster: HAGSHULT norra delen vid huvudbanan, anvisningspost vid UPK 13

Utspisning: vid framkomst i marschmålet.

Sjukvård: Närmaste förbandsplats A-stad.

Tankning: Q8 HAGSHULT

Reparationer: Bogsering till lämplig verkstad

Ledning

Marschledning: Jag leder från kön bakom RS, väg B.

Samband: Radiotyst under marsch, övrigt enligt stående batO, förbindelseprov 150915

”Slut frågor repetera”

28 BILAGA 8 – EXEMPEL TERRÄNGVÄRDERING VID UPPGIFT STÖRA

Terrängvärdering

Fakta:

- Präglas av stora myrområden och där emellan flacka skogsområden.
- Två större vägar går i NS riktning, varav den Ö är bredare, en väg går i VÖ riktning mellan vägarna.
- Öppen ängsmark finns rikligt i anslutning till vägnätet. Tre knutpunkter finns i området SANDHULT, BACKABO, HOLMEN.
- I södra området utbreder sig en lång ås i VÖ riktning. Mellan BLACKABO-SANDHULT.

Innebörd:

- Södra del (åsen) medger långa observationsavstånd och skjutavstånd.
- Framryckningshastighet och utbredning med motståndarens förband är gynnsammast längs med Ö vägen. SANDHULT norrut.
- Myrarna är stridsfordonsframkomliga och medger breddgruppering.

Slutsats:

- Södra området är för oss ej gynnsamt med hänsyn till den öppna terrängen, långa verkansavstånd, vi kan endast där påverka med tidigt förberedda/utlösta förbindelseavbrott och mineringar.
- Vi behöver ha observation i anslutning till de tre knutpunkterna för att se utbredning och anfallsriktning.

Mellanområdet

Fakta:

- Präglas av mycket kuperad betäckt terräng
- Två större vägar går i NS riktning, varav den östra är bredare. En väg går i VÖ riktning mellan de större vägarna. Denna väg går parallellt med en å i dalgången.
- En större väg ansluter från V in i området, tre större vägar ansluter in från Ö.
- Två större åar skär området i ÖV riktning.
- Tre knutpunkter med öppen terräng finns i området. HEDARED, BJÖRKSJÖ, TÖLLSJÖ.

Innebörd:

Knutpunkterna ger möjlighet för motståndaren till utbredning och ändrad anfallsriktning.

Motståndarens har störst möjlighet att förändra anfallsriktning längs den Ö vägen m.h.t. de tre ingående vägarna in i området.

I mellan området kommer motståndaren kanaliseras till de större vägarna med hänsyn till den vid sidan om betäckt och kuperade terrängen

Slutsats:

Förbindelseavbrott broar tvingar motståndaren att nyttja brolägningsresurser alternativt ändra anfallsriktning.

- Området medger stora möjligheter till försvar och rörlig strid vid förbindelseavbrott med stöd av minor och direkt eld, m.h.t. flera vattendrag, kuperad och betäckt terräng. Här kan vi få ner motståndarens anfallshastighet och ge honom förluster.
- Behärskar vi terrängen i anslutning till åarna med stöd av fältarbeten så begränsar vi motståndarens möjlighet till framrycker norrut.

Norra området

Fakta:

- Präglas av kuperad betäckt terräng
- Två större vägar går i NS riktning, varav den norra är bredare. Den V vägen ansluter till den N i mitten av området som ansluter till en väg i mitten i området.
- Ett större sjösystem i områdets N del.
- Två större åar skär området i ÖV riktning.
- Tre stycken knutpunkter med öppen terräng finns i området HAMPEDAL, RISBACKEN, LYGNARED
- Fyra mindre vägar ansluter från Ö in området.

Innebörd:

- I norra området kommer motståndaren kanaliseras till de större vägarna med hänsyn till det stora sjösystemet och vid sidan om betäckt och kuperade terrängen
- Knutpunkterna ger möjlighet för motståndaren till utbredning och ändrad anfallsriktning.
- De fyra mindre vägarna som ansluter utanför bataljonsområdet in från öst medger omfattning eller kringgång in i mellan och södra området

Slutsats:

- Motståndarens kanaliseras mellan sjöarna och till en väg i mitten av området och norrut, motståndarens har även möjlighet att utbreda sig på mindre vägar österut.
- Två större åar skär området i ÖV riktning medger goda möjligheter till fördröjande fältarbeten. Behärskar vi terrängen i anslutning till åar så begränsar vi motståndarens möjlighet till framryckning.
- Förstörs broar tvingas motståndarens nyttja brolägningsresurser alternativt ändra anfallsriktning.

Allmänna slutsatser

- Minsta vägnät, det finns möjlighet att framrycka från S–N genom hela området på en mindre väg. Denna väg måste tidigt säkerställas/skyddas för egen rörlighet.
- Luftlandsättning helikopter möjligt med max kompani storlek, vid fyra knutpunkter BJÖRKERED, TÖLLSJÖ, HEDARED, HULABÄCK.
- Möjlighet att påverka motståndarens anfallshastighet är störst i det norra och mellersta området m.h.t. kuperad terräng och vattendrag.
- Kraftledningsgatan medger framryckning in i Bataljonens mellanområde.
- Hvbataljongsgränsen behöver utvidgas vid knutpunkt BJÖRKERED för egen strid.

Troligast:

- Är att motståndaren anfaller längs med den östra vägen med kombination av luftlandsättning helikopter vid knutpunkter samt att han har möjlighet att kringgå/ omfatta i Ö–V riktning utanför hvbataljonsområdet.
- Farligast är om motståndaren gör österut kringgång alternativ omfattning utanför hvbataljonsområdet och sedan in i vår flank.

29 BILAGA 9 – EXEMPEL PÅ ORDER VID UPPGIFT BEVAKA, SKYDDA OCH YTÖVERVAKA SAMT STÖRA

Typ av order: (Förberedande order, Kompletterande order, Slutlig order)

Till:

Ämne::

Datum:

Tidszon:

REFERENSER:

SÄNDLISTA:

1. **Orientering**
 - a. Motståndaren
 - b. Parter och civila
 - c. Egna Förband
 - d. Terräng, väder och sikt
 - e. Stridsindelning
 - f. Chefens värdering
2. **Uppdrag**

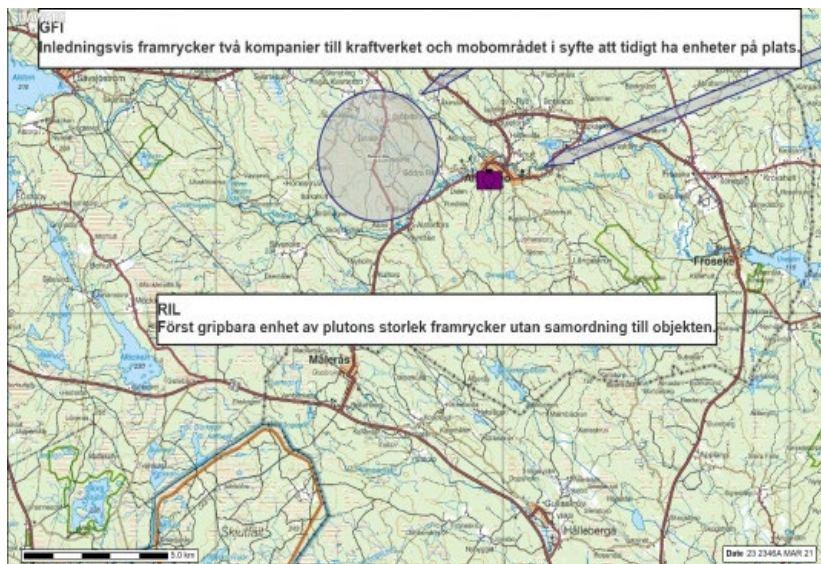
60. HvBat (VJ) skyddar ALSTERMO kraftverk från tnr101200 i syfte att säkerställa elförsörjningen i regionen.

Bevakar mobområde LÖNNELUND från tnr101200 minst intill tnr141200 i syfte att understödja annat förbands mobilisering.

Beredd 2 timmar efter order eskortera i militärregionens område.

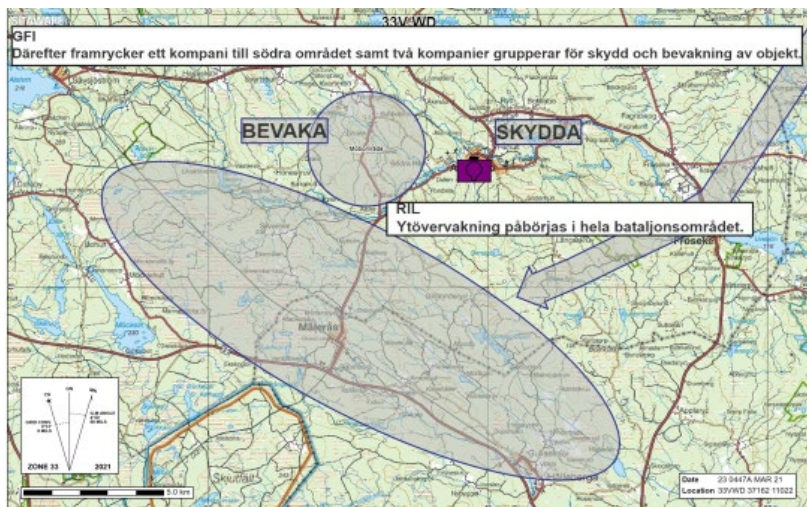
HANDBOK

Slutligen löser bataljonen uppgifterna SKYDDA, BEVAKA och STÖRA i respektive kompaniområde.

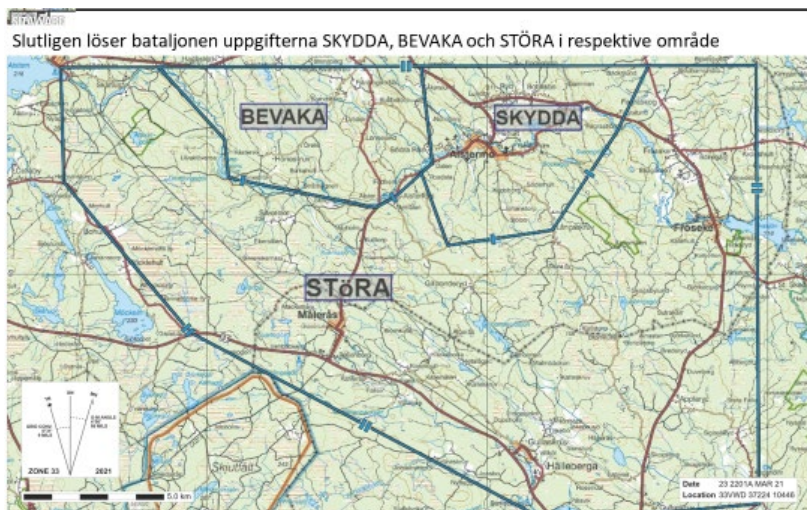

Figur 1. Exempel GFI inledningsvis, riktlinjer/Försvarmakten

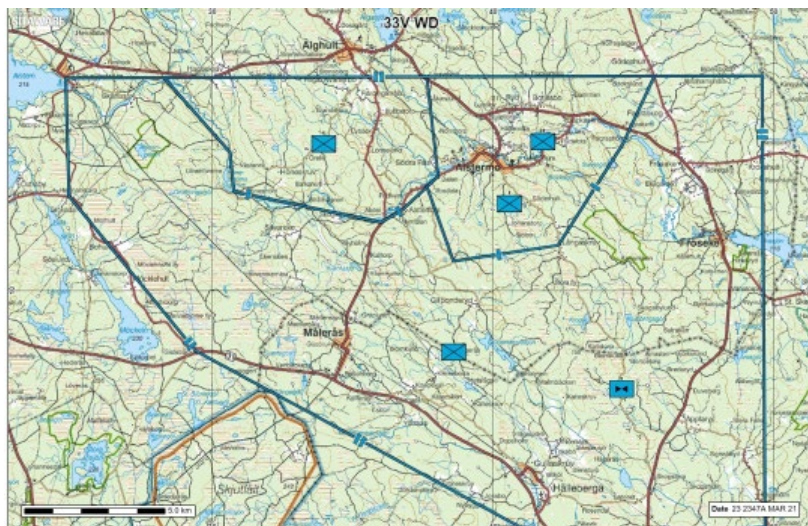
HANDBOK

Figur 29.3. Exempel GFI därefter, riktlinjer/Försvarsmakten.

Figur 29.4. Exempel GFI slutligen/Försvarsmakten.

Figur 29.5. Exempel Gränser/Försvarsmakten.

b. Riktlinjer

Inledningsvis ska först gripbara enhet av plutons storlek framrycka utan samordning till objekten.

Därefter påbörjas ytövervakning i hela bataljonsområdet.

c. Indelning, gruppering och uppgifter

601. Inskomp (QJ):

Skyddar ALSTERMO kraftverk från tnr101200 minst intill tnr181200 i syfte att säkerställa elförsörjningen i regionen.

Ytövervakar inom eget kompaniområde minst intill tnr181200.

602. Bevkomp (RJ):

Bevakar mobiliseringsområde LÖNNELUND från tnr101200 minst intill tnr141200 i syfte att understödja annat förbands mobilisering.

Ytövervakar inom eget kompaniområde minst intill tnr181200.

Beredd 2 timmar efter order med upp till plutons storlek eskortera i militärregionens område.

603. Inskomp (SJ):

Stör inom tilldelat område från tnr 101600 minst intill 181200 i syfte att försvåra motståndarens möjligheter att nyttja området för förberedelser till insats mot ALSTERMO kraftverk samt mobiliseringsområde LÖNNELUND.

605. Flyggp (NJ):

Understödjer SJ från tnr101600 minst intill tnr181200.

Beredd 2 timmar efter order understödja RJ under genomförande av eskort.

d. Inriktning för funktioner

e. Insatsregler

f. Samordning

4. Logistik

a. Inriktning av förnödenhetsförsörjning

b. Inriktning av teknisk tjänst

c. Inriktning av kommunikation och övriga transporter

d. Inriktning av försvarsmedicin

HANDBOK

- e. Inriktning av personaltjänsten
- f. Områdesbundet stöd

5. Ledning

- a. Ledning
- b. Sambandstjänst

HANDBOK

6. Bilagor

A.	Genomförande
B.	Lednings- och lydnadsförhållanden
C.	Indelning, gruppering och uppgifter
D.	Underrättelse- och säkerhetstjänst
E.	Insatsregler
F.	Beredskap
G.	Indirekt bekämpning
H.	Luftförsvar
I.	Ledning
J.	Skydd
K.	Reserv
L.	Psykologiska operationer
M.	vapen och rustningskontroll
N.	Reserv
O.	Reserv
Q.	Lednings- och informationssystem
R.	Logistik
S.	Kommunikationer
T.	Geoinfo, METOC
U.	CBRN-skydd
V.	Search, rescue and recovery
W.	Civil - militär samverkan
X.	Press- och informationstjänst
Y.	Reserv
Z.	Reserv
AA.	Juridik
BB.	Träning och utbildning
CC.	Dokumentation och rapportering
DD.	Reserv
EE.	Fältarbeten
FF.	Ekonomi
GG.	Allierade förbands procedurer
HH.	Personaltjänst
II.	Reserv
KK.	Reserv
LL.	Reserv
MM.	Erfarenhetshantering
NN.	Taktik- och teknikanpassning
OO.	RESERV

HANDBOK

PP	Militärpolistjänst
SS / XX.	RESERV
YY	Referenser
ZZ.	Sändlista

REDAKTIONELL INFORMATION

Handbok Hemvärnsbataljon är utarbetad vid Hemvärnets stridsskola, med stöd av officerare på stridsskolan, militärregionsstaber och utbildningsgrupper.

Redaktör har varit major Henrik Elming.

Begäran om synpunkter har skickats till
Respektive Försvarsgrens stridsskola,
FM funktionscentra,
Militärregionstaber med utbildningsgrupper samt P18,
Hemvärnsbataljonchefer,
HKV PROD RIKSHV,
samt internt på HvSS.

Handboken har korrekturgranskats av personal på Högkvarterets medie och kommunikationssektion under februari 2022. Därefter har handboken under tiden 20220510 till 20220730 remisshanterats på Rikshemvärnsstaben och internt på HvSS, varvid fem avdelningar responderat. Handboken har inte skickats på remiss till INSS, AST eller MS, då det inte bedömts föreligga behov av detta. Handbokens innehåll rörande flygfunktionsspecifikt innehåll har sakgranskats av personal på Flygstaben under aug -22.

Granskning av Försvarsmaktens publikationssamordnare har utförts den 12/9 -22 samt den 20/10 -22

RIKSHEMVÄRNSCHEFEN fick den föredragen den 22 augusti 2022.

BILDFÖRTECKNING

I denna publikation förekommer följande bilder med verkshöjd:
Fotografer/illustrationer anges med namn och organisatorisk tillhörighet.

Bild nr	Fotograf/illustratör	Hur FM säkrat rätten att använda bilden
Omslag	Christian Wallenius	Försvarmaktens bild, Christian Wallenius är anställd vid HvSS
1.1, 8.2	Militärstrategisk doktrin	Försvarmaktens bild
1.2-1.3, 5.1, 5.4-5.7, 5.12-5.14, 5.16-5.17, 5.19-5.22, 7.3, 8.1, 10.1-10.2, 11.1, 13.1, 14.1, 15.1-15.2, 16.1, 17.1, 20.1	Magnus Barcheus	Försvarmaktens bild, Magnus Barcheus är anställd vid HvSS
1.4-1.5	PROD Rikshv	Försvarmaktens bild.
4.1, 5.2, 5.15, 7.2, 15.3-15.4,	Henrik Elming	Försvarmaktens bild, Henrik Elming är anställd vid HvSS.

HANDBOK

Bild nr	Fotograf/illustratör	Hur FM säkrat rätten att använda bilden
5.3, 5.8-5.10,	Flygbasreglemente 2018	Försvarmaktens bild.
5.11, 5.23, 7.1, 8.5	Lars-Erik Lindblad	Försvarmaktens bild, Lars-Erik Lindblad är anställd vid HvSS.
5.18,	Taktiska procedurer Marin Bastjänst 2018	Försvarmaktens bild.
5.24-5.25, 6.1	Ing 2	Försvarmaktens bild.
8.3-8.4 8.6-8.7,	Magnus Norhult	Försvarmaktens bild, Magnus Norhult är anställd vid HvSS.
9.1-9.3	Johanna Granander	Försvarmaktens bild, Johanna Granander är anställd vid HvSS.
10.3	Björn Lönegren	Försvarmaktens bild, Björn Lönegren är anställd vid HvSS.
13.2	Anders Södermyr	Försvarmaktens bild, Anders Södermyr är anställd vid Ing2.
18.1,	Tablåmall i IS Hv	Försvarmaktens bild.
29.1-29.5	Thomas Skagerberg	Försvarmaktens bild, Thomas Skagerberg är anställd vid HvSS.

KÄLLFÖRTECKNING

I den här versionen av handbok har följande källor använts:

Källor inom Försvarsmakten

- FM2016–8174:4 FÖRSVARSPPLAN 2017
- Militärstrategisk doktrin 2022
- Doktrin för Gemensamma operationer (DGO 20)
- Direktiv Patrullhund Hemvärn 2021, gällande från och med 2021-05-05
- Ståendeorder 2.brigadstaben 2018
- Utkast TPM 3.9 Taktiska procedurer Marin Bastjänst 2018

Regler, bestämmelser och handböcker som påverkat innehållet i denna handbok

FIB	Försvarsmaktens interna bestämmelser om spärrning, blockering och förstöring, FIB 2016:1
Reglemente	Säkerhetstjänst 2021 gällande från 2021-01-01
Reglemente	Flygbassystem 2018 gällande från 2018-01-01
Reglemente	FältarbR Fördröj 2008 gällande från 2008
Reglemente	Taktik för luftoperationer 2017 gällande från 2017-04-01
Reglemente	Taktik för marina operationer – Del 1 2021 gällande från 2021-07-01
Reglemente	Taktik för marina operationer – Del 2 2021 gällande från 2021-07-01
Handbok	Markstrid - Motståndaren 2016 gällande from 2016-07-01
Handbok	Armé – Ledning 2016 gällande från 2016-07-01
Handbok	Markstrid Bataljon 2016 gällande från 2016-07-01
Handbok	Hemvärnskompani 2016, del 1–3, gällande from 2017-07-01

HANDBOK

Handbok	Hemvärnsförband 2018, gällande from 2018-07-01
Handbok	Stabstjänst grunder 2016 ändrad upplaga, gällande från 2022-05-01
Handbok	Undsägtjänst för Hemvärn 2017, gällande from 2017-02-01
Handbok	Mobilisering 2019, gällande from 2019-07-01
Handbok	Förbandsutbildning i vintermiljö H FUV 2021 gällande från 2021-01-01

Denna handbok utgör en del i handboksserien hemvärnsbataljon, hemvärnskompani och hemvärnspluton/-grupp. Handboken ges ut med huvudsyftet att inom hemvärnet skapa en sammanhållen och koherent metodanvisning, där alla chefsnivåer metodmässigt förstår sina uppgifter på ett likartat sätt och därmed har en ram att utgå från.

Handboken är inriktad mot att stödja hemvärnsförbanden och dess chefer i sina beslut och hur man metodmässigt kan ta sig an olika uppgifter, reglera funktioner samt erhålla stöd från funktionsförband. Förbanden kan beroende på organisation, uppgift och utbildningstid, bygga vidare på de metoder som beskrivs i handboken.

Alla chefer ska upprätthålla god anda, visa omvårdnad om sin trupp, säkerställa att förbandet övas mot ställda uppgifter och skapa förtroende genom att vara föregångsman. På alla nivåer ska man våga ge och ta ansvar.

Med detta som grund kan respektive chef lösa uppgifterna med uppdragstaktiken som ledstjärna.

FÖRSVARSMAKTEN